

วิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงกรมดนตรี ตราโมท

นายกฤษฎี โพนนกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๕๔
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

A MUSICAL ANALYSIS OF OVERTURE COMPOSITION BY KRU MONTREE TRAMOD

Mr. Krit Pochanukul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music

Department of Thai Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	วิเคราะห์ผลลงงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรง
	ครุมนตรี ตราโมท
โดย	นายกฤษฎี โพนนุกูล
สาขาวิชา	ดุริยางค์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญกร บินทสันต์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ชานปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

กฤษฎี โพนนุกูล : วิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี
ตราโมท. (A MUSICAL ANALYSIS OF OVERTURE COMPOSITION BY KRU
MONTREE TRAMOD) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิศร์
เผ่าสวัสดิ์, ๕๖๑ หน้า.

ครุมนตรี ตราโมท (ปี พ.ศ. ๒๔๔๓-๒๕๓๘) คีตกวี ๕ แผ่นดิน ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
มีผลงานการประพันธ์เพลงไทย มากกว่า ๒๐๐ เพลง หนึ่งในผลงานสำคัญคือการประพันธ์เพลง
ประเภทโหมโรง มีจำนวนทั้งหมด ๑๒ เพลง แต่ปัจจุบันสามารถสืบค้นทำนองเพลงได้จำนวน ๕
เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น
เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น
เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า การให้ชื่อเพลงโหมโรงของครุมนตรี ตราโมท แบ่ง
ออกเป็น ๓ ประเภท คือ การให้ชื่อตามทำนอง การให้ชื่อตามผล และการให้ชื่อตามสิ่งที่ระลึก
ลักษณะการประพันธ์เพลงโหมโรง สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ เพลงโหมโรงที่ตั้งใจ
ประพันธ์ขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป เพลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักคนตรีนั้น ๆ และเพลง
โหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมดา ทั้งนี้เพลงโหมโรงทุกเพลงมีลักษณะการประพันธ์
ด้วยการขยายทำนอง ยกเว้นในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ ที่ประพันธ์ด้วยการคัดแปลง
ทำนอง ในเรื่องรูปแบบสังคีตลักษณะ หากเป็นเพลงที่ขยายขึ้นจากเพลงต้นรากเพลงเดียว นิยมคง
จำนวนท่อนเพลงไว้เท่าเดิม แต่ถ้ามีเพลงต้นราก ๒ เพลง จะให้เพลงประธานเป็นท่อนที่ ๑ และ
เพลงต่อท้ายเป็นท่อนที่ ๒ ทั้งนี้พบการประพันธ์ที่ยกกลับในเพลงโหมโรงจำนวน ๖ เพลง

ทำนองลงจบหรือลงวา พบว่ามีการลงวา ๒ รูปแบบ คือ การเปลี่ยนทำนองในหน้าทับ
สุดท้าย กับการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา สิ่งที่สำคัญของการลงวา คือ เสียงสุดท้าย
ของประโยค พบว่ามี ๒ เสียง คือ ใช้เสียง เร ในเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ และใช้เสียง ซอล
ในเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับสองไม้

วิธีดำเนินทำนองของเพลงโหมโรงมีความหลากหลาย โดยพบทางกรอมากที่สุด การ
ประพันธ์วิธีดำเนินทำนองในทางพื้น ทางกรอ และทางลูกลือลูกขัด มีการเลือกใช้กระสวนทำนอง
เพื่อนำมาใช้ในการประพันธ์เพลงโหมโรง และการสร้างทำนองให้มีความสัมพันธ์กับทำนอง
สารัตถะ ทั้งหมดนี้เป็นเอกลักษณ์สำคัญในการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

ภาควิชา.....ดุริยางคศิลป์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....ดุริยางค์ไทย.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....๒๕๕๔.....

53 8661 8835 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORDS : OVERTURE / COMPOSITION / MONTREE TRAMOD

KRIT POCHANUKUL : A MUSICAL ANALYSIS OF OVERTURE COMPOSITION

BY KRU MONTREE TRAMOD. ADVISOR: ASST. PROF. PORNPRAPIT

PHOASAVADI, Ph.D., 561 pp.

Kru Montree Tramod (1900-1995), an acclaimed Thai music master whose life spanned the reigns of five monarchs of Rattanakosin period, composed over 200 Thai songs. One of his significant musical contributions is the composition of twelve overtures. However, only nine of these overtures have been rediscovered. They are the Toi Tring Sarm Chan, Ra-kho Sarm Chan, Maharuek Sarm Chan, Khub Mai Banthao Sarm Chan, Euang Kham Sarm Chan, Kasemsri Sarm Chan, Rattanakosin Sarm Chan, Maharat Sarm Chan and Therd Sor. Thor. Sarm Chan overtures.

A musical analysis of Kru Montree Tramod's overture composition can be summarized as follows: three methods are used in naming these overtures – naming by melody style, by the outcome, and by what it commemorated. Three composition modes were used – general overtures, overtures composed for a specific musical ensemble or a musical school, and the overtures modified from regular songs. All overtures composed by Kru Montree Tramod uses the technique of augmentation, with the exception of the first movement of Maharat Sarm Chan Overture which employed the technique of melody modification. Regarding the overture forms, when an overture was augmented from one original song the number of movement in that song was kept the same. However, in the case of two original songs the principal song would be introduced in the first movement and the supplementary song in the second movement. Six overtures were found to be composed with a second-half playing mode.

For the ending melody (Long Job or Long Wah), two types of ending melody were used – ending by changing and adding a melody to the last Na Thub (rhythm). A distinctive feature of the ending of these overtures is found in the last note of a sentence. Two ending notes were used in Kru Montree Tramod's overtures – ending on the Re note in the overtures with the Prob Kai rhythm, and the Sol note in the overtures with the Song Mai rhythm.

There is a large variability in the melodies of Kru Montree Pramod's overtures. Thang Kraw melody is employed most frequently in these overtures. With Thang Phuen, Thang Kraw or Thang Look Lor Look Khat melodies, a specific mode was selected to complement the essence of the composition. These are the unique characteristics of the overture composition of Kru Montree Pramod.

Department: ..... Music ..... Student's Signature.....

Field of Study: ..... Thai Music ..... Advisor's Signature.....

Academic Year:.....2011.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จากการอนุเคราะห์ข้อมูล การให้ความรู้ คำชี้แนะ การสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีพระคุณ ซึ่งประกอบไปด้วยท่านทั้งหลายนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร ฝ่าสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจทานจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี สำหรับคำชี้แนะต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์สาขาครุศึกษาศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุก ๆ ท่าน ที่ได้กรุณาเมตตาอบรมผู้วิจัย ติดตามความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณอาจารย์ถ้อยอง โสวัตร ที่ได้กรุณาถ่ายทอดเพลงหน้าพาทย์ และเพลงต่าง ๆ ในการนำมาวิเคราะห์ อาจารย์ปิ๊บ คงลายทอง อาจารย์บุญช่วย แสงอนันต์ และอาจารย์สมบูรณ์ บุญวงษ์ ในการให้ข้อมูล และให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ ในการให้ข้อมูลเพลงแก่ผู้วิจัย ตลอดจนนาย จตุพร สีม่วง นางสาวบุตรี สุขปาน และนายพรชัย ผลนิโคธร ที่ได้พาผู้วิจัยไปพบครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ

ขอขอบพระคุณนางกษภรณ์ ตราโมท เลขาธิการนิพนธ์ ตราโมท ที่ได้กรุณาอบหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ และพาผู้วิจัยเข้าไปกราบอัฐิของครุมนตรี ตราโมท

ขอขอบพระคุณศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่ได้กรุณาอบบันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย เพื่อให้ผู้วิจัยใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญ

ขอขอบคุณนายพัทธพงศ์ ขุนสุขหนู นายวาทัญญุ ดิษสระ นางสาวพัฒนิตา มณี และพี่ ๆ น้อง ๆ ชมรมดนตรีไทย โรงเรียนมหาวชิราวุธ จ.สงขลา ที่ช่วยเหลือทั้งกำลังกายและใจเสมอมา

ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโท (ภาคในเวลา) รุ่นที่ ๘ และพี่ ๆ น้อง ๆ สาขาวิชา ครุศึกษาศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คอยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกัน และกัน และคอยให้กำลังใจกันเสมอมา จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณอาบุญเอื้อ-ปราณี โปชนกุล ที่ได้กรุณาเรื่องที่พักอาศัย และคอยดูแลเอาใจใส่ตลอดการทำวิทยานิพนธ์ในกรุงเทพมหานคร

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และขอบคุณพี่ชาย ที่ให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุน และผลักดันในทุก ๆ อย่าง ตลอดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และมอบกำลังใจอันยิ่งใหญ่แก่ผู้วิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป หากประโยชน์อันใดที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศกรรมจงอุทิศแด่ครุมนตรี ตราโมท ครูบาอาจารย์ที่เคารพนับถือ ครอบครัว มิตรสหาย และผู้ร่วมวิชาชีพทุกท่านเทอญ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์.....	๓
วิธีดำเนินงานวิจัย.....	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้.....	๘
บทที่ ๒ บริษัทที่เกี่ยวข้อง.....	๕
๒.๑ เพลงโหมโรง.....	๕
๒.๑.๑ เพลงโหมโรงเย็น.....	๑๐
๒.๑.๒ เพลงโหมโรงเช้า.....	๑๒
๒.๑.๓ เพลงโหมโรงเทศน์.....	๑๓
๒.๑.๔ เพลงโหมโรงมหรสพ.....	๑๓
๒.๑.๕ เพลงโหมโรงการแสดงโขน.....	๑๔
๒.๑.๖ เพลงโหมโรงการแสดงหนังใหญ่.....	๑๕
๒.๑.๗ เพลงโหมโรงกลางวัน.....	๑๖
๒.๑.๘ เพลงโหมโรงเสภา.....	๒๐
๒.๒ ประวัติผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรง	
ครุมนตรี ตราโมท.....	๒๓
๒.๒.๑ ประวัติเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น.....	๒๘
๒.๒.๒ ประวัติเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น.....	๒๘
๒.๒.๓ ประวัติเพลงโหมโรงเทพนม ๓ ชั้น.....	๓๐
๒.๒.๔ ประวัติเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น.....	๓๑
๒.๒.๕ ประวัติเพลงโหมโรงประพาสมหรณพ ๓ ชั้น.....	๓๒
๒.๒.๖ ประวัติเพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้น.....	๓๒
๒.๒.๗ ประวัติเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น.....	๓๓

๒.๒.๘ ประวัติเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น.....	๓๔
๒.๒.๙ ประวัติเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น.....	๓๘
๒.๒.๑๐ ประวัติเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น.....	๓๙
๒.๒.๑๑ ประวัติเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น.....	๔๒
๒.๒.๑๒ ประวัติเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น.....	๔๔
บทที่ ๓ วิเคราะห์โครงสร้างเพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท.....	๔๖
๓.๑ วิเคราะห์เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น.....	๖๐
๓.๒ วิเคราะห์โหมโรงราโค ๓ ชั้น.....	๙๑
๓.๓ วิเคราะห์เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น.....	๑๒๘
๓.๔ วิเคราะห์เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น.....	๑๕๔
๓.๕ วิเคราะห์เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น.....	๑๗๖
๓.๖ วิเคราะห์เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น.....	๑๙๖
๓.๗ วิเคราะห์เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น.....	๒๔๙
๓.๘ วิเคราะห์เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น.....	๒๙๓
๓.๙ วิเคราะห์เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น.....	๓๗๐
บทที่ ๔ วิเคราะห์การประพันธ์เพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท.....	๔๓๕
๔.๑ การให้ชื่อผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรง	
ครุมนตรี ตราโมท.....	๔๓๖
๔.๑.๑ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามทำนอง.....	๔๓๗
๔.๑.๒ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามผล.....	๔๓๘
๔.๑.๓ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามสิ่งที่ระลึก.....	๔๓๙
๔.๒ ลักษณะการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรง	
ครุมนตรี ตราโมท.....	๔๔๓
๔.๒.๑ การขยายทำนอง.....	๔๔๓
๔.๒.๑.๑ การขยายทำนองแบบตรงเสียงลูกตก.....	๔๔๓
๔.๒.๑.๒ การขยายทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตก.....	๔๔๔
๔.๒.๒ การตัดแปลงทำนอง.....	๔๔๕
๔.๒.๒.๑ การตัดแปลงทำนองแบบ	
ตรงเสียงลูกตก.....	๔๔๕
๔.๒.๒.๒ การตัดแปลงทำนองแบบ	
ไม่ตรงเสียงลูกตก.....	๔๕๒

๔.๓ รูปแบบการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรง	
ครุมนตรี ตราโมท.....	๔๕๔
๔.๓.๑ รูปแบบสังคีตลักษณ์การประพันธ์เพลงโหมโรง.....	๔๕๔
๔.๓.๑.๑ เพลงต้นรากจำนวน ๑ เพลง.....	๔๕๔
๔.๓.๑.๒ เพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง.....	๔๕๗
๔.๓.๒ การประพันธ์ทำนองที่ยาวกลับ.....	๔๕๕
๔.๓.๒.๑ ยาวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น.....	๔๕๕
๔.๓.๒.๒ ยาวกลับทั้งท่อนเพลง.....	๔๖๓
๔.๓.๓ การประพันธ์ทำนองลงจบหรือลงวา.....	๔๗๑
๔.๓.๓.๑ รูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้าย	
เป็นทำนองลงจบหรือลงวา.....	๔๗๑
๔.๓.๓.๒ รูปแบบการเพิ่มทำนอง	
เพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา.....	๔๗๓
๔.๓.๓.๓ เสียงของการลงวา.....	๔๗๓
๔.๔ ประเภทของผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรง	
ครุมนตรี ตราโมท.....	๔๘๔
๔.๔.๑ เพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับ	
โหมโรงโดยทั่วไป.....	๔๘๕
๔.๔.๒ เพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรง	
เฉพาะคณะหรือสำนักดนตรีนั้น ๆ.....	๔๘๘
๔.๔.๓ เพลงโหมโรงที่เอามาจากเพลงบรรเลง	
ขับร้องธรรมดา.....	๔๘๕
๔.๕ การประพันธ์วิธีดำเนินทำนองเพลงประเภทโหมโรง	
ครุมนตรี ตราโมท.....	๔๕๑
๔.๕.๑ การประพันธ์ทางพื้น.....	๔๕๑
๔.๕.๑.๑ การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระ.....	๔๕๑
๔.๕.๑.๒ การประพันธ์ทางพื้นเก็บ	
โดยบังคับทำนอง.....	๔๕๖
๔.๕.๒ การประพันธ์ทางกรอ.....	๕๐๐
๔.๕.๒.๑ การประพันธ์ทางกรอ	
แบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง.....	๕๐๐

หน้า

๔.๕.๒.๒ การประพันธ์ทางกรอแบบลักจังหวะ.....	๕๐๕
๔.๕.๒.๓ การประพันธ์ทางกรอด้วยการวางโครงสร้าง	
ของกระสวนทำนอง.....	๕๑๑
๔.๕.๒.๔ การประพันธ์ทางกรอให้มีความสัมพันธ์	
กับทำนองสารัตถะ.....	๕๑๘
๔.๕.๓ การประพันธ์ทางลูกลือลูกขัด.....	๕๒๖
๔.๒.๓.๑ การประพันธ์ลูกลือ.....	๕๒๖
๔.๕.๓.๒ การประพันธ์ลูกขัด.....	๕๓๘
๔.๒.๓.๓ การประพันธ์เหลี่ยม.....	๕๔๑
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ.....	๕๕๓
รายการอ้างอิง.....	๕๕๕
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	๕๖๑

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ ดอกเอื้องคำ.....	๓๖
ภาพที่ ๒ ตราสัญลักษณ์ อ.ศ.	๓๗
ภาพที่ ๓ พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงอติสัษสูริยาภา.....	๓๗

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงองค์ประกอบของการบรรเลงเพลงโหมโรง	
ในวงดนตรีประเภทต่าง ๆ.....	๒๖
ตารางที่ ๒ ตารางสรุปเรื่องเพลงประธานและเพลงต่อท้าย	
เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท.....	๔๗
ตารางที่ ๓ ตารางสรุปเรื่องจังหวะหน้าทับ เพลงประเภทโหมโรง	
ครุมนตรี ตราโมท.....	๕๔
ตารางที่ ๔ ตารางสรุปเรื่องการทำชื่อผลงานการประพันธ์	
เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท.....	๕๕๑
ตารางที่ ๕ ตารางสรุปเรื่องการทำนองลงวา และเสียงของการลงวา	
ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท.....	๕๕๒
ตารางที่ ๖ ตารางสรุปเรื่องการแยกประเภทผลงานการประพันธ์	
เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท.....	๕๕๓
ตารางที่ ๗ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์	
เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท.....	๕๕๖

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมการบรรเลงเพลงไทย กำหนดให้มีการบรรเลงเพลงโหมโรงเป็นอันดับแรก อันเป็นระเบียบแบบแผนเพื่อให้ทราบว่า ได้มีการเริ่มต้นการบรรเลง หรือการแสดงขึ้นแล้ว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายคำนี้ไว้ว่า “การประโคมดนตรี ก่อนมหรสพลงโรง: เพลงเริ่มต้นของบรรเลงหรือการแสดง เพื่อบอกให้ทราบว่าพิธีหรืองานนั้นได้เริ่มขึ้นแล้ว แบ่งเป็นหลายชนิดตามลักษณะของงานมหรสพที่แสดง และการบรรเลง เช่น โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น โหมโรงเทศน์” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒: ๑๒๑๒) เพลงโหมโรงของการบรรเลงดนตรีไทยจึงได้กำหนดไว้อย่างแน่นอน มีวิธีการแตกต่างกันตามกิจกรรม และเวลา เช่น โหมโรงเช้า โหมโรงกลางวัน โหมโรงเย็น โหมโรงการแสดงมหรสพ โหมโรงเสภา และโหมโรงพระเทศน์ เป็นต้น

เพลงโหมโรงมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามบริบทต่าง ๆ เช่น โหมโรงเย็นท่านโบราณจารย์ได้เรียบเรียงเพลงไว้เป็นลำดับ มีความหมายคล้ายบทชุมนุมเทวดา เพลงชุดโหมโรงเย็นจึงใช้ได้หลายกรณี เช่น งานมงคลพิธี งานมหรสพ เป็นต้น ต่างเริ่มต้นเพลงโหมโรงเย็นทั้งสิ้น โหมโรงเช้าใช้บรรเลงเฉพาะเวลาเช้าเท่านั้น โหมโรงกลางวันเป็นการโหมโรงประกอบการแสดงมหรสพในตอนที่จะแสดงต่อในตอนบ่าย ส่วนเพลงโหมโรงเสภาเป็นเพลงโหมโรงพิเศษที่ไม่มีตะโพน และกลองที่คร่อมบรรเลง เกิดขึ้นจากการขับเสภาโดยตรง (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๑-๑๗)

เพลงโหมโรงเสปามีวิวัฒนาการเกิดขึ้นเป็นลำดับจนในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้คิดประพันธ์เพลงที่ใช้ร้องส่งจากอัตรา ๒ ชั้น ขยายขึ้นเป็นทวิคูณเกิดเป็นอัตรา ๓ ชั้น จนในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ เกิดความนิยมบรรเลงเพลงอัตรา ๓ ชั้น เป็นอย่างมาก เพลงโหมโรงที่เคยใช้เพลงต่าง ๆ บรรเลงอยู่ก็จำเป็นต้องกลายเป็นอัตรา ๓ ชั้นเช่นเดียวกัน บรมครูทางดุริยางค์ไทยมีการประพันธ์เพลงโหมโรงในลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้น แม้ในยุคต่อมาความนิยมในการบรรเลงปีพาทย์เสภาลดน้อยลง แต่ก็ยังคงธรรมเนียมการบรรเลงเพลงโหมโรงอยู่ (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๑๗-๒๒) เพลงโหมโรงมีวิวัฒนาการควบคู่ไปพร้อมหลักการประพันธ์เพลงไทยที่เกิดขึ้นจากการขยายอัตรา ซึ่งเป็นหลักที่ดุริยาจารย์ได้พึงปฏิบัติมาตั้งแต่แรกเริ่มเดิมที ครูมนตรี ตราโมท ได้อธิบายถึงเรื่องนี้ไว้ในหนังสือดุริยาสาส์นความว่า

“การแต่งเพลงไทยที่ปฏิบัติกันอยู่เป็นสามัญ หาได้แต่งขึ้นลอย ๆ สักแต่
ว่ากลอนพาไปตั้งเพลงบางประเภทไม่ ผู้แต่งจะต้องแต่งขึ้นจากเพลงใดเพลงหนึ่ง
ซึ่งเป็นเพลงโบราณ โดยเพิ่มอัตราขึ้นเป็นทวิคูณ หรือลดอัตราลงเป็นทวิหาร
ตามปรกติเพลงไทยที่มีอยู่ในสมัยนี้ เป็นเพลงอัตรา ๒ ชั้นมากที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะ
ในสมัยหนึ่ง ได้มีครูอาจารย์คิดแต่งเพลงขึ้นจากเพลงชั้นเดียวโบราณมาเป็นอัตรา
๒ ชั้นบ้าง ประดิษฐ์ขึ้นเป็นอัตรา ๒ ชั้น โดยอัตโนมัติบ้าง...การแต่งเพลงไทยตาม
แบบแผนที่มีมาแต่โบราณสำหรับที่จะรู้ไว้เป็นขั้นต้นก็มีอยู่ว่า จะแต่งทวิอัตราขึ้น
หรือลดอัตราลง แต่ว่าการแต่นั้น เขามักจะหักแต่งทวิอัตราขึ้นเช่นทำเพลงชั้น
เดียวให้เป็น ๒ ชั้น หรือทำเพลง ๒ ชั้น ให้เป็น ๓ ชั้น” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๓๘:
๓๗-๔๒)

การประพันธ์เพลงประเภทโหมโรง ใช้หลักการประพันธ์ด้วยการขยายอัตราขึ้นจากอัตรา
สองชั้น เป็นอัตราสามชั้น แต่มีระเบียบแบบแผนที่พิเศษ แตกต่างจากการประพันธ์เพลงใน
ประเภทอื่น ๆ คือต้องมีเพลงอีกเพลงหนึ่งบรรเลงต่อท้าย แล้วจึงจะลงจบด้วยทำนองอย่างเพลงวา
โดยถือว่าเพลงแรกที่นำมาประพันธ์เป็นเพลงประธาน และเพลงที่นำมาบรรเลงก่อนนั้นคือเพลง
ต่อท้าย การเรียกชื่อเพลงโหมโรงจึงเรียกแต่เฉพาะเพลงที่เป็นประธานเท่านั้น เพลงที่ออกต่อท้าย
ไม่ต้องเรียก เป็นอันรู้กันว่า ถ้าบรรเลงเพลงนั้นแล้ว จะต้องต่อด้วยเพลงนั้น เช่น
เพลงครอบจักรวาล ออกเพลงม้าย่อง ก็เรียกเพียงว่า โหมโรงเพลงครอบจักรวาล เพลงจีนโล่
ออกเพลงขยะแขยง ก็เรียกเพียงแต่ว่า โหมโรงเพลงจีนโล่ เพลงไอยเรศ (ชุงา) ออกเพลงไอยรา
ชุงวง ก็เรียกว่า โหมโรงเพลงไอยเรศ (มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๓: ๑๕)

ครูมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕ แห่งดิน ปรมาจารย์ทางด้านดนตรีไทยที่สำคัญที่สุดท่านหนึ่ง
ของกรุงรัตนโกสินทร์ มีชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ถึงรัชกาลที่ ๙ (ปี พ.ศ. ๒๔๔๓-๒๕๓๘) สิริ
อายุรวม ๙๕ ปีท่านเป็นผู้มีความสามารถเป็นเลิศทั้งด้านการเป็นศิลปินและการเป็นนักวิชาการ
มีผลงานและเกียรติคุณที่ได้รับมากมาย เช่น ได้รับพระราชทานแต่งตั้งเป็นราชบัณฑิต เป็นศิลปิน
เอกและศิลปินพิเศษคนแรกของกรมศิลปากร ได้รับรางวัลเสาอากาศทองคำ รางวัลพระเกี้ยว
ทองคำ และได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ
สาขาปรัชญาของสภาวิจัยแห่งชาติ ได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง
(ดนตรีไทย) ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และรางวัล ASEAN Awards Culture Communication & Literary
Works สาขา Performing Arts จาก ASEAN เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐

การศึกษาเล่าเรียนทางด้านดุริยางคศิลป์ของท่าน ได้เริ่มศึกษาดนตรีจากครูสมบุญ นักฆ้อง ที่หอป่าพาศ วัดสุวรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี และครูสมบุญ สมสุวรรณ ที่จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อมาเข้ารับราชการที่กรม พิณพาทย์หลวง กรมมหรสพ ประจำในวงตามเสด็จของรัชกาลที่ ๖ พร้อมทั้งศิลปินอาวุโสอีกหลายท่าน โดยมีพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) เป็นเจ้ากรมคอยควบคุมดูแลวงดนตรี เรียนวิชาโน้ตสากลที่วิทยาลัยดนตรีสถานกับ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) มีโอกาสได้รับการครอบประสิทธิ์ประสาทการเรียนองค์พระพิราพ จากครูทองดี ชูสัตย์ ซึ่งต่อมาก็ได้รับครอบให้เป็นผู้ประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีไทยจาก หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) หลังจากนั้นท่านได้เป็นประธานผู้ประกอบพิธีไหว้ครู และครอบประสิทธิ์ประสาทวิชาดนตรีไทยให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เรื่อยมา

ในช่วงที่ครูมนตรีได้ศึกษาดนตรีอยู่ที่จังหวัดสมุทรสงคราม ท่านได้เรียนรู้วิธีแต่งเพลง ไทยจากครูสมบุญ สมสุวรรณ ผู้แนะนำให้รู้จักถึงหลักเกณฑ์ ทั้งยังชี้แจงและสาธิตให้ดูให้ฟังอย่าง แจ่มแจ้ง (ปัญญา นิติสุวรรณ, ๒๕๒๗: ๑๓๐) ประกอบกับที่ผ่านมามีท่านได้ศึกษาดนตรีจากครู อาวุโสหลายต่อหลายท่าน องค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้รับตกผลึกเป็นผลงานการประพันธ์หลาย ประเภท และท่านได้ประพันธ์เพลงขึ้นโดยประพันธ์เพลงด้อยตรีง ๓ ชั้น เป็นเพลงแรก ในขณะที่ ท่านอายุ ๒๐ ปี ผลของการประพันธ์เพลงในครั้งนั้นได้รับความนิยมนิยมจากผู้บรรเลงและผู้ฟัง วงดนตรีต่าง ๆ นำไปบรรเลงกันเสมอ ท่านจึงเกิดกำลังใจในการประพันธ์เพลงอื่น ๆ ตามมา ซึ่งปัจจุบันผลงานการประพันธ์เพลงของท่าน ในประเภทต่าง ๆ เช่น เพลงสามชั้น เพลงเถา เพลง ระบาย เพลงเดี่ยว เพลงเบ็ดเตล็ด รวมกันมากกว่า ๒๐๐ เพลง จึงทำให้ท่านเป็นที่ยอมรับนับถือใน วงการดนตรีไทยว่าเป็นผู้มีความสามารถในด้านการประพันธ์เพลงไทยเป็นอย่างยิ่ง

เพลงประเภทโหมโรงจัดอยู่ในเพลงประเภทเบ็ดเตล็ด ท่านได้ประพันธ์เพลงด้อยตรีง เป็น เพลงแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓ (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๗: ๑๓๑) และเพลงโหมโรงเทิด ส.ช. เป็น เพลงสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ โดยผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงของครูมนตรี ตราโมท มี จำนวนทั้งหมด ๑๒ เพลง ได้แก่

๑. โหมโรงด้อยตรีง	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓	ขณะอายุ ๒๐ ปี
๒. โหมโรงราโค	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๔	ขณะอายุ ๓๑ ปี
๓. โหมโรงเทพนม	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๕	ขณะอายุ ๓๒ ปี
๔. โหมโรงมหาฤกษ์	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖	ขณะอายุ ๓๓ ปี
๕. โหมโรงประพาสมหรณพ	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖	ขณะอายุ ๓๓ ปี
๖. โหมโรงพระทอง	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๗	ขณะอายุ ๓๔ ปี
๗. โหมโรงขับไม้บันเตาะว้	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๑	ขณะอายุ ๔๘ ปี

๘. โหมโรงเอื้องคำ	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘	ขณะอายุ ๑๕ ปี
๙. โหมโรงเกษมศรี	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕	ขณะอายุ ๘๒ ปี
๑๐. โหมโรงรัตนโกสินทร์	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕	ขณะอายุ ๘๒ ปี
๑๑. โหมโรงมหाराช	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐	ขณะอายุ ๘๗ ปี
๑๒. โหมโรงเทิด ศ.ธ.	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓	ขณะอายุ ๙๐ ปี

(มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๓: ข)

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครูมนตรี ตราโมท มูลนิธิมนตรี ตราโมท ร่วมกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้ทำการรวบรวมบันทึกเพลงไทยผลงานครูมนตรี ตราโมท ชุดโหมโรงดนตรีไทย โดยพบว่า มีผลงานเพลงโหมโรงจำนวน ๓ เพลง อันได้แก่ เพลงโหมโรงเทพนม เพลงโหมโรงประพาสสมุหรรณพ และเพลงโหมโรงพระทอง ไม่ค่อยได้บรรเลงกันในช่วงหลัง ประกอบกับไม่ได้จัดทำโน้ตเพลงไว้ นักดนตรีในปัจจุบันไม่สามารถบรรเลงได้ เรื่องนี้ครูมนตรีเองทราบดีถึงการสูญหายของเพลงบางเพลง แม้แต่ตัวท่านเองก็จำไม่ได้ เนื่องจากท่านมีผลงานเพลงจำนวนมากและบางเพลงแต่งไว้นานมากแล้ว (มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๓: ฉ) จึงทำให้ผลงานประพันธ์เพลงโหมโรงของครูมนตรี ตราโมท เท่าที่สืบค้นโน้ตเพลงได้ในปัจจุบันมีเพียง ๕ เพลงเท่านั้น

เพลงโหมโรงที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ไว้ทั้งหมด มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติของเพลงโหมโรงของครูมนตรี ตราโมท สามารถแบ่งลักษณะการประพันธ์ออกได้ใน ๓ ลักษณะได้แก่

๑. เพลงโหมโรงที่ประพันธ์โดยการนำเพลงในอัตราจังหวะสองชั้น มาขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น มีลักษณะการประพันธ์ขึ้นจากเพลงเพียงเพลงเดียว และยังคงใช้ชื่อเพลงนั้นเป็นชื่อของเพลงโหมโรง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง แต่งขยายขึ้นจากเพลงด้อยตรีง ในอัตราจังหวะสองชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ แต่งขยายขึ้นจากเพลงมหาฤกษ์ ในอัตราจังหวะสองชั้น โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ แต่งขยายขึ้นจากเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ในอัตราจังหวะสองชั้น และเพลงโหมโรงราโค แต่งขยายขึ้นจากเพลงราโค ในอัตราจังหวะสองชั้น

๒. เพลงโหมโรงที่ประพันธ์โดยนำเพลงในอัตราจังหวะสองชั้น หรือเพลงที่สมมติขึ้นเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มาขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น มีลักษณะการประพันธ์ขึ้นจากเพลงเพียงเพลงเดียว แต่มีการเปลี่ยนชื่อของเพลงแตกต่างไปจากเพลงเดิม ได้แก่ โหมโรงเอื้องคำ ประพันธ์ให้กับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และโหมโรงเกษมศรี ประพันธ์ให้กับโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ เพลงโหมโรงในลักษณะที่ ๒ นี้เป็นลักษณะของเพลงโหมโรงประจำสถาบันการศึกษา

๑. เพลงโหมโรงที่มีการประพันธ์โดยนำเพลงในอัตราจังหวะสองชั้น หรือเพลงที่สมมติขึ้นเป็นเพลงอัตราจังหวะสองชั้น มาขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น มีลักษณะการประพันธ์ขึ้นจากเพลงจำนวน ๒ เพลง คือเพลงประธานและมีเพลงต่อท้าย ได้แก่ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ประพันธ์ขึ้นในโอกาสพระราชพิธีสมโภชฉลองกรุงเทพมหานคร มีอายุครบ ๒๐๐ ปี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เพลงโหมโรงมหาราช ประพันธ์ขึ้นในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และเพลงโหมโรงเทิด ส.ช. ประพันธ์ขึ้นในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจริญพระชนมายุครบ ๓ รอบ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓ โดยโหมโรงในลักษณะที่ ๑ นี้ เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างกรมศิลปากรและธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มอบหมายให้ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์เพลงโหมโรงเพื่อเป็นอนุสรณ์ในวาระสำคัญของชาติ

เพลงโหมโรงในลักษณะที่ ๑ ที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้น มีแนวความคิดในการคัดเลือกเพลงประธานและเพลงต่อท้ายที่นำมาแต่งขยายให้เกิดความเหมาะสมกับวาระพิเศษนั้นๆ เช่น โหมโรงรัตนโกสินทร์ มีแนวความคิดว่า เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ จึงเลือกหาเพลงที่มี ๙ จังหวะ นำมาแต่งขึ้นเป็นเพลงประธานแล้วหาเพลงที่เป็นสิริมงคลอีกหนึ่งเพลงมาแต่งเป็นเพลงต่อท้าย การทราบถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงที่นำมาแต่งขยายนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการประพันธ์เพลง ดังที่ครูมนตรี ตราโมท ได้กล่าวไว้ในหนังสือดุริยศาสตร์ความว่า “สิ่งสำคัญของการแต่งเพลงไทยก็คือ ๑. จะต้องรู้ว่าเพลงที่ต้องการจะแต่งนั้นมีกี่จังหวะ (หมายถึงจังหวะหน้าทับ) ๒. เสียงสุดท้าย ที่ตกปลายจังหวะนั้น เป็นเสียงอะไร และ ๓. ทำนองเพลงตอนนั้น ๆ คำนึงอย่างไร มีสำเนียงอย่างไร” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๓๘: ๔๓) ส่วนเพลงโหมโรงมหาราช และเพลงโหมโรงเทิด ส.ช. ครูมนตรี ตราโมท มีแนวความคิดในการคัดเลือกเพลงที่นำมาแต่งพิเศษกว่าเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากเป็นเพลงที่ประพันธ์เพื่อถวายแด่พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ เพลงที่จะนำมาเป็นเพลงประธานจะต้องเป็นเพลงที่มีคุณสมบัติและศักดิ์ศรีที่เหมาะสม เช่น โหมโรงเทิด ส.ช. เป็นเพลงที่ประพันธ์ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ ๓ รอบ ได้มีการนำเพลงตระ ซึ่งถือเป็นเพลงชั้นสูงในวงการดนตรีไทยมาเป็นเพลงประธานในการประพันธ์ เป็นต้น

สิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ครูมนตรี ตราโมท ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการคัดเลือกเพลงที่มีความเหมาะสมเพื่อนำมาแต่งขยายเป็นเพลงโหมโรง เห็นได้จากการประพันธ์เพลงโหมโรงมหาราช ครูมนตรีมีความเห็นว่า

“เพลงที่จะแต่งนี้มีชื่อว่า “มหाराช” อันเป็นนามที่สูงศักดิ์ และจะแต่งขึ้นเพื่อทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในมหามงคลสมัยอันสำคัญอย่างนี้ ถ้านำเพลง ๒ ชั้นของเก่ามาแต่งขยายขึ้นตามโบราณ คุณจะไม่มีสมศักดิ์ศรี ถ้าได้ทำนองเพลงอันเป็นพระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่านสมมติเป็นเพลง ๒ ชั้นแล้วแต่งขยายขึ้นใหม่ตามทฤษฎีของการแต่งเพลงไทย จะเป็นการสมควรอย่างยิ่ง” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๗: ๕๗)

ในการประพันธ์เพลงโหมโรงมหाराช ถือเป็นวิวัฒนาการอีกขั้นของการคัดเลือกว่าเพลงที่มีได้เป็นเพลงไทยแต่เดิม มาดัดแปลงขึ้นเป็นเพลงอัตราสองชั้น ก่อนที่จะนำมาขยายขึ้นเป็นอัตราสามชั้นอีกชั้นหนึ่ง แม้ว่าจะเป็นวิธีการประพันธ์ที่ผิดแปลกออกไปแต่ครุมนตรีก็ยังคงยึดหลักการประพันธ์ตามแบบแผนโบราณ ยังคงรักษาหลักเกณฑ์ทางดุริยางคศิลป์ไทยไว้ได้โดยสมบูรณ์ ตามทัศนะที่ครุมนตรีเคยกล่าวไว้ในหนังสือดุริยศาสตร์ว่า

“ทุกสิ่งจะยืนยงคงอยู่ไม่ได้ ถ้าสิ่งใดอยู่คงที่ก็หมายความว่าสิ่งนั้นเสื่อมเหมือนกับน้ำที่ขังอยู่ในบ่อ ถ้าไม่มีหนทางที่จะไหลถ่ายเทเข้าออกได้ น้ำนั้นก็ต้องเน่า...แต่สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่า ผู้ที่จะทำการดัดแปลงแก้ไขจะต้องรู้จักของเดิมนั้นให้ถ่องแท้ว่า สิ่งใดมีคุณภาพอย่างไร มีไว้เพื่อประโยชน์อะไร ถ้าจะเปลี่ยนเป็นสิ่งอื่นเสียจะบังเกิดผลอย่างไร ขัดต่อการปฏิบัติหรือวิชาการอย่างไรบ้าง” (มูลนิธิมนตรีตราโมท, ๒๕๔๓: ๗)

คงจะเห็นว่าเพลงไทยที่สั่งสมตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน มีวิวัฒนาการเกิดขึ้นมากมายเป็นลำดับ สิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาของเพลงไทยก็คือ ครูอาจารย์เริ่มมีการประพันธ์เพลงขึ้นใหม่โดยนำเพลงในอัตราชั้นเดียวขยายขึ้นเป็นอัตราสองชั้น และขยายขึ้นเป็นอัตราสามชั้น ตามลำดับ ซึ่งถือได้ว่าการประพันธ์เพลงมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาวงการดนตรีไทย อาจารย์มนตรี ตราโมท ถือเป็นครูอาจารย์ที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาเหล่านั้นออกมาเป็นผลงานการประพันธ์เพลงไทยอย่างมากมาย จำนวนมากกว่า ๒๐๐ เพลง โดยเฉพาะเพลงโหมโรงซึ่งถือเป็นเพลงอีกประเภทหนึ่งที่มีวิวัฒนาการควบคู่กับดนตรีไทยและสังคมไทย และจากหลากหลายของการประพันธ์เพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่มีความโดดเด่นมีความเฉพาะตัว และได้รับความนิยมในวงการดนตรีไทยอย่างมาก ผู้วิจัยเห็นควรทำการศึกษาถึง “วิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท” เพื่อจะได้เป็นแนวทางและแบบอย่างให้กับศิลปินรุ่นใหม่และผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาประวัติและบริบทที่เกี่ยวข้องกับเพลงโหมโรงกรมมนตรี ตราโมท
๒. เพื่อวิเคราะห์สังคีตลักษณะและลักษณะเฉพาะของการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงกรมมนตรี ตราโมท
  ๑. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงของกรมมนตรี ตราโมท

วิธีดำเนินงานวิจัย

๑. สืบค้นข้อมูลค้นคว้าเอกสาร ตำราจากห้องสมุดและแหล่งข้อมูลอื่นๆ
  - ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - ห้องสมุดศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
  - มุลนิธิมนตรี ตราโมท
๒. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทย
  - รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ข้าราชการบำนาญ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
    - ครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ
    - อาจารย์ถ้อยอง โสวัตร ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ
    - อาจารย์ปิ๊บ คงลายทอง หัวหน้ากลุ่มงานดุริยางค์ไทย กองการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
      - อาจารย์สมบูรณ์ บุญวงษ์ รองคณบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
      - นางกษภรณ์ ตราโมท เลขานุการ มูลนิธิมนตรี ตราโมท
๓. ดำเนินรวบรวมและบันทึกโน้ตเพลงที่ใช้ในการวิเคราะห์
  - ต่อเพลงที่จะใช้สำหรับการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทย
    - บันทึกโน้ตทำนองหลักเพลงโหมโรงในลักษณะโน้ตบรรทัดเดียว
๔. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
  - นำข้อมูลเพลงโหมโรงทั้งหมดมาวิเคราะห์การประพันธ์เพลง โดยใช้หลักสังคีตลักษณะทางดุริยางคศิลป์ไทย
๕. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ จัดพิมพ์ทำเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

๑. ทราบประวัติและบริบทที่เกี่ยวข้องกับเพลง โหมโรงครุมนตรี ตราโมท
๒. ทราบสังคีตลักษณ์และลักษณะเฉพาะของการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท
๓. ทราบกลวิธีการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงของครุมนตรี ตราโมท

บทที่ ๒

บริบทที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหม” ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการอธิบายบริบทที่เกี่ยวข้องที่จะส่งผลต่อการวิเคราะห์ต่อไป โดยแบ่งเนื้อหาในบทนี้ออกเป็น ๒ ประเด็นดังนี้คือ

๒.๑ เพลงโหมโรง

๒.๒ ประวัติผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหม

โดยการศึกษาในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ เพลงโหมโรง

คำว่า “โหมโรง” นักปราชญ์ทางด้านภาษาศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถาน มีการให้ความหมายของคำนี้ไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ในปีต่าง ๆ มีคำจำกัดความแตกต่างกัน รวมถึงนักวิชาการทางดุริยางคศิลป์ไทย ก็ได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้มีเนื้อหาสาระในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้คำนี้มีความหมายครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้งหมด โดยครบถ้วนบริบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้เนื้อหาสาระของเพลงโหมโรงทั้งหมด ผู้วิจัยได้เรียบเรียงขึ้นจากคำอธิบายของครุมนตรี ตราโหมท ในหนังสือ “โหมโรงดนตรีไทย” ซึ่งท่านได้เขียนไว้เป็นผลงานลำดับที่ ๑๒ ของโครงการส่งเสริมหนังสือตามแนวพระราชดำริ จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ระหว่างงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติส่วนภูมิภาค มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคามในสมัยนั้น) ระหว่างวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน - ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ และจากคำอธิบายอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาสาระดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้แปลความหมายของคำว่า “โหมโรง” ไว้ว่า “การประโคมดนตรีตั้งต้นจะเล่นการเล่น” ซึ่งเมื่อครุมนตรี ตราโหมท ได้มีโอกาสเขียนหนังสือในโครงการส่งเสริมหนังสือตามแนวพระราชดำริ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ชื่อว่า “โหมโรงดนตรีไทย” ท่านได้แสดงความเห็นว่า มีความหมายถูกต้อง แต่ยังแคบเกินไป เพราะการโหมโรงนั้น ไม่ได้ใช้แต่เมื่อจะเริ่มการแสดงมหรสพ หรือการเล่นเท่านั้น แต่ในพิธีการอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวไว้ ก็จะต้องมีคนตรีบรรเลงเพลงโหมโรงขึ้นก่อนทั้งหมด เช่น งานทำบุญบ้าน ทำบุญวันเกิด หรือแม้แต่งานมงคลที่พระสงฆ์จะเริ่มเจริญพระพุทธมนต์ หรือ ก่อนที่จะถวายภัตตาหาร คนตรีจะต้องบรรเลงเพลงโหมโรงก่อนเสมอ

ด้วยเหตุนี้ โหมโรงน่าจะแปลว่า “เพลงที่บรรเลงเป็นอันดับแรก เพื่อแสดงว่าเริ่มกิจกรรมนั้น ๆ” เพราะเพลงบางเพลง แม้จะบรรเลงเป็นอันดับแรก แต่เพลงนั้น ไม่มีลักษณะเป็นเพลงที่แสดงว่าจะเริ่มกิจกรรม ก็ไม่ถือว่าเป็นเพลงโหมโรง เพลงไทยได้แบ่งประเภทไว้ตามลักษณะหลายประเภท เพลงโหมโรงก็เป็นประเภทหนึ่งที่มีลักษณะแสดงให้เห็นว่า มีความหมายเป็นเพลงนำของกิจกรรมนั้น ๆ เพราะตามประเพณี การบรรเลงดนตรีไทย จะต้องเริ่มด้วยโหมโรงเสียก่อน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับ ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้แปลคำนี้ให้มีความหมายครอบคลุมกว่าเดิมไว้ว่า “การประโคมดนตรีก่อนมหรสพวงมโหรี: เพลงเริ่มต้นของบรรเลงหรือการแสดง เพื่อบอกให้ทราบว่ามีพิธีหรืองานนั้นได้เริ่มขึ้นแล้ว แบ่งเป็นหลายชนิดตามลักษณะของงานมหรสพที่แสดง และการบรรเลง เช่น โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น โหมโรงเทศน์” (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒: ๑๒๑๒)

เพลงโหมโรงของการบรรเลงดนตรีไทยได้กำหนดไว้อย่างแน่นอน และมีวิธีการต่าง ๆ กันแล้วแต่กิจกรรมและเวลา เช่น โหมโรงเช้า โหมโรงกลางวัน โหมโรงเย็น โหมโรงการแสดงมหรสพ โหมโรงเสภา โหมโรงพระเทศน์ เป็นต้น โหมโรงต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ โหมโรงเย็น ถือว่าเป็นโหมโรงที่มีความสำคัญ และเป็นหลักที่มีความหมายกว่าโหมโรงทั้งหลาย จึงจะอธิบายเรื่องโหมโรงเย็น ก่อนโหมโรงอื่น ๆ

๒.๑.๑ เพลงโหมโรงเย็น

เพลงโหมโรงเย็น มีคำอธิบายไว้ในหนังสือโหมโรงดนตรีไทย โดยครูมนตรี ตราโมท จากโครงการส่งเสริมหนังสือ ตามแนวพระราชดำริ ลำดับที่ ๑๒ ดังนี้

“โหมโรงเย็น ท่านโบราณจารย์ได้เรียบเรียงเพลงไว้เป็นลำดับ มีความหมายคล้ายขมุนมเทวดา ที่กล่าวเป็นคาถาว่า “สังเค กาเม จรูเป ฯ” เพราะฉะนั้น เพลงชุดโหมโรงเย็นนี้จึงใช้ได้หลายกรณี โหมโรงงานมงคลพิธีต่างๆ ก็ดี โหมโรงมหรสพต่างๆ ก็ดี ส่วนอาศัยเพลงโหมโรงเย็นเป็นเพลงโหมโรงทั้งสิ้น เพลงชุดโหมโรงเย็นที่ท่านโบราณจารย์ได้เรียบเรียงเป็นแบบฉบับไว้มีลำดับโดยมีความหมายดังนี้

๑. เพลงสาธุการ หมายถึงการนอบน้อมแสดงความเคารพต่อเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ที่จะอัญเชิญนั้น

๒. เพลงตระ โดยปกติที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ใช้เพลงตระหญ่ปากคอก ตระปลายพระลักษณ์ และตระมารละม่อม เพลงตระนี้จะบรรเลงสักกี่ตัว (ลักษณะนามของเพลงตระ) ก็ได้ แต่โดยสามัญใช้ ๓ ตัว ถ้าประหยัดเวลาจะบรรเลงเพียงตัวเดียวก็ได้ ในสมัยโบราณใช้เพลงตระสั้นนิบาต ซึ่งมีความหมายถึง

การเชิญเทวดาให้มาชุมนุมสโมสรสนับนาค ในสมัยปัจจุบันซึ่งใช้เพลงตระอื่น แทนก็คงมีคงมีความเช่นเดียวกัน

๓. เพลงร่ำสามลา คำว่าลาหมายความถึงจบ หรือครั้งร่ำ ๓ ลา ก็หมายถึง ร่ำ ๓ จบ หรือร่ำ ๓ ครั้ง หมายถึงการกราบ ๓ ครั้ง และบังเกิดนิमितมหัศจรรย์อัน เป็นมงคล เช่น ฟ้าแถบแปลบปลาบสะเทือนเลื่อนลั่น ถึง ๓ ครั้ง

๔. เพลงต้นซุบ เพลงนี้บางแห่งก็เรียกว่าต้นเข้ามาเพราะเป็นเพลง บรรเลงนำเพลงเข้ามา แต่เนื้อเพลงที่แท้เป็นต้นของเพลงซุบ ๒ ชั้น เพลงต้นซุบ หมายถึงการเตรียมปฏิบัติต้อนรับเทพเจ้าที่จะเสด็จมา อีกนัยหนึ่งหมายถึงบริวาร ของเทพเจ้าได้เตรียมเครื่องแต่งพระองค์ไว้เพื่อเทพเจ้าองค์นั้น

๕. เพลงเข้ามา หมายถึงเทพเจ้าเสด็จเข้าในพระวิสูตรเพื่อแต่งพระองค์ ที่จะเสด็จมาตามคำอัญเชิญ

๖. เพลงปฐม เพลงนี้หมายถึงเทวดาผู้มีหน้าที่จัดขบวนเสด็จได้ออกมา เถกนทผู้ที่จะต้องเข้าขบวนให้พร้อม

๗. เพลงลา ซึ่งแปลว่าจบ หมายถึงการจัดขบวนเสด็จเรียบร้อยแล้ว

๘. เพลงเสมอ เพลงนี้เป็นเพลงหน้าพาทย์สำหรับบรรเลงประกอบกิริยา ไปมาที่ใกล้ๆ จากห้องหนึ่ง ไปอีกห้องหนึ่ง ในที่นี้ก็หมายถึงเทพเจ้าได้เสด็จออก ยังหน้าวิมาน

๙. เพลงเชิด หมายถึงเทพเจ้าพร้อมด้วยขบวนเทพบริวารเคลื่อนจาก สวรรค์เดินทางโดยรีบเร่งมายังมณฑลพิธี

๑๐. เพลงกลม เพลงนี้หมายความว่า เทพเจ้าผู้สูงศักดิ์ เช่น พระอิศวร พระ นารายณ์ กำลังเสด็จมาเพราะเพลงกลมนี้เป็นเพลงสำหรับประกอบกิริยาไปมา ของเทพเจ้าผู้สูงศักดิ์

๑๑. เพลงชำนาญ หมายความว่า เทพเจ้าทั้งหลายได้มาประสิทธิ์ประสาท พรให้แก่พิธีที่ประกอบขึ้นนี้

๑๒. เพลงกราวใน เพลงกราวในนี้ โดยปกติใช้บรรเลงประกอบกิริยาไป มาหรือการตรวจพลของอสูร แต่ในที่นี้น่าจะประกอบการเสด็จมาของท้าวกุเวร เวสสวัณ ซึ่งเป็นเจ้าเป็นใหญ่ของอสูร

๑๓. เพลงต้นซุบ เพลงต้นซุบได้มาบรรเลงอีกครั้งหนึ่งในตอนท้ายนี้ ตอนนี้อย่างหมายถึงการปฏิบัติต้อนรับของเจ้าภาพด้วยความนอบน้อม

๑๔. เพลงลา หมายถึงจบคำอัญเชิญเทพเจ้าทั้งหลาย” (มนตรี ตรีโมท, ๒๕๒๖: ๒-๕)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงเย็น เป็นเพลงโหมโรงซึ่งเป็นมูลฐานของเพลงโหมโรงอื่น ๆ มีเพลงเรียงลำดับติดต่อกันอยู่หลายเพลง โหมโรงมหรสพ ต่าง ๆ ส่วนอาศัยเพลงโหมโรงเย็นเป็นเพลงโหมโรง เพลงชุดโหมโรงเย็น มีเพลงที่โบราณจารย์ได้เรียบเรียงเป็นลำดับไว้จำนวนทั้งหมด ๑๔ เพลง ได้แก่ เพลงสาธุการ เพลงตระ เพลงรั้วสามลา เพลงต้นซุบ เพลงเข้าม่าน เพลงปฐม เพลงลา เพลงเสมอ เพลงเชิด เพลงกลม เพลงชำนานู เพลงกราวใน เพลงต้นซุบ และเพลงลา

๒.๑.๒ เพลงโหมโรงเช้า

เพลงโหมโรงเช้า เป็นเพลงโหมโรงที่ใช้บรรเลงเฉพาะเวลาเช้าเท่านั้น ในหนังสือโหมโรงดนตรีไทย โดยกรมดนตรี ตราโมท จากโครงการส่งเสริมหนังสือ ตามแนวพระราชดำริลำดับที่ ๑๒ ได้อธิบายเพลงโหมโรงเช้าไว้ดังนี้

“โหมโรงเช้า เพลงในชุดโหมโรงเช้านี้ใช้บรรเลงเฉพาะเวลาเช้าจริงๆ ไม่บรรเลงในเวลาอื่นเลย เพลงต่างๆ ในชุดโหมโรงเช้านี้ ถ้าจะพิจารณาก็จะเห็นว่าเป็นการอัญเชิญเทวดาเช่นเดียวกับโหมโรงเย็นแต่เป็นอย่างย่อ เพลงในชุดโหมโรงเช้ามีเพลงและความหมายดังนี้

๑. เพลงสาธุการ เป็นการแสดงความเคารพกราบไหว้ดังกล่าวไว้แล้วในโหมโรงเย็น

๒. เพลงหะ เพลงนี้เป็นเพลงหน้าพาทย์สำหรับบรรเลงประกอบกริยาไปมาของเทวดาทัวไป ในที่นี้จึงหมายถึงการมาของเทวดาทิ้งหลาย

๓. เพลงรั้ว หมายถึงการที่เทวดามาประสิทธิ์ประสาทความสำเร็จให้พินั้น

๔. เพลงกลม หมายถึงการเสด็จมาของเทพเจ้าผู้สูงศักดิ์ เช่น พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหมหรือพระอินทร์ ดังกล่าวมาแล้วในโหมโรงเย็น

๕. เพลงชำนานู มีความหมายว่า เทพเจ้าผู้สูงศักดิ์นั้นได้ประทานพรประสิทธิ์ประสาทสวัสดิมงคลและความสำเร็จให้แก่เจ้าภาพและพินั้น นัยเดียวกับที่กล่าวมาในโหมโรงเย็น

เพลงโหมโรงเช้าหมดเพียงนี้ การโหมโรงเช้านี้ ใช้ได้ทุกงานหากงานนั้นเริ่มในเวลาเช้า มีงานที่ถือกันอย่างพิถีพิถันเคร่งครัดอยู่เพียงงานเดียว คือ งานโกนจุก ในแบบโบราณ ในพิธีงานโกนจุกตามประเพณีโบราณนั้น เพลงชุดโหมโรงเช้านี้จะต้องเริ่มบรรเลงเมื่อถึงฤกษ์ที่กำหนดไว้ พร้อมกับเริ่มตัดจุก และพระสงฆ์เริ่มสวดชัยมงคลคาถา ตอนก่อนเวลานี้ ห้ามเด็ดขาดไม่ให้มีเสียงอันใดดังเลย ผู้บรรเลงปีพาทย์จะตีดข้าวสุกตะโปนหรือแช่ลั่นปี จะลองดีลองป่าให้มีเสียงไม่ได้

พระสงฆ์มาก็ไม่ต้องบรรเลงรับ เมื่อพระสงฆ์มาก็ไม่ต้องบรรเลงรับ เมื่อพระสงฆ์มาพร้อมก็เจริญพระพุทธมนต์ไปก่อนตลอดจนสวดถวายพรพระ และชัยมงคลคาถาจนจะถึงคำว่า “ชัยันโต โภชิตยา มุเล ฯ” ก็หยุดสวดไว้เพียงนี้ ร้องนั้ได้ฤกษ์ที่กำหนด พอได้ฤกษ์ โหระหรือเจ้าหน้าที่ก็จะลั่นฆ้องชัยพร้อมกันนั้น พระสงฆ์ก็เริ่มสวดชัยันโตฯ ผู้เป็นประธานหรือญาติผู้ใหญ่ก็ลงกรรไกรตัดจุกเด็ก ปี่พาทย์เริ่มบรรเลงเพลงสาธุการ โหมโรงเข้าต่อ ไปจนจบ” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๖-๘)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงเช้า เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงเฉพาะในเวลาเช้าเท่านั้น เพื่อเป็นอัญเชิญเทวดาเหมือนกับเพลงโหมโรงเย็น แต่เป็นอย่างย่อ ใช้บรรเลงได้ทุกงานหากงานนั้นเริ่มในตอนเช้า แต่หากเป็นงาน โคนจุกจะต้องบรรเลงเมื่อถึงฤกษ์ที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น เพลงชุดโหมโรงเช้า มีเพลงที่ได้เรียบเรียงเป็นลำดับไว้จำนวนทั้งหมด ๕ เพลง ได้แก่ เพลงสาธุการ เพลงเหาะ เพลงรั้ว เพลงกลม และเพลงชานาญ

๒.๑.๓ เพลงโหมโรงเทศน์

เพลงโหมโรงเทศน์เป็นเพลงที่มีความสืบเนื่องมาจากเพลงโหมโรงทั่วไป ซึ่งเป็นเพลงโหมโรงพิเศษประเภทหนึ่ง ในหนังสือโหมโรงดนตรีไทย โดยครูมนตรี ตราโมท โดยโครงการส่งเสริมหนังสือ ตามแนวพระราชดำริ ลำดับที่ ๑๒ ได้อธิบายเพลงโหมโรงเทศน์ไว้ดังนี้ว่า

“เพลงโหมโรงชุดนี้มีเพียง ๒ เพลง คือ เพลงกราวในกับเพลงเชิด ใช้ได้ทั่วไปเมื่อประกอบพิธีอื่น ๆ ในตอนเช้าเสร็จไปแล้ว ตอนบ่ายจะมีเทศน์ก็ใช้เพลงกราวในกับเพลงเชิดนี้ บรรเลงเป็นเพลงโหมโรงนำในการที่จะมีเทศน์ และไม่ว่าจะมีกิจกรรมใด ๆ ต่อจากกรณีที่ให้มีโหมโรงเช้าหรือโหมโรงเย็นไปแล้ว ย่อมใช้เพลงกราวในกับเชิดนี้เป็นเพลงโหมโรงได้ทั้งสิ้น” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๘-๙)

จากคำอธิบายข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงเทศน์ เป็นเพลงโหมโรงพิเศษประเภทหนึ่ง มีจำนวนเพลงเพียง ๒ เพลง คือ เพลงกราวในและเพลงเชิด ใช้บรรเลงเมื่อประกอบพิธีเสร็จในช่วงเช้าแล้วจะมีการเทศน์ต่อไป

๒.๑.๔ เพลงโหมโรงมหรสพ

เพลงโหมโรงมหรสพ เป็นเพลงชุดที่เหมือนกับโหมโรงเย็น แต่ตัดเพลงสาธุการออกเพลงหนึ่ง และเพิ่มเพลงวาทินลำดับสุดท้าย ในหนังสือโหมโรงดนตรีไทย โดยครูมนตรี ตราโมท จากโครงการส่งเสริมหนังสือ ตามแนวพระราชดำริ ลำดับที่ ๑๒ ได้อธิบายเพลงโหมโรงมหรสพไว้ดังนี้ว่า

“เพลงชุดโหมโรงเย็นมีดังกล่าวมานี้ จึงนำไปใช้ได้หลายกรณีแม้ โหมโรงมหรสพ ต่างๆ เช่น โหมโรงละคร หุ่น ลิเก ฯลฯ ก็ใช้เพลงชุดโหมโรงเย็นนี้ หากแต่ในสมัยโบราณท่านได้ตัดเพลงสาธการอันเป็นเพลงอันดับแรกออกเสีย เพลงหนึ่ง คือ ขึ้นต้นด้วยเพลงตระทีเดียว แล้วเพิ่มเพลงวาท่อย้ายอีกเพลงหนึ่ง” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๕-๖)

จากคำอธิบายข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงมหรสพ เป็นเพลงชุดเหมือนเพลงโหมโรงเย็น แต่ตัดเพลงสาธการออกเพลงหนึ่ง และเพิ่มเพลงวาท่อย้ายในลำดับสุดท้าย เพลงโหมโรงมหรสพ มีลำดับเพลงดังนี้

๑. เพลงตระ	๒. เพลงริ้วสามลา
๓. เพลงต้นซุบ	๔. เพลงเข้าม่าน
๕. เพลงปฐม	๖. เพลงลา
๗. เพลงเสมอ	๘. เพลงเชิด
๙. เพลงกลม	๑๐. เพลงชำนาญ
๑๑. เพลงกราวใน	๑๒. เพลงต้นซุบ
๑๓. เพลงลา	

๒.๑.๕ เพลงโหมโรงการแสดงโขน

เพลงโหมโรงการแสดงโขน นับเป็นโหมโรงมหรสพเช่นกัน แต่ขึ้นต้นด้วยเพลงสาธการ เหมือนในเพลงโหมโรงเย็น และมีเพลงวาท่อย้ายอีกเพลงหนึ่ง ในหนังสือโหมโรงดนตรีไทย โดยครูมนตรี ตราโมท จากโครงการส่งเสริมหนังสือ ตามแนวพระราชดำริ ลำดับที่ ๑๒ ได้อธิบายเพลงโหมโรงการแสดงโขนไว้ดังนี้ว่า

“เพลงชุดโหมโรงเย็นมีดังกล่าวมานี้ จึงนำไปใช้ได้หลายกรณีแม้ โหมโรงมหรสพ ต่างๆ เช่น โหมโรงละคร หุ่น ลิเก ฯลฯ ก็ใช้เพลงชุดโหมโรงเย็นนี้ หากแต่ในสมัยโบราณท่านได้ตัดเพลงสาธการอันเป็นเพลงอันดับแรกออกเสีย เพลงหนึ่ง คือ ขึ้นต้นด้วยเพลงตระทีเดียว แล้วเพิ่มเพลงวาท่อย้ายอีกเพลงหนึ่ง แต่ถ้าโหมโรงการแสดงโขน จะมีเพลงสาธการอยู่คงเดิม และมีเพลงวาท่อย้าย ในสมัยนี้ จะเป็นด้วยความไม่รู้หรือไม่เคยมีประสบการณ์มาก็ไม่ทราบ การบรรเลงเพลงโหมโรงการแสดงมหรสพจึงได้ขึ้นเริ่มด้วยเพลงสาธการเหมือนโหมโรงเย็นอย่างโหมโรงแสดงโขนทุกครั้ง” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๕-๖)

จากคำอธิบายข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงการแสดงโขน เป็นเพลงชุดเหมือนเพลงโหมโรงเข้ แต่มีการเพิ่มเพลงวาในลำดับสุดท้าย เพลงโหมโรงการแสดงโขน มีลำดับเพลงดังนี้

๑. สาธุการ	๒. เพลงตระ
๓. เพลงรั้วสามลา	๔. เพลงต้นซุบ
๕. เพลงเข้าม่าน	๖. เพลงปฐุม
๗. เพลงลา	๘. เพลงเสมอ
๙. เพลงเชิด	๑๐. เพลงกลม
๑๑. เพลงชำนาญ	๑๒. เพลงกราวใน
๑๓. เพลงต้นซุบ	๑๔. เพลงลา
๑๕. เพลงวา	

๒.๑.๖ เพลงโหมโรงการแสดงหนังใหญ่

เพลงโหมโรงการแสดงหนังใหญ่ เป็นโหมโรงแสดงมหรสพที่แปลกกว่าชนิดอื่น มีชุดเพลงเหมือนในเพลงโหมโรงเข้ แต่มีจำนวนเพลงแตกต่างกัน ในหนังสือโหมโรงดนตรีไทย โดยครูมนตรี ตราโมท จากโครงการส่งเสริมหนังสือ ตามแนวพระราชดำริ ลำดับที่ ๑๒ ได้อธิบาย เพลงโหมโรงการแสดงหนังใหญ่ไว้ดังนี้ว่า

“การโหมโรงแสดงมหรสพที่แปลกกว่าชนิดอื่นมีอยู่อย่างเดียว คือโหมโรงการแสดงหนังใหญ่ การโหมโรงหนังใหญ่เริ่มต้นเหมือนโหมโรงเข้ทุกประการ แต่บรรเลงไปตามลำดับเพียงเพลงเสมอก็หยุด ก็มีเพลงสาธุการ ตระ รั้วสามลา ต้นซุบ เข้าม่าน ปฐุม ลา และเสมอ เพียงนี้เท่านั้น ต่อไปก็เป็นหน้าที่ของฝ่ายการแสดงหนัง เริ่มเบิกหน้าพระ พากย์สามตระแสดงเบิกโรง และเข้าเรื่องรามเกียรติ์ต่อไป” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๖)

จากคำอธิบายข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงการแสดงหนังใหญ่ มีเพลงเหมือนในเพลงโหมโรงเข้ แต่บรรเลงไปตามลำดับเพียงเพลงเสมอก็หยุด รวมแล้วมีเพลงจำนวน ๘ เพลง ตามลำดับเพลงดังนี้

๑. สาธุการ	๒. เพลงตระ
๓. เพลงรั้วสามลา	๔. เพลงต้นซุบ
๕. เพลงเข้าม่าน	๖. เพลงปฐุม
๗. เพลงลา	๘. เพลงเสมอ

๒.๑.๗ เพลงโหมโรงกลางวัน

เพลงโหมโรงกลางวัน เป็นโหมโรงประกอบการแสดงมหรสพ ที่จะมีการแสดงต่อในตอนบ่าย ในหนังสือโหมโรงคนตรีไทย โดยครูมนตรี ตราโมท จากโครงการส่งเสริมหนังสือตามแนวพระราชดำริ ลำดับที่ ๑๒ ได้อธิบายเพลงโหมโรงกลางวันไว้ดังนี้ว่า

“ส่วนโหมโรงกลางวันนั้น เป็นการโหมโรงประกอบการแสดงมหรสพในตอนที่จะแสดงต่อในตอนบ่าย โดยปรกติการแสดงมหรสพในเวลากลางวันตามประเพณีจะแบ่งการแสดงออกเป็น ๒ ตอน คือตอนเช้ากับตอนบ่าย ในตอนเช้านั้น ก่อนเริ่มแสดงปีพาทย์ก็จะบรรเลงเพลงชุดโหมโรงมหรสพ คือเพลงชุดที่เหมือนกับโหมโรงเย็น แต่ตัดเพลงสาธุการออกเพลงหนึ่ง ครั้นมหรสพนั้นจะเป็นละคร ลิเก หรือเพลงทรงเครื่องก็ตามแสดงไปจนถึงเวลาเที่ยง (๑๒.๐๐ น.) จะต้องหยุดการแสดงตามคติของศิลปินการแสดงและบรรเลงถือว่า เวลาเที่ยงนี้ ครูต้องไปเฝ้าพระอิสวรร จึงต้องหยุดการแสดง แต่ต่อมเหตุผลก็คงเป็นการหยุดให้ผู้แสดงผู้บรรเลงรับประทานอาหารนั่นเอง

ครั้นถึงเวลาบ่าย ก่อนที่จะเริ่มแสดง ปีพาทย์ก็ต้องบรรเลงเพลงโหมโรง โดยใช้เพลงโหมโรงทั่วไป คือ เพลงกราวในกับเชิดมาบรรเลง การบรรเลงโหมโรงในกรณีนี้ เป็นเหตุให้เกิดเพลงโหมโรงกลางวันขึ้น

ในสมัยก่อนมีโรงบ่อนการพนัน ถั่ว และ โป้ แทบทั่วพระราชอาณาจักร โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ มีอยู่แทบทุกตำบลที่สำคัญๆ เช่น หัวเมียด หัวลำโพง สะพานเหล็ก นางเลิ้ง ประดูใหม่ ฯลฯ โรงบ่อนเหล่านี้ต่างก็มีขุนพัฒน์เป็นผู้ผูกจากรัฐบาล เป็นเจ้ามือการพนันถั่วและโป้ให้ประชาชนเข้าแทง จึงต่างก็แข่งขันกันห้ามมหรสพมาแสดงประจำบ่อน เพื่อล่อให้มีผู้มาเที่ยวดูละคร ลิเก ที่บ่อนของตนมากๆ จะได้เข้าแทงถั่ว โป้ในบ่อของตน การแสดงมหรสพประจำบ่อนนี้แสดงทั้งกลางวันและกลางคืน การแสดงในเวลากลางวันก็ปฏิบัติตามประเพณี คือหยุดพักในเวลากลางวันดังกล่าวแล้ว พวกละครและพวกปีพาทย์บางคนเมื่อรับประทานอาหารกลางวันแล้วก็มักจะเข้าไปในโรงบ่อน แทงถั่ว แทงโป้ ตามที่ตนชอบ อันการเล่นการพนันนั้นถ้าเล่นได้ก็จะเลิกได้ตามเวลา แต่ถ้าเล่นเสีย ก็มักจะคิดแก้ตัวเพื่อเอาเงินที่เสียไปกลับคืนมา แทงแล้วแทงเล่า ไม่ค่อยจะยอมเลิก ผัดเวลาอยู่เรื่อยๆ

ฝ่ายพวกบรรเลงปีพาทย์ที่มีโช้่นักการพนัน พอถึงเวลาจะเริ่มบรรเลงเพลงโหมโรง คือเพลงกราวในกับเชิด แต่บรรเลงเพลงกราวในไปตั้งนานแล้ว ตัวละคร

ก็ยังมาไม่พร้อม นักดนตรีก็ยังไม่ครบวง ต้องบรรเลงเพลงกราวในเรื่องๆ ไป ไม่กล้าที่จะออกเพลงเชิด ซึ่งถ่วงเวลาไม่ได้

ข้าพเจ้าคิดว่า การต้องบรรเลงเพลงกราวในเชอยู่นานๆ อย่างนี้ ทำให้ผู้ที่ได้เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ร่วมกันคิดนำเพลงหน้าพาทย์ต่างๆ มาบรรเลง เป็นการท่องเพลงไปในตัว เพราะเพลงหน้าพาทย์ชั้นนี้ไม่ค่อยจะมีโอกาสได้บรรเลงบ่อยนัก อาจหลงลืมได้ อีกนัยหนึ่ง ครูผู้ใหญ่ในวงได้คิดเรียบเรียงเพลงชั้นนี้เข้าเรียงลำดับ ให้ศิษย์ในวงติดต่อกับเพลงกราวในและเชิด เพื่อให้ท่องเพลงหน้าพาทย์ชั้นนี้ไปด้วย เพราะเพลงหน้าพาทย์ชั้นนี้จะมีโอกาสบรรเลงก็ต่อเมื่อบรรเลงประกอบการแสดง โขนละครเฉพาะตอนนั้นๆ และก็เป็นบางเพลงเท่านั้น และเมื่อได้ปฏิบัติดังนี้กันมาเป็นเวลานานๆ เข้าก็เลยถือเป็นแบบแผน เรียกว่าเพลง โหมโรงกลางวัน

ที่ข้าพเจ้าสันนิษฐานว่าเพลงชุด โหมโรงกลางวันจะเกิดขึ้นเพราะเหตุดังกล่าวมาก็เพราะว่า

๑. เพลงต่างๆ ที่เรียงกัน มิได้ขึ้นต้นด้วยเพลงแสดงความเคารพนอบน้อม หรืออัญเชิญเทพเจ้า โดยมากมักเป็นเพลงประกอบกิริยาเฉพาะเรื่องเฉพาะตอนของการแสดง

๒. การเรียงลำดับเพลงชุดนี้ ถ้าหากเป็นวงปี่พาทย์ต่างคณะ ต่างครูบาอาจารย์ ก็มักจะเรียงลำดับแตกต่างกันได้

เพลงชุด โหมโรงกลางวันที่ข้าพเจ้าจะอธิบายต่อไปนี้ เรียงลำดับตามแบบของคุณครูหลวงบำรุงจิตรเจริญ (รูป สาตราวิสัย) ผู้ซึ่งเป็นครูมาตั้งแต่ในกรมมหรสพ สมัยรัชกาลที่ ๖ จนถึงวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร และหลายคณะที่เรียงตามแบบนี้ เพลง โหมโรงกลางวันเรียงลำดับดังนี้

๑. เพลงกราวใน
๒. เพลงเชิด } เหมือนโหมโรงทั่วไปดังกล่าวแล้ว

๓. เพลงซุย เพลงนี้สำหรับประกอบกิริยาเดินของนางกำนัลหรือสาวใช้ในที่นี้อาจอนุโลมเป็นการปฏิบัติต้อนรับก็ได้

๔. เพลงลา หมายถึงเสร็จการต้อนรับ

๕. เพลงรัว เป็นเพลงแสดงความสำเร็จ เช่นเป่ามณฑอ้วยพร

๖. เพลงเสมอข้ามสมุทร เพลงนี้ใช้บรรเลงเฉพาะเมื่อเนื้อเรื่องในการแสดงข้ามทะเล เช่น ในเรื่องรามเกียรติ์ตอนพระรามเสด็จตามถนนที่ของข้ามไปยังฝั่งเมืองลงกา

๗. เพลงร่ำสามลา เป็นเพลงแสดงอภินิหาร อาจถึงแก่ฟ้าดินสะเทือน เลื่อนลั่นก็ได้ แต่ก็อาจอนุโลมเป็นกราบ ๓ ครั้งก็ได้

๘. เพลงกระบองกัน บางตำราเรียกระบองตัน เพลงนี้ประกอบกิริยา พรำอาคมคาถา เพื่อแปลงตัว หรือนิมิตให้เกิดสิ่งใดๆ ขึ้นก็ได้ หรือเพื่อประสิทธิ์ ประสาทพรก็ได้

เพลงกระบองกันซึ่งบรรเลงในโหมโรงกลางวันนี้จะต้องบรรเลงหลาย ท่อนจนจบกระบวน นัยว่ามีรวมกันอยู่หลายเพลง คือ ก. กระบองกัน ข. โปรง ข้าวตอก ค. คูเหมือนจะซื้อเสื้อขบหรืออะไรอย่างนี้ ข้าพเจ้าเลือนรางไม่แน่ใจ ง. เทวาประสิทธิ์ (ชื่อเหมือนเพลงที่ใช้ร้องส่ง) แต่บางท่านก็เรียกว่า “ประสิทธิ์” จ. ย้อนเปลี่ยนหนาม เมื่อบรรเลงรวมทั้งหมดนี้ ก็เรียกรวมว่ากระบองกัน

๙. เพลงร่ำ หมายถึงการนิมนต์นั้นๆ ได้สำเร็จ

๑๐. เพลงรุกรัน เพลงนี้อาจประกอบกิริยาเดินไปเป็นหมู่หมวด หรือไป โดยรีบร้อนก็ได้

๑๑. เพลงแผละ เพลงนี้สำหรับประกอบกิริยาไปมาของผู้มีปีก เช่น พญา ครุฑ นาคต่างๆ ตลอดจนยุง ไม่ใช่ในกรณีอื่นเลย ในที่นี้อาจหมายถึงพญาครุฑก็ได้

๑๒. เพลงร่ำ การเดินทางถึงที่หมาย (สำเร็จ)

๑๓. เพลงปลุกต้นไม้ เพลงนี้สำหรับประกอบการกระทำตรงตามชื่อเพลง คือ ปลุกต้นไม้ จะเป็นต้นไม้ใดก็ได้ การบรรเลงประกอบการแสดงโขน ก็ใช้ ตอนพิราพปลุกต้นไม้พาทอง หรือตอนพระนารายณ์แปลงเป็นยักษ์แก่ปลุกต้นไม้ เายอดคลงคักทางที่ทศกัณฐ์จะผ่าน

๑๔. เพลงร่ำ เพลงร่ำทำเพลงปลุกต้นไม้ มีทำนองไม่เหมือนร่ำ ธรรมดา แต่ความหมายก็เหมือนกัน คือความสำเร็จ

๑๕. เพลงชายเรือ หรือใช้เรือ เพลงนี้ในสมัยโบราณอาจใช้บรรเลง ประกอบการไปมาทางเรือบ้างก็ได้ แต่สมัยปัจจุบันไม่ได้ใช้ มักจะใช้ ประกอบการนำผู้หนึ่งผู้ใดเข้าเฝ้าเจ้านาย

๑๖. เพลงร่ำ เพลงร่ำต่อท้ายการลงชายเรือนี้ มีทำนองเหมือนกับเพลงร่ำ ต่อเพลงปลุกต้นไม้ และความหมายก็คือสำเร็จ

๑๗. เพลงเหาะ เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบการไปมาของเทวดาทัวไป จะหมายถึงเทพดาเสด็จมาก็ได้และตอนท้ายก็บรรเลงเพลงร่ำ ซึ่งหมายความว่า มาถึงเรียบร้อยแล้ว

๑๘. เพลงไล่ เพลงนี้เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบการเคลื่อนไหว ไปมาทางน้ำ จะเป็นการโดยสารเรือหรือว่ายน้ำก็ได้ ไม่ว่าจะป็นมนุษย์หรือสัตว์

เช่น กิ่ง ปู ปลา เต่า ถ้าเป็นการเคลื่อนไหวไปมาทางน้ำ ก็บรรเลงเพลงโล้ประกอบ ได้ทั้งนั้น แม้แต่วัตถุหรือภาชนะใดๆ ลอยไปในน้ำ ก็ใช้เพลงโล้บรรเลงได้ หากจะอนุโลมให้เป็นอัญเชิญเทวดา ก็คงเป็นการมาของพระสมุทรหรือพระแม่คงคา ได้กระมัง ในตอนท้ายของเพลงได้โล้ ก็บรรเลงเพลงรัว แสดงว่ามาถึงแล้ว เช่นเดียวกัน

๑๙. เพลงเชิดฉาน เพลงเชิดฉานนี้เป็นเพลงหน้าพาทย์สำหรับบรรเลงเวลาแสดงการตามจับสัตว์ เช่น พระรามตามจับกวางทองในเรื่องรามเกียรติ์ หรือ ท้าวทศยนต์ตามจับกวางคำในเรื่องศกุนตลา ความหมายไม่เข้ากับการอัญเชิญหรือเคารพตามแบบเพลงโหมโรงเลย

๒๐. เพลงลา หมายความว่าเสร็จสิ้นกิจกรรมนี้แล้ว

๒๑. เพลงวา เพลงนี้เป็นเพลงสุดท้ายของเพลงชุดโหมโรงการแสดงมหรสพ ตัวละครอาจเริ่มออกมาในเพลงนี้ก็ได้ หรือเมื่อจบเพลงนี้แล้วก็ได้แล้วแต่เนื้อเรื่องที่จะแสดง การที่มีเพลงวามาต่อท้ายนี้ก็คงเลียนมาจากชุดโหมโรงมหรสพเท่านั้น

เพลงเชิดฉาน (เลขที่ ๑๙) นั้น บางคณะก็จัดอันดับขึ้นไปอยู่ในตอนต่อจากเพลงรัวสามตา (เลขที่ ๗) แล้วเลื่อนเพลงอื่นๆ ถอยลงมาตามลำดับ แม้เพลงอื่นๆ บางคณะก็เรียงสลับอันดับกันได้ แต่ถึงจะเรียงลำดับเพลงอย่างไร จำนวนเพลงก็มีอยู่เท่านี้ เหมือนกันทุกคณะ

เพลงต่างๆ ในชุดโหมโรงกลางวันนี้ บางเพลงก็ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครู บางเพลงก็ใช้บรรเลงเฉพาะประกอบการแสดงโขนละครบางตอน และบางเพลงก็แทบจะไม่มีโอกาสบรรเลงเลย เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงสันนิษฐานว่า ท่านผู้เรียบเรียงเพลงชุดโหมโรงกลางวันนี้ ก็ด้วยอุบายที่จะรวบรวมเพลงที่หาโอกาสบรรเลงยาก มาไว้ที่เดียวกัน และกำหนดครมที่บรรเลงไว้ สำหรับสังวัชยายเพลงเหล่านี้” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๙-๑๓)

จากคำอธิบายข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงกลางวัน เป็นโหมโรงประกอบการแสดงมหรสพ ที่จะมีการแสดงต่อในตอนบ่าย แต่เดิมใช้เหมือนกับเพลงโหมโรงทั่วไป ต่อมาได้มีท่านผู้รู้และสามารถบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ร่วมกันคิดนำเพลงหน้าพาทย์ต่างๆ มาบรรเลงเข้ารวมกันเป็นชุด จึงได้ปฏิบัติตามกันมาจนเป็นระเบียบแบบแผนการบรรเลงในปัจจุบัน

เพลงชุดโหมโรงกลางวันที่กรมมนตรี ตราโมท ได้อธิบายไว้ เรียกลำดับตามแบบของหลวงบำรุงจิตร เจริญ (รูป สาตราวิสัย) มีเพลงเรียงตามลำดับ ได้แก่ เพลงกราวใน เพลงเชิด เพลงชุย เพลงลา เพลงรัว เพลงเสมอข้ามสมุทร เพลงรัวสามตา เพลงกระบองกัน เพลงรัว เพลงรุกรัน

เพลงแผละ เพลงรัว เพลงปลุกต้นไม้ เพลงรัว เพลงชายเรือ เพลงรัว เพลงเหาะ เพลงโล่ เพลงเซ็ด
ฉาน เพลงลา และเพลงวา

๒.๑.๘ เพลงโหมโรงเสภา

โหมโรงเสภา เป็นเพลงโหมโรงพิเศษที่ไม่มีตะโพนและกลองทัด ในหนังสือโหม
โรงดนตรีไทย โดยกรมดนตรี ตราโมท จากโครงการส่งเสริมหนังสือ ตามแนวพระราชดำริ ลำดับที่
๑๒ ได้อธิบายเพลงโหมโรงเสภาไว้ดังนี้ว่า

“โหมโรงเสภา เพลงโหมโรงเสภาเป็นเพลงโหมโรงพิเศษที่ไม่มีตะโพน
และกลองทัดร่วมบรรเลงด้วย เพลงโหมโรงแบบนี้เกิดขึ้นจากการขับเสภา
โดยตรง จึงจำเป็นจะต้องเล่าประวัติให้ทราบเป็นการนำเรื่องสักเล็กน้อย

การขับเสภาแต่โบราณ มีแต่ผู้ขับขับกรับประกอบอย่างเดียวไม่มีปี
พาทย์บรรเลงประกอบ การที่มีปีพาทย์เข้าบรรเลงร่วมเพิ่งมีขึ้นในสมัย
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยนี้เอง ปรากฏหลักฐานจากคำกลอนไหว้
ครูเสภา ซึ่งแต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนหนึ่งว่า

“เมื่อครั้งจอมรินทร์แผ่นดินลับ	เสภาขับยังหาไม่มีพาทย์ไม่
ครั้นมาถึงองค์พระทรงชัย	จึงเกิดคนคิดในอยุธยา”

คำกลอนวรรคสุดท้ายนี้ แสดงว่ามีคนคิดเอาปีพาทย์เข้าผสมกับการขับ
เสภาขึ้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จพระกรมพระยาคำรงราชานุภาพ จึงทรงแก้
ว่า “จึงเกิดมีขึ้นในอยุธยา” ทำให้ความชัดเจนขึ้นเป็นอันมาก

เมื่อคำกลอนนี้แต่งในสมัยรัชกาลที่ ๒ คำว่า “จอมรินทร์แผ่นดินลับ” ก็
คือ รัชกาลที่ล่วงไปแล้ว และคำว่า “องค์พระทรงชัย” ก็หมายความว่าถึงรัชกาล
ปัจจุบันของเวลานั้น ก็คือรัชกาลที่ ๒

การบรรเลงปีพาทย์ประกอบเสภา ได้วิวัฒนาการมาหลายขั้นตอนครั้ง
แรกทีเดียว ปีพาทย์บรรเลงประกอบเพียงเพลงหน้าพาทย์ตามเนื้อเรื่องเท่านั้น เช่น
เมื่อเนื้อเรื่องมีผู้ใดไปหรือมา ก็บรรเลงเพลงเซ็ด ร้องไห้ก็บรรเลงเพลงโอด ยกทัพ
ก็บรรเลงเพลงกราวนอก เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ บรรเลงหน้าพาทย์ และมีร้องเพลงอย่างการแสดงละคร เช่น ร้อง
เพลงซ้ำปี โอ้ชาตรี และเพลงละครต่างๆ มีเพลงเซ็ด เพลงเสมอ เพลงโอด เหมือน
การแสดงละคร ในขั้นนี้ปีพาทย์ก็เลยโหมโรงอย่างเพลงโหมโรงการแสดง
มหรสพ เริ่มตั้งแต่เพลงตระ จนมาถึงเพลงวา แล้วจึงเริ่มขับเสภา

ขั้นที่ ๓ เห็นว่าการร้องและบรรเลงแบบละครทำให้ยึดขาดหันไปดำเนินตามการบรรเลงมโหรี คือ ร้องส่งเพลง ๒ ชั้น ต่างๆ ไม่ต้องบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ (เชิด เสมอ โอด กราว) ในขั้นนี้ปีพาทย์ก็เลยตัดเพลงโหมโรง (อย่างแบบการแสดงมหรสพ) ออกให้เหลืออยู่เพียงเพลงวาเพลงเดียวเป็นเพลงโหมโรง การใช้เพลงวาเป็นเพลงโหมโรงสำหรับขับเสภา ได้ใช้มาไม่นานนักก็เกิดความเบื่อหน่าย เพราะต้องบรรเลงซ้ำซากอยู่แต่เพลงเดียว จึงนำเอาเพลง ๒ ชั้นอื่นๆ ที่เป็นเพลงซึ่งใช้น้ำทับปรบใกล้เคียงเพลงวา มาบรรเลงเป็นเพลงโหมโรงเสภาแทน แต่เวลาจะลงจบ ให้ใช้ทำนองลงจบของเพลงวามาต่อท้าย เพราะทำนองลงจบของเพลงวาเป็นการเหมาะสม ทั้งเป็นการให้เสียงแก่ผู้ขับเสภา ให้ขับได้ถูกเสียงสนิทสนมด้วย” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๑๗-๑๘)

คำว่า “วา” ที่มีความหมายถึงชื่อเพลงนั้น ครูมนตรี ตราโมท ได้อธิบายถึงคำนี้ไว้ในหนังสือ การละเล่นไทยไว้ดังนี้ว่า

“ในที่นี้ใครจะแทรกวินิจฉัยคำว่า “วา” ไว้เสียด้วย ข้าพเจ้าเคยสงสัยมาช้านานแล้วว่า ทำไมเพลงที่บรรเลงสำหรับลงโรงนี้ จึงเรียกว่า “วา” เพราะคำว่า “วา” มักนิยมใช้กันในมาตราวัดซึ่งมีอัตรา ๔ สอก ไม่เห็นเกี่ยวข้องกับแสดงหรืออะไรในตอนนี่เลย แต่บังเอิญมานึกถึงคำโบราณซึ่งใช้ภาษาพูดกันอยู่อย่างหนึ่ง มีความหมายคล้ายกับคำว่า “ปล่อย” เช่น ผู้ที่พลัดตกจากที่สูงโดยไม่มีท่ามิทาง แขนขาที่ไม่ทำงาน หรือปล่อยตัวลงมาโดยเจตนาแต่มือและเท้าก็คงปล่อยไปตามเรื่อง เหมือนดั่งไม่มีความรู้สึกอย่างหนึ่ง หรือนอนหงายอย่างปล่อยมือปล่อยเท้าให้เหยียดออกไปโดยไม่คำนึงว่ามีมือและเท้าจะเป็นไปอย่างไร อีกอย่างหนึ่งอาการเช่นนี้มักเรียกกันว่า “วาตินวามือ” คือ “ปล่อยตินปล่อยมือ” ถ้าคำว่า “วา” โบราณมีความหมายว่า “ปล่อย” ซึ่งดูจะเป็นลาคำเข้าไปหาความอยู่ข้าง แต่ถ้ามีความหมายเช่นนั้นดังข้าพเจ้าคิดก็ใครจะอุปโลกน์ว่าเพลงวา คือ “เพลงปล่อย” หมายความว่าเพลงสำหรับปล่อยตัวละครออกมาแสดงนั่นเอง แต่เมื่อหวนกลับไปคิดถึงกิริยาอาการที่เรียกว่า “วาตินวามือ” นั้นอีกครั้งก็ทำให้กลับรู้สึกว่าจะเป็นมูลของมาตราวัดก็ได้ เพราะ “วา” ที่มีกำหนด ๔ สอก นั้น ในโบราณใช้วัดกันด้วยวิธีกางแขนสองข้างออกไปให้ตึง ได้ระดับไหล่และเหยียดนิ้วมือออกไปจากศอกปลายนิ้วกลางของมือขวาถึงปลายนิ้วกลางมือซ้ายกำหนดว่า “วาหนึ่ง” นี้เห็นจะตรงกันกับคำว่า “วามือ” อีกอย่างหนึ่งการวัดวาทางภาคเหนือ ซึ่งเรียกว่า “วายน” เขาใช้นิ้วเหยียดตัวกับพื้น แล้ววัดจากส่วนสูงของศีรษะจนถึงฝ่าเท้าที่ติด

กับพื้น เห็นจะเข้ากันได้กับคำว่า “วาติน” ถ้าเป็นเช่นนี้ “วา” ก็อาจจะแปลว่า เหยียดหรือกาง แต่จะเป็นอย่างไรก็ตาม เพลงที่บรรเลงเมื่อละคอนจะลงโรงก็ยอม ใช้เพลงวาเป็นแบบแผนประเพณีสืบมา

ขอย้อนไปกล่าวถึงเพลงวาต่อไป เมื่อการบรรเลงปีพาทย์ประกอบเสภา ต้องโหมโรงอยู่เป็นเวลานานกว่าจะถึงเพลงวา เป็นการเสียเวลาที่ผู้คอยฟังจะทนรออยู่ได้ และถ้ายังเป็นพระมหากษัตริย์ด้วยแล้ว ก็ยิ่งจะทรงรำคาญเวลาที่รอนี้ ยิ่งขึ้นหลายเท่า จึงโปรดเกล้าฯ ให้รวบรัดตัดความบรรเลงแต่เพลง “วา” เป็นเพลงโหมโรงแต่เพียงเดียว ก็เป็นการทำนอกทันทใจผู้ฟังเสภามากขึ้น จึงถือเป็นประเพณีกันดังนี้สืบมา แต่วิสัยศิลปิน ก็เหมือนนักเลงวิทยากรทั้งหลาย ถ้าต้องทำลิวใดซ้ำซากเช่นนั้นทุกครั้งโดยไม่มีเปลี่ยนแปลงเสียบ้างแล้ว ก็ย่อมเกิดความเบื่อหน่ายแลเห็นเป็นไม่มี ความเปลี่ยนแปลงองกวม จึงมีผู้ประดิษฐ์คิดนำเพลงอื่นอันมีจังหวะหน้าทับเป็นประเภทเดียวกันกับเพลงวา มาบรรเลงแทนต่อเมื่อจะลงจบให้เสภาขับ จึงนำทำนองอันเป็นวิธีจบของเพลงวาไปใช้ต่อท้ายส่วนเพลงอื่นๆ ต่อจากนั้น ก็ได้เปลี่ยนแปลงจากแบบละคอนมาเป็นเพลงพม่าห้าท่อน และจะเซ่หางยาว ฯลฯ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

ถึงรัชสมัยกาลที่ ๔ เพลงประกอบเสภาได้ขยายตัวขึ้นเป็น ๓ ชั้น เพลงโหมโรงก็ขยายขึ้นเป็น ๓ ชั้นตามไปด้วย แต่คงยึดถือทำนองตอนจบของเพลงวามาต่อท้ายทุกเพลง เป็นแบบประเพณีมาจนถึงทุกวันนี้” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๔๐: ๓๕-๓๘)

เพลงโหมโรง ที่เกิดจากการนำเพลงอัตรา ๒ ชั้น หน้าทับปรบไก่อ เพื่อให้สอดคล้องกับเพลงวา มีการนำเพลงกราวรา มาแต่งหัวแต่งท้ายกลายเป็นเพลงขึ้นมาใหม่ ชื่อว่าโหมโรงวา โดยมีทำนองเพลงดังนี้

เพลงโหมโรงวา

- ท - รั	- ท - ล	--- ซ	--- ร	--- ค	- ค - ฟ	- ล ซ ฟ	- ม - ร
- ร - ซ	-- ล ท	- ล - ท	- ค - ร	--- ม	- รั - รั	--- รั	--- รั
- ม - รั	- ค - ซ	-- ล ท	- ค - รั	--- ม	- รั - รั	--- รั	--- รั

กราวรำ ท่อน ๑

- คํ - รํ	- คํ - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	- ร - ค	ค ค - ร	ร ร - ฟ	ฟ ฟ - ซ
-----------	----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- คํ - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	- ฟ ซ ล	- คํ - รํ	- ฟ - รํ	- คํ - ล
----------	---------	---------	---------	---------	-----------	----------	----------

- คํ - รํ	- คํ - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	- ร - ค	ค ค - ร	ร ร - ฟ	ฟ ฟ - ซ
-----------	----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ฟ --	ฟซล - คํ	- ร - ค	- ล - ซ	--- ล	- ซ - ซ	--- ซ	--- ซ
--------	----------	---------	---------	-------	---------	-------	-------

กราวรำ ท่อน ๒

- ล - คํ	- ล - ซ	ซ ซ - ฟ	ฟ ฟ - ร	- ฟ ฟ ฟ	- ซ - ค	- ล --	ทคธ - ฟ
----------	---------	---------	---------	---------	---------	--------	---------

- ค - ฟ	-- ซ ล	- ซ - ล	ล ล - ซ	--- ฟ	- ซ ซ ซ	--- ล	- ซ ซ ซ
---------	--------	---------	---------	-------	---------	-------	---------

*

- ค ร ม	- ซ - ร	- ซ --	มรค - ล	- รํ รํ รํ	- มํ - ซ	- ม --	ฟซล - คํ
---------	---------	--------	---------	------------	----------	--------	----------

- ซ - คํ	-- รํ มํ	- ซํ - มํ	- รํ - คํ	--- ฟ	- ซ ซ ซ	--- ล	- ซ ซ ซ
----------	----------	-----------	-----------	-------	---------	-------	---------

เพ็ญกลับกราวรำท่อน ๒ ช่วงทำนอง * ให้ตัดลงดังนี้

- มํ รํ ท	- ล - รํ	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
-----------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ในเรื่องทำนองลงวานี้ อาจารย์พิชิต ชัยเสรี ได้อธิบายไว้ในหนังสือคำบรรยายวิชา
สังคีตลักษณ์วิเคราะห์ (ดุริยางค์ไทย) ซึ่งท่านได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

“มีข้อน่าสังเกตจากตัวอย่างการวิเคราะห์เพลงกราวรำ ที่แต่งหัวแต่งท้าย
จนเป็นเพลงวานีอย่างหนึ่งที่ออกจะสำคัญ เพราะเมื่อเวลาล่วงมาภายหลังมี
วิวัฒนาการเกิดโหมโรงเสภาขึ้นด้วยการนำเพลงสามชั้นมาบรรเลงเป็นเพลงโหม
โรงเสภา แต่ตัดท้ายลงอย่างเพลงวากันจนเป็นประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมา ทำให้
ได้ข้อสังเกตว่าเป็นการบรรเลงเพลงสามชั้นที่จบด้วยสำนวนสองชั้น เพราะ
สำนวนแต่งท้ายกราวรำสองชั้นดังที่ได้แสดงไว้แล้วแต่ต้นนั้น ก็ย่อมจะเป็นสอง
ชั้นด้วย จึงอาจสรุปเป็นหลักทั่วไปได้ว่าเพลงที่นำมาบรรเลงเป็นโหมโรงเสภา
นั้นลงจบด้วยประโยคที่เป็นอัตราคั่งของตนเอง

เมื่อเป็นเช่นนั้น ถ้าจะมีใครก็นำเพลงสองชั้นมาบรรเลงเป็นเพลงโหมโรงเสภา เมื่อลงจบก็ควรลงด้วยสำนวนดังนี้

- มี่ ธิ	- ล - ฟ	--- ม	--- ร
----------	---------	-------	-------

ซึ่งเป็นอัตราคของสำนวน

- มี่ ธิ	- ล - ธิ	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
----------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ถึงจะชอบด้วยหลักโบราณดังนี้” (พิชิต ชัยเสรี, ม.ป.พ.: ๑๖)

“ชั้นที่ ๔ เมื่อสมัยปลายรัชกาลที่ ๓ ครูมีแขก (ภายหลังได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระประดิษฐ์ไพเราะ) ได้คิดแต่งเพลง ๒ ชั้น ที่ใช้ร้องส่งปี่พาทย์ให้เป็นอัตรา ๓ ชั้นขึ้น พอถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งการดนตรีปี่พาทย์ได้เจริญรุ่งเรือง ความนิยมบรรเลงเพลง ๓ ชั้นก็แพร่หลายออกไปในวงการดนตรีและขับร้องอย่างกว้างขวาง และแผ่เข้าไปในวงการเสภาด้วย เพลงร้องส่งที่แทรกในการขับเสภา ซึ่งเคยใช้เพลง ๒ ชั้นก็กลายเป็นเพลง ๓ ชั้นไปทั้งสิ้น ส่วนเพลงโหมโรงซึ่งเคยใช้เพลงต่างๆ บรรเลงอยู่นั้น ก็จำเป็นที่จะต้องกลายเป็น ๓ ชั้นไปด้วย บรรดาครูบาอาจารย์ทางดุริยางคศิลป์และคีตศิลป์ ต่างก็ประดิษฐ์คิดแต่งเพลงอัตรา ๓ ชั้นกันขึ้นอย่างมากมาย แต่เพลงโหมโรงเสภา นั้น นอกจากจะเป็น ๓ ชั้น และเป็นประเภทหน้าทับปรบไ้แล้ว ยังมีแบบแผนเพิ่มเติมขึ้นอีกอย่างหนึ่ง คือ ต้องมีเพลงอีกเพลงหนึ่งบรรเลงต่อท้าย แล้วจึงจะลงจบด้วยทำนองอย่างเพลงวา ส่วนการเรียกชื่อเพลง ก็เรียกแต่ชื่อเพลงที่เป็นประธานเท่านั้น เพลงที่ออกต่อท้ายไม่ต้องเรียกเป็นอันรู้กันว่า ถ้าบรรเลงเพลงนั้นแล้ว จะต้องต่อด้วยเพลงนั้น เช่น เพลงครอบจักรวาล ออกเพลงม้าย่องก็เรียกแต่ว่า โหมโรงเพลงครอบจักรวาล เพลงจีน โล้ ออกเพลงขยะแขยง ก็เรียกแต่ว่า โหมโรงเพลงจีน โล้ เพลงไอยเรศ (ซุงา) ออกเพลงไอยราซุงวง ก็เรียกแต่ว่า โหมโรงเพลงไอยเรศ แม้เพลงโหมโรงรัตน โกสินทร์ ที่ข้าพเจ้าได้แต่งขึ้นในโอกาสฉลองกรุงเทพมหานครอมรรัตน โกสินทร์ฯ ครบ ๒๐๐ ปี ก็ได้ดำเนินตามแบบแผนที่ท่านโบราณจารย์ได้วางไว้ในเรื่องเพลงโหมโรงเสภาทุกประการ

เพลงโหมโรงเสภานี้ แม้ในสมัยต่อๆ มาจะเป็นด้วยหาคนขับเสภาที่ดีได้ยาก หรือความนิยมฟังขับเสภาได้ลดน้อยลง ก็ไม่ทราบ จึงเหลือแต่การร้องส่งกับบรรเลงปี่พาทย์ และใช้ระเบียนการบรรเลงทุกอย่างเหมือนประกอบการขับเสภา แต่ไม่มีขับเสภาเพลงโหมโรงนี้ก็ยังเรียกว่า โหมโรงเสภา อยู่เช่นเดิม

ตอนหนึ่งข้างต้น ข้าพเจ้าได้พูดว่า “ทำนองเพลงจบของเพลงวา เป็นการให้เสียงแก่ผู้ขับเสภา ให้ขับได้ถูกเสียง” เพื่อให้ข้อความนี้ชัดเจน จึงขออธิบายเพิ่มเติมดังนี้

ประเพณีของครุริยางคศิลป์และคีตศิลป์ ถือว่าคนร้องผู้ใด ถ้าร้องได้ถูกต้องตรงกับเสียงดนตรี โดยไม่ต้องมีดนตรีบรรเลงนำ จึงจะถือว่าเป็นผู้สามารถ และในการร้องส่งร่วมกับการขับเสภา จะต้องขับและร้องติดต่อกัน หากคนขับเสภาขับได้ตรงเสียงดนตรี คนร้องส่งก็จะร้องได้ถูกต้องตรงกับเสียงดนตรีไปด้วย เพราะฉะนั้น การบรรเลงปี่พาทย์เพลงโหมโรงเสภา ซึ่งเป็นการนำการขับเสภา จึงหาอุบายที่จะนำเสียงให้แก่คนขับเสภาไปในตัว

เสียงที่คนขับเสภาจะต้องยึดถือก็คือเสียงของลูกระนาดเอกลูกที่ ๒ (นับจากบน) เรียกกันว่า “ลูกรองยอด” เสียงของลูกระนาดเอกลูกนี้ ถ้าจะเทียบกับเครื่องดนตรีตะวันตก จะตรงกับเสียง เร (หรือ D) เพราะการขับเสภาจะต้องขึ้นด้วยเสียงนี้ และยึดถือเสียงนี้เป็นหลักตลอดไป และการร้องส่งก็ยึดถือเสียงนี้เป็นหลักเช่นเดียวกัน

ส่วนการบรรเลงเพลงโหมโรงเสภา ซึ่งบังคับให้ลงจบด้วยทำนองลงจบของเพลงวานั้น ก็จะลงจบเป็นเสียงสุดท้ายที่เสียงเร แต่เป็นเสียงเรต่ำ ข้อนี้ไม่เป็นที่ยึดข้ออย่างไร เพราะเมื่อได้เสียงเรต่ำแล้ว ผู้ขับเสภาก็จะสามารถพลิกกลับแปลงขึ้นไปเป็นเสียงเรบนได้อย่างถูกต้อง และเมื่อผู้ขับเสภาขับได้ถูกต้องตรงกับเสียงดนตรีแล้ว ผู้ขับร้องซึ่งจะร้องส่งด้วยเพลงต่างๆ ก็จะยึดถือเสียงการขับเสภาเป็นหลัก แล้วก็จะร้องส่งได้ตรงกับเสียงดนตรีทุกๆ เพลง

รวมความว่า ทำนองการลงจบตามแบบเพลงวานั้น มีประโยชน์ช่วยชี้บอกเสียงสำคัญในการขับเสภาและร้องส่งเป็นอย่างดี โบราณจารย์ท่านจึงบัญญัติให้การบรรเลงเพลงโหมโรงเสภาไม่ว่าจะใช้เพลงอะไรเป็นเพลงโหมโรง จะต้องบรรเลงทำนองตอนลงจบเหมือนเพลงวาทุกเพลงไป” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๖: ๑๕-๒๒)

ระเบียบวิธีการบรรเลงปี่พาทย์เสภา หากจะมีการโหมโรงแล้วนั้น จะต้องมีการ “ร่ำประลองเสภา” บรรเลงก่อนจะโหมโรง ซึ่งเป็นประเพณีมาแต่โบราณ ก่อนที่จะถึงเพลงโหมโรง ทุก ๆ เพลง จะได้ยินปี่พาทย์บรรเลง “ร่ำประลองเสภา” อันร่ำประลองเสภา มีความมุ่งหมายแสดงเดชอำนาจเสมือนดังทวาดประกาศชื่อตัวเองออกมาให้ศรัทธาชม แต่ประโยชน์อีกอย่างหนึ่ง ก็เพื่อได้ตรวจเสียงของเครื่องบรรเลงว่าลูกไหน เสียงไหน ดิคซ์อย่างไร หรือทั้งทำให้มือ และลมที่จะใช้บรรเลงได้รู้สึกตัว เป็นการเตือนประสาทเสียก่อน เข้าใจว่าร่ำประลองเสภา นี้ คงจะเริ่มใช้ขึ้นในรัชกาลที่ ๔ ซึ่งเป็นสมัยที่มีวงปี่พาทย์ที่มีฝีมือมากมายหลายวง และคงจะเกิดจากการประชันกันด้วยที่มีชื่อว่า “ร่ำประลองเสภา” ก็เพราะใช้บรรเลงนำเฉพาะการโหมโรงเสภาเท่านั้น (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคณห์, ๒๕๒๓: ๔๐) ร่ำประลองเสภา นี้ใช้แต่ปี่พาทย์เท่านั้น ส่วนมโหรีและเครื่องสายไม่เห็นใช้ ทั้งนี้เพราะไม่สะดวกแก่เครื่องดนตรี เว้นแต่วงเครื่องสายปี่ชวา แม้จะไม่มีกรร่ำประลองเสภาเหมือนวงปี่พาทย์ แต่มีระเบียบวิธีการบรรเลงเพลงโหมโรงที่ต่างกัน เมื่อมีการลงวาแล้ว ยังมีการบรรเลงออกสรหม่า ดังจะแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงองค์ประกอบของการบรรเลงเพลงโหมโรงในวงดนตรีประเภทต่าง ๆ

ประเภทวง	ส่วนที่ ๑	ส่วนที่ ๒	ส่วนที่ ๓
ปี่พาทย์เสภา	ร่ำประลองเสภา	ตัวเพลงโหมโรง	ทำนองเพลงวา
มโหรี เครื่องสาย	ตัวเพลงโหมโรง	ทำนองเพลงวา	-
เครื่องสายปี่ชวา	ตัวเพลงโหมโรง	ทำนองเพลงวา	สรหม่า

เพลงที่ประกอบรวมอยู่ในชุดเพลงโหมโรงต่าง ๆ เป็นเพลงหน้าพาทย์ ตั้งแต่หน้าพาทย์ชั้นต้น ชั้นกลาง และชั้นสูง ผู้จะบรรเลงเพลงเหล่านี้ได้จะต้องผ่านการครอบเพื่อประสิทธิ์ประสาทวิทยากรหรืออนุมติให้เริ่มเรียนวิชาในชั้นนั้น ๆ ได้ การครอบของการเรียนปี่พาทย์นั้น มีขั้นตอนเป็นลำดับไปเหมือนการเรียนวิชาสามัญ เป็นประถม มัธยม และอุดม

๑. ชั้นแรกที่เดิวนั้นเป็นการครอบอย่างย่อ ผู้เรียนนำดอกไม้ รูป เทียน และเงิน กำนลมามอบให้แก่ครูด้วยคารวะ และครูก็จับมือศิษย์ผู้นั้นตั้งมือวงใหญ่ ขึ้นต้นเพลงสาธุการสามครั้ง ก็เป็นอันเสร็จ ถือว่าศิษย์ผู้นั้นเป็นอันเริ่มเรียนปี่พาทย์ต่อไปได้ โดยต่อเพลงสาธุการต่อไปจากผู้นั้นผู้ใดก็ได้จนจบ แล้วก็เรียนเพลงในชุดโหมโรงเย็น ซึ่งยกเว้นเพลงตระไว้เพลงหนึ่ง และเรียนเพลงอื่น ๆ ต่อไปตามแต่ครูจะเห็นสมควร

๒. การครอบอันดับที่สอง ก็คือเมื่อศิษย์เรียนเพลงโหมโรงเย็นจบแล้ว และเริ่มเรียนเพลงตระโหมโรง ซึ่งเว้นไว้ในการเรียนชั้นแรกโดยครูจับมือให้ตีเพลงกระบองกัน

๓. ครอบอันดับที่สาม เป็นการเริ่มเรียนเพลงโหมโรงกลางวัน ซึ่งครูก็จะจับมือให้ตีเพลงกระบองกัน

๔. อันดับที่ดี เริ่มเรียนการบรรเลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ในขั้นนี้ครูมักจะจับมือให้ตีเพลงบาทสกุณี

๕. อันดับที่ทำ เมื่อเริ่มเรียนเพลงองค์พระพิราพ ซึ่งถือว่าเป็นเพลงสูงสุด

(มนตรี ตราโมท, ๒๔๓๑: ๔-๕)

๒.๒ ประวัติผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

ครุมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕ แผ่นดิน ผู้มีผลงานการประพันธ์เพลงไทยในประเภทต่าง ๆ อาทิ เช่น เพลงสามชั้น เพลงเถา เพลงระบำ เพลงเดี่ยว และเพลงเบ็ดเตล็ด รวมแล้วจำนวนมากกว่า ๒๐๐ เพลง เพลงประเภทโหมโรงจัดอยู่ในประเภทเพลงเบ็ดเตล็ด ตลอดช่วงชีวิตของท่าน ได้ประพันธ์เพลงประเภทโหมโรง จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ เพลง ดังนี้

๑. โหมโรงด้อยตรีง	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓	ขณะอายุ ๒๐ ปี
๒. โหมโรงราโค	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๔	ขณะอายุ ๓๑ ปี
๓. โหมโรงเทพนม	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๕	ขณะอายุ ๓๒ ปี
๔. โหมโรงมหาฤกษ์	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖	ขณะอายุ ๓๓ ปี
๕. โหมโรงประพาสสมุหรรณพ	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๖	ขณะอายุ ๓๓ ปี
๖. โหมโรงพระทอง	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๗	ขณะอายุ ๓๔ ปี
๗. โหมโรงขับไม้บันฑิตาจารย์	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๑	ขณะอายุ ๔๘ ปี
๘. โหมโรงเอื้องคำ	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘	ขณะอายุ ๙๕ ปี
๙. โหมโรงเกษมศรี	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕	ขณะอายุ ๙๒ ปี
๑๐. โหมโรงรัตนโกสินทร์	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕	ขณะอายุ ๙๒ ปี
๑๑. โหมโรงมหाराช	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐	ขณะอายุ ๙๗ ปี
๑๒. โหมโรงเทิด ส.ธ.	ประพันธ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓	ขณะอายุ ๙๐ ปี

(มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๓: ข)

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลประวัติเพลงโหมโรงครุมนตรี จากหนังสือคำอธิบายในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุศลคณท์ หนังสือบันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย และหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สนวกกับคำสัมภาษณ์ และจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง แล้วจึงรวบรวมเป็นประวัติเพลงโหมโรงเพลงต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ประวัติเพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับที่ ๑ ของครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๒๐ ปี โดยประวัติเพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์ ดังนี้

““สาวเอยจะบอกให้” ใครได้ยินบทร้องนี้แล้ว ย่อมรู้จักทันที เพราะเพลงนี้ได้รับความนิยมแพร่หลาย จนเกือบกลายเป็นเพลงพื้นเมืองทีเดียว “สาวเอยจะบอกให้” นั้นแหละ คือ ต้อยตริง ๒ ชั้น เพลงนี้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงนำทำนองมาใช้ในบทละครของพระองค์ท่าน ขนานชื่อว่า ลาวเคียด ว่าถึงทำนองของเพลงแล้ว ก็นับว่าเหมาะสมแก่ชื่อนี้เป็นอย่างดี

เพลงต้อยตริง ๓ ชั้นนี้ นายมนตรี ตราโมท กับหมื่นประคมเพลงประสาน (ใจ นิตยผลิน) ได้ร่วมกันแต่งขึ้นจากทำนอง ๒ ชั้นของเก่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ กรมปัทมาภรณ์หลวง กรมมหรสพ วังจันทร์เกษม (ซึ่งเป็นที่ทำการของกระทรวงศึกษาธิการและคุรุสภาบัดนี้) มุ่งหมายให้มีทำนองภาคเหนือเจือปนอยู่ตลอดเพลงตามสำเนียง ๒ ชั้น อันเป็นต้นกำเนิด มีความหมายในการเดินขมป่าเขาลำเนาไม้ และยิ่งใกล้ค่ำ ก็ค่อย ๆ เร่งเท้าก้าวเร็วขึ้นทุกที” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, ๒๕๒๓: ๕๓)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น ได้ว่าเป็นเพลงที่ครูมนตรี ตราโมท ร่วมกับหมื่นประคมเพลงประสาน (ใจ นิตยผลิน) ร่วมกันขยายขึ้นจากทำนอง ๒ ชั้นของเก่า เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ในขณะที่ครูมนตรี มีอายุ ๒๐ ปี ลักษณะของทำนองเพลงมุ่งหมายให้มีทำนองภาคเหนือปะปนอยู่ และมีความหมายในการเดินขมป่าเขาลำเนาไม้ เมื่อเวลาใกล้ค่ำก็ค่อย ๆ เร่งฝีเท้าเร็วขึ้น

๒.๓.๒ ประวัติเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับที่ ๒ ของครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๓๑ ปี โดยประวัติเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์ ดังนี้

“การแต่งเพลงก็ดี หรือการแต่งหนังสือก็ดี ย่อมต้องมีไวยกรณ์ มีมาตรา แบ่งประโยคและวรรคตอน มีสัมผัสเช่นเดียวกัน และเป็นเช่นนี้ทุกชาติทุกภาษา โดยเฉพาะตำราการแต่งเพลงของอินเดีย ได้วางกฎเกณฑ์ มีมาตราแบ่งประโยค และวรรคตอนไว้ด้วยความละเอียดลออ และมีชื่อประจำประโยคทำนองไว้อย่างแน่นอนด้วย ทำนองก็มีชื่อเรียกว่า “ราคะ” เป็นเพศชายก็มี “ราคินี” เป็นเพศหญิง ก็มี เป็นคู่กันและยังแจกลงไปเป็นลูกหลานของราคะและราคินี เป็นส่วนละเอียด และปลีกย่อยอีก เทียบกับครอบครัวของคนเรา

เพลงราโค ๒ ชั้น เป็นเพลงเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา มีท่อนเดียว นายมนตรี ตราโมท ได้มาจากพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) กับอีกเพลงหนึ่งก็มีท่อนเดียวและท่านก็บอกว่าชื่อ “ราโค” เหมือนกัน แต่เป็นทางฝั่งข้างโน้น (ธนบุรี) จึงเข้าใจว่า เพลงราโคนี้คงมาจากชื่อวิถีทางทำนองที่เรียกว่า ราคะ ของอินเดียดังกล่าว แล้วส่วนราโคฝั่งโน้น อาจเป็นราคินี คือ ราโคตัวเมียนั่นเอง แต่ยังไม่มีโอกาสที่จะหาหลักฐาน และบทเพลงของอินเดียนำมาปรับเข้า เปรียบเทียบกันให้ทราบชัดได้แน่นอน จึงเป็นแต่คาดหมายสันนิฐานไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับพิจารณาของท่านผู้รู้ต่อไป

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งเพลงราโคทั้งสองนี้ ขึ้นเป็น ๓ ชั้น บรรเลงติดต่อกันเป็น ๒ เพลง ตามแบบเพลงโหมโรง ความหมายของเพลงแสดงถึงการฟ้อนรำเป็นหมู่ๆ รื่นเรริงกันในครอบครัว และมีสำเนียงแจกปะปนอยู่นิดหน่อยให้สมกับชื่อที่คิดไว้ว่ามีกำเนิดมาจากดินแดนภารตะ” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, ๒๕๒๓: ๑๐๒)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ได้ว่าเป็นเพลงที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ด้วยการขยายเพลงราโค ๒ ชั้น ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) ทางหนึ่ง กับเพลงราโคของฝั่งธนบุรีอีกทางหนึ่ง ขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น โดยใช้ทั้ง ๒ ทางนี้บรรเลงติดต่อกัน โดยมีความหมายเพื่อแสดงการฟ้อนรำเป็นหมู่คณะเพื่อความเพลิดเพลินในครอบครัว ลักษณะของท่านเองมีสำเนียงแจกปะปนอยู่นิดหน่อยเพื่อให้สมกับชื่อที่คิดว่ามีกำเนิดจากดินแดนภารตะ

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน มีการขยายขึ้นจากเพลงราโค ๒ ชั้น ซึ่งเป็นเพลงท่อนเดียว มีการสันนิษฐานว่าเป็นทางฝั่งธนบุรี จึงเข้าใจว่าทางนี้น่าจะเป็นเพลง ราคินี หรือ ราโคตัวเมีย ซึ่งจากคำอธิบายนี้ ผู้วิจัยได้มีโอกาสสอบถามเพลงราโค ทางฝั่งธนบุรี หรือเพลงราคินี จากครูตำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งท่านเป็นศิษย์สำนักดนตรีฝั่งธนบุรี ของท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล โดยท่านได้ให้คำสัมภาษณ์ไว้ดังนี้ว่า

“เพลงราโค เท่าที่ปรากฏอยู่ ก็มีเพลงราโค ๒ ชั้น ซึ่งอยู่ในดัมมโหรีชื่อว่า ดัมเบงง มีเพลงเบงง น้ำค้าง ราโค เพลงพราหมณ์เจ้าโบสถ์ เพลงพราหมณ์คืด น้ำเต้า...ครูจางวางทั่วท่าน ได้ทำเพลง ราโค เกา แต่ไม่ปรากฏมีเพลงชื่อราคินี”
(ตำราญ เกิดผล, สัมภาษณ์, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕)

นอกจากคำสัมภาษณ์ตำราญ เกิดผล ในเรื่องเพลงราโค ฟังชนบุรี ข้างต้น ผู้วิจัยได้มีโอกาสสอบถามถึงเรื่องเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น กับอาจารย์ป๊อบ คงลายทอง หัวหน้ากลุ่มสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ซึ่งท่านก็ได้อธิบายไว้ดังนี้ว่า

“เมื่อตอนที่มีการอัดเสียงชุดเพลงโหมโรงครุมนตรี ก็ได้พูดคุยกับ อาจารย์ไชยยะ ทางมีศรี ถึงเพลงโหมโรงราโค ท่อน ๒ ที่ครุมนตรีท่านได้อธิบายว่ามีจากเพลงราคินี อาจารย์ไชยยะ ก็ไม่ทราบว่ามาจากเพลงอะไรกันแน่” (ป๊อบ คงลายทอง, สัมภาษณ์, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕)

จากคำสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๒ ท่าน ผู้วิจัยได้ศึกษาเพลงราโค ๒ ชั้น ที่ปรากฏในเพลงดัมมโหรีเบงง ของทางฟังชนบุรีพบว่า เพลงราโค ๒ ชั้น มีจำนวน ๘ จังหวะหน้าทับ และได้เทียบเสียงลูกตกของท่านเองเพลงอัตรา ๒ ชั้น กับเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น พบว่าเมื่อมีการขยายอัตราขึ้นแล้ว ยังคงเสียงลูกตกเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลง

จากการศึกษานี้ทำให้ผู้วิจัยสรุปว่า เพลงราโค ๒ ชั้น ทางฟังชนบุรี หรือเพลงราคินี ที่มีการนำมาประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ อาจจะเป็นทำนองเพลงที่ครุมนตรีได้รับการถ่ายทอดมาจากครูท่านใดท่านหนึ่ง แต่ยังไม่ได้ปรากฏชื่อ หรือมีทำนองเพลงไม่แพร่หลายที่นักดนตรีโดยทั่วไปสามารถบรรเลงได้ จึงไม่สามารถสืบค้นถึงเพลงราคินีนี้ ว่าคือเพลงใด มีทำนองเพลงอย่างไร ทั้งนี้ในการวิเคราะห์เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ ในบทที่ ๓ จึงขอทำการวิเคราะห์เฉพาะเพียงทำนองเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น โดยไม่มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเพลงต้นรากในอัตรา ๒ ชั้น แต่อย่างใด

๒.๒.๓ ประวัติเพลงโหมโรงเทพนม ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเทพนม ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับที่ ๓ ของครุมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๓๒ ปี โดยประวัติเพลงโหมโรงเทพนม ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญู ดังนี้

“เพลงเทพนม ๓ ชั้น ของเก่า สังกัดตามสำนวนทำนองที่แต่ง เข้าใจว่าผู้แต่งเพลงนี้ จะเป็นครูสอนบ้านบางขุนศรี ธนบุรี แต่ยังคงค้นไม่พบว่า ได้แต่งขึ้นจากเพลง ๒ ชั้นเพลงใด ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งเพลงเทพนม ๓ ชั้นนี้ขึ้นใหม่อีกทางหนึ่ง สำหรับบรรเลงเป็นเที่ยวกลับคู่กันกับของเก่า ความหมายของเพลงนี้เป็นการน้อมนมัสการสิ่งอันเป็นที่เคารพบูชา เช่น ครูบา อาจารย์และเทพเจ้า เป็นต้น ด้วยดวงใจอันแน่วแน่ เพลงนี้ บางโอกาสก็นำมาเป็นเพลงร้องส่ง” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, ๒๕๒๓: ๕๔)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงเทพนม ๓ ชั้น ได้ว่าเคยมีผู้นำทำนองในอัตรา ๒ ชั้น ซึ่งไม่ทราบว่าเป็นเพลงใดขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้นแล้วทางหนึ่ง โดยสันนิษฐานว่าครูสอน บ้านบางขุนศรี เขตธนบุรี และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ครูมนตรี ตราโมท ได้ประพันธ์ในอัตรา ๓ ชั้น ขึ้นอีกทางหนึ่ง ใช้บรรเลงเป็นเที่ยวกลับคู่กันกับของเก่า โดยทำนองมีความหมายเพื่อเป็นการน้อมนมัสการสิ่งอันเป็นที่เคารพบูชา

ในวาระร่วมเชิดชูเกียรติครบรอบ ๑๐๐ ปี ครูมนตรี ตราโมท เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ทางมูลนิธิมนตรี ตราโมท ร่วมกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้ร่วมกันจัดทำหนังสือชื่อว่า “บันทึกเพลงไทยผลงานครูมนตรี ตราโมท ชุดโหมโรงดนตรีไทย” ซึ่งในครั้งนั้นทางผู้จัดทำหนังสือได้พยายามรวบรวมผลงานเพลงโหมโรงของครูมนตรีไว้ แต่พบว่าเพลงโหมโรงเทพนม ๓ ชั้น ไม่ค่อยได้บรรเลงในช่วงหลัง ประกอบกับไม่ได้จัดทำโน้ตเพลงไว้ และนักดนตรีในปัจจุบันไม่สามารถบรรเลงได้ จึงทำให้เพลงนี้ไม่มีโน้ตปรากฏไว้ในหนังสือนี้ ซึ่งจากประเด็นนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยจึงไม่ได้มีการนำเพลงโหมโรงเทพนม ๓ ชั้น มาวิเคราะห์ในบทอื่น ๆ ต่อไป

๒.๒.๔ ประวัติเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับที่ ๔ ของครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๓๓ ปี โดยประวัติเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์ ดังนี้

“เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น นี้ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งขึ้นจากเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น ในเรื่องทำขวัญ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น มีความหมายถึงเวลาอันเป็นสวัสดิมงคลอย่างประเสริฐที่ควรเริ่มกิจการน้อยใหญ่ ทั้งปวงและเมื่อนำมาแต่งขึ้นเป็นเพลงโหมโรง ก็คงประสงค์ให้มีความหมายเช่นเดิมนั่นเอง” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, ๒๕๒๓: ๕๘)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ได้ว่าเป็น เพลงที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์โดยการขยายขึ้นจากเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น ในเรื่องทำขวัญ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๓๓ ปี โดยทำนองเพลงมีความหมายถึงเวลาอันเป็นสวัสดิ์มงคล อย่างยิ่งในการจะเริ่มทำกิจอันใดให้บรรลุ

๒.๒.๕ ประวัติเพลงโหมโรงประพาสมหรณพ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงประพาสมหรณพ ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภท โหมโรงลำดับที่ ๕ ของครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๓๓ ปี โดยประวัติเพลงโหมโรงประพาสมหรณพ ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์ ดังนี้

“มีเพลง ๒ ชั้นเพลงหนึ่ง ชื่อว่า “ชมสมุทร” ซึ่งใช้เป็นเพลงโหมโรงในวง เครื่องสายปี่ชวา ต่อมานายมนตรี ตราโมท ได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็น ๓ ชั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ ตั้งชื่อว่า ประพาสมหรณพ การตั้งชื่อเพลงนี้ได้ตั้งตามความหมายของชื่อเดิม ทำนองของ เพลงมีความหมายไปในทางชมทะเลที่มีคลื่นน้อยใหญ่คลุกเคล้ากันไปด้วยอารมณ์เป็นสุข” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, ๒๕๒๓: ๕๗)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงประพาสมหรณพ ๓ ชั้น ได้ว่าเป็น เพลงที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์โดยการขยายขึ้นจากเพลงชมสมุทร ๒ ชั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๓๓ ปี โดยทำนองเพลงมีความหมายไปในทางชมทะเลที่มีคลื่นน้อย ใหญ่ในลักษณะต่าง ๆ

ในวาระร่วมเชิดชูเกียรติครบรอบ ๑๐๐ ปี ครูมนตรี ตราโมท เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ทางมูลนิธิมนตรี ตราโมท ร่วมกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้ร่วมกันจัดทำหนังสือชื่อว่า “บันทึกเพลงไทยผลงานครูมนตรี ตราโมท ชุดโหมโรงดนตรีไทย” ซึ่งในครั้งนั้นทางผู้จัดทำ หนังสือได้พยายามรวบรวมผลงานเพลงโหมโรงของครูมนตรีไว้ แต่พบว่าเพลงโหมโรงประพาส มหรณพ ๓ ชั้น ไม่ค่อยได้บรรเลงในช่วงหลัง ประกอบกับไม่ได้จัดทำโน้ตเพลงไว้ และนักดนตรี ในปัจจุบันไม่สามารถบรรเลงได้ จึงทำให้เพลงนี้ไม่มีโน้ตปรากฏไว้ในหนังสือนี้ ซึ่งจากประเด็นนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยจึงไม่ได้มีการนำเพลงโหมโรงประพาสมหรณพ ๓ ชั้น มาวิเคราะห์ในบทอื่น ๆ ต่อไป

๒.๒.๖ ประวัติเพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับ ที่ ๖ ของครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๓๔ ปี โดยประวัติ

เพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์ ดังนี้

“เพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้นนี้ เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๗ โดยนายมนตรี ตราโมท เป็นผู้แต่งขึ้นจากทำนอง ๒ ชั้นของโบราณ ซึ่งเป็นเพลงที่ใช้สำหรับขับระบำของละครในและได้ใช้เป็นเพลงโหมโรงต่อมา บางครั้งก็ใช้กับเพลงร้องส่ง” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, ๒๕๒๓: ๘๘)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้น ได้ว่าเป็นเพลงที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์โดยการขยายขึ้นจากเพลงพระทอง ๒ ชั้น ซึ่งเป็นเพลงที่ใช้ขับระบำของละคร เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๓๔ ปี เมื่อขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น แล้วบ้างก็ใช้บรรเลงเป็นเพลงโหมโรง บ้างก็บรรเลงเป็นเพลงร้องส่ง

ในวาระร่วมเชิดชูเกียรติครบรอบ ๑๐๐ ปี ครูมนตรี ตราโมท เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ทางมูลนิธิมนตรี ตราโมท ร่วมกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้ร่วมกันจัดทำหนังสือชื่อว่า “บันทึกเพลงไทยผลงานครูมนตรี ตราโมท ชุดโหมโรงดนตรีไทย” ซึ่งในครั้งนั้นทางผู้จัดทำหนังสือได้พยายามรวบรวมผลงานเพลงโหมโรงของครูมนตรีไว้ แต่พบว่าเพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้น ไม่ค่อยได้บรรเลงในช่วงหลัง ประกอบกับไม่ได้จัดทำโน้ตเพลงไว้ และนักดนตรีในปัจจุบันไม่สามารถบรรเลงได้ จึงทำให้เพลงนี้ไม่มีโน้ตปรากฏไว้ในหนังสือนี้ ซึ่งจากประเด็นนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยจึงไม่ได้มีการนำเพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้น มาวิเคราะห์ในบทอื่น ๆ ต่อไป

๒.๒.๓ ประวัติเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับที่ ๗ ของครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๔๘ ปี โดยประวัติเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์ ดังนี้

“เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้นของเก่า ใช้บรรเลงติดต่อกันอยู่ในชุดเพลงกระแตไต่ไม้ ซึ่งมี (๑) เพลงกระแตไต่ไม้ (๒) ขับนก และ (๓) ขับไม้บัณเฑาะว์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงบรรจุในละครดึกดำบรรพ์ เรื่องอิเหนา ตอนนางมะดีหวีนำให้บุษบากล่าวเสียงเทียบอีกแห่งหนึ่ง นายมนตรี ตราโมท นำเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้นของเก่านั้น มาแต่งขึ้นเป็น ๓ ชั้น ให้มีทำนองซ้ำๆ ห่างๆ ให้วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ของกรมศิลปากรเริ่มบรรเลงเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๔๕๑ อันเป็นปีแรกที่กรมศิลปากรเริ่มมีการ

บรรเลงดนตรีสำหรับประชาชน ณ สังกัดศาลาเดิม หน้าโรงละครอนาคิตปกครอง
ความหมายของเพลง เป็นการโน้มน้าวดวงใจให้สงบ มีปณิธานแน่วแน่ในการ
บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยความเคารพอย่างแท้จริง” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร
กุดคำตัน, ๒๕๒๓: ๘๗)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ได้
ว่าเป็นเพลงที่กรมมนตรี ตราโมท ประพันธ์โดยการขยายขึ้นจากเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น ของเก่า
ซึ่งอยู่ในชุดเพลงกระเต๊ตได้ไม้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๔๘ ปี โดยมีความหมายถึง
การโน้มน้าวจิตใจให้สงบนิ่งแน่วแน่ เพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์

๒.๒.๘ ประวัติเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับ
ที่ ๘ ของกรมมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๗๕ ปี โดยประวัติ
เพลงโหมโรงต่อโดยตรง ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือที่ระลึกดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ ๕ ปี พ.ศ.
๒๕๑๘ ดังนี้

“เมื่อต้นเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ กรมรถไฟหลวง (เรียกตามสมัยนั้น)
ได้จัดขบวนรถด่วน สุดสัปดาห์ กรุงเทพ-เชียงใหม่ ขึ้น ๒ ขบวน เพื่อให้ชาว
กรุงเทพฯ ได้เที่ยวงานสงกรานต์เชียงใหม่ ข้าพเจ้าได้โดยสารมาด้วยในขบวน
แรก ในโอกาสนี้เจ้าหลวงแห่งนครเชียงใหม่ ได้พิมพ์จุลสารขนาดสมุดพก ขึ้นเล่ม
หนึ่ง อธิบายถึงประเพณีการเล่นสงกรานต์และอื่นๆ ของชาวเมืองเชียงใหม่แจก
แก่ผู้โดยสารที่มาในขบวนรถไฟทุกคนเพื่อให้ทราบไว้ ป้องกันการที่จะเกิดเหตุ
ทะเลาะวิวาท ในเมื่อเกินเลยซึ่งกันและกันอันเนื่องจากประเพณี นอกจากนี้
ยังให้หญิงสาวนำดอกไม้มาคอยแจกต้อนรับ เมื่อผู้โดยสารลงจากรถไฟที่หน้า
รถไฟเชียงใหม่ด้วย พอข้าพเจ้าลงจากรถไฟก็ได้รับแจกจุลสาร ๑ เล่ม และหญิง
สาวผู้หนึ่งนำช่อดอกเอื้องคำอันบานสะพรั่งงดงาม ๑ ช่อ การที่กรมรถไฟจัด
ขบวนรถด่วนสุดสัปดาห์นี้ จัดเฉพาะแต่การโดยสารเชียงใหม่ และกลับกรุงเทพฯ
เท่านั้น ส่วนที่พักหรืออาหารแล้วแต่ใครจะหาเอาเอง ข้าพเจ้านั้นได้รับลายพระ
หัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ฝากให้พักที่บ้าน
เจ้าคุณกัลยาฯ ซึ่งเป็นสมุหเทศาภิบาลอยู่ แต่ข้าพเจ้ามาด้วยกัน ๔ คนคือ นางสาวสนธิ
บรรเลงการ (ละเมียด จิตตเสวี) นางละม่อม คูริยะชีวิน และนายสนธิ เกษรณัง จึง
พากันไปพักที่บ้านพี่รอด (คนระนาดเอกและครูดนตรีของเจ้าหลวง) ในคุ้มเจ้า
หลวง รุ่งขึ้นจึงไปหาเจ้าคุณกัลยาฯ นำลายพระหัตถ์สมเด็จพระยาดำรงฯ ไป

ให้ และเรียกแก้ท่านว่า ข้าพเจ้าจะไม่รบกวนท่าน เพราะได้พักอยู่ในคุ้มเจ้าหลวงแล้ว

การต้อนรับของทางบ้านเมือง ของจังหวัดเชียงใหม่คราวนั้น หลายแห่ง ได้มีเพื่อนเมืองให้ชม ส่วนในคุ้มเจ้าหลวง ได้จัดแสดงละครในคุ้มดูเหมือนจะเก็บค่าเข้าชมด้วย แต่ข้าพเจ้านั้นพอถึงเวลาแสดง ก็เข้าสมทบในวงดนตรีของเจ้าหลวง โดยอาสาตีระนาดทุ้มซึ่งพีรอก (คือรอดเวลานี้ยังมีชีวิตอยู่) ตีระนาดเอก การแสดงละครก็มีเรื่องพระลอบ้าง อื่นๆ บ้าง แต่จะมีเพื่อนดวงดอกไม้แทรกทุกคืน การแสดงละครเรื่องพระลอ จำได้ว่ามีครูผู้หญิงคนหนึ่ง มีอายุแล้ว ชื่อครูหลง แสดงเป็นตัวประกอบอยู่ด้วย แต่ข้าพเจ้านั้นเพิ่งเคยได้ยินเพลงดวงดอกไม้ ก็เป็นเพลงเดียวกับเพลงน้อยใจยา แต่คำร้องมีแต่ชมดอกไม้ต่างๆ ส่วนทำนองดนตรีที่รับ ก็จับได้ว่าตัดมาจากเพลงของเชียงใหม่เพลงหนึ่งไม่ทราบชื่อ ในขณะที่ข้าพเจ้าอยู่เชียงใหม่ ก็ได้เล่นสาคมน้ำก้อพระทราย ไปเที่ยวที่ต่างๆ เช่น ลำพูน พระธาตุจอมทอง น้ำตกแม่กลาง และคอยสุเทพเป็นต้น ซึ่งไม่เกี่ยวกับประวัติเพลงเอื้องคำจึงขอผ่านไป

ขณะที่โดยสารรถไฟกลับใจก็ยังคงจดจำเสียงเพลงร้องดวงดอกไม้อยู่ตลอด เวลาจึงนำเอาเพลงอันเป็นสมมุติฐานของเพลงดวงดอกไม้มาคิดขยายขึ้น แต่พยายามที่จะแทรกสำเนียงเพลงดวงดอกไม้ให้ระคนอยู่ในเพลงโดยตลอด จนถึงกรุงเทพฯ ตรวจสอบขัดเกลาอีกครั้งหนึ่ง ก็สำเร็จเป็นเพลงขึ้น การตั้งชื่อนั้น ข้าพเจ้าได้หวนไปนึกถึง เมื่อก้าวลงจากรถไฟเหยียบพื้นดินจังหวัดเชียงใหม่เป็นครั้งแรก ข้าพเจ้าได้รับข้อเอื้องคำ จากชาวเชียงใหม่ด้วยไมตรีจิตจึงได้ตั้งชื่อเพลงนี้ว่า “เพลงเอื้องคำ” เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการมาเชียงใหม่เป็นครั้งแรกของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็เก็บเพลงนี้ไว้เป็นเวลานาน โดยยังไม่ต่อให้กับวงดนตรีใดจนเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๗๘ พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา ได้ทรงตั้งวงเครื่องสายขึ้น โดยเลือกจากข้าหลวงของพระองค์ท่านเป็นผู้บรรเลง และให้ข้าพเจ้าเป็นครูฝึกฝนสอนชื่อว่าวงเครื่องสายคณะ อ.ส. อันเป็นนามย่อของพระองค์ ข้าพเจ้าได้ต่อเพลงเอื้องคำให้แก่เครื่องสายวงนี้ พอต่อจบและทดลองบรรเลงดู เสด็จพระองค์อดิศัยฯ รับสั่งห้ามข้าพเจ้าว่า ขอย่าได้ต่อเพลงนี้ให้แก่วงดนตรีใดๆ เพลงนี้จะบรรเลงอยู่วงเดียวไม่แพร่หลาย เวลานี้เสด็จพระองค์อดิศัยฯ ก็สิ้นพระชนม์ไปหลายปีแล้ว วงเครื่องสายคณะ อ.ส. ก็ระจัดกระจายแตกแยกกันไปแล้วพร้อมๆ กับพระชนม์ชีพของพระองค์ พันธะในเรื่องหวงห้ามเพลงเอื้องคำก็ได้ถือว่าหมดไปแล้ว

บัดนี้ ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แจ้งความประสงค์ไปยังกรมศิลปากร ขอให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรง เพื่อให้ชุมนุมนาฏศิลป์และดนตรีไทย ของ สโมสรมหาวิทยาลัยนักศึกษาของมหาวิทยาลัย บรรเลงเป็นสัญลักษณ์ของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้าพเจ้าก็ได้นึกถึงเพลงเอื้องคำ ซึ่งมีประวัติเกี่ยวข้องกับ จังหวัดเชียงใหม่เป็นอันมาก ทั้งสำเนียงและในทำนองเพลงก็เป็นสัญลักษณ์ของ เชียงใหม่อยู่แล้ว ข้าพเจ้าจึงเพิ่มเติมทำนองตอนท้ายให้เหมาะที่จะบรรเลง เป็น เพลงโหมโรงมอบให้เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามที่ขอ

หมายเหตุ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยท่านรองอธิการบดี ดร. พิศิษฐ์ วรอุไร ได้รับมอบเพลงนี้จากท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๑๘ ด้วยความขอบพระคุณยิ่ง” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๑๘: ๗๐-๗๒)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ครูมนตรี ได้ ประพันธ์เพลงนี้ขึ้นจากเพลงพื้นเมืองภาคเหนือชื่อว่า “เพลงดวงดอกไม้” จากการได้ไปเยือนจังหวัด เชียงใหม่เป็นครั้งแรก และได้มีโอกาสฟังทำนองเพลงนี้ ซึ่งท่านตั้งใจในสำเนียงและทำนองร้อง เป็นอย่างมาก จึงได้สมุฏฐานเพลงนี้แล้วขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น และใช้ชื่อว่า “เอื้องคำ” ซึ่งเป็นชื่อ ดอกไม้ที่ได้รับเมื่อท่านย่างก้าวลงจากรถไฟมาถึงจังหวัดเชียงใหม่

ดอกเอื้องคำ (*Dendrobium Crysotoxum*) คือดอกกล้วยไม้ชนิดหนึ่ง จัดอยู่ในวงศ์ Epidendroideae เป็นกล้วยไม้อิงอาศัย มีการเจริญเติบโตแบบแตกกอ ออกดอกเป็นช่อมีดอกสี เหลือง ยาวประมาณ ๑๕-๓๐ เซนติเมตร กระจายพันธุ์อยู่บริเวณภาคเหนือของในประเทศไทย และพื้นที่ใกล้เคียง ดอกจะบานในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งตรงกับช่วงเทศกาล สงกรานต์ จึงถึงเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งประจำเทศกาลดังกล่าว หญิงสาวภาคเหนือนิยมนำมาเหน็บ ไว้ที่ผม หรือนำไปถวายพระ เนื่องจากมีสีมงคลเช่นเดียวกับจีวรพระสงฆ์

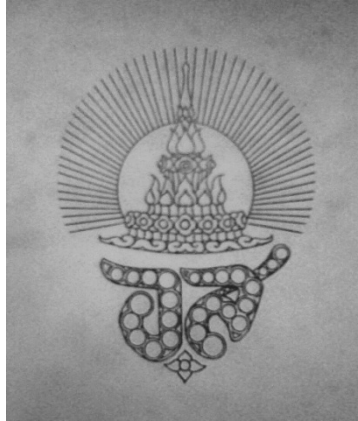

ภาพที่ ๑ ดอกเอื้องคำ

ที่มา: <http://orchidTropical.com> วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

เมื่อครุมนตรี เดินทางกลับมาถึงกรุงเทพฯ ก็ได้ตรวจสอบเพลงนี้อีกครั้งหนึ่ง แต่ไม่ได้มีการต่อเพลงนี้ให้แก่ผู้ใดจนเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๗๘ ท่านได้เป็นครูสอนดนตรีให้กับวงเครื่องสายของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอดิษย์สุริยาภา ชื่อว่าวงเครื่องสายคณะ อ.ส. อันเป็นพระนามย่อของพระองค์ จึงได้ต่อเพลงนี้ให้กับวงดังกล่าว ซึ่งต่อมาเสด็จพระองค์อดิษย์ฯ ทรงรับสั่งมิให้ต่อเพลงนี้แก่ใคร เพลงนี้จึงไม่แพร่หลายนัก

ภาพที่ ๒ ตราสัญลักษณ์ อ.ส.

ที่มา: หนังสือพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงอดิษย์สุริยาภา

พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอดิษย์สุริยาภา เป็นพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเจ้าจอมมารดาอ่อน ประสูติ ณ วันศุกร์ เดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ ปีฉลู ตรงกับวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๓๒ ที่ตำหนักในพระบรมมหาราชวัง ใกล้ประตูพรหมโศภา และทรงเป็นพระองค์ที่สองของเจ้าจอมมารดาอ่อน ทรงมีพระเชษฐภคินีพระองค์หนึ่ง คือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖ (อดิษย์สุริยาภา, ๒๕๐๖: ๑, ๒๓)

ภาพที่ ๓ พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงอดิษย์สุริยาภา

ที่มา: หนังสือพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงอดิษย์สุริยาภา

เมื่อเสด็จพระองค์องค์ศิษย์ฯ สิ้นพระชนม์แล้ว วงเครื่องสายคณะ อ.ศ. ก็กระจัดกระจายหมดแล้ว ทำให้พันธะเรื่องการหวงห้ามเพลงนี้หมดไป จนต่อมาทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แจ้งความประสงค์ขอให้กรมดนตรีแต่งเพลงใหม่โรงให้กับสถาบันดังกล่าว ท่านจึงนึกถึงเพลงนี้ขึ้นมา เพราะด้วยประวัติที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งท่านก็ได้เพิ่มทำนองตอนท้ายของเพลง เพื่อให้เหมาะสมที่จะเป็นเพลงใหม่โรงต่อไป

๒.๒.๕ ประวัติเพลงใหม่โรงเกษมศรี ๓ ชั้น

เพลงใหม่โรงเกษมศรี ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทใหม่โรงลำดับที่ ๕ ของกรมดนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๘๒ ปี โดยประวัติเพลงใหม่โรงเกษมศรี ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือบันทึกเพลงไทยผลงานกรมดนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย ดังนี้

“เมื่อคราววันคล้ายวันเกิดของกรมดนตรี ตราโมท ที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ คุณสมบัติและหม่อมราชวงศ์ทอรัศรี คงจำเนียร ท่านเจ้าของและผู้จัดการโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ ได้กราบขอให้กรมดนตรี ตราโมท ประพันธ์เพลงใหม่โรงเกษมศรี ซึ่งเป็นราชสกุลของหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี ผู้ก่อตั้งโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ เพื่อใช้บรรเลงหน้าพระที่นั่งเป็นปฐมฤกษ์ในงานครบรอบ ๖๐ ปี ของการก่อตั้งโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์

กรมดนตรี ตราโมท แต่งเพลงใหม่โรงเกษมศรี โดยการนำเพลงเต่าเห่ออัตรา ๒ ชั้น เพลงเก่ามาขยายเป็น ๓ ชั้น และให้ชื่อว่า โหมโรงเกษมศรี ดังคำกราบบังคมทูลรายงานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการแสดงปฐมฤกษ์ว่า

“ขอพระราชทาน กราบบังคมทูล ทราบฝ่าละอองพระบาท

ขอพระราชทานุญาต บรรเลง เพลงถวาย

เพลงใหม่โรงมโหรี มีชื่อบรรยาย

ว่า เพลงเต่าเห่อ แพร่ขยายแต่โบราณ

แต่ครั้งนี้อาจารย์มนตรี ตราโมท

ท่านได้โปรด กรุณา มหาศาล

แต่งสองชั้น เป็นสามชั้น จึงบันดาล

เกิดเพลงใหม่ ชื่อขาน เกษมศรี มีโชคชัย”

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ได้ถือว่าเพลงโหมโรงเกษมศรีนี้เป็นเพลงประจำโรงเรียน และกำหนดให้นักเรียนที่เรียนดนตรีไทยต้องต่อเพลงดังกล่าวนี้ทุกคน” (มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๓: ๘๑)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ได้ว่าเป็นเพลงที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์โดยการขยายขึ้นจากเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๕ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๘๒ ปี เพลงนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ ได้ขอให้ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์เป็นเพลงโหมโรงประจำสถาบันในโอกาสครบรอบ ๖๐ ปี การก่อตั้งโรงเรียน โดยให้ชื่อว่า โหมโรงเกษมศรี ซึ่งเป็นราชสกุล ของหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี ผู้ก่อตั้งโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์

โรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ เป็นโรงเรียนเอกชน เปิดทำการสอน เมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๕ แต่เดิมตั้งอยู่ในบริเวณวังของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นทิวากรวงศ์ประวัติ เขตดุสิต ชื่อโรงเรียนตั้งตามพระนามเดิมของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นทิวากรวงศ์ประวัติ เมื่อครั้งยังมีได้ทรงกรม ทรงพระนามว่าพระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าเกษมศรีสุโขโยค หรือในภาษามคธว่า “เขมะสิริสุโขโยโค” คำว่า “เกษมศรี” ต่อมาเป็นราชสกุลในสายสกุลของพระองค์ท่าน จึงเป็นต้นกำเนิดแห่งนาม “โรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์” แปลว่า “ระลึกถึงเกษมศรี” หม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี และหม่อมเจ้าหญิงสุขศรีสมร เกษมศรี ผู้ทรงก่อตั้งโรงเรียน ทรงปรารถนาจะตั้งโรงเรียนขึ้นในวิงแบบโรงเรียนราษฎร์ (Public School) ในประเทศอังกฤษ เพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก โดยจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเป็นทานมัย โดยมุ่งส่งเสริมการศึกษาให้แก่กุลบุตร กุลธิดาในสมัยนั้น ปัจจุบันโรงเรียนได้ย้ายมาอยู่ที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

๒.๒.๑๐ ประวัติเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับที่ ๑๐ ของครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๘๒ ปี โดยประพันธ์ขึ้นเพื่อร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จากความร่วมมือระหว่างธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และกรมศิลปากร ในหนังสือเพลงร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี งานการแสดงและการบรรเลงเพลงร่วมสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี วันศุกร์ ที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ณ ห้องประชุม ชั้น ๓๐ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้อธิบายถึงการประพันธ์เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ไว้ว่า

“ในศุภวาระที่ได้มีพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ในปีพุทธศักราช 2525 ธนาคารกรุงเทพจำกัด เห็นเป็นนิมิตหมายขึ้นหลายประการ

รวมถึงโครงการส่งเสริมศรียางศิลป์ด้วย และได้นำเสนอโครงการดังกล่าวนี้ต่อกรมศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในอันที่จะร่วมกันสร้างเพลงไทยขึ้นเป็นอนุสรณ์ของงานสมโภชอันถือว่าสำคัญยิ่งของชาติไทย

ค่านคนตรีไทยนั้น ชนาคารได้รับความอนุเคราะห์จากกรมศิลปากร ให้เรียนเชิญอาจารย์มนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญคนตรีไทย เป็นผู้แต่งเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ และเพลงเถาสมโภชพระนคร ขึ้น” (ชนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน), ๒๕๒๕: คำนำ)

ชนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้ส่งหนังสือเรื่อง เชิญร่วมโครงการแต่งเพลงสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ถึงอธิบดีกรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยมีรายละเอียดดังนี้

“ด้วยชนาคารกรุงเทพ จำกัด มีโครงการแต่งเพลงไทยฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ทั้งนี้เพื่อให้คนตรีไทยได้มีบทบาทร่วมเฉลิมฉลองกรุงอันจะเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในวงการคนตรีไทยที่จะมีเพลงไทยเป็นอนุสรณ์ในวาระสำคัญยิ่งนี้ ทั้งยังจะเป็นการส่งเสริมบทบาทด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมแขนงคนตรีไทยให้เด่นชัด คั่งที่กรมศิลปากรได้บำเพ็ญด้วยดีมาแล้วอีกด้วย

โดยที่ชนาคารกรุงเทพ จำกัด พิจารณาเห็นว่าบุคคลและสถาบันที่มีความสามารถเหมาะสมในการแต่งเพลงไทยที่ดีที่สุดคือท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญคนตรีไทยของกรมศิลปากร ซึ่งเป็นปรมาจารย์ทางคนตรีไทย ที่ครูคนตรีและนักคนตรีไทยทุกคนยอมรับนับถือในความเป็นเลิศสุดยอด ในยุคนี้ ชนาคารจึงใคร่ขอเรียนเชิญให้อาจารย์มนตรี ตราโมท แต่งเพลงโหมโรง “รัตนโกสินทร์” และเพลงเถา “สมโภชพระนคร” เพื่อให้เพลงทั้งสองมีความหมายเหมาะสมกับวาระครบรอบกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี และเป็นเพลงคู่บ้านคู่เมือง เป็นสมบัติของชาติสืบไป

ชนาคารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากกรมศิลปากรที่จะร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานเพื่อประเทศชาติอันเป็นงานส่วนรวมอย่างแท้จริง จึงขอโอกาสขอบพระคุณล่วงหน้าไว้ ณ ที่นี้” (ชนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน), ๒๕๒๔: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ครุมนตรี ตราโมท ได้กรุณารับภาระในการประพันธ์เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ตามคำเชิญของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และได้เขียนคำชี้แจงไว้ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ไว้ว่า

“ในโอกาสที่จะมีพระราชพิธีสมโภชกรุงเทพมหานครมหานครอมรัตนโกสินทร์ ฯ มีอายุครบ 200 ปี ใน พ.ศ. 2525 นี้ กรมศิลปากรกับธนาคารกรุงเทพ ร่วมกันมีความเห็นว่าควรที่จะสร้างเพลงไทยเป็นอนุสรณ์ของงานนี้ เป็นเพลงโหมโรง ชื่อว่า “เพลงรัตนโกสินทร์” เพื่อวงการดนตรีไทยใช้บรรเลงโดยทั่วไป จึงมอบให้ข้าพเจ้าเป็นผู้แต่ง ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง แต่ก็รู้สึกหนักใจที่จะต้องแต่งเพลงซึ่งมิได้ตั้งใจไว้ก่อน อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าก็จะต้องแต่งเพลงโหมโรงชื่อรัตนโกสินทร์ให้สำเร็จตามความประสงค์ของกรมศิลปากรและธนาคารกรุงเทพ ซึ่งให้ความไว้วางใจจนได้

เพลงโหมโรงแบบนี้ ดำเนินตามแบบเพลงที่บรรเลงโหมโรงก่อนที่จะขับเสภามาแต่โบราณ จึงมักจะเรียกกันว่าเพลงโหมโรงเสภา แม้สมัยต่อมา จะมีแต่การร้องส่งโดยไม่ขับเสภา ก็ใช้เพลงนี้มาเป็นเพลงโหมโรง

เพลงโหมโรงเสภาที่ท่านโบราณอาจารย์ทางดุริยางคศิลป์ได้แต่งไว้มากมายหลายเพลง เป็นแบบแผนที่ควรถือเป็นแบบปฏิบัติ คือเป็นเพลงอัตรา 3 ชั้น ประเภทหน้าทับปรบไก่ และมีเพลงประเภทเดียวกันต่อท้ายอีกเพลงหนึ่ง เช่น เพลงเยี่ยมวิมานออกเพลงน้ำลอดใต้ทราย เพลงครอบจักรวาลออกเพลงม้าย่อง และเพลงจีน ล้อออกเพลงขยะแขยง ข้าพเจ้าก็ได้ยึดแบบแผนนี้เป็นหลักปฏิบัติ แต่งเพลงรัตนโกสินทร์นี้

ข้าพเจ้ามีความคิดว่า เพลงนี้แต่งขึ้นในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ครบ 200 ปี ซึ่งเป็นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จึงเลือกหาเพลงที่มี 9 จังหวะ มาแต่งขึ้นเป็นเพลงประ찬 แล้วหาเพลงที่เป็นสิริมงคลอีกเพลงหนึ่งมาแต่งเป็นเพลงต่อท้ายก็สำเร็จได้ตามโน้ตที่ข้าพเจ้าเขียนนี้

ท่านองตามโน้ตนี้ เป็นทางกลางๆ ใช้บรรเลงได้โดยทั่วไป แต่ถ้าเป็นเครื่องดนตรีจำพวกที่ใช้มือเป็นพิเศษตามวิชาการ เช่น ระนาดเอก หรือฆ้องวง จะต้องตบแต่งแปลงให้เข้ากับวิชาการของเครื่องดนตรีนั้นๆ

อนึ่งเพลงโหมโรงเสภาานั้น มักจะบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ไม้แข็ง เป็นส่วนมาก ข้าพเจ้าจึงแต่งทำนองตอนท้ายให้ช่วยผ่อนกำลังคนระนาดเอก แม้จะบรรเลงในจังหวะเร็วก็สะดวก” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๔: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ได้ว่าเป็นเพลงที่ครุมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๕ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๘๒ ปี ซึ่งทางธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มีโครงการแต่งเพลงสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี จึงได้ทำหนังสือถึงกรมศิลปากร เพื่อเชิญครุมนตรีเข้าร่วมการประพันธ์เพลงโหมโรงให้ชื่อว่า “รัตนโกสินทร์”

ทำนองเพลงท่อน ๑ ที่ได้อธิบายไว้เป็นเพลงมี ๕ จังหวะ เพื่อสื่อถึงการสมโภชที่จะเกิดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และเลือกเพลงมงคลอีก ๑ เพลง มาเป็นเพลงต่อท้าย เพลงทั้ง ๒ ที่ครุมนตรี ตราโมทคัดเลือกมาใช้เป็นเพลงต้นรากนี้ ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมสัมมนาวิชาการดนตรีไทย เรื่อง “ประลองเพลงประเลงมโหรี” เพื่อสนับสนุนครูดนตรี-นักดนตรี และนักร้อง ให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึงความไพเราะงดงาม และระเบียบวิธีการบรรเลงมโหรี เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ ห้องประชุมเพชรบุรี โรงแรมบางกอกพาเลซ ซึ่งในครั้งนั้นมีวิทยากรคือ อาจารย์ ดร. สิริชายชาญ พิภพจัญญู ศาสตราจารย์วนปกรณ์ รอดช้างเผือก และครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ ซึ่งมีการกล่าวถึงเพลงที่จะใช้ประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนมัธยม “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” ครั้งที่ ๒๔ ประจำปี ๒๕๕๒ โดยมีเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น รวมอยู่ด้วย

ทั้งนี้อาจารย์ ดร. สิริชายชาญ พิภพจัญญู ซึ่งท่านเป็นลูกศิษย์ของครุมนตรี ตราโมท โดยตรง ได้อธิบายข้อมูลของเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ว่าท่อน ๑ มีจำนวน ๕ จังหวะ ได้ประพันธ์ขึ้นจากเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น ในคับริบะบาสีบท และท่อน ๒ ประพันธ์ขึ้นจากเพลงมงคล คือ เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น จากการได้เข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้จึงทำให้ผู้วิจัยทราบว่า เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ประพันธ์ขยายขึ้นจากเพลงประธานและเพลงต่อท้ายจากเพลงดังกล่าวนี้

๒.๒.๑๑ ประวัติเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับที่ ๑๑ ของครุมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๘๗ ปี โดยประพันธ์ขึ้นในศุภมงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ จากความร่วมมือระหว่างธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และกรมศิลปากร ในหนังสือเพลงโหมโรงมหาราช ได้มีคำอธิบายถึงการประพันธ์เพลงนี้ไว้ดังนี้

“ในศุภมงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ดำริที่จะจัดโครงการแต่งเพลงไทยเฉลิมพระเกียรติขึ้นนี้เพื่อให้ดนตรีไทยได้มีบทบาทร่วมถวายความจงรักภักดี และจะเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ดนตรีไทยได้มีส่วนเสริมสร้างอนุสรณ์ในวาระที่เป็นมหามงคลนี้ ทั้งยังจะเป็นการอนุรักษ์

ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยให้เด่นชัดดังที่กรมศิลปากร ได้ดำเนินการอยู่ตลอดมาอีกด้วย

โดยที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด พิจารณาเห็นว่าบุคคลและสถาบันที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการแต่งเพลงไทยที่ดีที่สุดก็คือ ท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยของกรมศิลปากรซึ่งเป็นปรมาจารย์ทางด้านดนตรีไทยและนักดนตรีไทยทั่วไปยอมรับนับถือในความเป็นเลิศในยุคนี้ ธนาคารจึงใคร่ขอเรียนเชิญให้อาจารย์มนตรี ตราโมท แต่งเพลงโหมโรงมหาราช เพื่อให้เพลงนี้มีความหมายเหมาะสมกับวโรกาสครบ ๖๐ ชั้นษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเป็นเพลงคู่บ้านคู่เมืองและเป็นสมบัติของชาติสืบไป...” (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๐: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ครูมนตรี ตราโมท จึงได้ประพันธ์เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ขึ้นจากการเชิญของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในโครงการแต่งเพลงไทยเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมฉลองวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยครูมนตรี ตราโมท ได้อธิบายถึงการประพันธ์เพลงนี้ไว้ดังนี้

“เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ฉลองกรุงเทพมหานครครบ ๒๐๐ ปี กรมศิลปากรกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้มอบให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรงชื่อ รัตนโกสินทร์ และเพลงสมโภชพระนคร เอา ครึ่งมาถึง พ.ศ. ๒๕๓๐ อันเป็นมหามงคลสมัย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ กรมศิลปากรกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด จึงมอบให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรงชื่อมหาราชขึ้นเพื่อทูลเกล้าฯ ถวาย เฉลิมพระเกียรติในมหาศุภมงคลสมัยนี้

อันเพลงโหมโรง (หรือโหมโรงเสภา) นี้ โบราณจารย์ท่านได้แต่ง และวางแบบแผนไว้ ให้มี ๒ เพลงติดต่อกัน และเพลงที่แต่งก็มีก้นำเพลง ๒ ชั้นของเก่ามาแต่งขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น ข้าพเจ้าจึงมาใคร่ครวญดูว่า เพลงที่จะแต่งครั้งนี้มีชื่อว่า มหาราช และแต่งขึ้นเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพลงที่จะนำมาแต่งขยายควรจะเป็นเพลงพระราชานิพนธ์เพลงใดเพลงหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตอัญเชิญทำนองเพลงพระราชานิพนธ์มาแต่งขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงมหาราช ก็ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตซึ่งเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ หาที่สุดมิได้

ครั้นข้าพเจ้าได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงเลือกเพลงพระราชานิพนธ์ใกล้เคียงกับเพลงเรารู้มาสมมติเป็นเพลง ๒ ชั้น แล้วแต่งขยายขึ้นตามแบบแผนการ

แต่งเพลงไทย แต่ตั้งใจที่จะรักษาเค้าเพลงพระราชนิพนธ์ไว้ให้ใกล้ที่สุด นอกจาก บางประโยคที่จำเป็นจะต้องห่างไปบ้างส่วนทำนองเพลงที่ข้าพเจ้าดำเนิน ก็ ต้องการให้มีทางหลายๆ แบบ มีทั้งทางพื้นที่เก็บได้เป็นอิสระและเก็บโดยบังคับ ทำนอง, ทางกรอ, ทางลูกล้อลูกขัดในแบบต่างๆ และทางลักจังหวะประสม ประสานกันไป นอกจากนั้น ในตอนท้ายข้าพเจ้าได้อัญเชิญทำนองเพลงพระราช นิพนธ์สายฝนมาสอดใส่ไว้อีก 3 ประโยค เพื่อให้เพลงนี้มีทำนองเพลงจังหวะ วอลท์ทสม แตกต่างจากเพลงไทยทั้งหลายดังปรากฏตามโน้ตเพลง ซึ่งธนาคาร กรุงเทพ จำกัด เป็นผู้พิมพ์นี้”

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ได้ว่าเป็น เพลงที่กรมดนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๘๗ ปี โดยประพันธ์ ขึ้นในศุภมงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ ชันษา จากความ ร่วมมือระหว่างธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และกรมศิลปากร โดยให้ชื่อเพลงว่า “มหาราช” ซึ่งกรมดนตรีเห็นว่า เพลงที่จะนำมาแต่งขยายควรสมพระเกียรติ จึงได้กราบบังคมทูลขอพระบรมรา ชานุญาตให้อัญเชิญทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ โดยได้เลือกเพลงพระราชนิพนธ์ใกล้รุ่ง เป็นเพลง ประธาน เพลงพระราชนิพนธ์เรารู้เป็นเพลงต่อท้าย และนำทำนองเพลงพระราชนิพนธ์สายฝน จำนวน ๓ ประโยค มาเพิ่มตอนท้ายของเพลงโหมโรงอีกด้วย

๒.๒.๑๒ ประวัติเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น เป็นผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงลำดับ ที่ ๑๒ ของกรมดนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๘๕ ปี โดย ประวัติเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น มีคำอธิบายในหนังสือเทิด ส.ธ. ของมูลนิธิกรมดนตรี ตราโมท ดังนี้

“ในศุภคติมหามงคลสมัย ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี จะมีพระชนมายุครบ ๓ รอบบริบูรณ์ ณ วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๓๔ กรม ศิลปากรและธนาคารกรุงเทพ จำกัด ได้มอบให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรง ชื่อเพลง เทิด ส.ธ. เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายในพระราชวโรกาสนี้

ข้าพเจ้าก็คิดว่าจะนำเพลงอัตรา ๒ ชั้น ของเก่ามาแต่งขยายขึ้น ตามแบบ โบราณจารย์ท่านได้กระทำมา แต่ในวโรกาสอันสำคัญ ควรจะเป็นเพลงที่มี คุณสมบัติและศักดิ์ศรีที่เหมาะสม จึงนึกได้ถึงเพลงคู่หนึ่ง ชื่อเพลงเชิญเหนือ และ เชิญใต้ เพลงคู่นี้ภายหลังครุผู้ทรงคุณวุฒิโบราณ ได้นำมาปรับเข้ากับหน้าตะ โพน

กลองเพลงตระ เรียกว่า ตะระเชิญ บรรเลงต่อกันทั้งสองเพลง แทนการบรรเลงกลับ
ต้น ต่างจากบรรเลงเพลงตระอื่นๆ ซึ่งต้องบรรเลงกลับต้นเป็น ๒ เที้ยว

ข้าพเจ้าได้นำเพลงเชิญเหนือกับเชิญใต้ หรือเพลงตระเชิญนี้มาแต่งขยาย
ขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น และนำเพลงสังข์น้อยจากเพลงเรื่องทำขวัญหรือเวียนเทียนมา
ขยายขึ้นเป็นเพลงต่อท้าย ตามแบบแผนโหมโรงเสภาโบราณ

การแต่งเพลงนี้ ข้าพเจ้าพยายามที่จะให้มีทางต่างๆ ทั้งทางพื้น ทางกรอ
และลูกล่อลูกขัดระคนกัน โดยเริ่มต้นแต่งที่พักในบริเวณพระราชวังไกลกังวล หัว
หิน ไปสำเร็จที่ทุ่งเตย จังหวัดกาญจนบุรี กลับมาตรวจทานที่บ้านจังหวัดนนทบุรี”
(มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๖: ๖๕)

จากคำอธิบายข้างต้นสามารถสรุปประวัติเพลงโหมโรงเกิด ส.ร. ๓ ชั้น ได้ว่าเป็น
เพลงที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ในขณะที่ท่านมีอายุ ๕๐ ปี โดยประพันธ์
ขึ้นในศฤกษณ์นามมงคลสมัย ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะมีพระชนมายุ
ครบ ๓ รอบบริบูรณ์ ณ วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๓๔ จากความร่วมมือระหว่างธนาคารกรุงเทพ จำกัด
(มหาชน) และกรมศิลปากร โดยให้ชื่อเพลงว่า “เกิด ส.ร.” โดยครูมนตรี ได้คัดเลือกเพลงต้นรากที่จะ
นำมาประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงเพื่อให้สมพระเกียรติ คือเพลง ตะระเชิญ ๒ ชั้น มาเป็นเพลง
ประธาน และเลือกเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น มาเป็นเพลงต่อท้าย

บทที่ ๓

วิเคราะห์โครงสร้างเพลงโหมโรงक्रमนตรี ตราโมท

การวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงक्रमนตรี ตราโมท ในบทนี้ ผู้วิจัย จะทำการวิเคราะห์เพลงโหมโรงที่สามารถสืบค้นโน้ตเพลงได้จำนวน ๕ เพลง ได้แก่

- ๓.๑ เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น
- ๓.๒ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น
- ๓.๓ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น
- ๓.๔ เพลงโหมโรงขับไม้บันฑาะวี ๓ ชั้น
- ๓.๕ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น
- ๓.๖ เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น
- ๓.๗ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น
- ๓.๘ เพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น
- ๓.๙ เพลงโหมโรงเทิด ส.ช. ๓ ชั้น

รายละเอียดส่วนย่อยต่าง ๆ ที่ปรากฏในการทำงานเพลง ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อเท็จจริงในเชิง ประจักษ์ และเพื่อนำผลการวิเคราะห์ในบทนี้ ไว้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการนำไปวิเคราะห์ถึงเรื่องการ ประพันธ์เพลงโหมโรงक्रमนตรี ตราโมท ในบทที่ ๔ ต่อไป ผู้วิจัยได้แบ่งรายละเอียดการวิเคราะห์ ออก ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ คือ บริบทการวิเคราะห์ และส่วนที่ ๒ คือ รายละเอียดในการวิเคราะห์ ซึ่งทั้ง ๒ ส่วนสามารถแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ บริบทการวิเคราะห์

ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้จำแนกเนื้อหาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ออกเป็น ๕ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ โน้ตเพลงอัตร่าจังหวะ ๒ ชั้น

โน้ตเพลงอัตร่าจังหวะ ๒ ชั้น ถือเป็นเพลงต้นรากก่อนที่จะมีการนำมาขยายขึ้นเป็น เพลงโหมโรงในอัตร่า ๓ ชั้น ตามหลักการประพันธ์เพลงโหมโรง จะมีการประพันธ์โดยนำเพลงต้น รากจำนวน ๒ เพลง เรียกว่าเพลงประธาน และเพลงต่อท้าย แต่ในกรณีที่มีการขยายขึ้นมาจากเพลง ต้นรากเพียงเพลงเดียว ก็จะเรียกแต่เพียงว่าเพลงประธาน ซึ่งเพลงต้นรากเหล่านี้ เมื่อมีการขยายขึ้น เป็นเพลงโหมโรงแล้ว อาจยังคงการใช้ชื่อเพลงประธานเป็นชื่อเพลงโหมโรง หรืออาจจะมีการ เปลี่ยนชื่อใหม่ตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์ก็เป็นได้

เพลงอัตราจังหวะ ๒ ชั้น ที่นำมาประพันธ์ขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงของกรมดนตรี
ตราโมท ทั้ง ๕ เพลง มีเพลงประธาน และเพลงต่อท้าย ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒ ตารางสรุปเรื่องเพลงประธานและเพลงต่อท้าย เพลงประเภทโหมโรงกรมดนตรี ตราโมท

เพลงโหมโรง	เพลงประธาน	เพลงต่อท้าย	หมายเหตุ
โหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น	ด้อยตรีง ๒ ชั้น	-	
โหมโรงราโค ๓ ชั้น	ราโค ๒ ชั้น	-	
โหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น	มหาฤกษ์ ๒ ชั้น	-	
โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น	ขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น	-	
โหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น	ดวงดอกไม้	-	
โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น	เต่าเห่ ๒ ชั้น	-	
โหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น	สระบุหร่ง ๒ ชั้น	ตระนิมิต ๒ ชั้น	
โหมโรงมหาราช ๓ ชั้น	โกสัรุ่ง	เราสู้	*สายฝน
โหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น	ตระเชิญ ๒ ชั้น	ตั้งขัณฑ์ ๒ ชั้น	

*หมายเหตุ สายฝน คือ เพลงพระราชนิพนธ์ที่กรมดนตรี ตราโมท ได้เพิ่มทำนองเพลงไว้หลังจาก
เพลงต่อท้ายอีกชั้นหนึ่งเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งพบเฉพาะในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

จากตารางสรุปเรื่องเพลงประธานและเพลงต่อท้าย เพลงประเภทโหมโรงกรมดนตรี
ตราโมท ข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เพลงประเภทโหมโรงกรมดนตรี ตราโมท ที่ทำการวิเคราะห์
จำนวน ๕ เพลง มีเพลงโหมโรงจำนวน ๖ เพลงที่มีการขยายขึ้นจากเพลงต้นรากเพลงเดียว ได้แก่
เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรง
ขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น และมีเพลง
โหมโรงจำนวน ๓ เพลงที่มีการขยายขึ้นจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรง
รัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ชื่อของเพลงโหมโรงที่ยังคงมีการใช้ชื่อของเพลงประธานเป็นชื่อเพลงโหมโรงมี
จำนวน ๔ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรง
มหาฤกษ์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น และชื่อของเพลงโหมโรงที่ไม่มีการใช้ชื่อ
ของเพลงประธานเป็นชื่อเพลงโหมโรงมีจำนวน ๕ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เพลง
โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลง
โหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

เพลงในอัตรา ๒ ชั้น ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ถ้อย โสวัตร อดีตครูดนตรีไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจารย์เป็นลูกศิษย์ของครูสอน วงฆ้อง ผู้มีความใกล้ชิดกับอาจารย์มนตรี ตราโมท ส่วนในบางบทเพลง เช่น เพลงราโค ๒ ชั้น ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดจากนายพรชัย ผลนิโคธร ผู้เป็นศิษย์ของครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ เพลงพื้นเมืองภาคเหนือ ได้แก่ เพลงดวงดอกไม้ ได้รับโน้ตเพลงจากนายตั้งปณิธาน อารีชัย ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ศิลปินอาศรมศึกษาอีกชั้นหนึ่ง ส่วนเพลงต้นรากที่มาจากเพลงพระราชนิพนธ์ อันได้แก่ เพลงใกล้รุ่ง และเพลงเรารู้ ผู้วิจัยได้นำทำนองเพลงซึ่งเป็นโน้ตเพลงสากลมาจากหนังสือคีตราชนันท์ รวมเพลงพระราชนิพนธ์ และทำการแปลงเป็นโน้ตเพลงไทย โดยใช้หลักการบันทึกโน้ตเพลงไทยเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

ประเด็นที่ ๒ โน้ตเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัติและโน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสมและสะดวกในการวิเคราะห์ดังจะได้อธิบายไว้ในหัวข้อเรื่องสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตต่อไป

สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

ก. สัญลักษณ์แทนเสียง

ในการบันทึกโน้ตเพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท และโน้ตเพลงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้เลือกใช้ตัวอักษรไทยมาเป็นสัญลักษณ์แทนเสียงของตัวโน้ตจำนวน ๗ ตัวดังนี้

อักษร ค	เป็นสัญลักษณ์แทนตัวโน้ตเสียง	โค
อักษร ร	เป็นสัญลักษณ์แทนตัวโน้ตเสียง	เร
อักษร ม	เป็นสัญลักษณ์แทนตัวโน้ตเสียง	มี
อักษร ฟ	เป็นสัญลักษณ์แทนตัวโน้ตเสียง	ฟา
อักษร ช	เป็นสัญลักษณ์แทนตัวโน้ตเสียง	ชอล
อักษร ล	เป็นสัญลักษณ์แทนตัวโน้ตเสียง	ลา
อักษร ท	เป็นสัญลักษณ์แทนตัวโน้ตเสียง	ที

ทั้งนี้สัญลักษณ์แทนเสียงของตัวโน้ตอาจมีเครื่องหมายจุด “.” ประกอบรวมอยู่กับตัวโน้ตคือ หากเป็นโน้ตที่อยู่ในระดับเสียงต่ำจะมีสัญลักษณ์จุด “.” อยู่ใต้ตัวโน้ต และหากเป็นโน้ตที่อยู่ในระดับเสียงสูงก็จะมีสัญลักษณ์จุด “.” อยู่บนตัวโน้ต

ข. ตารางบันทึกโน้ต

ตารางบันทึกโน้ตที่ใช้บันทึกทำนองเพลงในการวิเคราะห์ทั้งในเพลงอัตราจังหวะ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงในอัตรา ๓ ชั้น ผู้วิจัยเลือกใช้ตารางบันทึกโน้ตแบบบรรทัดเดียว ซึ่งในแต่ละบรรทัดจะมีจำนวนห้องเพลงเท่า ๆ กันจำนวน ๘ ห้อง ดังตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๑ ต่อไปนี้

ตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๑

--	--	--	--	--	--	--	--

ตารางบันทึกโน้ตในแต่ละห้องเพลงจะใช้ตัวอักษรซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนเสียงจากข้อ ก. โดยเฉลี่ยห้องเพลงละ ๔ ตัว และมีการใช้เครื่องหมายขั้ดักัก “-” กำกับอยู่หลังตัวโน้ต เพื่อแสดงค่าของตัวโน้ตว่ามีความยาวของเสียงเท่าใด ดังตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๒ ต่อไปนี้

ตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๒

----	- คี - ม	-- ซ ล	คื ซ - ล	-- คื ล	ซ ม ซ ล	- คื - รื	ม คื รื ม
------	----------	--------	----------	---------	---------	-----------	-----------

ในกรณีที่ทำนองเพลงมีการใช้กลวิธีพิเศษ การสะบัด หรือสะเดาะ จะมีการใช้สัญลักษณ์เส้นโค้ง “ $\frown$ ” กำกับไว้บนตัวโน้ต ดังตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๓ ต่อไปนี้

ตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๓

--- ซ	--- ล	--- คื	--- รื	- ม --	(ลืซม) - รื	--- คื	--- ล
-------	-------	--------	--------	--------	-------------	--------	-------

การบันทึกโน้ตในทำนองเพลงที่เป็นลูกลื้อ ลูกขัด จะมีการใช้เครื่องหมายวงเล็บ “( )” ดังตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๔ ต่อไปนี้

ตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๔

(ร ม ซ ล)	ซ ล คื ล	(ร ม ซ ล	ซ ล คื ล)	ซ ม รื คื	ม รื คื ล	(ซ ม รื คื	ม รื คื ล)
-----------	----------	----------	-----------	-----------	-----------	------------	------------

จากตารางบันทึกโน้ต ๔ สามารถอธิบายได้ว่า ลูกลื้อ ลูกขัด จะมีการแบ่งพวกของการเครื่องดนตรีเป็นพวกหน้าและพวกหลัง ในทำนองที่เป็นลูกลื้อ (พวกหน้า) จะใช้การทำตัวเอียง (ไม่มีวงเล็บ) และทำนองที่เป็นลูกขัด จะเป็นตัวโน้ต (ตัวปรกติ) ซึ่งอยู่ภายในเครื่องหมายวงเล็บ

การบันทึกโน้ตในทำนองเพลงที่เป็นการเหลื่อม จะมีการใช้เครื่องหมายวงเล็บ “( )” ดังตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๕ ต่อไปนี้

ตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๕

(-- รี้ รี้	มี รี้ คํ)	(-- คํ คํ	รี้ คํ ลข)	(-- ลล	คํ ลข ม)	(-- ชช	ลข มร)
-------------	------------	-----------	------------	--------	----------	--------	--------

จากตารางบันทึกโน้ต ๕ สามารถอธิบายได้ว่า เหลื่อม จะใช้เครื่องหมายวงเล็บและทำตัวโน้ตให้เป็นตัวเอียง เพื่อให้ทราบว่าทำนองที่อยู่ภายในวงเล็บคือการเหลื่อมของพวกหน้าและพวกหลัง ซึ่งทำการเหลื่อมไปในคราวละ ๑ ช่วงทำนอง ซึ่งมีความยาวแตกต่างกันไป

ในกรณีที่ทำนองเพลงมีการใช้กลวิธีพิเศษ การกวาด จะมีการใช้สัญลักษณ์เส้นใต้ “_” กำกับไว้ใต้ตัวโน้ต ดังตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๖ ต่อไปนี้

ตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๖

-- ฐ	- ฐ - มี	----	- รี้ - มี	รี้ ท - รี้	มี ฐ - มี	- รี้ - ท	- ล - ช
------	----------	------	------------	-------------	-----------	-----------	---------

การบันทึกโน้ตในทำนองเพลงที่มีการกลับต้นภาคในท่อนเพลง จะใช้เครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม “[ ]” ควบคู่กับเครื่องหมายทวิภาค “:” ดังตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๗ ต่อไปนี้

ตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๗

[:- ฐ ฐ ฐ	- ล - ฐ	- มี - รี้	- คํ - ล	-- คํ ล	ช ม ช ล	- คํ - มี	รี้ คํ - รี้
----	- คํ - รี้	- มี - คํ	- รี้ - มี	- รี้ รี้ รี้	- คํ - รี้	- ฐ - มี	- รี้ - คํ :]

จากตัวอย่างตารางบันทึกโน้ต ๗ สามารถอธิบายได้ว่า โน้ตที่อยู่ในเครื่องหมาย “[:]” จนถึงเครื่องหมาย “:]” คือทำนองที่ต้องมีการกลับต้น

โน้ตเพลงที่ทำการบันทึกทั้งเพลงในอัตราจังหวะ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงในอัตราจังหวะ ๓ ชั้น จะบันทึกด้วยตารางบันทึกโน้ตแบบบรรทัดเดียว โดยในเพลงอัตราจังหวะ ๒ ชั้น ที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นทางฆ้องวงใหญ่ซึ่งมีการแบ่งมือ ก็จะบันทึกเป็นโน้ตบรรทัดเดียว ซึ่งสะดวกทั้งในการบันทึกโน้ตและเพื่อนำไปวิเคราะห์ และโน้ตเพลงโหมโรงอัตราจังหวะ ๓ ชั้น ก็จะใช้การบันทึกเป็นโน้ตบรรทัดเดียว โดยคัดลอกตามต้นฉบับในหนังสือบันทึกเพลงไทยผลงานกรมมนตรี ตราโมท ชุดโหมโรงดนตรีไทย ทั้งนี้ได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบตามที่ได้ระบุไว้ในหัวข้อตารางบันทึกโน้ตข้างต้นนี้

ประเด็นที่ ๓ สังคิตลักษณ์ (Form)

สังคิตลักษณ์ หรือ รูปแบบเพลงไทย มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ แบบแผนการบรรเลง (Form of Performance) และแบบแผนท่วงทำนอง (Form of Melody) ซึ่งการ

วิเคราะห์ผลงานเพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหม ในบทที่ ๓ นี้ ผู้วิจัยจะใช้เฉพาะในเรื่องแบบแผนท่วงทำนองมาใช้ทำการวิเคราะห์ ไปตามเนื้อหาสาระของท่วงทำนองเพลงของเพลงนั้น ๆ ว่าเป็นไปอย่างไร

ผู้วิจัยจะใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษ แบบตัวพิมพ์ใหญ่ เป็นสัญลักษณ์แทนท่วงทำนองของเพลงนั้น ๆ และอาจมีเครื่องหมายซึ่งแสดงถึงความเฉพาะของทำนองนั้น ได้แก่ เครื่องหมาย “;” เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองที่วกกลับ ที่มีการเปลี่ยนทำนองเพียงเล็กน้อย เครื่องหมาย “*” เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองที่วกกลับ ที่มีการเปลี่ยนทำนองทั้งช่วง เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

ประเด็นที่ ๔ จังหวะ (Rhythm)

จังหวะในดนตรีไทย คือสิ่งที่ใช้บอกความสั้นยาวของทำนองเพลง ซึ่งการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะขออธิบายจังหวะ ๒ ประเภท ดังนี้

๑. จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งที่ใช้ดีประกอบในเพลงอัตราจังหวะ ๒ ชั้น และอัตราจังหวะ ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

๒. จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ดีประกอบเพลงในอัตราจังหวะ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงอัตราจังหวะ ๓ ชั้น มีการใช้หน้าทับที่แตกต่างกัน โดยแบ่งเป็นหน้าทับที่ใช้ตะโพนกลองทัด และหน้าทับที่ไม่มีตะโพนกลองทัด และหน้าทับพื้นเมือง ดังนี้

๒.๑ หน้าทับที่ใช้ตะโพนกลองทัด

หน้าทับที่ใช้ตะโพนกลองทัด คือหน้าทับที่มีการใช้ตะโพนและกลองทัดในการประกอบจังหวะ ซึ่งเพลงที่นำมาวิเคราะห์ในบทนี้ พบการใช้หน้าทับตระ ในเพลงตระเชิญ และเพลงตระนิมิต มีหน้าทับดังนี้

หน้าทับตระกูล อัตร่าจังหวะ ๒ ชั้น

----	--- ดิง	----	--- ละ	----	--- ตู้บ	--- ดิง	--- ต่อม
----	--- ตู้บ	--- ดิง	--ตู้บเท่ง	--- ดิง	--ตู้บเท่ง	--- ดิง	--- ต่อม
--- ตู้บ	-เพริง-เท่ง	--- ละ	-ตู้บ-ดิง	--- เท่ง	--- ตรึง	-ดิง-ตู้บ	-เพริง-ต่อม
----	--- ตู้บ	--- ดิง	--ตู้บเท่ง	--- ดิง	--ตู้บเท่ง	--- ดิง	--- ต่อม
--- ดิง	--ตู้บเท่ง	--- ละ	--- ตู้บ	-ดิง-ตุ้ม	--ตู้บเท่ง	--- ดิง	--- ตู้ม
--- เท่ง	-ละ-ตู้บ	-ดิง-ต่อม	--ตู้บเท่ง	--- ดิง	--- ต่อม	--ตู้บเท่ง	-ดิง-ต่อม
--- เท่ง	-ละ-ตู้บ	-ดิง-ตุ้ม	--ตู้บเท่ง	--- ดิง	--- ตู้ม	--- เท่ง	-ละ-ตู้บ
-ดิง-ต่อม	--ตู้บเท่ง	--- ดิง	--- ต่อม	--ตู้บเท่ง	-ดิง-ต่อม	--ตู้บเท่ง	-ดิง-ต่อม

๒.๒ หน้าทับที่ไม่มีตะโพนกลองทัด

หน้าทับที่ไม่มีตะโพนกลองทัด คือหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงอยู่ทั่วไป โดยไม่มีการใช้ตะโพนและกลองทัดในการประกอบจังหวะ ซึ่งเพลงที่นำมาวิเคราะห์ในบทที่ ๓ มีหน้าทับดังนี้

หน้าทับสองไม้

หน้าทับสองไม้ อัตร่าจังหวะ ๒ ชั้น พบการใช้ในเพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น และเพลงขับไม้ บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น โดยมีจังหวะหน้าทับดังนี้

หน้าทับสองไม้ อัตร่าจังหวะ ๒ ชั้น

(ดิง)-โจ๊ะโจ๊ะ	ดิงดิง-ดิง	--โจ๊ะโจ๊ะ	ดิงดิง-ทัง
----------------	------------	------------	------------

หน้าทับสองไม้ อัตร่าจังหวะ ๓ ชั้น พบการใช้ในเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น และโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น โดยมีจังหวะหน้าทับดังนี้

หน้าทับสองไม้ อัตร่าจังหวะ ๓ ชั้น

-ทัง-ดิง	-โจ๊ะ-โจ๊ะ	-โจ๊ะ-โจ๊ะ	-โจ๊ะ-โจ๊ะ	-ดิง-ดิง	-ทังดิงทัง	-ดิง-ดิง	-ทังดิงทัง
----------	------------	------------	------------	----------	------------	----------	------------

หน้าทับปรบไก่อ

หน้าทับปรบไก่อ อัตร่าจังหวะ ๒ ชั้น พบการใช้ในเพลงราโค ๒ ชั้น เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น และเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น โดยมีจังหวะหน้าทับดังนี้

หน้าทับปรบไ้ อัตร่าจ้งหะ ๒ ชั้น

-ท้ง-ต้ง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-ต้ง-ต้ง	-ท้งต้งท้ง	-ต้ง-ต้ง	-ท้งต้งท้ง
----------	------------	------------	------------	----------	------------	----------	------------

หน้าทับปรบไ้ อัตร่าจ้งหะ ๓ ชั้น พบการใช้ในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิดส.ธ. ๓ ชั้น โดยมีจ้งหะหน้าทับดังนี้

หน้าทับปรบไ้ อัตร่าจ้งหะ ๓ ชั้น

-ท้ง-ต้ง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	----	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ
-ต้ง-ต้ง	-ท้งต้งท้ง	ต้งท้ง-ต้ง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-ต้ง-ท้ง	-ต้ง-ต้ง	-ท้ง-ต้ง	-ต้ง-ท้ง

หน้าทับลงสร้ง

หน้าทับลงสร้ง ๒ ชั้น พบการใช้ในเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น ได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์บุญช่วย แสงอนันต์ กรมศิลปากร โดยมีจ้งหะหน้าทับดังนี้¹

หน้าทับลงสร้ง อัตร่าจ้งหะ ๒ ชั้น

----	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	----	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ
----	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	----	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-ต้ง-ท้ง	-ต้ง-ท้ง	ต้งท้ง-ต้ง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ
-ต้ง-ต้ง	-ท้ง-ต้ง	-ต้ง-ต้ง	-ท้ง-ต้ง	-ต้ง-ท้ง	-ต้ง-ท้ง	-ต้ง-ท้ง	ต้งท้ง-ต้ง
-ต้ง-ท้ง	-ต้ง-ต้ง	-ท้ง-ต้ง	-ต้ง-ท้ง	-ต้ง-ต้ง	-ท้งต้งท้ง	ต้งท้ง-ต้ง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ

๒.๓ หน้าทับพื้นเมือง

หน้าทับพื้นเมือง เป็นหน้าทับที่ใช้ประกอบกับเพลงพื้นเมืองภาคเหนือ พบการใช้ในเพลงควงคอกไม้ โดยมีจ้งหะหน้าทับดังนี้

-ต้ง-โ้จ๊ะ	-ต้ง-ต้ง	-- ท้ง ต้ง	-- ท้ง ต้ง
------------	----------	------------	------------

¹ โบราณจารย์ใช้หน้าทับลงสร้งแถม

ตารางที่ ๓ ตารางสรุปเรื่องจังหวะหน้าทับ เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

ชื่อเพลงโหมโรง	หน้าทับ เพลงประธาน	หน้าทับ เพลงต่อท้าย	หน้าทับ เพลงโหมโรง
โหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น	สองไม้ ๒ ชั้น	-	สองไม้ ๓ ชั้น
โหมโรงราโค ๓ ชั้น	ปรบไ้ ๒ ชั้น	-	ปรบไ้ ๓ ชั้น
โหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น	ปรบไ้ ๒ ชั้น	-	ปรบไ้ ๓ ชั้น
โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น	สองไม้ ๒ ชั้น	-	สองไม้ ๓ ชั้น
โหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น	พื้นเมือง	-	สองไม้ ๓ ชั้น
โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น	ปรบไ้ ๒ ชั้น	-	ปรบไ้ ๓ ชั้น
โหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น	ลงทรง ๒ ชั้น	ตระ ๒ ชั้น	ปรบไ้ ๓ ชั้น
โหมโรงมหाराช ๓ ชั้น	-	-	ปรบไ้ ๓ ชั้น
โหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น	ตระ ๒ ชั้น	ปรบไ้ ๒ ชั้น	ปรบไ้ ๓ ชั้น

ส่วนที่ ๒ รายละเอียดในการวิเคราะห์

ในส่วนรายละเอียดในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นประเด็นได้จำนวน ๓ ประเด็น คือ กระสวนทำนอง สวรรค์ละ และทาง ซึ่งในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ กระสวนทำนอง

กระสวนทำนอง คือ ลักษณะรูปแบบของทำนองเพลงอย่างหนึ่ง โดยยึดเอาตัวทำนองเป็นสำคัญโดยไม่คำนึงถึงเสียงของตัวโน้ตนั้น ๆ วิธีการหากระสวนทำนองสามารถทำได้ โดยการสมมติสัญลักษณ์เพื่อแทนค่าตัวโน้ต ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ในภาษาอังกฤษตัวเอกซ์ “X” มาเป็นค่าแทนตัวโน้ต ซึ่งสามารถหากระสวนทำนองได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทำนองเพลง

---	ซ	- ล ล ล	---	ท	- ล ล ล	- ร - ซ	--	ล ท	- ร	- ท	- ล - ซ
-----	---	---------	-----	---	---------	---------	----	-----	-----	-----	---------

กระสวนทำนอง

---	X	- X X X	---	X	- X X X	- X - X	--	X X	- X - X	- X - X
-----	---	---------	-----	---	---------	---------	----	-----	---------	---------

ประเด็นที่ ๒ สวรรค์ละ

ทำนองสวรรค์ละ คือ แก่น โครงสร้างของกลุ่มเสียงที่ร้อยกรองกันเป็นท่วงทำนองต่าง ๆ เช่น

ทำนองตกต่ำ	ค ร ค ค	ร ม ร ร	ม ช ม ม	ซ ล ซ ซ
ทำนองสาร์ตละ	--- ค	--- ร	--- ม	--- ซ

(พิชิต ชัยเสรี, ม.ป.พ.: ๓)

ทำนองสาร์ตละ ที่ปรากฏอยู่ในทำนองเพลงไทยมีวิธีการเคลื่อนที่ของเสียงจำนวน ๓ วิธี ได้แก่

๑. วิธีขึ้น (Way Up)

สาร์ตละแบบวิธีขึ้น (Way Up) เป็นแนววิธีการเคลื่อนที่ของเสียงจากเสียงต่ำไปสู่เสียงสูง ดังตัวอย่างทำนองต่อไปนี้

--- ซ	--- ล	--- ค	--- ร
-------	-------	-------	-------

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ทำนองมีการเคลื่อนที่จากเสียงต่ำ โดยเริ่มที่เสียง ซอล “ซ” แล้วค่อย ๆ เคลื่อนที่ขึ้นไปเรื่อย ๆ ไปสู่เสียง เร “ร” ซึ่งจากทำนองที่ปรากฏสามารถแสดงเป็นสาร์ตละได้ในรูป $ซ > ล > ค > ร$

๒. วิธีลง (Way Down)

สาร์ตละแบบวิธีลง (Way Down) เป็นแนววิธีการเคลื่อนที่ของเสียงจากเสียงสูงไปสู่เสียงต่ำ ดังตัวอย่างทำนองต่อไปนี้

--- ม	--- ร	--- ค	--- ล
-------	-------	-------	-------

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ทำนองมีการเคลื่อนที่จากเสียงสูง โดยเริ่มที่เสียง มี “ม” แล้วค่อย ๆ เคลื่อนที่ขึ้นไปเรื่อย ๆ ไปสู่เสียง ลา “ล” ซึ่งจากทำนองที่ปรากฏสามารถแสดงเป็นสาร์ตละได้ในรูป $ม > ร > ค > ล$

๓. วิธีคงที่ (Stand Still)

สาร์ตละแบบวิธีคงที่ (Stand Still) เป็นแนววิธีการเคลื่อนที่ของเสียง ที่มีความประสงค์เพื่อคั่นเสียงใดเสียงหนึ่งไว้โดยตลอดทั้งทำนอง ดังตัวอย่างทำนองต่อไปนี้

----	--- ค	- ค ค ค	- ค - ค
------	-------	---------	---------

จากตัวอย่างข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ทำนองมีการเคลื่อนที่จากเสียงอยู่ในระดับเสียงเดียว คือที่เสียง โด “ค” ไม่มีการเคลื่อนที่ของทำนองไปยังเสียงอื่นใดเลย ซึ่งจากทำนองที่ปรากฏ สามารถแสดงเป็นสาร์ตอะได้ในรูป ค > ค > ค > ค

ประเด็นที่ ๓ คือ ทาง

“ทาง” เป็นศัพท์สังคีตคำหนึ่งที่มีความสำคัญในการอธิบายถึงรายละเอียดย่อยของทำนองเพลงเพื่อใช้สำหรับวิเคราะห์สังคีตลักษณะ คำว่าทางมีความหมายใน ๓ ลักษณะ ดังที่ครูมนตรี ตราโมท ได้อธิบายคำนี้ไว้ในหัวข้อเรื่องศัพท์สังคีต จากหนังสือคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทยไว้ดังนี้ว่า (มนตรี ตราโมท, ๒๕๔๕: ๖๘)

๑. หมายถึงวิธีดำเนินของทำนองเพลง เช่น ทางเดี่ยวและทางหมู่ หรือเช่น เพลงนี้เป็นทางของครู ก. ครู ข. อะไรเหล่านี้ เป็นต้น

๒. หมายถึงวิธีดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีเฉพาะอย่าง เช่น ทางระนาดเอกและทางซอ เป็นต้น

๓. หมายถึงระดับของเขตบันไดเสียง (Key) เช่น ทางเพียงออ ทางใน ทางกลาง และทางชะวา เป็นต้น

การวิเคราะห์ผลงานเพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท ไม่สามารถวิเคราะห์ทางในความหมายที่ ๒ ได้ เนื่องจากเพลงประเภทโหมโรง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงในวงดนตรี ซึ่งในวงประเภทนั้น ๆ ก็ต้องมีเครื่องดนตรีหลากหลายประเภทประสมอยู่ จึงไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นทางของเครื่องดนตรีประเภทใด

การวิเคราะห์ทางในความหมายที่ ๑ ไม่สามารถวิเคราะห์ในความหมายที่ว่าเส้นทางของครู ก. ครู ข. ได้ เนื่องจากหัวข้อวิทยานิพนธ์ได้ชี้เฉพาะเจาะจงไว้ว่าเป็นการวิเคราะห์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท ซึ่งก็มีความหมายถึงทางของครูมนตรี ตราโมท เพียงอย่างเดียวเท่านั้น มิสามารถเป็นทางของครูคนอื่นไปได้ แต่สามารถวิเคราะห์ในความหมายถึงวิธีดำเนินของทำนองเพลงได้ ซึ่งในความหมายนี้ ครูมนตรี ตราโมท ได้เคยอธิบายการประพันธ์เพลงของครูบาอาจารย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยท่านเหล่านั้นจะพิจารณาทางวิธีการดำเนินของทำนองไปในลักษณะอย่างไรไว้ดังนี้ว่า

“เพลงไทยมีอยู่มากมาย ซึ่งเราได้ใช้บรรเลงฟังกันอยู่นี้ ครูบาอาจารย์ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันท่านได้แต่งไว้ โดยได้พิจารณาแล้ว ว่าเพลงใดควรแต่งในทางใด ทางพื้นหรือทางกรอหรือทางลูกล่อลูกขัด หรือแทรกแซงวิธีการต่าง ๆ เช่น หยุค และล็กจังหวะ ระคนปนอยู่ เห็นว่าเพลงใดควรแต่งอย่างไร ท่านจึงได้แต่งให้เป็นไปในทางนั้น

ทุกๆ ทางย่อมมุ่งหมายที่จะบรรเลงให้เหมาะสมกับทางนั้นๆ ทางพื้นก็มุ่งหมายให้ผู้บรรเลงมีอิสระในการบรรเลง ได้ใช้สติปัญญาแต่งทำนองในเครื่องดนตรีที่ตนปฏิบัติไปได้ตามพอใจ ขอแต่ให้ถูกตามเนื้อเพลงที่ท่านแต่งไว้เท่านั้น ทางกรอมักจะเป็นทางบังคับว่าจะต้องดำเนินไปตามที่ท่านแต่งไว้ อาจแยกออกไปบ้างก็เพียงเล็กน้อย ส่วนทางลูกล้อลูกขัดเป็นการแต่งเพื่อให้เกิดรสแปลกออกไป ลูกล้อลูกขัดที่แต่งขึ้นอาจมีคพรายแปลกๆ อาจทำให้สนุกสนานก็ได้ ส่วนวิธีอื่นๆ เช่น หยุดหรือลักจังหวะ ก็เพื่อเพิ่มรสให้สะเทือนใจแทรกเข้ามาให้หายเบื่อหน่าย” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๓๐: ๔๒-๔๓)

คำว่า “ทาง” ในความหมายถึงวิธีดำเนินของท่านเอง ที่ครูมนตรี ตราโมท ได้อธิบายไว้ข้างต้น จึงมีอยู่ใน ๓ ลักษณะ คือ ทางพื้น ทางกรอ และทางลูกล้อลูกขัด แต่ในรายละเอียดของวิธีการดำเนินทำนอง อาจมีลักษณะพิเศษเฉพาะเพิ่มเข้าไปเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ หรือเพื่อเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น การหยุด การลักจังหวะ ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์หรือจินตนาการของผู้ประพันธ์เป็นสำคัญ ผู้บรรเลงจะต้องพิจารณาทำความเข้าใจในทางต่างๆ ที่ผู้ประพันธ์ได้ประดิษฐ์ตกแต่งขึ้น และปฏิบัติให้ถูกต้องตามหน้าที่ต่อไป ครูมนตรี ตราโมท ยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงหน้าที่ของผู้บรรเลงในการดำเนินทำนองให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของผู้ประพันธ์ไว้ว่า

“หน้าที่ของเราผู้บรรเลง ก็ต้องพิจารณาให้ถ้วนถี่ว่าเพลงที่เราบรรเลงนี้เป็นทางใด ควรจะปฏิบัติอย่างไร ถ้าเป็นทางพื้น ก็จะต้องพิจารณาว่าทำนองทางพื้นนั้นมีตอนไหนบ้างที่บังคับให้ทุกคนดำเนินทำนองเพลงเหมือนกันหมด หากทางพื้นเพลงนั้นมีบังคับอย่างนี้ เราก็จะต้องกระทำตามคือ ทำนองตอนนั้นให้เหมือนกันทุกคน เมื่อถึงตอนที่เป็อิสระเราจึงใช้สติปัญญาของเราบรรเลงไปให้ดีที่สุด และถูกต้องตรงตามเนื้อเพลง

หากเป็นทางกรอ ซึ่งเพลงกรอมักจะมีทางพื้นระคนอยู่ด้วย ตอนที่เป็ทางพื้นแม้จะมีเพียงเล็กน้อย เราก็อาจดำเนินทำนองตามสติปัญญาของเราได้ แต่เมื่อถึงตอนกรอแล้วทุกคนควรรวมกันบรรเลงให้ถูกต้องตามที่ท่านผู้แต่งได้แต่งไว้ อาจตกแต่งแทรกแซงนิดๆ หน่อยๆ ได้ แต่อย่าให้เสียรูป จำพเจ้าเคยได้ยินคนผู้หนึ่ง เขาบรรเลงเพลงทางกรอแต่เขาเก็บตลอดเพลง ซึ่งเขาคงจะนึกกระหึ่มในใจว่า “ฉันเก่งไหมละ เพลงกรอฉันก็ตีเก็บได้” จำพเจ้าก็เห็นว่าเขาเก่งจริง แต่เขาไม่เคารพต่อเจ้าของผู้แต่งเพลงเลย

ถ้าเป็นเพลงที่เป็นลูกล้อลูกขัด ก็ต้องพิจารณาว่าลูกล้อลูกขัดนั้นเป็นแบบไหน ลูกล้อลูกขัดบางแบบอาจเปลี่ยนแปลงได้บ้างก็มี ถ้าเป็นลูกล้อลูกขัดแบบนี้

เราก็เปลี่ยนจากเดิมบ้างก็ได้ แต่ถ้าลูกลื้อลูกซัดนั้นเป็นแบบบังคับ เราควรบรรเลงตามที่ท่านผู้แต่งได้แต่งไว้อย่างเคร่งครัด ส่วนจะล้วงเข้ามาก่อนบ้างหรือเล่นเม็ดพรายบ้างเล็กน้อยอย่างไร ดูให้พอเหมาะพอควรจึงจะดี ส่วนเพลงที่เป็นทางลักจังหวะ มีการยืมย้อย มีล้วงหน้าอยู่ในตัวควรระวังบรรเลงให้ถูกต้อง เพราะเพลงแบบนี้มักจะมีประโยชน์ครบเชื่อมกันอยู่ ถ้าเราไม่ทำตามทำนองที่ท่านแต่งไว้ อาจจะทำให้ทำนองของประโยชน์หลังที่ตามมาเสียไปก็ได้ ข้อสำคัญก็อยู่ที่วิจารณ์ญาของเรา ว่าตอนไหนควรทำอย่างไร จึงจะไพเราะน่าฟัง” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๓๐: ๔๒-๔๓)

จากคำอธิบายข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอสรุปประเด็นของคำว่าทางในความหมายนี้ไว้เพียง ๓ ลักษณะเท่านั้น คือ ทางพื้น ทางกรอ และทางลูกลื้อลูกซัด ในส่วนของคำว่าทางในความหมายที่ ๓ หมายถึงระดับของเขตนับไดเสียง (Key) ซึ่งมีคำอธิบายในแต่ละทางดังนี้ (มนตรี ตราโมท, ๒๕๔๐: ๖๕-๗๐)

ก. ทางเพียงออล่าง (หรือทางในลด) เรียกตามชื่อลูกฆ้องใหญ่ลูกที่ ๑๐ (นับจากลูกทวนหรือลูกเสียงต่ำที่สุด) เพราะเสียงฆ้องลูกนี้เรียกว่าลูกเพียงออ และเมื่อบรรเลงในทางนี้ เสียงลูกเพียงออนี้โดยมากมักเป็นเสียงที่ปกครอง (Governing Sound) แทบทุกเพลง ทางนี้มักใช้ประกอบกับละครดึกดำบรรพ์

ข. สูงจาก ก. ขึ้นไปอีก ๑ เสียง เรียกว่า ทางใน เรียกตามชื่อปีที่ใช้ประกอบในเสียงนี้ ทางนี้มักใช้ประกอบกับละครและโขน

ค. สูงจาก ข. ขึ้นไปอีก ๑ เสียง เรียกว่า ทางกลาง เรียกตามชื่อปีที่ใช้ประกอบในเสียงนี้ ทางนี้มักใช้ประกอบกับโขนและหนังใหญ่

ง. สูงจาก ค. ขึ้นไปอีก ๑ เสียง เรียกว่า ทางเพียงอบน เรียกตามชื่อขลุ่ยเพียงออที่ใช้ประกอบในเสียงนี้ หรือเรียกว่า ทางนอกต่ำ ตามชื่อปีที่ใช้ประกอบในเสียงนี้ ทางนี้เป็นทางของมโหรีและเครื่องสาย

จ. สูงจาก ง. ขึ้นไปอีก ๑ เสียง เรียกว่า ทางกรวด หรือ ทางนอก เรียกตามชื่อปีที่ใช้ประกอบในเสียงนี้ โดยเป่าได้นี้เดียวกับปีในเป่าทางใน ทางนี้มักใช้ประกอบกับเสภา

ฉ. สูงจาก จ. ขึ้นไปอีก ๑ เสียง เรียกว่า ทางกลางแหบ เพราะปีกลางต้องเป่าทางแหบเช่นเดียว กับปีในเป่าทางนอก (ทางกรวด) ทางนี้ได้มิใช่ประจำประกอบกับอะไร

ช. สูงจาก ฉ. ขึ้นไปอีก ๑ เสียง เรียกว่า ทางชะวา เรียกตามชื่อปีที่ใช้ประกอบในเสียงนี้ ทางนี้ใช้ประกอบกับการบรรเลงที่ผสมปีชะวา เช่น เครื่องสายผสมปีชะวา แต่การบรรเลงปีพาทย์นางหงส์ซึ่งผสมปีชะวาเหมือนกัน โฉนจึงมิได้ใช้ทางนี้ กลับไปใช้ทางเพียงอบน (หรือทางนอกต่ำ) ก็ไม่ทราบ ทั้งนี้ น่าจะเพื่อความสะดวกของพวกเครื่องตีนั้นเอง

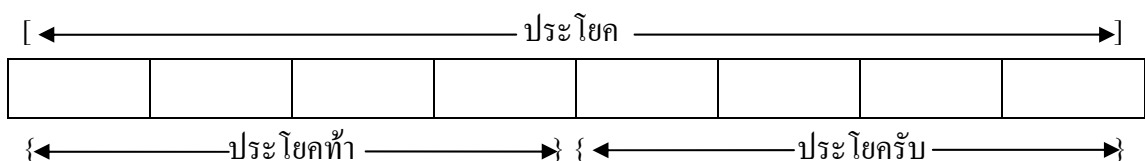
การวิเคราะห์ทางในความหมายถึงระดับของเขตนัน ไดเสียง (Key) ผู้วิจัยได้นำหลักการของสังคีตลักษณ์และวิเคราะห์ในเรื่องกลุ่มเสียงปญจมูล (Penta centric) ซึ่งได้กำหนดให้ในแต่ละกลุ่มเสียงมีดังนี้

กลุ่มเสียงปญจมูลที่ ๑	ชลท X รม X	คือทางเพียงออล่าง
กลุ่มเสียงปญจมูลที่ ๒	ลทค X มฟ X	คือทางใน
กลุ่มเสียงปญจมูลที่ ๓	ทคร X ฟช X	คือทางกลาง
กลุ่มเสียงปญจมูลที่ ๔	ครม X ชล X	คือทางเพียงอบบน
กลุ่มเสียงปญจมูลที่ ๕	รมฟ X ลท X	คือทางนอก
กลุ่มเสียงปญจมูลที่ ๖	มฟช X ทค X	คือทางกลางแหบ
กลุ่มเสียงปญจมูลที่ ๗	ฟชล X คร X	คือทางขวา

ในแต่ละกลุ่มเสียงปญจมูล (Penta centric) จะมีตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในตำแหน่งต่าง ๆ ทั้ง ๗ ลำดับดังต่อไปนี้

- ลำดับที่ ๑ Tonic
- ลำดับที่ ๒ Supertonic
- ลำดับที่ ๓ Mediant
- ลำดับที่ ๔ Sub-dominant
- ลำดับที่ ๕ Dominant
- ลำดับที่ ๖ Sub-mediante
- ลำดับที่ ๗ Leading note

การวิเคราะห์ในประเด็นของบริบทการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ทำนองเพลงครั้งละหนึ่ง ๑ บรรทัด (ถ้าเป็นเพลงที่ใช้หน้าทับสองไม้จะเรียกตามจังหวะของทำนองเพลง แต่ถ้าเป็นหน้าทับปรบไ้ก็จะเรียกตามส่วนของจังหวะหน้าทับว่าเป็นครั้งหน้าหรือครั้งหลัง) โดยในบางประโยคอาจมีการอธิบายถึงรายละเอียดย่อยลงไปในแต่ละวรรค (๔ ห้องเพลง) คือแบ่งเป็นประโยคทำ (ห้องเพลงที่ ๑-๔) และประโยครับ (ห้องเพลงที่ ๕-๘) ดังนี้

๓.๑ วิเคราะห์เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น

๓.๑.๑ โน้ตเพลงต๋อยตริง ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงต๋อยตริง ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากอาจารย์ลำยอง โสวัตร โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงต๋อยตริง ๒ ชั้น

ท่อน ๑

[: - ซี่ ซี่ ซี่	- คี่ - ซี่	- มี่ - รี่	- คี่ - ล	-- คี่ ล	ซ ม ซ ล	- คี่ - มี่	รี่ คี่ - รี่
------------------	-------------	-------------	-----------	----------	---------	-------------	---------------

----	- คี่ - รี่	- มี่ - คี่	- รี่ - มี่	- รี่ รี่ รี่	- คี่ - รี่	- ซี่ - มี่	- รี่ - คี่ :]
------	-------------	-------------	-------------	---------------	-------------	-------------	----------------

ท่อน ๒

[: ----	- คี่ - ล	----	- คี่ - รี่	----	- คี่ - ล	----	- คี่ - รี่
---------	-----------	------	-------------	------	-----------	------	-------------

มี่ รี่ คี่ ล	ซ ล คี่ รี่	มี่ รี่ คี่ ล	ซ ล คี่ รี่	มี่ รี่ คี่ ล	ซ ล คี่ รี่	- ล - คี่	- คี่ - คี่ :]
---------------	-------------	---------------	-------------	---------------	-------------	-----------	----------------

ท่อน ๓

[: ซี่ ซี่ ลี่ ซี่	มี่ ซี่ ลี่ ซี่	(ซี่ ซี่ ลี่ ซี่	มี่ ซี่ ลี่ ซี่)	มี่ มี่ ซี่ มี่	รี่ มี่ ซี่ มี่	(มี่ มี่ ซี่ มี่	รี่ มี่ ซี่ มี่)
--------------------	-----------------	------------------	------------------	-----------------	-----------------	------------------	------------------

รี่ รี่ มี่ รี่	คี่ รี่ มี่ รี่	(รี่ รี่ มี่ รี่	คี่ รี่ มี่ รี่)	คี่ คี่ รี่ คี่	ล คี่ รี่ คี่	(คี่ คี่ รี่ คี่	ล คี่ รี่ คี่):]
-----------------	-----------------	------------------	------------------	-----------------	---------------	------------------	------------------

ท่อน ๔

[: --- ซ	ล ท คี่ รี่	----	ซี่ มี่ รี่ คี่	----	รี่ รี่ รี่ รี่	- มี่ - ล	--- คี่
----------	-------------	------	-----------------	------	-----------------	-----------	---------

--- ล	- มี่ รี่ คี่	- ล - คี่	- คี่ - คี่	--- ซ	ล ท คี่ รี่	----	ซี่ มี่ รี่ คี่
-------	---------------	-----------	-------------	-------	-------------	------	-----------------

ซ ล คี่ ล	(ซ ล คี่ ล)	ซ ล คี่ ล	(ซ ล คี่ ล)	ซ ล คี่ ล	(ซ ล คี่ ล)	ซ ล คี่ ล	(ซ ล คี่ ล)
-----------	-------------	-----------	-------------	-----------	-------------	-----------	-------------

- ม ซ ล	ซ คี่ ซ ล	ซ ม ซ ล	ซ ล คี่ รี่	- ม ซ ล	ซ ล คี่ รี่	มี่ รี่ คี่ ล	คี่ รี่ - คี่ :]
---------	-----------	---------	-------------	---------	-------------	---------------	------------------

๓.๑.๒ โน้ตเพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัติและโน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในหน้า ๒๗-๒๘ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสม และสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

ท่อน ๑

--- ซ	--- ล	--- คี	--- รั	- มี่ - -	ลิซึ่มี่ - รั	--- คี	--- ล
----	----	- ค ร ม	- ซ - ล	- คี - รั	- ซ - ล	-- รั คี	ล คี - รั
----	- คี - ม	-- ซ ล	คี ซ - ล	-- คี ล	ซ ม ซ ล	- คี - รั	มี่ คี รั มี่
--- มี่	--- รั	--- คี	--- ล	- ซึ - ลี่	- ซึ - มี่	--- รั	--- คี

ท่อน ๑ เทียบกลับ

----	--- คี	- คี คี คี	- คี - คี	--- มี่	--- รั	--- คี	--- ล
----	----	- ค ร ม	- ซ - ล	- คี - รั	- ซ - ล	-- รั คี	ล คี - รั
----	- คี - ม	-- ซ ล	คี ซ - ล	-- คี ล	ซ ม ซ ล	- คี - รั	มี่ คี รั มี่
--- มี่	--- รั	--- คี	--- ล	- ซึ - ลี่	- ซึ - มี่	--- รั	--- คี

ท่อน ๒

----	มี่ ซึ คี รั	มี่ รั คี ล	คี ซ - ล	- ม ซ ล	- รั คี ล	- มี่ รั คี	- ซึ มี่ รั
-- รั รั	-- มี่ มี่	-- ซึ ซึ	-- ลี่ ลี่	-- ซึ ซึ	-- ฟี่ ฟี่	-- มี่ มี่	-- รั รั

(-- รั รั	ม่ รั คื ฤ)	(-- คื คื	รั คื ฤ ฌ)	(-- ฤ ฤ	คื ฤ ฌ ม)	(-- ฌ ฌ	ฤ ฌ ม รั)
-----------	-------------	-----------	------------	---------	-----------	---------	-----------

----	ค ร ม ฌ	ฤ ฌ คื ฤ	ฌ ม ฌ รั	ม่ คื รั ม	- ฤ - คื	รั คื ฤ ฌ	ม ฌ ฤ คื:]
------	---------	----------	----------	------------	----------	-----------	------------

ท่อน ๓

ฌ ค ร ม	ร ม ฌ ฤ	ฌ ฤ คื ฌ	-- ฤ ฌ	(ม่ คื รั ม	รั คื ฤ คื	ฤ คื ฤ ฌ	-- ฤ ฌ)
---------	---------	----------	--------	-------------	------------	----------	---------

----	ร ม ฌ ฤ	คื รั คื ฤ	คื ฤ ฌ ม	(- ฌ ฌ ฌ	- รั - ม	----	ฌ รั - ม)
------	---------	------------	----------	----------	----------	------	-----------

----	รั คื - รั	-- ม รั	ม่ คื - รั	(----	รั คื - รั	-- ม รั	ม่ คื - รั)
------	------------	---------	------------	-------	------------	---------	-------------

----	คื ฤ - คื	-- รั คื	รั ฤ - คื	(----	คื ฤ - คื	-- รั คื	รั ฤ - คื)
------	-----------	----------	-----------	-------	-----------	----------	------------

ท่อน ๓ เพ็ฯวกลับ

- คื - ฌ	ฤ คื - ฤ	-- ฌ ฤ	คื ฌ --	คื ฤ ฌ ม	ร ม ฌ ฤ	-- ฌ ฤ	คื ฌ --
----------	----------	--------	---------	----------	---------	--------	---------

- ฌ --	ม่ ฌ - ม	-- ฌ รั	ม่ คื รั ม	- ม ฌ ฤ	คื ฌ ฤ คื	ฌ ฤ คื รั	ม่ คื รั ม
--------	----------	---------	------------	---------	-----------	-----------	------------

-- ฌ ฌ	-- ม ม	-- รั รั	-- คื คื	-- ฌ ฌ	-- ฝ ฝ	-- ม ม	-- รั รั
--------	--------	----------	----------	--------	--------	--------	----------

-- คื คื	-- ฤ ฤ	-- ฌ ฌ	-- ม ม	-- ฌ ฌ	-- ม ม	-- รั รั	-- ฤ ฤ
----------	--------	--------	--------	--------	--------	----------	--------

ท่อน ๔

[:-- ฌ ฌ	-- ฤ ฤ	-- คื คื	-- รั รั	รั คื ฤ ฌ	คื ฤ ฌ ม	ฌ ม รั ฤ	----
----------	--------	----------	----------	-----------	----------	----------	------

ฌ ฤ คื รั	(ฌ ฤ คื รั)	คื ม คื รั	(คื ม คื รั)	ฌ ฤ คื รั	(ฌ ฤ คื รั)	ฌ ม รั คื	(ฌ ม รั คื)
-----------	-------------	------------	--------------	-----------	-------------	-----------	-------------

- คื --	ฤ คื - ฤ	-- คื ฤ	คื ฌ - ฤ	- ฤ ฌ ฤ	คื ฤ ฌ ฤ	คื ฤ ฌ ฤ	คื รั - คื
---------	----------	---------	----------	---------	----------	----------	------------

-- ฌ ฌ	-- ฤ ฤ	-- คื คื	-- รั รั	ฌ ฤ ฌ ม	ฌ ม รั คื	รั ฤ - คื	----
--------	--------	----------	----------	---------	-----------	-----------	------

ร ม ช ล	ช ล ค ี่ ล	(ร ม ช ล	ช ล ค ี่ ล)	ช ้ ม ี่ ร ี่ ค ี่	ม ี่ ร ี่ ค ี่ ล	(ช ้ ม ี่ ร ี่ ค ี่	ม ี่ ร ี่ ค ี่ ล)
---------	------------	----------	-------------	--------------------	------------------	---------------------	-------------------

ร ม ช ล	ช ล ค ี่ ล	(ร ม ช ล	ช ล ค ี่ ล)	ช ้ ม ี่ ร ี่ ค ี่	ม ี่ ร ี่ ค ี่ ล	(ช ้ ม ี่ ร ี่ ค ี่	ม ี่ ร ี่ ค ี่ ล)
---------	------------	----------	-------------	--------------------	------------------	---------------------	-------------------

ร ม ช ล	(ร ม ช ล)	ม ี่ ร ี่ ค ี่ ล	(ม ี่ ร ี่ ค ี่ ล)	ร ม ช ล	(ร ม ช ล)	ช ล ค ี่ ร ี่	(ช ล ค ี่ ร ี่)
---------	-----------	------------------	--------------------	---------	-----------	---------------	-----------------

เที่ยวหลังลงจบ (๒)

(๑)

- ม ช ล	ช ค ี่ ช ล	ช ม ช ล	ช ล ค ี่ ร ี่	- ม ช ล	ช ล ค ี่ ร ี่	ม ี่ ร ี่ ค ี่ ล	ค ี่ ร ี่ - ค ี่:]
---------	------------	---------	---------------	---------	---------------	------------------	--------------------

(๒) ลงจบ

- ค ี่ ช ้ ม ี่	- ร ี่ - ช ้	--- ม ี่	--- ร ี่	--- ค ี่	--- ท	--- ล	--- ช
-----------------	--------------	----------	----------	----------	-------	-------	-------

๓.๑.๓ สัจคีตลักษณ์ (Form)

๓.๑.๓.๑ สัจคีตลักษณ์เพลงต้อยตรีง ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงต้อยตรีง ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๔ ท่อน สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A / B / C / D

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๓

ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๔

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๑.๓.๒ สัจคีตลักษณ์เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๔ ท่อน มีเที่ยวกลับในท่อน ๑, ๓ และ ๔ สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A A' / B / C C* / D D'

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑
 ตัวอักษร A' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ ที่ยวกลับ
 ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒
 ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๓
 ตัวอักษร C* เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๓ ที่ยวกลับ
 ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๔
 ตัวอักษร D' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๔ ที่ยวกลับ
 เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๑.๔ จังหวะ (Rhythm)

๓.๑.๔.๑ จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งที่ใช้ตีประกอบเพลงด้อยตรี ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

๓.๑.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงด้อยตรี ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น คือหน้าทับสองไม้ ซึ่งหากใช้ตารางบันทึกโน้ตเป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะหน้าทับ จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

(ตัง)-โจะ๊ะ	ตังตัง-ตัง	--โจะ๊ะ	ตังตัง-ทัง
-------------	------------	---------	------------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

-ทัง-ตัง	-โจะ๊ะ-จะ๊ะ	-โจะ๊ะ-จะ๊ะ	-โจะ๊ะ-จะ๊ะ	-ตัง-ตัง	-ทังตังทัง	-ตัง-ตัง	-ทังตังทัง
----------	-------------	-------------	-------------	----------	------------	----------	------------

จากความยาวของจังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๓ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๔ มีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

รวมแล้วเพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๒๐ จังหวะ

๒. เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๓ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๔ มีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๒๐ จังหวะ

๓.๑.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สวรรค์ตะ และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ควบคู่กันไปในครั้งละ ๑ จังหวะ และในกรณีที่ในเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น มีทำนองกลับคืน แต่มีการใช้ทำนองที่ขยายมาจากอัตรา ๒ ชั้น ทำนองเดียวกัน ก็จะทำการวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น

- ซุ ซุ ซุ	- ลี - ซุ	- มี่ - รี่	- คี่ - ล
------------	-----------	-------------	-----------

๒. เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

---	ซ	---	ล	---	คี่	---	รี่	-	มี่	--	ลีซุ	---	รี่	---	คี่	---	ล
-----	---	-----	---	-----	-----	-----	-----	---	-----	----	------	-----	-----	-----	-----	-----	---

๓. เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	---	คี่	-	คี่	คี่	-	คี่	-	คี่	---	มี่	---	รี่	---	คี่	---	ล
------	-----	-----	---	-----	-----	---	-----	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	---

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	- X - X	X X - X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------	---------	---------	-------	-------

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	--- X	- X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X
------	-------	---------	---------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ร > ค > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ซ > ล > ค > ร}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ม > ร > ค > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ค > ค > ค > ค}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ม > ร > ค > ล}$

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๓. เพลงโหมโรงต๋อยต๋ริง ๓ ชั้น เที้ยวกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงต๋อยต๋ริง ๒ ชั้น

-- คํ ๓	ซ ม ซ ๓	- คํ - มํ	ริ คํ - ริ
---------	---------	-----------	------------

๒. เพลงโหมโรงต๋อยต๋ริง ๓ ชั้น

----	----	- คร ม	- ซ - ๓	- คํ - ริ	- ซ - ๓	-- ริ คํ	๓ คํ - ริ
------	------	--------	---------	-----------	---------	----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต๋อยต๋ริง ๒ ชั้น

-- XX	XXXX	- X - X	XX - X
-------	------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงต๋อยต๋ริง ๓ ชั้น

----	----	- XXX	- X - X	- X - X	- X - X	-- XX	XX - X
------	------	-------	---------	---------	---------	-------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงต๋อยต๋ริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ซ > ๓ > คํ > ริ$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ซ > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ล > ค > รั

๒.๓ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงต้อยตรีง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงต้อยตรีง ๒ ชั้น

----	- ค - รั	- ม - ค	- รั - ม
------	----------	---------	----------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

----	- ค - ม	-- ซ ล	ค ซ - ล	-- ค ล	ซ ม ซ ล	- ค - รั	ม ค รั ม
------	---------	--------	---------	--------	---------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตรีง ๒ ชั้น

----	- X - X	- X - X	- X - X
------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

----	- X - X	-- X X	X X - X	-- X X	X X X X	- X - X	X X X X
------	---------	--------	---------	--------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ค} > \text{ริ} > \text{ม}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ร} > \text{ม} > \text{ซ} > \text{ล}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ค} > \text{ริ} > \text{ม}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

- ริ ริ ริ	- ค - ริ	- ซ - ม	- ริ - ค
------------	----------	---------	----------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

--- ม	--- ริ	--- ค	--- ล	- ซ - ค	- ซ - ม	--- ริ	--- ค
-------	--------	-------	-------	---------	---------	--------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	- X - X	- X - X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------	---------	---------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ้ > ม้ > รั > ค้

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม่ > รั > ค้ > ล   สำนวนรับ คือ ซ้ > ม้ > รั > ค้

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

----	- ค้ - ล	----	- ค้ - รั
------	----------	------	-----------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

----	ม่ ซ้ ค้ รั	ม่ รั ค้ ล	ค้ ซ - ล	- ม ซ ล	- รั ค้ ล	- ม้ รั ค้	- ซ้ ม้ รั
------	-------------	------------	----------	---------	-----------	------------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

----	- X - X	----	- X - X
------	---------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

----	X X X X	X X X X	X X - X	- X X X	- X X X	- X X X	- X X X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ล > ค > ี

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ี > ค > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ล > ค > ี

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

----	- ค - ล	----	- ค - ี
------	---------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

-- รี้ รี้	-- มี่ มี่	-- ซี่ ซี่	-- ลี่ ลี่	-- ซี่ ซี่	-- ฟี่ ฟี่	-- มี่ มี่	-- รี้ รี้
------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

----	- X - X	----	- X - X
------	---------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ค} > \text{ร}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ร} > \text{ม} > \text{ซ} > \text{ล}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ฟ} > \text{ม} > \text{ร}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

ม รั ค ็ ล	ช ล ค ็ รั	ม รั ค ็ ล	ช ล ค ็ รั
------------	------------	------------	------------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

(- - รั รั	ม รั ค ็ ล)	(- - ค ็ ค ็	รั ค ็ ล ช)	(- - ล ล	ค ็ ล ช ม)	(- - ช ช	ล ช ม รั)
------------	-------------	--------------	-------------	----------	------------	----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

- - X X	X X X X	- - X X	X X X X	- - X X	X X X X	- - X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ช > ล > ค ็ > รั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ รั > ค ็ > ล > ช   สำนวนรับ คือ ล > ช > ม > รั

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ชล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ชล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

ม รั ค ์ ล	ซ ล ค ์ รั	- ล - ค ์	- ค ์ - ค ์
------------	------------	-----------	-------------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

----	คร ม ซ	ล ซ ค ์ ล	ซ ม ซ ร	ม รั ค ์ รั ม	- ล - ค ์	รั ค ์ ล ซ	ม ซ ล ค ์
------	--------	-----------	---------	---------------	-----------	------------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

X X X X	X X X X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

----	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	- X - X	X X X X	X X X X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ซ > ล > ค ์}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ซ > ม > รั}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ม > ซ > ล > ค ์}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินการทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น

สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ท่อน ๓

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

ซ ซ ล ซ	ม ซ ล ซ	(ซ ซ ล ซ	ม ซ ล ซ)
---------	---------	----------	----------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

ซ คร ม	ร ม ซ ล	ซ ล ค ซ	-- ล ซ	(ม ค ร ม	ร ค ล ค	ล ค ล ซ	-- ล ซ)
--------	---------	---------	--------	----------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

- ค - ซ	ล ค - ล	-- ซ ล	ค ซ --	ค ล ซ ม	ร ม ซ ล	-- ซ ล	ค ซ --
---------	---------	--------	--------	---------	---------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	-- X X	X X X X	X X X X	X X X X	-- X X
---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	--------

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

- X - X	X X - X	-- X X	X X --	X X X X	X X X X	-- X X	X X --
---------	---------	--------	--------	---------	---------	--------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $m > ซ > ล > ซ$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ซ > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ว > ค > ล > ซ}$

๒.๒ วิธีการเล่นที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น เที้ยวกลับ

๓.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ซ > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ม > ซ > ล > ซ}$

๓.๒ วิธีการเล่นที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

ทาง

๑. เพลงต๋อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพ็ญออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ญออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพ็ญออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น เที้ยวกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ญออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพ็ญออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

ม ม ช ม	ร ม ช ม	(ม ม ช ม)	ร ม ช ม
---------	---------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

----	ร ม ช ล	ค ร ค ล	ค ล ช ม	(- ช ช ช	- ร - ม	----	ช ร - ม)
------	---------	---------	---------	----------	---------	------	----------

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

- ช - -	ม ช - ม	- - ช ร	ม ค ร ม	- ม ช ล	ค ช ล ค	ช ล ค ร	ม ค ร ม
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

----	X X X X	X X X X	X X X X	- X X X	- X - X	----	X X - X
------	---------	---------	---------	---------	---------	------	---------

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

- X - -	X X - X	- - X X	X X X X	- X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ม > ช > ม}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ค > ล > ช > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ช > ม > ร > ม}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ช > ม > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ช > ค > ร > ม}$

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางลูกล้อลูกขัด

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพ็ชงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกล้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกล้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ชงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพ็ชงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ชงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพ็ชงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

รื รื มื รื	คื รื มื รื	(รื รื มื รื	คื รื มื รื)
-------------	-------------	--------------	--------------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

----	รื คื - รื	-- มื รื	มื คื - รื	(----	รื คื - รื	-- มื รื	มื คื - รื)
------	------------	----------	------------	-------	------------	----------	-------------

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- ซूं ซूं	-- มूं มूं	-- รूं รूं	-- คूं คूं	-- ซूं ซूं	-- ฟूं ฟूं	-- มूं มूं	-- รूं รूं
------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

----	X X - X	-- X X	X X - X	----	X X - X	-- X X	X X - X
------	---------	--------	---------	------	---------	--------	---------

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ คํ > รั > มํ > รั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ คํ > รั > มํ > รั   สำนวนรับ คือ คํ > รั > มํ > รั

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซํ > มํ > รั > คํ   สำนวนรับ คือ ซํ > ฝํ > มํ > รั

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ค > ร > ค

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ค > ร > ค   สำนวนรับ คือ ล > ค > ร > ค

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ค > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ซ > ม > ร > ค

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๓. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ท่อน ๔

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น

--- ซ	ล ท ค รั	----	ซ ม รั ค
-------	----------	------	----------

๒. เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

-- ซ ซ	-- ล ล	-- ค ค	-- รั รั	รั ค ล ซ	ค ล ซ ม	ซ ม ร ค	----
--------	--------	--------	----------	----------	---------	---------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น

--- X	X X X X	----	X X X X
-------	---------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	X X X X	X X X X	X X X X	----
--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	------

สารัตถะ

๑. เพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ม > รั > ค

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถึลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ค > รั   สำนวนรับ คือ ซ > ม > ร > ค

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถึขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถึลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

ทาง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

--- ล	- ม ร ค	- ล - ค	- ค - ค
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

- ค --	ล ค - ล	-- ค ล	ค ซ - ล	- ล ซ ล	ค ล ซ ล	ค ล ซ ล	ค ร - ค
--------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

--- X	- X X X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

--- X	X X - X	-- X X	X X - X	- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
-------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ค > ล > ค}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิกิ่งที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ค > ล > ซ > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ล > ค > ร > ค}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีดิ่งที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีดิ่งที่ (Stand Still)

ทาง

๑. เพลงต้อยตรีง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงต้อยตรีง ๒ ชั้น

--- ซ	ล ท ค ร	----	ซ ม ร ค
-------	---------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

-- ซ ซ	-- ล ล	-- ค ค	-- ร ร	ซ ล ซ ม	ซ ม ร ค	ร ล - ค	----
--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตรีง ๒ ชั้น

--- X	X X X X	----	X X X X
-------	---------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตรีง ๓ ชั้น

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	X X X X	X X X X	X X - X	----
--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ้ > ม้ > รั > ค้

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ค้ > รั   สำนวนรับ คือ ซ้ > ม้ > รั > ค้

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๕ และจังหวะที่ ๖

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

ซ ล ค้ ล	(ซ ล ค้ ล)	ซ ล ค้ ล	(ซ ล ค้ ล)
----------	------------	----------	------------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

ร ม ซ ล	ซ ล ค้ ล	(ร ม ซ ล	ซ ล ค้ ล)	ซ้ ม้ รั ค้	ม้ รั ค้ ล	(ซ้ ม้ รั ค้	ม้ รั ค้ ล)
---------	----------	----------	-----------	-------------	------------	--------------	-------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ค} > \text{ด}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ค} > \text{ด}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ม} > \text{ร} > \text{ค} > \text{ด}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

จังหวะที่ ๗

๑. เพลงต้อยตริง ๒ ชั้น

- ม ซล	ซ ค ซล	ซ ม ซล	ซล ค ร
--------	--------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

ร ม ซล	(ร ม ซล)	ม ร ค ล	(ม ร ค ล)	ร ม ซล	(ร ม ซล)	ซล ค ร	(ซล ค ร)
--------	----------	---------	-----------	--------	----------	--------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

- XXX	XXXX	XXXX	XXXX
-------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ล > ค > รั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ค > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ล > ค > รั

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงต้อยตริ่ง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๘

๑. เพลงต้อยตริ่ง ๒ ชั้น

- ม ซล	ซล ค รั	ม รั ค ล	ค รั - ค
--------	---------	----------	----------

๒. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น

- ม ซ ล	ซ ค ซ ล	ซ ม ซ ล	ซ ล ค รั	- ม ซ ล	ซ ล ค รั	ม รั ค ล	ค รั - ค
---------	---------	---------	----------	---------	----------	----------	----------

๑. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

- ค รั ม	- รั - ซ	--- ม	--- รั	--- ค	--- ท	--- ล	--- ซ
----------	----------	-------	--------	-------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงต๋อยตริง สองชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X X X	- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

- X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงต๋อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ม > รั > ค

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ค > รั   สำนวนรับ คือ ซ > ม > รั > ค

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ซ > ม > รั   สำนวนรับ คือ ค > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงต๋อยตริง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพีน

สำนวนรับ คือ ทางพีน

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๓. เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น เที้ยวกลับ (ลงวา)

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓.๒ วิเคราะห์โหมโรงราโค ๓ ชั้น

๓.๒.๑ โน้ตเพลงราโค ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงราโค ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากนายพรชัย ผลนิโคธร ผู้เป็นศิษย์ของครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงราโค ๒ ชั้น

--- ล	--- ร	- ร - ร	--- ล	--- ล	--- ร	- ร - ร	--- ค
- ท ท ท	- ค - ร	- ค - ร	- ร - ร	- ช - ค	-- ร มี	- ช - มี	- ร - ค
- มี ร ท	ร ท ล ช	- ร - ช	- ช ล ท	- ค - ร	มี ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร
- ช - ค	-- ร มี	- ช - มี	- ร - ค	--- ท	- ค ค ค	--- ร	- ค ค ค
- ฟ - ร	- ค - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ล ค ช	ล ช ฟ ม	ร ค ร ม	ร ม ฟ ช
--- ช	- ช - ช	- ช - ล	ล ล - ช	- ค - ฟ	- ฟ ช ล	ช ฟ ช ล	ท ค - ค
-- ฟชล	- ค - ร	- มี - ร	- ค - ล	- ค - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
----	- ช - ล	- ช - ล	- ล - ล	- ช - ล	- ท - ค	- มี ร ค	- ท - ล

๓.๒.๒ โน้ตเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัตินและโน้ตเพลง ไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท ศักดิ์ ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ใน หน้า ๓๖-๓๗ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสม และ สะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑

--- ช้	--- มี่	--- รั	--- คี่	--- ซ	--- คี่	-- มี่รัคี่	- ท - ล
--------	---------	--------	---------	-------	---------	-------------	---------

- ท - ล	- ซ - ฟ	ม ร ม ฟ	- ซ - ล	--- ช้	--- มี่	--- รั	--- คี่
---------	---------	---------	---------	--------	---------	--------	---------

[: -- ซลท	- คี่ - รั	- มี่ - รั	- คี่ - ท	- ซ - ซ	-- ล ท	- ล - ท	- คี่ - รั
-----------	------------	------------	-----------	---------	--------	---------	------------

- ล ซ ม	ซ ม ร ค	- ซ - คี่	-- รั มี่	- ช้ - คี่	- ช้ - มี่	มี่ มี่ - รั	รั รั - คี่
---------	---------	-----------	-----------	------------	------------	--------------	-------------

--- รั	- รั - รั	- ช้ - มี่	- รั - ซ	- ม - ร	ร ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
--------	-----------	------------	----------	---------	---------	---------	---------

- มี่ รั ท	รั ท ล ซ	- ร - ซ	- ซ ล ท	- คี่ - รั	มี่ รั คี่ ท	ล ซ ล ท	ล ท คี่ รั
------------	----------	---------	---------	------------	--------------	---------	------------

- ล ซ ม	ซ ม ร ค	- ซ - คี่	-- รั มี่	- ช้ - คี่	- ช้ - มี่	มี่ มี่ - รั	รั รั - คี่
---------	---------	-----------	-----------	------------	------------	--------------	-------------

----	--- ท	----	--- คี่	--- รั	--- ฟ	ช้ คี่ ช้ ฟ	- รั - คี่
------	-------	------	---------	--------	-------	-------------	------------

--- ฟ	--- รั	--- คี่	--- ท	--- ล	--- ซ	ฟ ซ ล ซ	ล ฟ - ซ
-------	--------	---------	-------	-------	-------	---------	---------

--- ฟ	ซ ล - ล	----	--- ซ	--- ฟ	--- ม	ร ค ร ม	- ฟ - ซ
-------	---------	------	-------	-------	-------	---------	---------

--- ฟ	ซ ล - ล	--- ซ	ล ท - ท	--- คี่	ท ล - ล	--- ท	ล ซ - ซ
-------	---------	-------	---------	---------	---------	-------	---------

----	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ซ - ซ	- ค - ฟ	-- ซ ล	- ซ - ล	- ท - คี่
------	-------	---------	---------	---------	--------	---------	-----------

- ซ - คี่	-- รั มี่	- ช้ - มี่	- รั - คี่	- มี่ มี่ มี่	- รั - คี่	คี่ คี่ - ท	ท ท - ล
-----------	-----------	------------	------------	---------------	------------	-------------	---------

- คี่ - รั	- คี่ - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	- ร - ค	ค ค - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
------------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

----	- ล - ท	ล ซ ล ท	- คี่ - รั	- มี่ - ช้	- มี่ - รั	- คี่ - รั	----
------	---------	---------	------------	------------	------------	------------	------

-- ช้ ช้	-- มี่ มี่	-- รี้ รี้	-- คี้ คี้	-- ซช ซช	-- คี้ คี้	-- ทท	-- ลล
----------	------------	------------	------------	----------	------------	-------	-------

เที่ยวหลังไปก่อน ๒

กลับต้น (บรรทัดที่ ๑-๒)

-- ซช	-- รร	-- ซช	-- คี้ คี้	-- ซช	-- คี้ คี้	-- ทท	-- ลล
-------	-------	-------	------------	-------	------------	-------	-------

- ทรีล	ทลซฟ	มรมฟ	มฟซล	-- ช้ ช้	-- มี่ มี่	-- รี้ รี้	-- คี้ คี้:]
--------	------	------	------	----------	------------	------------	--------------

ก่อน ๒

(-- ลซ	ฟมรล)	(-- ลร	มฟซล)	(-- ทซ	ลทคี่)	(-- คี่	รี้คี่ทล)
--------	-------	--------	-------	--------	--------	---------	-----------

[: (-- รี้	คี่รี้คี่)	(-- คี่	ทคี่ทคี่)	(-- ทท	ลทลท)	(-- ลล	ซลซล)
------------	------------	---------	-----------	--------	-------	--------	-------

(-- รร	- มฟซ)	(-- ลท	ลซฟซ)	(-- รร	- มฟซ	ลซฟซ	- ล-ท)
--------	--------	--------	-------	--------	-------	------	--------

ลล(ลล)	รี้(รี้)	ลล(ลล)	ซซ(ซซ)	ลล(ลล)	ทท(ทท)	(-- ลซ	ลทคี่)
--------	----------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

ทลซล	ทคี่	(ซ้ซ้	ฟี่	ทลซล	ทคี่	(ซ้	ซ้)
------	------	-------	-----	------	------	-----	-----

คี่ลซม	(รี้คี่ลซ)	มี่	(ซ้	รรมซล	(คี่ซลคี่)	ซลคี่	(คี่
--------	------------	-----	-----	-------	------------	-------	------

-- ทท	-- รี้	-- ซช	-- ลล	-- มม	-- ซช	-- รร	-- มม
-------	--------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

(-- ลล	คลคล)	(-- มม	ซมซม)	(-- รร	มรมร)	(-- คค	รครค)
--------	-------	--------	-------	--------	-------	--------	-------

รรมซล	(รรมซล)	ทรีทล	(ทรีทล)	(----	รรมซล	ทลซล	-ท-รี้)
-------	---------	-------	---------	-------	-------	------	---------

-- ช้	-- มี่	-- รี้	-- ทท	-- รี้	-- ทท	-- ลล	-- ซช
-------	--------	--------	-------	--------	-------	-------	-------

(--- รี้	- รี้	(--- ซ	- ซซซ)	(--- ล	- ลลล)	(--- ท	- ททท)
----------	-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

-- รี้	-- คี้	-- รี้	-- มี่	-- รี้	-- คี้	-- ทท	-- ลล
--------	--------	--------	--------	--------	--------	-------	-------

ท ล ช ร	(ท ล ช ร)	ช ล ท ค์	(ช ล ท ค์)	(- - - -	ช ล ท ค์	- - ร ี ม ี่	ร ี ค ั ท ล)
---------	-----------	----------	------------	----------	----------	--------------	--------------

เพื่ยวกลับลงจบ (๒)

(๑)

ท ล ช ร	- ช - ค ั	ร ี ม ี่ ร ี ค ั	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	ท ล ช ล	ช ฟ - ช
---------	-----------	------------------	---------	---------	---------	---------	---------

เพื่ยวกลับ (บรรทัดที่ ๑)

- - - ร	ม ฟ ช ล	- - - -	- - - -	(- - ท ช	ล ท ค ั ร ี)	(- - ค ั ม ี่	ร ี ค ั ท ล):]
---------	---------	---------	---------	----------	--------------	---------------	----------------

(๒) ลงจบ

- ม ี่ ร ี ท	- ล - ร ี	- - - ท	- - - ล	- - - ช	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร
--------------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๓.๒.๓ สัจคีตลักษณ์ (Form)

๓.๒.๓.๑ สัจคีตลักษณ์เพลงราโค ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงราโค ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลงท่อนเดียว สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเพลงราโค ๒ ชั้น

๓.๒.๓.๒ สัจคีตลักษณ์เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒ ท่อน โดยทั้ง ๒ ท่อนมีเพื่ยวกลับ สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A A' / B B'

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร A' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ เพื่ยวกลับ

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร B' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒ เพื่ยวกลับ

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๒.๔ จังหวะ

๓.๒.๔.๑ จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งที่ใช้ตีประกอบเพลงราโค ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

๓.๒.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงราโค ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น คือหน้าทับปรบไก่ หากใช้ตารางบันทึกโน้ตเป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะหน้าทับ จะสามารถแสดงได้ดังนี้

หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

-ทัง-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ติง	-ทังติงทัง	-ติง-ติง	-ทังติงทัง
----------	-----------	-----------	-----------	----------	------------	----------	------------

หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

-ทัง-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	----	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ
-ติง-ติง	-ทังติงทัง	ติงทัง-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง

จากความยาวของจังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงราโค ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

เป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๗ จังหวะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๑๕ จังหวะ

๓.๒.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สาร์ตละ และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงราโค ๒ ชั้น กับเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๑ ควบคู่กันไปในครั้งละครั้งจังหวะหน้าทับ ส่วนทำนองเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ เนื่องจากไม่สามารถสืบค้นทำนองเพลงต้นรากในอัตราจังหวะ ๒ ชั้นได้ จึงจะทำการวิเคราะห์เฉพาะทำนองในอัตรา ๓ ชั้นเท่านั้น ในกรณีที่ในเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น มีทำนองที่วกกลับ แต่มีการใช้ทำนองที่ขยายมาจากอัตรา ๒ ชั้นทำนองเดียวกัน ก็จะทำการวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- ล	--- ร	- ร - ร	--- ล
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- ซ	--- ม	--- ร	--- ค	--- ช	--- ค	-- ม ^๑ ร ^๑ ค ^๑	- ท - ล
-------	-------	-------	-------	-------	-------	---	---------

๓. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ทั่วกลับ

-- ซ ซ	-- ร ร	-- ซ ซ	-- ค ค	-- ช ช	-- ค ค	-- ท ท	-- ล ล
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- X	--- X	- X - X	--- X
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	-- XXX	- X - X
-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------	---------

๓. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ทั่วกลับ

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

สาร์ตละ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสาร์ตละ คือ ล > ล > ล > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีกงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารถระ

สำนวนทำ คือ ซ้ > ม้ > รั > ค้   สำนวนรับ คือ รั > ค้ > ท > ล

๒.๒ วิธีเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารถระ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ค้   สำนวนรับ คือ รั > ค้ > ท > ล

๓.๒ วิธีเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๓. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- ล	--- ร	- ร - ร	--- ค
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- ท - ล	- ซ - ฟ	ม ร ม ฟ	- ซ - ล	--- ช้	--- มี่	--- รั	--- คั
---------	---------	---------	---------	--------	---------	--------	--------

๓. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ

- ท รั ล	ท ล ซ ฟ	ม ร ม ฟ	ม ฟ ซ ล	-- ช้ ช้	-- มี่ มี่	-- รั รั	-- คั คั
----------	---------	---------	---------	----------	------------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- X	--- X	- X - X	--- X
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	X X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X
---------	---------	---------	---------	-------	-------	-------	-------

๓. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ

- X X X	X X X X	X X X X	X X X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X
---------	---------	---------	---------	--------	--------	--------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ च् > มี่ > รั > คั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ฟ > ซ > ล   สำนวนรับ คือ च् > มี่ > รั > คั

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ฟ > ซ > ล   สำนวนรับ คือ च् > มี่ > รั > คั

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๓. เพลงโหมโรงราโค ๑ ชั้น เที้ยวกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- ท ท ท	- คี - รั	- คี - รั	- รั - รั
---------	-----------	-----------	-----------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๑ ชั้น

-- ซลท	- คี - รั	- มี่ - รั	- คี - ท	- ซ - ซ	-- ลท	- ล - ท	- คี - รั
--------	-----------	------------	----------	---------	-------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- X	--- X	- X - X	--- X
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	-- XX	- X - X	- X - X
--------	---------	---------	---------	---------	-------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ด > ท > ค > ร}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร > ค > ท}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ด > ท > ค > ร}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- ซ - ค	-- ร ม	- ซ - ม	- ร - ค
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- ล ซม	ซ ม ร ค	- ซ - ค	-- ร ม	- ซ - ค	- ซ - ม	ม ม - ร	ร ร - ค
--------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- X - X	-- X X	- X - X	- X - X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	-- X X	- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ้ > ม้ > ร้ > ค้

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ค > ร > ม   สำนวนรับ คือ ซ้ > ม้ > ร้ > ค้

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- มี่ รี่ ท	รี่ ทล ซ	- ร - ซ	- ซล ท
-------------	----------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- รี่	- รี่ - รี่	- ซี่ - มี่	- รี่ - ซ	- ม - ร	ร ร - ซ	ซซ - ล	ลล - ท
---------	-------------	-------------	-----------	---------	---------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	- X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X - X	X X - X	X X - X
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{รี่ > ท > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- คํ - รั	ม รั คํ ท	ล ซ ล ท	ล ท คํ รั
-----------	-----------	---------	-----------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- ม รั ท	รั ท ล ซ	- ร - ซ	- ซ ล ท	- คํ - รั	ม รั คํ ท	ล ซ ล ท	ล ท คํ รั
----------	----------	---------	---------	-----------	-----------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- X - X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	- X X X	- X - X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ท > คํ > รั$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ร > ซ > ล > ท$ สำนวนรับ คือ $ล > ท > คํ > รั$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- ซ - ค	-- ร ม	- ซ - ม	- ร - ค
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- ล ซม	ซ ม ร ค	- ซ - ค	-- ร ม	- ซ - ค	- ซ - ม	ม ม - ร	ร ร - ค
--------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- X - X	-- X X	- X - X	- X - X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	-- X X	- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ}} > \underline{\text{ม}} > \underline{\text{ร}} > \underline{\text{ค}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ซ}} > \underline{\text{ค}} > \underline{\text{ร}} > \underline{\text{ม}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ}} > \underline{\text{ม}} > \underline{\text{ร}} > \underline{\text{ค}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุม คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

จำนวนทำ คือ ทางพื้น

จำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

จำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุม คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)จำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุม คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- ท	- คํ คํ	--- รั	- คํ คํ
-------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

----	--- ท	----	--- คํ	--- รั	--- ฟ	ซํ ลํ ซํ ฟ	- รั - คํ
------	-------	------	--------	--------	-------	------------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- X	- X X X	--- X	- X X X
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

----	--- X	----	--- X	---- X	--- X	X X X X	- X - X
------	-------	------	-------	--------	-------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > คํ > รั > คํ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีกงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารถระ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ค   สำนวนรับ คือ ซ > ฟ > ร > ค

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- ฟ - ร	- ค - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- ฟ	--- ร	--- ค	--- ท	--- ล	--- ซ	ฟ ซ ล ซ	ล ฟ - ซ
-------	-------	-------	-------	-------	-------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	X X X X	X X - X
-------	-------	-------	-------	-------	-------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ คํ > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ฟ > ร > ค > ท   สำนวนรับ คือ ค > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- ล ค ซ	ล ซ ฟ ม	ร ค ร ม	ร ม ฟ ซ
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- ฟ	ซ ล - ล	----	--- ซ	--- ฟ	--- ม	ร ค ร ม	- ฟ - ซ
-------	---------	------	-------	-------	-------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- X	XX-X	----	--- X	--- X	--- X	XXXX	-X-X
-------	------	------	-------	-------	-------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ม > ฟ > ช}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ฟ > ช > ล > ช}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ม > ฟ > ช}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- ช	- ช - ช	- ช - ล	ล ล - ช
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- ฟ	ช ล - ล	--- ช	ล ท - ท	--- คั	ท ล - ล	--- ท	ล ช - ช
-------	---------	-------	---------	--------	---------	-------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	X X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- X	X X - X	--- X	X X - X	--- X	X X - X	--- X	X X - X
-------	---------	-------	---------	-------	---------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ซ > ซ > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิกิ่งที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ฟ > ซ > ล > ท   สำนวนรับ คือ ค > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิกิ่งขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิกิ่งลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- ค - ฟ	- ฟ ซ ล	ซ ฟ ซ ล	ท ค - ค
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

----	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ซ - ซ	- ค - ฟ	-- ซ ล	- ซ - ล	- ท - ค
------	-------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- X - X	- X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

----	--- X	- X X X	- X - X	- X - X	-- X X	- X - X	- X - X
------	-------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ล > ท > ค

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ซ > ซ > ซ   สำนวนรับ คือ ซ > ล > ท > ค

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญาจุมล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญาจุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญาจุมล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญาจุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

-- ฟชด	- ค ^๑ - ร ^๑	- ม ^๑ - ร ^๑	- ค ^๑ - ด
--------	-----------------------------------	-----------------------------------	----------------------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- ช - ค ^๑	-- ร ^๑ ม ^๑	- ช ^๑ - ม ^๑	- ร ^๑ - ค ^๑	- ม ^๑ ม ^๑ ม ^๑	- ร ^๑ - ค ^๑	ค ^๑ ค ^๑ - ท	ท ท - ด
----------------------	----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	--	-----------------------------------	-----------------------------------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	- X - X
--------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- X - X	-- X X	- X - X	- X - X	- X X X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม^๑ > ร^๑ > ค^๑ > ด

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ช^๑ > ม^๑ > ร^๑ > ค^๑   สำนวนรับ คือ ร^๑ > ค^๑ > ท > ด

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพีน

สำนวนรับ คือ ทางพีน

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- ค - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- ค - ร	- ค - ล	ล ล - ซ	ซ ซ - ฟ	- ร - ค	ค ค - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X	- X - X	X X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ค > ฟ > ซ > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ค > ล > ซ > ฟ}$

สำนวนรับ คือ $\underline{ค > ฟ > ซ > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น

สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

----	- ซ - ล	- ซ - ล	- ล - ล
------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

----	- ล - ท	ล ซ ล ท	- คิ - ริ	- มี่ - ซึ	- มี่ - ริ	- คิ - ริ	----
------	---------	---------	-----------	------------	------------	-----------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

----	- X - X	- X - X	- X - X
------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

----	- X - X	X X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	----
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	------

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ล > ซ > ล

สารัตถะ

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รึ > คึ > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซึ > มึ > รึ > คึ   สำนวนรับ คือ รึ > คึ > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

(- - ล ซ	ฟ ม ร ล)	(- - ล ร	ม ฟ ซ ล)	(- - ท ซ	ล ท คึ รึ)	(- - คึ มึ	รึ คึ ท ล)
----------	----------	----------	----------	----------	------------	------------	------------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพ็ญกลับ

--- ร	ม ฟ ซ ล	----	----	(- - ท ซ	ล ท คึ รึ)	(- - คึ มึ	รึ คึ ท ล)
-------	---------	------	------	----------	------------	------------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--XX	XXXX	--XX	XXXX	--XX	XXXX	--XX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ

---X	XXXX	----	----	--XX	XXXX	--XX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ล > ล > ล   สำนวนรับ คือ รึ > คึ > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ล > ล > ล   สำนวนรับ คือ รึ > คึ > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

(- - รี้ รี้	คี่ รี้ คี่ รี้)	(- - คี่ คี่	ท คี่ ท คี่)	(- - ท ท	ล ท ล ท)	(- - ล ล	ซ ล ซ ล)
--------------	------------------	--------------	--------------	----------	----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX
-------	------	-------	------	-------	------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ม > รี้ > คี่   สำนวนรับ คือ รี้ > คี่ > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

(- - รร	- ม ฟ ซ)	(- - ล ท	ล ซ ฟ ซ)	(- - รร	- ม ฟ ซ	ล ซ ฟ ซ	- ล - ท)
---------	----------	----------	----------	---------	---------	---------	----------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ริ > ท > ล > ซ   สำนวนรับ คือ ล > ท > ค > ริ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ชงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพ็ชงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท ล ซ ล	ท ค รั ม	(ซ ซ ล ซ)	ฟ ม รั ม	ท ล ซ ล	ท ค รั ม	(ซ ล ซ ม)	ซ ม รั ค
---------	----------	-----------	----------	---------	----------	-----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ค > ริ > ม   สำนวนรับ คือ ซ > ม > ริ > ค

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ค ี ล ช ม	(ร ี ค ี ล ช)	ม ี่ ร ี ค ี ล	(ซ ี่ ม ี่ ร ี ค ี)	ร ม ช ล	(ค ี่ ช ล ค ี่)	ช ล ค ี่ ร ี	(ค ี่ ม ี่ ร ี ม ี่)
-----------	---------------	----------------	---------------------	---------	-----------------	--------------	----------------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ ี่ > ม ี่ > ร ี > ค ี่   สำนวนรับ คือ ช > ค ี่ > ร ี > ม ี่

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ชล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

-- ท ท	-- ร ี ร ี	-- ซ ซ	-- ล ล	-- ม ม	-- ซ ซ	-- ร ร	-- ม ม
--------	------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร ี > ท > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ท > ล > ซ > ม}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ชลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ชลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

(-- ล ล	ค ล ค ล)	(-- ม ม	ซ ม ซ ม)	(-- ร ร	ม ร ม ร)	(-- ค ค	ร ค ร ค)
---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--XX	XXXX	--XX	XXXX	--XX	XXXX	--XX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ด > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ซ > ม > ร > ด

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ญออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)
สำนวนรับ คือ ทางเพ็ญออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ร ม ซ ล	(ร ม ซ ล)	ท ร ี ท ล	(ท ร ี ท ล)	(- - - -	ร ม ซ ล	ท ล ซ ล	- ท - ร ี)
---------	-----------	-----------	-------------	----------	---------	---------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	----	XXXX	XXXX	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร > ท > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ซ > ล > ท > ร}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ญออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพ็ญออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

-- ซ ซ	-- ม ม	-- ร ร	-- ท ท	-- ร ร	-- ท ท	-- ล ล	-- ซ ซ
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ซ > ม > ร > ท}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ท > ล > ซ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

(--- รั)	- รั รั รั)	(--- ซ	- ซ ซ ซ)	(--- ล	- ล ล ล)	(--- ท	- ท ท ท)
----------	-------------	--------	----------	--------	----------	--------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

--- X	- X X X	--- X	- X X X	--- X	- X X X	--- X	- X X X
-------	---------	-------	---------	-------	---------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ รั > ท > ล > ซ

สำนวนรับ คือ ร > ซ > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

-- รี้ รี้	-- คี่ คี่	-- รี้ รี้	-- มี่ มี่	-- รี้ รี้	-- คี่ คี่	-- ทท	-- ล ล
------------	------------	------------	------------	------------	------------	-------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สาร์ตตะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสาร์ตตะ

จำนวนทำ คือ $\text{ซ} > \text{คี่} > \text{รี้} > \text{มี่}$ จำนวนรับ คือ $\text{รี้} > \text{คี่} > \text{ท} > \text{ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

จำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   จำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

จำนวนทำ คือ ทางกรอ   จำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

จำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท ล ซ ร	(ท ล ซ ร)	ซ ล ท คี่	(ซ ล ท คี่)	(----	ซ ล ท คี่	-- รี้ มี่	รี้ คี่ ท ล)
---------	-----------	-----------	-------------	-------	-----------	------------	--------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	----	X X X X	-- X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ค   สำนวนรับ คือ ร > ค > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๔ (Sub-dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท ล ช ร	- ซ - ค	ร ม ร ค	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ล	ท ล ซ ล	ซ ฟ - ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

- ม ร ท	- ล - ร	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

X X X X	- X - X	X X X X	- X - X	- X - X	- X - X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

- X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ริ > ค > ท > ล   สำนวนรับ คือ ค > ท > ล > ช

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ริ > ท > ล   สำนวนรับ คือ ช > ฟ > ม > ร

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓.๓ วิเคราะห์เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๓.๓.๑ โน้ตเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากอาจารย์ถ่ายทอด โสวัตร โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

ท่อน ๑

- เท่าตามเสียงลูกตก -				- ท รื ล	ท ล ช ม	- ร - ม	ล ช - ล
- รื - มื	- รื - ท	- ล ล ล	- ท - รื	- ชื - มื	- รื - คื	คื คื - รื	รื รื - มื
--- มื	- มื - มื	- คื คื คื	- รื - มื	- ชื - ลื	- ชื - มื	มื มื - รื	รื รื - ท
- รื - มื	- รื - ท	ท ท - ล	ล ล - ช	- ล ล ล	- ท - ช	- ล - ท	- คื - รื

ท่อน ๒

- เท่าตามเสียงลูกตก -				- ท รื ล	ท ล ช ม	- ร - ม	ล ช - ล
- รื - มื	- รื - ท	- ล ล ล	- ท - รื	- - - ท	- ท - ท	- ท - ล	ล ล - ท
- รื - ท	- - ทลช	- ท รื ล	ท ล ช ม	- ช ช ช	- ล - ร	- ท - -	ครม - ช
- ท - ล	- ช - -	ฟมร - ม	- - ฟชล	- ช - -	ชลท - รื	- มื - รื	- ท - ล

๓.๓.๒ โน้ตเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครูมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงคนตรีไทย” ประวัติและโน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครูมนตรี ตราโมท กิตติวี ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ

จำกัด (มหาชน) ในหน้า ๔๖ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสม และสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑

--- ล	--- ท	--- รั	--- ม	-- รั ^๑ - ม	- รั - ค	--- ท	--- ล
-------	-------	--------	-------	------------------------	----------	-------	-------

[:--- ท	--- ล	--- ซ	--- ม	ซ ม ร ทุ	- ร - ม	-- ล ซ	ม ซ - ล
---------	-------	-------	-------	----------	---------	--------	---------

----	----	--- รั	--- ท	----	ล ซ ล ท	รั ท รั ล	- ท - รั
------	------	--------	-------	------	---------	-----------	----------

----	ล ทุ ร ม	ซ ล ซ ม	ซ ม ร ทุ	ทุ ทุ ร ทุ	ร ล - ทุ	ล ทุ ร ม	ซ ร - ม
------	----------	---------	----------	------------	----------	----------	---------

--- ท	--- ล	--- ซ	--- ท	----	รั ท ล ซ	ท ล ซ ม	----
-------	-------	-------	-------	------	----------	---------	------

--- ซ	--- ม	--- ร	--- ซ	-- ล ล	ท ล ซ ม	ซ ม ร ทุ	----
-------	-------	-------	-------	--------	---------	----------	------

-- ซ ^๑ ลท	- รั - ม	- รั - ม	- รั - ท	- รั - ม	- รั - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
----------------------	----------	----------	----------	----------	----------	---------	---------

--- ร	--- ซ	--- ล	--- ท	- ค - รั	ม รั ค ท	ล ซ ล ท	ค รั - รั
-------	-------	-------	-------	----------	----------	---------	-----------

เทียวกลับไปท่อน ๒

เทียวกลับ (บรรทัดที่ ๑)

----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั	- รั - ท	ล ซ - ร	- ซ ล ท	ค รั - รั:]
------	--------	------------	-----------	----------	---------	---------	-------------

ท่อน ๒

----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั	- รั - ท	ล ซ - ร	- ซ ล ท	ค รั - รั
------	--------	------------	-----------	----------	---------	---------	-----------

[:--- ท	--- ล	--- ซ	--- ม	ซ ม ร ทุ	- ร - ม	-- ล ซ	ม ซ - ล
---------	-------	-------	-------	----------	---------	--------	---------

รั ล ท รั	(รั ล ท รั)	ซ ม ร ทุ	(ซ ม ร ทุ)	-- ล ซ	-- ทุ ล	ร ทุ ม ร	----
-----------	-------------	----------	------------	--------	---------	----------	------

--- ซ	--- ม	--- ร	--- ซ	----	ร ม ซ ล	ท ล ร ี ท	----
-------	-------	-------	-------	------	---------	-----------	------

ท ท ร ี ท	(ท ท ร ี ท)	ล ล ท ล	(ล ล ท ล)	ซ ซ ล ซ	(ซ ซ ล ซ)	ม ม ซ ม	(ม ม ซ ม)
-----------	-------------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

(- ซ ล ซ)	- ล ุ ล	- ุ ร ุ	- ร ม ร	- ุ ร ุ	- ร ม ร	- ม ซ ม	- ซ ล ซ
-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

(--- ร	- ร ร ร)	(- ุ ร	ล ุ ร ม)	(--- ซ	- ซ ซ ซ)	(- - ม ซ	ร ม ซ ล)
--------	----------	--------	----------	--------	----------	----------	----------

--- ซ	--- ล	--- ท	--- ค ื	-- ร ี ม ื	ร ี ค ื ท ร ี	ค ื ท ล ค ื	ท ล ซ ล
-------	-------	-------	---------	------------	---------------	-------------	---------

↑
 เกี่ยวกลับลงจบ (๒)

↑
 เกี่ยวกลับ (บรรทัดที่ ๑)

----	--- ล	- ล ล ล	- ล - ล	- ร ี - ม ื	- ร ี - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ:]
------	-------	---------	---------	-------------	-----------	---------	-----------

↓
 ลงจบ

----	----	----	--- ล	----	--- ล	- ล ล ล	- ล - ล
------	------	------	-------	------	-------	---------	---------

- ม ื ร ี ท	- ล - ร ี	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
-------------	-----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

๓.๓.๓ สัจคีตลักษณ์ (Form)

๓.๓.๓.๑ สัจคีตลักษณ์เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒
 ท่อน สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A / B

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๓.๓.๒ สังคีตลักษณ์เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒ ท่อน และมีทำนองลงจบในท้ายท่อนที่ ๒ สามารถแสดงสังคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A A' / B B' / C

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร A' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ ที่ยวกกลับ

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร B' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒ ที่ยวกกลับ

ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองลงจบ

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๓.๔ จังหวะ

๓.๓.๔.๑ จังหวะหนึ่ง

จังหวะหนึ่งที่ใช้ตีประกอบเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะหนึ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- หนึ่ง	--- หนึ่ง	--- หนึ่ง	--- หนึ่ง	--- หนึ่ง	--- หนึ่ง	--- หนึ่ง	--- หนึ่ง
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- หนึ่ง	----	--- หนึ่ง	----	--- หนึ่ง	----	--- หนึ่ง
------	-----------	------	-----------	------	-----------	------	-----------

๓.๓.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น คือหน้าทับปรบไก่ หากใช้ตารางบันทึกโน้ตเป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะหน้าทับ จะสามารถแสดงได้ดังนี้

หน้าทับปรบไ้ อัตรจังหวะ ๒ ชั้น

-ทัง-ติง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ติง	-ทังติงทัง	-ติง-ติง	-ทังติงทัง
----------	------------	------------	------------	----------	------------	----------	------------

หน้าทับปรบไ้ อัตรจังหวะ ๓ ชั้น

-ทัง-ติง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	----	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ
-ติง-ติง	-ทังติงทัง	ติงทัง-ติง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง

จากความยาวของจังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

รวมแล้วเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ทำนองลงจบ มีความยาวทั้งหมด ๑ จังหวะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๙ จังหวะ

๓.๓.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สวรรค์และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น คู่กับเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ควบคู่กันไปในครั้งละครั้งจังหวะหน้าทับ และในกรณีที่ในเพลงโหมโรงอัตร ๓ ชั้น มีทำนองที่เยื้องกลับ แต่มีการใช้ทำนองที่ขยายมาจากอัตร ๒ ชั้นทำนองเดียวกัน ก็จะทำการวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- เท่าตามเสียงลูกตก -

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- ล	--- ท	--- รั	--- ม	-- รั ^๑ ม	- รั - ค	--- ท	--- ล
-------	-------	--------	-------	----------------------	----------	-------	-------

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั	- รั - ท	ล ซ - ร	- ซ ล ท	ค รั - รั
------	--------	------------	-----------	----------	---------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- เท่าตามเสียงลูกตก -
----

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	-- XXX	- X - X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------	--------	---------	-------	-------

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	--- X	- X X X	- X - X	- X - X	X X - X	- X X X	X X - X
------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ทำนองเท่า๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ท > รั > ม   สำนวนรับ คือ รั > ค > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ รั > รั > รั > รั   สำนวนรับ คือ รั > รั > รั > รั

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ไม่ปรากฏ

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ท ร ี ล	ท ล ช ม	- ร - ม	ล ช - ล
-----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	ช ม ร ทุ	- ร - ม	-- ล ช	ม ช - ล
-------	-------	-------	-------	----------	---------	--------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	X X X X	- X - X	-- X X	X X - X
-------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ม > ซ > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- รี่ - มี่	- รี่ - ท	- ล ล ล	- ท - รี่
-------------	-----------	---------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

----	----	--- รี่	--- ท	----	ล ซ ล ท	รี่ ท รี่ ล	- ท - รี่
------	------	---------	-------	------	---------	-------------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

----	----	--- X	--- X	----	XXXX	XXXX	- X - X
------	------	-------	-------	------	------	------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ล > ท > ร

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ม > ร > ท   สำนวนรับ คือ ซ > ล > ท > ร

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ซ - ม	- ร - ค	ค ค - ร	ร ร - ม
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

----	ลุฑรม	ชลชม	ชมรท	ทุฑรฑ	รล-ฑ	ลุฑรม	ชร-ม
------	-------	------	------	-------	------	-------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

-X-X	-X-X	XX-X	XX-X
------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

----	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XX-X	XXXX	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ค > ร > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ม > ร > ท   สำนวนรับ คือ ล > ท > ร > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงขอบบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ชล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

--- มี่	- มี่ - มี่	- คี่ คี่	- รี่ - มี่
---------	-------------	-----------	-------------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- ท	--- ล	--- ซ	--- ท	----	รี่ ท ล ซ	ท ล ซ ม	----
-------	-------	-------	-------	------	-----------	---------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X X X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	----	X X X X	X X X X	----
-------	-------	-------	-------	------	---------	---------	------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > คี่ > รี่ > มี่

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ท   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออกแบบ มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ซ - ล	- ซ - ม	ม ม - ร	ร ร - ท
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- ซ	--- ม	--- ร	--- ซ	-- ล ล	ท ล ซ ม	ซ ม ร ท	----
-------	-------	-------	-------	--------	---------	---------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	-- XX	XXXX	XXXX	----
-------	-------	-------	-------	-------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ซ > ม > ร > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ซ > ม > ร > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
-------------	-----------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

- - ซลท	- รี่ - มี่	- ซี่ - มี่	- รี่ - ท	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
---------	-------------	-------------	-----------	-------------	-----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

- - XXX	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รี่ > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซี่ > มี่ > รี่ > ท

สำนวนรับ คือ รี่ > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น

สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ล ล ล	- ท - ซ	- ล - ท	- คิ - รั
---------	---------	---------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- ร	--- ซ	--- ล	--- ท	- คิ - รั	มี รั คิ ท	ล ซ ล ท	คิ รั - รั
-------	-------	-------	-------	-----------	------------	---------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	- X - X	X X X X	X X X X	X X - X
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ท > คิ > รั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ท   สำนวนรับ คือ ล > ท > ค > รั

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ทำตามเสียงลูกตก -

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั	- รั - ท	ล ซ - ร	- ซ ล ท	ค รั - รั
------	--------	------------	-----------	----------	---------	---------	-----------

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เที้ยวกลับ

----	--- ล	- ล ล ล	- ล - ล	- รั - ม	- รั - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
------	-------	---------	---------	----------	----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ทำตามเสียงลูกตก -
----

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

----	---X	-XXX	-X-X	-X-X	XX-X	-XXX	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	---X	-XXX	-X-X	-X-X	-X-X	XX-X	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ทำนองท่า

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ริ > ริ > ริ > ริ   สำนวนรับ คือ ริ > ริ > ริ > ริ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ล > ล > ล   สำนวนรับ คือ ริ > ท > ล > ซ

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ไม่ปรากฏ

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ท ร ี ล	ท ล ช ม	- ร - ม	ล ช - ล
-----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	ช ม ร ุ	- ร - ม	-- ล ช	ม ช - ล
-------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	X X X X	- X - X	-- X X	X X - X
-------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ร > ม > ช > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- รี่ - มี่	- รี่ - ท	- ล ล ล	- ท - รี่
-------------	-----------	---------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

รื่อ ทื่อ	(รื่อ ทื่อ)	ซมรฑู	(ซมรฑู)	-- ลูซุ	-- ฑูลู	รฑูมร	----
-----------	-------------	-------	---------	---------	---------	-------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	-- X X	-- X X	X X X X	----
---------	---------	---------	---------	--------	--------	---------	------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{รี}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ม} > \text{ร} > \text{ท}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{รี}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- - - ท	- ท - ท	- ท - ล	ล ล - ท
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

- - - ซ	- - - ม	- - - ร	- - - ซ	- - - -	ร ม ซ ล	ท ล รี ท	- - - -
---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- - - X	- X - X	- - - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	----	XXXX	XXXX	----
-------	-------	-------	-------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- รี่ - ท	-- ทลซ	- ท รี่ ล	ท ล ซ ม
-----------	--------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

ท ท รี่ ท	(ท ท รี่ ท)	ล ล ท ล	(ล ล ท ล)	ซ ซ ล ซ	(ซ ซ ล ซ)	ม ม ซ ม	(ม ม ซ ม)
-----------	-------------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X - X	-- XXX	- X X X	X X X X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > ล > ซ > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ซ ซ ซ	- ล - ร	- ทุ - -	ครม - ซ
---------	---------	----------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

(- ซ ล ซ)	- ล ทุ ล	- ทุ ร ทุ	- ร ม ร	- ทุ ร ทุ	- ร ม ร	- ม ช ม	- ซ ล ซ)
-----------	----------	-----------	---------	-----------	---------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

X X X X	X X - X	- X - -	X X X - X
---------	---------	---------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

- X X X	- X X X	- X X X	- X X X	- X X X	- X X X	- X X X	- X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ทุ > ร > ม > ซ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ซ > ล > ทุ > ร}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ทุ > ร > ม > ซ}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ท - ด	- ซ --	พมร - ม	-- พซล
---------	--------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

(--- ร	- ร ร ร	-- ทุ ร	ล ทุ ร ม)	(--- ซ	- ซ ซ ซ	-- ม ซ	ร ม ซ ล)
--------	---------	---------	-----------	--------	---------	--------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X - X	- X --	XXX - X	-- XXX
---------	--------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

--- X	- X X X	-- X X	X X X X	--- X	- X X X	-- X X	X X X X
-------	---------	--------	---------	-------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ม > ซ > ด

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ทุ > ร > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ด

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- ซ - -	ซลท - รั	- ม - รั	- ท - ล
---------	----------	----------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

- - - ซ	- - - ล	- - - ท	- - - ค	- - รั ม	รั ค ท รั	ค ท ล ค	ท ล ซ ล
---------	---------	---------	---------	----------	-----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

- X - -	XXX - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

- - - X	- - - X	- - - X	- - - X	- - XX	XXXX	XXXX	XXXX
---------	---------	---------	---------	--------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม > รั > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ค   สำนวนรับ คือ รั > ค > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๔ (Sub-dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

ทำนองลงจบ

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

----	----	----	---ล	----	---ล	-ลลล	-ล-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

----	----	----	---X	----	---X	-XXX	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ล > ล > ล   สำนวนรับ คือ ล > ล > ล > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถึคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถึคงที่ (Stand Still)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) (ลงวา)

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

- ม ุ ร์ ท	- ล - ร์	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
------------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

- X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร์ > ท > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ฟ > ม > ร

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓.๔ วิเคราะห์เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๓.๔.๑ โน้ตเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากอาจารย์
ลำยอง โสวัตร โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่
ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

ท่อน ๑

[: ----	--- ม	----	- ร - ม	----	- ร - ม	- ซ - ล	--- ล
---------	-------	------	---------	------	---------	---------	-------

----	- ซ - ล	--- คั	--- คั	--- รั	- มั - รั	- มั - ล	--- ล
------	---------	--------	--------	--------	-----------	----------	-------

----	- ซ - ล	--- ท	- รั - ม :]
------	---------	-------	-------------

สร้อย

----	- คั คั คั	----	- คั คั คั	- รั - คั	- ซ - คั	--- รั	--- มั
------	------------	------	------------	-----------	----------	--------	--------

[: -- ^{ครม}	- ซ - ล	- คั - ล	- ซ - ม	----	- ร - ม	- ซ - ล	--- ล:]
----------------------	---------	----------	---------	------	---------	---------	---------

ท่อน ๒

[: ----	--- ม	--- ม	--- ซ	----	--- รั	-- มั รั	- มั - คั
---------	-------	-------	-------	------	--------	----------	-----------

----	--- รั	-- มั รั	- มั - ล	----	- ซ - ล	--- ท	- รั - ม :]
------	--------	----------	----------	------	---------	-------	-------------

สร้อย

----	- คั คั คั	----	- คั คั คั	- รั - คั	- ซ - คั	--- รั	--- มั
------	------------	------	------------	-----------	----------	--------	--------

[: -- ^{ครม}	- ซ - ล	- คั - ล	- ซ - ม	----	- ร - ม	- ซ - ล	--- ล:]
----------------------	---------	----------	---------	------	---------	---------	---------

๓.๔.๒ โน้ตเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัตินี้ และโน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในหน้า ๕๖ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสม และสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑

[: ----	--- ม	----	--- ม	----	--- ม	- ซ - ล	- คี่ - ม
----	--- ม	- ซ - ล	- คี่ - ม	- ซ --	- ร - ม	- ซ - ล	---- ล
----	----	- ร - ม	- ซ - ล	- คี่ --	- ซ - ล	---- คี่	----
--- รั	----	- มี่ - รั	- คี่ - รั	- มี่ --	รั คี่ - รั	--- มี่	---- ล
----	----	- ร - ม	- ซ - ล	- ท --	ล ซ - ล	--- ท	---- ม :]

สร้อย

----	----	--- ซ	---- คี่	--- ซ	- ล --	- ซ - ม	- ร - ค
----	----	--- ซ	---- คี่	--- ซ	- ล --	- ซ - คี่	- รั - มี่
[: ----	----	- ร - ม	- ซ - ล	- คี่ --	- ซ - ล	--- ซ	---- ม
----	----	- ซ - ค	- ร - ม	- ซ --	- ร - ม	- ซ - ล	---- ล:]

ท่อน ๒

[: ----	----	--- คํ	--- ม	----	- ร - ม	- ช - ล	ช ม - ช
---------	------	--------	-------	------	---------	---------	---------

----	----	- คํ - ล	- คํ - ร	- ม --	ร คํ - ร	--- ม	--- คํ
------	------	----------	----------	--------	----------	-------	--------

----	----	- ม - ช	- คํ - ร	- ม --	ร คํ - ร	--- ม	--- ล
------	------	---------	----------	--------	----------	-------	-------

----	----	- ท - ร	- ช - ล	- ท --	ล ช - ล	--- ท	--- ม :]
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	----------

สร้อย

----	----	--- ช	--- คํ	--- ช	- ล --	- ช - ม	- ร - ค
------	------	-------	--------	-------	--------	---------	---------

----	----	--- ช	--- คํ	--- ช	- ล --	- ช - คํ	- ร - ม
------	------	-------	--------	-------	--------	----------	---------

[: ----	----	- ร - ม	- ช - ล	- คํ --	- ช - ล	--- ช	--- ม
---------	------	---------	---------	---------	---------	-------	-------

----	----	- ช - ค	- ร - ม	- ช --	- ร - ม	- ช - ล	--- ล:]
------	------	---------	---------	--------	---------	---------	---------

ลงจบ

----	----	--- คํ	--- ม	----	- ร - ม	- ช - ล	ช ม - ช
------	------	--------	-------	------	---------	---------	---------

--- คํ	ร ม - ม	----	--- ร	--- คํ	--- ท	--- ล	--- ช
--------	---------	------	-------	--------	-------	-------	-------

๓.๔.๓ สัจคีตลักษณ์ (Form)

๓.๔.๓.๑ สัจคีตลักษณ์เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒ ท่อน และท้ายของทั้ง ๒ ท่อนจะมีทำนองสร้อย สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

AB / CB

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑
 ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองสร้อย
 ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒
 เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๔.๓.๒ สัจจิตลักษณ์เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่า เป็นเพลง ๒ ท่อน และท้ายของทั้ง ๒ ท่อนจะมีทำนองสร้อย และมีทำนองลงจบเพิ่มเข้ามาในตอนท้ายสามารถแสดงสัจจิตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A B / C B / D

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑
 ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองสร้อย
 ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒
 ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองลงจบ
 เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๔.๔ จังหวะ

๓.๔.๔.๑ จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งที่ใช้ตีประกอบเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดง ความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

๓.๔.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น คือหน้าทับสองไม้ ซึ่งหากใช้ตารางบันทึกโน้ตเป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะหน้าทับ จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

(คิง)-โจะ๊ะ	คิงคิง-คิง	--โจะ๊ะ	คิงคิง-ทัง
-------------	------------	---------	------------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

-ทัง-คิง	-โจะ๊ะ-จ๊ะ	-โจะ๊ะ-จ๊ะ	-โจะ๊ะ-จ๊ะ	-คิง-คิง	-ทังคิงทัง	-คิง-คิง	-ทังคิงทัง
----------	------------	------------	------------	----------	------------	----------	------------

จากความยาวของจังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๕ จังหวะ

ทำนองสร้อย มีความยาวทั้งหมด ๖ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ทำนองสร้อย มีความยาวทั้งหมด ๖ จังหวะ

รวมแล้วเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๒๑ จังหวะ

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๕ จังหวะ

ทำนองสร้อย มีความยาวทั้งหมด ๖ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ทำนองสร้อย มีความยาวทั้งหมด ๖ จังหวะ

ทำนองลงจบ มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๒๗ จังหวะ

๓.๔.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สารีตละ และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ควบคู่กันไปในครั้งละ ๑ จังหวะหน้าทับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	--- ม	----	- ร - ม
------	-------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	--- ม	----	--- ม	----	--- ม	- ซ - ล	- คี่ - ม
------	-------	------	-------	------	-------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	--- X	----	- X - X
------	-------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	--- X	----	--- X	----	--- X	- X - X	- X - X
------	-------	------	-------	------	-------	---------	---------

สารีตละ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารีตละ คือ ร > ม > ร > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารีตละ

สำนวนทำ คือ ม > ม > ม > ม   สำนวนรับ คือ คี่ > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- ร - ม	- ซ - ล	--- ล
------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	--- ม	- ซ - ล	- คี่ - ม	- ซ - -	- ร - ม	- ซ - ล	--- ล
------	-------	---------	-----------	---------	---------	---------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- X - X	- X - X	--- X
------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	--- X	- X - X	- X - X	- X - -	- X - X	- X - X	--- X
------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ร > ม > ซ > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ค > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- ซ - ล	--- ค	--- ค
------	---------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- ร - ม	- ซ - ล	- ค --	- ซ - ล	--- ค	----
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- X - X	--- X	--- X
------	---------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- X - X	- X - X	- X --	- X - X	--- X	----
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ซ > ล > ค}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ม > ซ > ล > ค}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

--- รี่	- มี่ - รี่	- มี่ - ล	--- ล
---------	-------------	-----------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

--- รี่	----	- มี่ - รี่	- คี่ - รี่	- มี่ --	รี่ย คี่ - รี่	--- มี่	--- ล
---------	------	-------------	-------------	----------	----------------	---------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	--- X
-------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น

--- X	----	- X - X	- X - X	- X --	XX - X	--- X	--- X
-------	------	---------	---------	--------	--------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ร > ค > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร > ค > ร}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ม > ร > ค > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๕

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- ซ - ล	--- ท	- ร - ม
------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น

----	----	- ร - ม	- ซ - ล	- ท --	ล ซ - ล	--- ท	--- ม
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- X - X	--- X	- X - X
------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- X - X	- X - X	- X --	XX - X	--- X	--- X
------	------	---------	---------	--------	--------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ท > ล > ซ > ม}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีสลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ท > ล > ซ > ม}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีสลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

ทำนองสร้อย

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- คํ คํ คํ	----	- คํ คํ คํ
------	------------	------	------------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	--- ซ	--- คํ	--- ซ	- ล --	- ซ - ม	- ร - ค
------	------	-------	--------	-------	--------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- X X X	----	- X X X
------	---------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	--- X	--- X	--- X	- X --	- X - X	- X - X
------	------	-------	-------	-------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\text{คํ} > \text{คํ} > \text{คํ} > \text{คํ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{คํ}$ สำนวนรับ คือ $\text{ซ} > \text{ม} > \text{ร} > \text{ค}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

- รี่ - คี่	- ซ - คี่	--- รี่	--- มี่
-------------	-----------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	--- ซ	--- คี่	--- ซ	- ล --	- ซ - คี่	- รี่ - มี่
------	------	-------	---------	-------	--------	-----------	-------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	--- X	--- X
---------	---------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	--- X	--- X	--- X	- X --	- X - X	- X - X
------	------	-------	-------	-------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ซ > คี่ > รี่ > มี่$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ซ > ล > ท > คี่$ สำนวนรับ คือ $ซ > คี่ > รี่ > มี่$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ และจังหวะที่ ๕

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

-- ครม	- ซ - ล	- ค - ล	- ซ - ม
--------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- ร - ม	- ซ - ล	- ค - --	- ซ - ล	--- ซ	--- ม
------	------	---------	---------	----------	---------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	- X - X
--------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- X - X	- X - X	- X --	- X - X	--- X	--- X
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ค > ล > ซ > ม}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ค > ล > ซ > ม}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔ และจังหวะที่ ๖

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- ร - ม	- ซ - ล	--- ล
------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- ซ - ล	- ร - ม	- ซ - -	- ร - ม	- ซ - ล	--- ล
------	------	---------	---------	---------	---------	---------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- X - X	- X - X	--- X
------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- X - X	- X - X	- X - -	- X - X	- X - X	--- X
------	------	---------	---------	---------	---------	---------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ร > ม > ซ > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ค > ร > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ค

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	--- ม	--- ม	--- ซ
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	--- ค	--- ม	----	- ร - ม	- ซ - ค	ซ ม - ซ
------	------	-------	-------	------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	--- X	--- X	----	- X - X	- X - X	XX - X
------	------	-------	-------	------	---------	---------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ด > ร > ม > ซ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ด > ล > ซ > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ด > ร > ม > ซ}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ กรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ กรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ กรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	--- รั	-- ม รั	- ม - ค
------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- ค - ล	- ค - รั	- ม --	รั ค - รั	--- ม	--- ค
------	------	---------	----------	--------	-----------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	--- X	-- X X	- X - X
------	-------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- X - X	- X - X	- X --	XX - X	--- X	--- X
------	------	---------	---------	--------	--------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ้ > ม้ > รั > ค้

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ค้ > รั   สำนวนรับ คือ ซ้ > ม้ > รั > ค้

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	--- รั	-- ม้ รั	- ม้ - ล
------	--------	----------	----------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- ม้ - ซ้	- ค้ - รั	- ม้ --	รั ค้ - รั	--- ม้	--- ล
------	------	-----------	-----------	---------	------------	--------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	--- X	-- X X	- X - X
------	-------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	- X - X	- X - X	- X --	X X - X	--- X	--- X
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ มิ่ง > รั > ค่ำ > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีสลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ค่ำ > รั   สำนวนรับ คือ มิ่ง > รั > ค่ำ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีสลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- ซ - ล	--- ท	- รั - ม
------	---------	-------	----------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น

----	----	- ท - รั	- ซ - ล	- ท --	ล ซ - ล	--- ท	--- ม
------	------	----------	---------	--------	---------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

----	- X - X	--- X	- X - X
------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น

----	----	- X - X	- X - X	- X --	XX - X	--- X	--- X
------	------	---------	---------	--------	--------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > ล > ซ > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ซ > ล   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

ทำนองลงจบ

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	--- คี	--- ม	----	- ร - ม	- ซ - ล	ซ ม - ซ
------	------	--------	-------	------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

----	----	--- X	--- X	----	- X - X	- X - X	X X - X
------	------	-------	-------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ คี > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ค > ร > ม > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๒ (ลงวา)

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

--- คี	รัม - มี่	----	--- รั	--- คี	--- ท	--- ล	--- ซ
--------	-----------	------	--------	--------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

--- X	XX - X	----	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X
-------	--------	------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ลิ > ซุ > ม > รั   สำนวนรับ คือ ด > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถึลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถึลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ๑ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ๑ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓.๕ วิเคราะห์เพลงโหมโรงเบื้องต้น ๓ ชั้น

๓.๕.๑ โน้ตเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น ที่ได้รับโน้ตเพลงจากนายตั้งปณิธาน อารีย์ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น

--- ซ	- ซ ซ ซ	ล ซ ค ล	ซ ค ร ม	----	ร ค ร ม	ซ ล ซ ม	ร ค ร ม
----	ร ค ร ม	ซ ล ซ ม	ร ค ร ม	ร ค ร ม	ร ค ร ม	ร ค ร ม	- ซ - ล
-- ค ซ	ล ซ ม ซ	-- ร ม	ซ ล ซ ม	-- ร ม	ซ ล ซ ค	--- ค	-- ซ ล
--- ค	-- ล ค	- ค ร ม	ร ค ล ค	--- ค	-- ล ค	- ค ร ม	ร ค ล ค

๓.๕.๒ โน้ตเพลงโหมโรงเบื้องต้น ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงเบื้องต้น ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัตินี้และโน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท ทิศกวี ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในหน้า ๖๔ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสม และสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงเบื้องต้น ๓ ชั้น

ท่อน ๑

[: ----	--- ค	--- ร	ม ร ค ซ	--- ล	ค ซ --	ค ล ซ ค	- ร - ม
----	--- ค	-- ร ม	- ซ - ค	-- ร ม	- ซ ล ค	ซ ค ร ม	ซ ร - ม
----	ซ ม ร ค	ล ค ร ม	ซ ร - ม	-- ล ซ	ล ค - ล	ซ ม ร ค	- ม ซ ล

-----	- ต ค ี ซ	-- ม ถ	-- ม ช	-- ค ี ถ	- ซ - ถ	ซ ม ร ค	-- ร ม
-------	-----------	--------	--------	----------	---------	---------	--------

-----	ซ ม ร ค	-- ล ุ ช	--- ล ุ	-- ร ม	- ซ ถ ค ี	ถ ค ี ร ี ม ี่	ซ ค ี ซ ถ
-------	---------	----------	---------	--------	-----------	----------------	-----------

-----	- ต ค ี ซ	-- ม ร	ค ร ม ช	-- ค ี ถ	ซ ม ร ค	ร ี ค ี ถ ซ	ม ช ถ ค ี
-------	-----------	--------	---------	----------	---------	-------------	-----------

-----	- ร ี - ค ี	ถ ซ ม ช	- ถ - ค ี	- ท - ถ	- ซ - ถ	ซ ม ร ค	-- ร ม
-------	-------------	---------	-----------	---------	---------	---------	--------

-----	ซ ม ร ค	-- ล ุ ช	ล ุ ค --	- ร - ม	- ซ ถ ค ี	- ร - ม	ซ ค ี ซ ถ
-------	---------	----------	----------	---------	-----------	---------	-----------

-----	- ต ค ี ซ	--- ม	- ซ --	ถ ซ ม ช	- ถ - ค ี	ซ ค ี ร ี ม ี่	ซ ึ ม ี่ ร ี ค ี:]
-------	-----------	-------	--------	---------	-----------	----------------	--------------------

พ่อน ๒

[: -----	- ท ร ี ถ	- ท - ถ	- ซ - ค ี	- ท - ถ	- ร ี - ถ	- ท - ถ	- ซ - ค ี
----------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

-----	- ท ร ี ถ	- ท - ถ	- ซ - ค ี	- ท - ถ	- ซ - ม	ร ค --	ร ม ค ร
-------	-----------	---------	-----------	---------	---------	--------	---------

-----	ค ร ม ช	-- ม ถ	-- ม ช	-- ค ี ถ	- ซ - ถ	ซ ม ร ค	-- ร ม
-------	---------	--------	--------	----------	---------	---------	--------

-----	ซ ม ร ค	-- ล ุ ร	-- ล ุ ค	-- ร ม	- ซ ถ ค ี	- ร - ม	ซ ค ี ซ ถ
-------	---------	----------	----------	--------	-----------	---------	-----------

-----	- ต ค ี ซ	-- ม ร	ค ร ม ช	-- ค ี ถ	ซ ม ร ค	ร ี ค ี ถ ซ	ม ช ถ ค ี
-------	-----------	--------	---------	----------	---------	-------------	-----------

-----	- ร ี - ค ี	ถ ซ ม ช	ถ ค ี --	- ท - ถ	- ซ - ถ	ซ ม ร ค	-- ร ม
-------	-------------	---------	----------	---------	---------	---------	--------

-----	ซ ม ร ค	-- ล ุ ช	ล ุ ค --	- ร - ม	ซ ถ - ค ี	- ร - ม	ซ ค ี ซ ถ
-------	---------	----------	----------	---------	-----------	---------	-----------

-----	- ต ค ี ซ	--- ม	- ซ --	ถ ซ ม ช	- ถ - ค ี	ซ ค ี ร ี ม ี่	ซ ึ ม ี่ ร ี ค ี:]
-------	-----------	-------	--------	---------	-----------	----------------	--------------------

ลงจบ

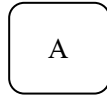
----	--- คื	--- ริ	มี ริ คื ช	--- ล	คื ช --	คื ล ช ค	- ร - ม
------	--------	--------	------------	-------	---------	----------	---------

- คื ช มี	- ริ - ช	--- มี	--- ริ	--- คื	--- ท	--- ล	--- ช
-----------	----------	--------	--------	--------	-------	-------	-------

๓.๕.๓ สัจคีตลักษณ์ (Form)

๓.๕.๓.๑ สัจคีตลักษณ์เพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น

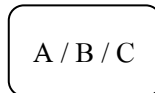
จากการสังเกตทำนองเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลงท่อนเดียว สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองดวงดอกไม้ ๒ ชั้น

๓.๕.๓.๒ สัจคีตลักษณ์เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒ ท่อน ท้ายของทั้ง ๒ ท่อนจะมีทำนองสร้อย และมีทำนองลงจบในตอนท้าย สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองสร้อย

ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองลงจบ

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๕.๔ จังหวะ (Rhythm)

๓.๕.๔.๑ จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งที่ใช้ตีประกอบเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- หนึ่ง	--- นับ	--- หนึ่ง	--- นับ	--- หนึ่ง	--- นับ	--- หนึ่ง	--- นับ
-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- หนึ่ง	----	--- นับ	----	--- หนึ่ง	----	--- นับ
------	-----------	------	---------	------	-----------	------	---------

๓.๕.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น มีการใช้หน้าทับที่แตกต่างกัน คือ เพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น ใช้หน้าทับพื้นเมือง และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ใช้หน้าทับสองไม้ ซึ่งหากใช้ตารางบันทึกโน้ตเป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะหน้าทับ จะสามารถแสดงได้ดังนี้

หน้าทับพื้นเมือง

-ตึง-โจ๊ะ	-ตึง-ตึง	-- ทั้ง ตึง	-- ทั้ง ตึง
-----------	----------	-------------	-------------

หน้าทับสองไม้ อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

-ทั้ง-ตึง	-โจ๊ะ-โจ๊ะ	-โจ๊ะ-โจ๊ะ	-โจ๊ะ-โจ๊ะ	-ตึง-ตึง	-ทั้งตึงทั้ง	-ตึง-ตึง	-ทั้งตึงทั้ง
-----------	------------	------------	------------	----------	--------------	----------	--------------

จากความยาวของจังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น

เป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวทั้งหมด ๖ จังหวะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๕ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

ทำนองลงจบ มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๑๕ จังหวะ

๓.๕.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สวรรค์และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ เนื่องจากเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น เป็นเพลงที่มีอิสระของทำนองในการบรรเลงและใช้ประกอบการฟ้อนรำ จึงทำให้ทำนองเพลงเมื่อเทียบเคียงกับทำนองเพลงโหมโรงแล้ว มีความไม่ลงตัวซึ่งกัน จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบกับทำนองระหว่างอัตรา ๒ ชั้น กับ ๓ ชั้น ได้ ทั้งนี้โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเฉพาะเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ในครั้งละ ๑ จังหวะหน้าทับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	--- ค	--- ร	ม ร ค ช	---	ค ช --	ค ล ช ค	- ร - ม
------	-------	-------	---------	-----	--------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	--- X	--- X	X X X X	--- X	X X --	X X X X	- X - X
------	-------	-------	---------	-------	--------	---------	---------

สวรรค์

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสวรรค์

สำนวนทำ คือ ม > ร > ค > ช   สำนวนรับ คือ ช > ค > ร > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอบน มีกลุ่มเสียงปัญญาจุม คือ ธรรมเนียม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญาจุมอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ดร ม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	---ค	--ร ม	-ซ-ค	--ร ม	-ซล ค	ซค ร ม	ซ ร - ม
------	------	-------	------	-------	-------	--------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	---X	--XX	-X-X	--XX	-XXX	XXXX	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ม} > \text{ร} > \text{ค}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ค} > \text{ร} > \text{ม}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ดร ม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ดร ม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	ซ ม ร ค	ล ค ร ม	ซ ร - ม	--ล ซ	ล ค - ล	ซ ม ร ค	- ม ซ ล
------	---------	---------	---------	-------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	X X X X	X X X X	X X - X	-- X X	X X - X	X X X X	- X X X
------	---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ต > ร > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ต

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)
สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- ต ค ี ซ	-- ม ล	-- ม ซ	-- ค ี ล	- ซ - ล	ซ ม ร ค	-- ร ม
------	-----------	--------	--------	----------	---------	---------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X X X	-- X X	-- X X	-- X X	- X - X	X X X X	-- X X
------	---------	--------	--------	--------	---------	---------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ด > ร > ม > ช}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ช > ด > ร > ม}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๕

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	ช ม ร ด	-- ล ช	--- ล	-- ร ม	- ซ ล ค	ล ค ร ม	ช ค ซ ล
------	---------	--------	-------	--------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	X X X X	-- X X	--- X	-- X X	- X X X	X X X X	X X X X
------	---------	--------	-------	--------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร > ด > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ม > ช > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรมเนียม X ซด X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรมเนียม X ซด X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๖

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- ล ค ี ซ	-- ม ร	ด ร ม ซ	-- ค ี ต	ซ ม ร ค	ร ี ค ี ต ซ	ม ซ ต ค ี
------	-----------	--------	---------	----------	---------	-------------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X X X	-- X X	X X X X	-- X X	X X X X	X X X X	X X X X
------	---------	--------	---------	--------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ด > ร > ม > ซสำนวนรับ คือ ม > ซ > ล > ค ี

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรมเนียม X ซด X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- รี้ - คี่	ล ช ม ซ	ล คี่ --	- ท - ล	- ซ - ล	ซ ม ร ค	-- ร ม
------	-------------	---------	----------	---------	---------	---------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X - X	X X X X	X X --	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X
------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------

สารถยะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารถยะ

สำนวนทำ คือ $m > ซ > ล > คี่$ สำนวนรับ คือ $ซ > ค > ร > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	ซ ม ร ค	-- ล ซ	ล ค --	- ร - ม	- ซ ล ค	- ร - ม	ซ ค ซ ล
------	---------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	X X X X	-- X X	X X --	- X - X	- X X X	- X - X	X X X X
------	---------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ซ > ล > ต   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

จังหวะที่ ๕

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- ล คํ ซ	--- ม	- ซ --	ล ซ ม ซ	- ล - คํ	ซ คํ รํ ม	ซํ มํ รํ คํ
------	----------	-------	--------	---------	----------	-----------	-------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X X X	--- X	- X --	X X X X	- X - X	X X X X	X X X X
------	---------	-------	--------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ด > ร > ม > ช   สำนวนรับ คือ ซ้ > ม้ > รั > ค้

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- ท ร ี ล	- ท - ล	- ช - ค้	- ท - ล	- รั - ล	- ท - ล	- ช - ค้
------	-----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ช > ล > ท > ค้   สำนวนรับ คือ ช > ล > ท > ค้

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- ท ร ี ล	- ท - ล	- ซ - ค ี่	- ท - ล	- ซ - ม	ร ด - -	ร ม ด ร
------	-----------	---------	------------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X - -	X X X X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{ค ี่}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ล} > \text{ซ} > \text{ม} > \text{ร}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	ค ร ม ซ	-- ม ล	-- ม ซ	-- ค ี ล	- ซ - ล	ซ ม ร ค	-- ร ม
------	---------	--------	--------	----------	---------	---------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	X X X X	-- X X	X X --	-- X X	- X - X	X X X X	-- X X
------	---------	--------	--------	--------	---------	---------	--------

สาร์ตตะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสาร์ตตะ

สำนวนทำ คือ ค > ร > ม > ซ   สำนวนรับ คือ ซ > ค > ร > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	ซ ม ร ค	-- ล ร	-- ล ค	-- ร ม	- ซ ล ค	- ร - ม	ซ ค ซ ล
------	---------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	X X X X	-- X X	-- X X	-- X X	- X X X	- X - X	X X X X
------	---------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ซ > ล > ต

สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๕

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- ล ค์ ซ	-- ม ร	ด ร ม ซ	-- ค์ ล	ซ ม ร ค	ร ค์ ล ซ	ม ซ ล ค์
------	----------	--------	---------	---------	---------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X X X	-- X X	X X X X	-- X X	X X X X	X X X X	X X X X
------	---------	--------	---------	--------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ด > ร > ม > ซ$ สำนวนรับ คือ $ม > ซ > ด > ค$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๖

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- ร - ค	ล ซ ม ซ	ล ค --	- ท - ล	- ซ - ล	ซ ม ร ค	-- ร ม
------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X - X	X X X X	X X --	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X
------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ม > ซ > ด > ค$ สำนวนรับ คือ $ซ > ด > ร > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๗

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	ช ม ร ค	-- ล ช	ล ค --	- ร - ม	- ซ ล ค	- ร - ม	ช ค ซ ล
------	---------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	X X X X	-- X X	X X --	- X - X	- X X X	- X - X	X X X X
------	---------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ม > ช > ล > ค$ สำนวนรับ คือ $ร > ม > ช > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรมเนียม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ชล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๘

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- ต ค์ ซ	--- ม	- ซ --	ล ซ ม ซ	- ต - ค์	ซ ค์ รี่ มี่	ซ มี่ รี่ ค์
------	----------	-------	--------	---------	----------	--------------	--------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	- X X X	--- X	- X --	X X X X	- X - X	X X X X	X X X X
------	---------	-------	--------	---------	---------	---------	---------

สาร์ตตะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสาร์ตตะ

สำนวนทำ คือ ค > ร > ม > ซ   สำนวนรับ คือ ซ > มี่ > รี่ > ค์

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ชล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ธรรม X ชล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ทำนองลงจบ

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	--- ค์	--- รี่	มี่ รี่ ค์ ซ	--- ล	ค์ ซ --	ค์ ล ซ ค	- ร - ม
------	--------	---------	--------------	-------	---------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	---X	---X	XXXX	---X	XX--	XXXX	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มิ่ง > ริ่ง > คิ่ง > ซ   สำนวนรับ คือ ซ > ค > ร > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถึลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถึขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)
สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ธรรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๒ (ลงวา)

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

- คิ่ง มิ่ง	- ริ่ง - ซิ่ง	--- มิ่ง	--- ริ่ง	--- คิ่ง	--- ท	--- ล	--- ซ
-------------	---------------	----------	----------	----------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

----	---X	--XX	-X-X	--XX	-XXX	XXXX	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สาร์ตละ

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสาร์ตละ

สำนวนทำ คือ ถ้ > ช้ > ม้ > รั   สำนวนรับ คือ ด้ > ท > ล > ช

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ เขตบันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ กรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ กรม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓.๖ วิเคราะห์เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๓.๖.๑ โน้ตเพลงต่ำ ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงต่ำ ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากอาจารย์ถ้อย โสวัตร โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงต่ำ ๒ ชั้น

ทำนองนำ

- - - ซ	- ซ - ซ	- รี่ - ท	- ท - ท	- ล ล ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
---------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - ซ	- ซ - ซ	- รี่ - ท	- ท - ท	- ล ล ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
---------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑

- รี่ - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- คี่ - รี่	มี รี่ คี่ ท	ล ซ ล ท	ล ท คี่ รี่
-----------	---------	---------	---------	-------------	--------------	---------	-------------

- - - คี่	- คี่ - คี่	- คี่ - รี่	รี่ รี่ - คี่	- มี - ซี่	- มี - รี่	รี่ รี่ - คี่	คี่ คี่ - ซ
-----------	-------------	-------------	---------------	------------	------------	---------------	-------------

- คี่ - รี่	คี่ ท ล ซ	- ค - ฟ	- ฟ ซ ล	- ฟ ซ ล	ซ ล ท คี่	ท คี่ ซ ล	ท คี่ - ท
-------------	-----------	---------	---------	---------	-----------	-----------	-----------

- ซ ซ ซ	- รี่ รี่ รี่	- คี่ คี่ คี่	- ท ท ท	- ล ล ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
---------	---------------	---------------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒

- รี่ รี่ รี่	- ฟี่ - คี่	- - รี่ คี่	- รี่ รี่ รี่	- คี่ คี่ คี่	- ร - ค	- คี่ ซ ล	ท คี่ - ท
---------------	-------------	-------------	---------------	---------------	---------	-----------	-----------

- ซ ซ ซ	- รี่ รี่ รี่	- คี่ คี่ คี่	- ท ท ท	- ล ล ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
---------	---------------	---------------	---------	---------	---------	---------	---------

- ล ล ล	- ซ - ฟ	- - - ร	- ร - ร	- ค ค ค	- ร - ค	- ค ซ ล	ท ค - ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- ซ ซ ซ	- รี่ รี่ รี่	- คี่ คี่ คี่	- ท ท ท	- ล ล ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
---------	---------------	---------------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑

--- ท	- ท - ท	- รี่ - ท	- ล - ซ	- ซ - ล	ท ล ซ ฟ	ม ร ม ฟ	ม ฟ ซ ล
-------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

- ล - ร	--- ร ม ฟ	- ล - ฟ	--- ฟ ม ร	- ม ซ ม	ร ทุ - ร	- ทุ - -	คร ม - ซ
---------	-----------	---------	-----------	---------	----------	----------	----------

ทำนองเห่

----	--- ท	----	--- ล	----	--- ซ	--- ม	- ซ - ล
------	-------	------	-------	------	-------	-------	---------

----	--- ม	----	--- ซ	----	--- ล	- ซ - ท	- ล - ซ
------	-------	------	-------	------	-------	---------	---------

๓.๖.๒ โน้ตเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครูมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัติและโน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครูมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในหน้า ๘๑-๘๕ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสม และสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ทำนองนำ

----	--- ร	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ท - ล	- ซ - ล	- รี่ - ท	- ท ท ท
------	-------	-------	---------	---------	---------	-----------	---------

--- มี่	--- รี่	--- ท	--- ล	- ม - ล	- ม - ฟ	ซ ร ซ ท	- ล - ซ
---------	---------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

-- ทลซ	--- ร	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ท - ล	- ซ - ล	- รี่ - ท	- ท ท ท
--------	-------	-------	---------	---------	---------	-----------	---------

--- มี่	--- รี่	--- ท	--- ล	- ม - ล	- ม - ฟ	ซ ร ซ ท	- ล - ซ
---------	---------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑

-- ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ซ	- รี่ - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
--------	---------	---------	-------	-----------	---------	---------	---------

- - ซลท	- คํ - รั	- มํ - รั	- คํ - ท	- ซ - ซ	- - ลท	- ล - ท	- คํ - รั
---------	-----------	-----------	----------	---------	--------	---------	-----------

- ลซม	ซมรด	คํคํ - รั	รัรั - มํ	- รั - คํ	- รั - มํ	มํมํ - รั	รัรั - คํ
-------	------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

-----	-----	---ท	---คํ	--รัมํ	- รั - รั	--คํรั	คํทลซ
-------	-------	------	-------	--------	-----------	--------	-------

---ฟ	- ซซซ	---ล	- ซซซ	- คํ - ล	- ซ - ฟ	ฟฟ - ซ	ซซ - ล
------	-------	------	-------	----------	---------	--------	--------

- ท - คํ	รัคํทล	ซฟซล	ซลทคํ	รัรัรัซ	รัซรัคํ	ทคํซล	ทคํ - ท
----------	--------	------	-------	---------	---------	-------	---------

---ซ	- ซซซ	---รั	- รัรัรั	- ฟ - คํ	- รั - คํ	ทคํซล	ทคํ - ท
------	-------	-------	----------	----------	-----------	-------	---------

- รั - คํ	- ท - รั	- คํ - ท	-----	- รั - คํ	- ท - ล	ซฟซล	- ซซซ
-----------	----------	----------	-------	-----------	---------	------	-------

ท่อน ๒

---รั	---ฟ	---รั	---คํ	- ท - ฟ	- ท - คํ	รัฟ - รั	-----
-------	------	-------	-------	---------	----------	----------	-------

---รั	---ฟ	---รั	---คํ	- ท - คํ	- ซ - ล	ซฟซท	-----
-------	------	-------	-------	----------	---------	------	-------

-----	- ซ - รั	- คํทคํ	- รัรัรั	- รั - ฟ	- รั - คํ	ทคํซล	ทคํ - ท
-------	----------	---------	----------	----------	-----------	-------	---------

- รั - คํ	- ท - รั	- คํ - ท	-----	- รั - คํ	- ท - ล	ซฟซล	- ซซซ
-----------	----------	----------	-------	-----------	---------	------	-------

-----	ลฟซล	คํลซฟ	-----	ลฟซล	คํลซฟ	ครฟซ	ลซฟร
-------	------	-------	-------	------	-------	------	------

---รั	- รัรัรั	- รั - ฟ	- รั - คํ	- ฟซล	ซลทคํ	ทคํซล	ทคํ - ท
-------	----------	----------	-----------	-------	-------	-------	---------

-----	- ซ - รั	- คํทคํ	- รัรัรั	- รั - ฟ	- รั - คํ	ทคํซล	ทคํ - ท
-------	----------	---------	----------	----------	-----------	-------	---------

- รั - คํ	- ท - รั	- คํ - ท	-----	- รั - คํ	- ท - ล	ซฟซล	- ซซซ
-----------	----------	----------	-------	-----------	---------	------	-------

ท่อน ๑

----	- ซซซ	- ล - ท	----	- รี่ - ท	- ล - ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
------	-------	---------	------	-----------	---------	-----------	---------

----	คืล ซฟ	---ซ	----	- ท - ล	- ซ - ฟ	มร มฟ	- ซ - ล
------	--------	------	------	---------	---------	-------	---------

---ล	---ฟ	---ม	---ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟฟ - ม	มม - ร
------	------	------	------	---------	---------	--------	--------

- มซร	มรดท	ลซลท	ลทลร	- มซม	รท - ร	- ท - -	ครม - ซ
-------	------	------	------	-------	--------	---------	---------

ทำนองเห่

----	---ท	----	---รื่อ	----	---ท	--รื่อท	ลซ - ล
------	------	------	---------	------	------	---------	--------

----	---ซ	----	---ม	----	ลท รม	- ซ - ล	ทซ - ล
------	------	------	------	------	-------	---------	--------

----	---ม	----	- ร - ม	----	- ร - ม	- ซ - ร	- ม - ซ
------	------	------	---------	------	---------	---------	---------

- รื่อรื่อ	- มื่อ - รื่อ	- ท - ล	- ซ - ม	- ลซม	- ร - ม	- ซ - ท	- ล - ซ
------------	---------------	---------	---------	-------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ เทียบกลับ

--รร	--มม	--ฟฟ	--ซซ	--รร	--ซซ	--ลล	--ทท
------	------	------	------	------	------	------	------

--ซลท	- คื่อ - รื่อ	- มื่อ - รื่อ	- คื่อ - ท	- ซ - ซ	--ลท	- ล - ท	- คื่อ - รื่อ
-------	---------------	---------------	------------	---------	------	---------	---------------

----	---รื่อ	- รื่อรื่อ	- รื่อ - รื่อ	- ซ - คื่อ	--รม	- ซื่อ - มื่อ	- รื่อ - คื่อ
------	---------	------------	---------------	------------	------	---------------	---------------

มื่อมื่อ (มื่อมื่อ)	ซื่อซื่อ (ซื่อซื่อ)	มื่อมื่อ (มื่อมื่อ)	รื่อรื่อ (รื่อรื่อ)	ซื่อซื่อ (ซื่อซื่อ)	รื่อรื่อ (รื่อรื่อ)	(--คื่อรื่อ	คื่อทลซ)
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	-------------	----------

----	- ลซฟ	ซลซซ	----	- ลซฟ	ซลซซ	- ค - ฟ	- ฟซล
------	-------	------	------	-------	------	---------	-------

- ท - คื่อ	รื่อคื่อทล	ซฟซล	ซลทคื่อ	รื่อรื่อซ	รื่อซรื่อคื่อ	ทคื่อซล	ทคื่อ - ท
------------	------------	------	---------	-----------	---------------	---------	-----------

----	-ช--	-รึ--	-คื-รึ	-พี--	-คื-รึ	---คื	-ท--
------	------	-------	--------	-------	--------	-------	------

-รึ-คื	-ท-รึ	-คื-ท	----	-รึ-คื	-ท-ล	ชฟชล	-ชชช
--------	-------	-------	------	--------	------	------	------

ท่อน ๒ เทียบกลับ

ลฟลช	-ลฟช	(ลฟลช	-ลฟช)	ลฟลช	-ลฟช	(ลชฟช	ลทคืรึ)
------	------	-------	-------	------	------	-------	---------

--ชช	--พีพี	--รึรึ	--คืคื	-ฟชล	ชลทคื	ทคืชล	ทคื-ท
------	--------	--------	--------	------	-------	-------	-------

(--ชช	ลชลช)	(--รึรึ	พีรึพีรึ)	(--คืคื	รึคืรึคื)	(--ทท	คืทคืท)
-------	-------	---------	-----------	---------	-----------	-------	---------

-รึ-คื	-ท-รึ	-คื-ท	----	-รึ-คื	-ท-ล	ชฟชล	-ชชช
--------	-------	-------	------	--------	------	------	------

(--รึรึ	พีรึคล)	(--คืคื	รึคืลช)	(--ลล	คืลชฟ)	(--ชช	ลชฟร)
---------	---------	---------	---------	-------	--------	-------	-------

--ชช	--พีพี	--รึรึ	--คืคื	-ฟชล	ชลทคื	ทคืชล	ทคื-ท
------	--------	--------	--------	------	-------	-------	-------

----	-ช--	-รึ--	-คื-รึ	-พี--	-คื-รึ	---คื	-ท--
------	------	-------	--------	-------	--------	-------	------

-รึ-คื	-ท-รึ	-คื-ท	----	-รึ-คื	-ท-ล	ชฟชล	-ชชช
--------	-------	-------	------	--------	------	------	------

ท่อน ๓ เทียบกลับ

----	-ชชช	-ล-ท	----	-รึ-ท	-ล-ท	-รึ-ท	-ล-ช
------	------	------	------	-------	------	-------	------

----	คืลชฟ	---ช	----	-ท-ล	-ช-ฟ	มรμφ	-ช-ล
------	-------	------	------	------	------	------	------

--ลล	--ฟฟ	--มม	--ฟฟ	--ลล	--ฟฟ	--มม	--รร
------	------	------	------	------	------	------	------

(--มม	ชมรท)	(--ชช	ลชมร)	(--ลล	ทลชม)	(--ทท	รึทลช)
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

ลงจบ

----	---ท	----	---ล	----	---ซ	---ม	-ซ-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

-มริท	-ล-ริ	---ท	---ล	---ซ	---ฟ	---ม	---ร
-------	-------	------	------	------	------	------	------

๓.๖.๓ สังกีตลักษณ์ (Form)

๓.๖.๓.๑ สังกีตลักษณ์เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๓ ท่อน มีทำนองนำในช่วงต้น และทำนองเห่ในช่วงท้าย สามารถแสดงสังคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A B / C / D / E

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองนำ

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๓

ตัวอักษร E เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเห่

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๖.๓.๒ สังกีตลักษณ์เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๓ ท่อน แบบมีเที่ยวกลับต้น มีทำนองนำในช่วงต้น ทำนองเห่ในช่วงกลางก่อนกลับต้น และทำนองลงจบในช่วงท้าย สามารถแสดงสังคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A B / C / D / E / B* / C* / D* / F

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองนำ

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๓

ตัวอักษร E เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเห่

ตัวอักษร B* เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ ที่ยวกลับ
 ตัวอักษร C* เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒ ที่ยวกลับ
 ตัวอักษร D* เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๓ ที่ยวกลับ
 ตัวอักษร F เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองลงจบ
 เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๖.๔ จังหวะ (Rhythm)

๓.๖.๔.๑ จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งที่ใช้ตีประกอบเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

๓.๖.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น คือหน้าทับปรบไก่ หากใช้ตารางบันทึกโน้ตเป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะหน้าทับ จะสามารถแสดงได้ดังนี้

หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

-ทัง-ติง	-โ๊ะะ-จ๊ะ	-โ๊ะะ-จ๊ะ	-โ๊ะะ-จ๊ะ	-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง
----------	-----------	-----------	-----------	----------	----------	----------	----------

หน้าทับปรบไก่ อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

-ทัง-ติง	-โ๊ะะ-จ๊ะ	-โ๊ะะ-จ๊ะ	-โ๊ะะ-จ๊ะ	----	-โ๊ะะ-จ๊ะ	-โ๊ะะ-จ๊ะ	-โ๊ะะ-จ๊ะ
-ติง-ติง	-ทังติงทัง	ติงทัง-ติง	-โ๊ะะ-จ๊ะ	-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง

จากความยาวของจังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

ทำนองนำ มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๓ มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

ทำนองเห่ มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

รวมแล้วเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๑๔ จังหวะ

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ทำนองนำ มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๓ มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

ทำนองเห่ มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

ท่อน ๑ เที้ยวกลับต้น มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๒ เที้ยวกลับต้น มีความยาวทั้งหมด ๔ จังหวะ

ท่อน ๓ เที้ยวกลับต้น มีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๒๔ จังหวะ

๓.๖.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สวรรค์ และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น คู่กับเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ควบคู่กันไปในครั้งละ ๑ กลุ่มทำนอง และในกรณีที่ในเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น มีทำนองที่เที้ยวกลับ แต่มีการใช้ทำนองที่ขยายมาจากอัตรา ๒ ชั้นทำนองเดียวกัน ก็จะทำการวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ทำนองนำ

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- ซ	- ซ - ซ	- รี่ - ท	- ท - ท
-------	---------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- ร	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ท - ล	- ซ - ล	- รี่ - ท	- ท ท ท
------	-------	-------	---------	---------	---------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- X	--- X	- X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X X X
------	-------	-------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ซ > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ฟ > ซ   สำนวนรับ คือ ร > ซ > ล > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ล ล ล	- ซ - ล	--- ซ	- ซ - ซ
---------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- มี่	--- รั	--- ท	--- ล	- ม - ล	- ม - ฟ	ซ ร ช ท	- ล - ซ
---------	--------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	--- X	- X - X
---------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รั > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มี่ > รั > ท > ล   สำนวนรับ คือ รั > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- ซ	- ซ - ซ	- รี่ - ท	- ท - ท
-------	---------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-- ทลซ	--- ร	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ท - ล	- ซ - ล	- รี่ - ท	- ท ท ท
--------	-------	-------	---------	---------	---------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-- XXX	--- X	--- X	- X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X X X
--------	-------	-------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ม > ฟ > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ล ล ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- - - มี่	- - - รั	- - - ท	- - - ล	- ม - ล	- ม - ฟ	ซ ร ซ ท	- ล - ซ
-----------	----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- - - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- - - X	- - - X	- - - X	- - - X	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{รั} > \text{ท} > \text{ล} > \text{ซ}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{มี่} > \text{รั} > \text{ท} > \text{ล}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{รั} > \text{ท} > \text{ล} > \text{ซ}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- รี่ - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
-----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-- ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ซ	- รี่ - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
--------	---------	---------	-------	-----------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- ร ร	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ร ร	-- ซ ซ	-- ล ล	-- ท ท
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	--- X	- X - X	- X - X	XX - X	XX - X
--------	---------	---------	-------	---------	---------	--------	--------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ซ > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ร > ม > ซ   สำนวนรับ คือ ร > ซ > ล > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๑.๑ ทำนองसारัตตะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ฟ > ช   สำนวนรับ คือ ร > ช > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางเก็บ   สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- คั - รั	ม รั คั ท	ล ซล ท	ล ท คั รั
-----------	-----------	--------	-----------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-- ซลท	- คํ - รั	- มํ - รั	- คํ - ท	- ซ - ซ	-- ลท	- ล - ท	- คํ - รั
--------	-----------	-----------	----------	---------	-------	---------	-----------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- ซลท	- คํ - รั	- มํ - รั	- คํ - ท	- ซ - ซ	-- ลท	- ล - ท	- คํ - รั
--------	-----------	-----------	----------	---------	-------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X - X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	-- XX	- X - X	- X - X
--------	---------	---------	---------	---------	-------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- XXX	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	-- XX	- X - X	- X - X
--------	---------	---------	---------	---------	-------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ท > คํ > รั$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $มํ > รั > คํ > ท$ สำนวนรับ คือ $ล > ท > คํ > รั$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $มํ > รั > คํ > ท$ สำนวนรับ คือ $ล > ท > คํ > รั$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางเก็บ

สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางเก็บ

สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- คํ	- คํ - คํ	- คํ - รํ	รํ รํ - คํ
--------	-----------	-----------	------------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- ล ช ม	ช ม ร ค	คํ คํ - ร	รํ รํ - มํ	- ฅ - คํ	- ฅ - มํ	มํ มํ - รํ	รํ รํ - คํ
---------	---------	-----------	------------	----------	----------	------------	------------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	--- รํ	- รํ รํ รํ	- รํ - รํ	- ฅ - คํ	-- ร ม	- ฅ - มํ	- รํ - คํ
------	--------	------------	-----------	----------	--------	----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	X X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- X X X	X X X X	X X - X	X X - X	- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

----	----X	-XXX	-X-X	-X-X	--XX	-X-X	-X-X
------	-------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ คํ > คํ > คํ > คํ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > คํ > รัม > มํ   สำนวนรับ คือ ซํ > มํ > รัม > คํ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ รัม > รัม > รัม > รัม   สำนวนรับ คือ ซํ > มํ > รัม > คํ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางเก็บ   สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ วิธีดำเนินการทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- มี่ - ซึ	- มี่ - รั	รั รั - คี่	คี่ คี่ - ซ
------------	------------	-------------	-------------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	----	--- ท	--- คี่	-- รั มี่	- ซึ - รั	-- คี่ รั	คี่ ท ล ซ
------	------	-------	---------	-----------	-----------	-----------	-----------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

มี่ มี่ (มี่ มี่)	ซึ ซึ (ซึ ซึ)	มี่ มี่ (มี่ มี่)	รั รั (รั รั)	ซึ ซึ (ซึ ซึ)	รั รั (รั รั)	(-- คี่ รั)	คี่ ท ล ซ
-------------------	---------------	-------------------	---------------	---------------	---------------	-------------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	----	--- X	--- X	-- XX	- X - X	-- XX	XXXX
------	------	-------	-------	-------	---------	-------	------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	-- XX	XXXX
------	------	------	------	------	------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{มี่} > \underline{รั} > \underline{คี่} > \underline{ซ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ค   สำนวนรับ คือ ค > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ซ > ม > รั   สำนวนรับ คือ ค > ท > ล > ซ

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)
สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)
สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ครม X ซล X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

-- ทลซ	- ล - ซ	- ซ - ซ	--- ล
--------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- ฟ	- ซ ซ ซ	--- ล	- ซ ซ ซ	- ค - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล
-------	---------	-------	---------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	- ล ซ ฟ	ซ ล ซ ซ	----	- ล ซ ฟ	ซ ล ซ ซ	- ค - ฟ	- ฟ ซ ล
------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	--- X
--------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- X	- XXX	--- X	- XXX	- X - X	- X - X	XX - X	XX - X
-------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	--------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	- XXX	XXX X	----	- XXX	XXXX	- X - X	- XXX
------	-------	-------	------	-------	------	---------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม > ฟ > ซ > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ซ > ซ > ซ   สำนวนรับ คือ ค > ฟ > ซ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ฟ > ซ   สำนวนรับ คือ ค > ฟ > ซ > ล

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางเก็บ

สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ฟ ซ ล	ซ ล ท ค	ท ค ซ ล	ท ค - ท
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- ท - ค	ริ ค ท ล	ซ ฟ ซ ล	ซ ล ท ค	ริ ริ ริ ซ	ริ ซ ริ ค	ท ค ซ ล	ท ค - ท
---------	----------	---------	---------	------------	-----------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- ท - ค	ริ ค ท ล	ซ ฟ ซ ล	ซ ล ท ค	ริ ริ ริ ซ	ริ ซ ริ ค	ท ค ซ ล	ท ค - ท
---------	----------	---------	---------	------------	-----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- X - X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- X - X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ฟ > ร > ค > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ค   สำนวนรับ คือ ฟ > ร > ค > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ค   สำนวนรับ คือ ฟ > ร > ค > ท

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางเก็บ   สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางเก็บ

สำนวนรับ คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ซ ซ ซ	- ร ร ร	- ค ค ค	- ท ท ท
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- ซ	- ซ ซ ซ	--- ร	- ร ร ร	- ฟ - ค	- ร - ค	ท ค ซ ล	ท ค - ท
-------	---------	-------	---------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

----	- ซ --	- ร --	- ค - ร	- ฟ --	- ค - ร	--- ค	- ท --
------	--------	--------	---------	--------	---------	-------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X X X	- X X X	- X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- X	- X X X	--- X	- X X X	- X - X	- X - X	X X X X	X X - X
-------	---------	-------	---------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

----	--- X	- X --	- X - X	- X --	- X - X	--- X	- X --
------	-------	--------	---------	--------	---------	-------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ฟี่ > รั > ค่ำ > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ท > ค่ำ > รั   สำนวนรับ คือ ฟี่ > รั > ค่ำ > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ท > ค่ำ > รั   สำนวนรับ คือ ฟี่ > รั > ค่ำ > ท

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ล ล ล	- ช - ล	--- ช	- ช - ช
---------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- รี่ - คี่	- ท - รี่	- คี่ - ท	----	- รี่ - คี่	- ท - ล	ช ฟ ช ล	- ช ช ช
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- รี่ - คี่	- ท - รี่	- คี่ - ท	----	- รี่ - คี่	- ท - ล	ช ฟ ช ล	- ช ช ช
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	--- X	- X - X
---------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	----	- X - X	- X - X	X X X X	- X X X
---------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- X - X	- X - X	- X - X	----	- X - X	- X - X	X X X X	- X X X
---------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ คี่ > ท > ล > ช

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ฟ > รี่ > คี่ > ท   สำนวนรับ คือ คี่ > ท > ล > ช

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ ทำนองสรวัดละ

สำนวนทำ คือ ฟี่ > รั > คี่ > ท   สำนวนรับ คือ คี่ > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- รั - ฟี่	- รั - คี่	- - รั คี่	- รั รั รั
------------	------------	------------	------------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- รี่	--- ฟี่	--- รี่	--- คี่	- ท - ฟ	- ท - คี่	รี่ยี่ - รี่	----
---------	---------	---------	---------	---------	-----------	--------------	------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช	(ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช)	ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช	(ล ช ฟ ช	ล ท คี่ รี่)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	--------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	- X - X	- X - X	X X - X	----
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

X X X X	- X X X	X X X X	- X X X	X X X X	- X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ฟ > ท > คี่ > รี่}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ช > ฟ > รี่ > คี่}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ฟ > ท > คี่ > รี่}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ช > ฟ > ช}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ฟ > ท > คี่ > รี่}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟชล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- รี่ - ช	- รี่ - คี่	ท คี่ ช ล	ท คี่ - ท
-----------	-------------	-----------	-----------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- ชี่	--- ฟี่	--- รี่	--- คี่	- ท - คี่	- ช - ล	ช ฟ ช ท	----
---------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------	------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- ชี่ ชี่	-- ฟี่ ฟี่	-- รี่ รี่	-- คี่ คี่	- ฟ ช ล	ช ล ท คี่	ท คี่ ช ล	ท คี่ - ท
------------	------------	------------	------------	---------	-----------	-----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	- X - X	- X - X	X X X X	----
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

--XX	--XX	--XX	--XX	-XXX	XXXX	XXXX	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ฟ > ท > ค > รั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ฟ > รั > ค   สำนวนรับ คือ ฟ > รั > ค > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ฟ > รั > ค   สำนวนรับ คือ ฟ > รั > ค > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ฟชล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ วิธีดำเนินการทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ชชชช	- ริริริ	- คิคิ	- ททท
--------	----------	--------	-------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	-ช-ริ	-คิ-ทคิ	-ริริริ	-ซึ-ฟิ	-ริ-คิ	ทคิ-ชค	ทคิ-ท
------	-------	---------	---------	--------	--------	--------	-------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

(- - ชช	ลชลช)	(- - ริริ	ฟิริฟิริ)	(- - คิคิ	ริคิริคิ)	(- - ทท	คิทคิท)
---------	-------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X X X	- X X X	- X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	- X - X	- X X X	- X X X	- X - X	- X - X	X X X X	X X - X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

-- X X	X X X X	-- X X	X X X X	-- X X	X X X X	-- X X	X X X X
--------	---------	--------	---------	--------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\text{ฟิ} > \text{ริ} > \text{คิ} > \text{ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ท > ค > รั   สำนวนรับ คือ ฟ > รั > ค > ท

๒.๒ วิธีการเล่นที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ท > ค > รั   สำนวนรับ คือ ฟ > รั > ค > ท

๓.๒ วิธีการเล่นที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ล - ล - ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
-------------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- รี่ - คี่	- ท - รี่	- คี่ - ท	- - - -	- รี่ - คี่	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
-------------	-----------	-----------	---------	-------------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- รี่ - คี่	- ท - รี่	- คี่ - ท	- - - -	- รี่ - คี่	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
-------------	-----------	-----------	---------	-------------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- - - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- - - -	- X - X	- X - X	X X X X	- X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- X - X	- X - X	- X - X	- - - -	- X - X	- X - X	X X X X	- X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ คี่ > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ฟี่ > รี่ > คี่ > ท   สำนวนรับ คือ คี่ > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ฟี่ > รี่ > คี่ > ท   สำนวนรับ คือ คี่ > ท > ล > ซ

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ล ล ล	- ช - ฟ	- - - ร	- ร - ร
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	ล ฟ ช ล	ค ล ช ฟ	----	ล ฟ ช ล	ค ล ช ฟ	คร ฟ ช	ล ช ฟ ร
------	---------	---------	------	---------	---------	--------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

(- - ร ร)	ฟ ร ค ล	(- - ค ค)	ร ค ล ช	(- - ล ล)	ค ล ช ฟ	(- - ช ช)	ล ช ฟ ร
-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- - - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- - - -	X X X X	X X X X	- - - -	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- - X X	X X X X	- - X X	X X X X	- - X X	X X X X	- - X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ด > ซ > ฟ > ร}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ค > ล > ซ > ฟ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ด > ซ > ฟ > ร}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ค > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ด > ซ > ฟ > ร}$

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางชาว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- รี่ - ซ	- รี่ - คี่	ท คี่ ซ ล	ท ค - ท
-----------	-------------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- ซี่ - ฟี่	- รี่ - คี่	- ฟซล	ซลทคี่	ทคี่ซล	ทคี่ - ท
---------	---------------	-------------	-------------	-------	--------	--------	----------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

-- ซี่ ซี่	-- ฟี่ ฟี่	-- รี่ รี่	-- คี่ คี่	- ฟซล	ซลทคี่	ทคี่ซล	ทคี่ - ท
------------	------------	------------	------------	-------	--------	--------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

--- X	- X X X	- X - X	- X - X	- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ฟ > ซ > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ฟ > ร > ต   สำนวนรับ คือ ฟ > ซ > ล > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ฟ > ร > ต   สำนวนรับ คือ ฟ > ซ > ล > ท

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ทคร X ฟซ X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ซ ซ ซ	- รี้ รี้ รี้	- คี่ คี่ คี่	- ท ท ท
---------	---------------	---------------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	- ซ - รี้	- คี่ ท คี่	- รี้ รี้ รี้	- ฬี่ - ฬี่	- รี้ - คี่	ท คี่ ซล	ท คี่ - ท
------	-----------	-------------	---------------	-------------	-------------	----------	-----------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	- ซ --	- รี้ --	- คี่ - รี้	- ฬี่ --	- คี่ - รี้	--- คี่	- ท --
------	--------	----------	-------------	----------	-------------	---------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X X X	- X X X	- X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	- X - X	- X X X	- X X X	- X - X	- X - X	X X X X	X X - X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	- X --	- X --	- X - X	- X --	- X - X	--- X	- X --
------	--------	--------	---------	--------	---------	-------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ฬี่ > รี้ > คี่ > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ท > คี่ > รี้   สำนวนรับ คือ ฬี่ > รี้ > คี่ > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ท > ค > รั   สำนวนรับ คือ ฟ > รั > ค > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ล ล ล	- ซ - ล	- - - ซ	- ซ - ซ
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- รั - ค	- ท - รั	- ค - ท	- - - -	- รั - ค	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
----------	----------	---------	---------	----------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- รื - คื	- ท - รื	- คื - ท	----	- รื - คื	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
-----------	----------	----------	------	-----------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- - - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	----	- X - X	- X - X	X X X X	- X X X
---------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- X - X	- X - X	- X - X	----	- X - X	- X - X	X X X X	- X X X
---------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ คื > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ฟ > รื > คื > ท   สำนวนรับ คือ คื > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ฟ > รื > คื > ท   สำนวนรับ คือ คื > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางเก็บ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟซ X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางกลาง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ทคร X ฟช X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

ท่อน ๓

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- ท	- ท - ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
-------	---------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	- ซ ซ ซ	- ล - ท	----	- รี่ - ท	- ล - ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
------	---------	---------	------	-----------	---------	-----------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	- ซ ซ ซ	- ล - ท	----	- รี่ - ท	- ล - ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
------	---------	---------	------	-----------	---------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	- X X X	- X - X	----	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	-XXX	-X-X	----	-X-X	-X-X	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ท   สำนวนรับ คือ ร > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ท   สำนวนรับ คือ ร > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ซ - ล	ท ล ซ ฟ	ม ร ม ฟ	ม ฟ ซ ล
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	ดํ ล ซ ฟ	--- ซ	----	- ท - ล	- ซ - ฟ	ม ร ม ฟ	- ซ - ล
------	----------	-------	------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	ดํ ล ซ ฟ	--- ซ	----	- ท - ล	- ซ - ฟ	ม ร ม ฟ	- ซ - ล
------	----------	-------	------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X - X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	X X X X	--- X	----	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X
------	---------	-------	------	---------	---------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

----	X X X X	--- X	----	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X
------	---------	-------	------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ฟ} > ซ > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ฟ > ซ   สำนวนรับ คือ ม > ฟ > ซ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ฟ > ซ   สำนวนรับ คือ ม > ฟ > ซ > ล

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X ดร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- ฟ	- ฟ - ฟ	- ล - ฟ	- ฟ ม ร
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ร ร
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ร ร
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X X X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ฟ > ม > ร

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ร > ม > ฟ   สำนวนรับ คือ ล > ฟ > ม > ร

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ร > ม > ฟ   สำนวนรับ คือ ล > ฟ > ม > ร

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางขวา มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ฟซล X คร X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- ม ช ม	ร ทุ - ร	- ทุ - -	ครม - ช
---------	----------	----------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- ม ช ร	ม ร ด ทุ	ล ช ล ทุ	ล ทุ คร	- ม ช ม	ร ทุ - ร	- ทุ - -	ครม - ช
---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

(- - ม ม	ช ม ร ทุ)	(- - ช ช	ล ช ม ร)	(- - ล ล	ท ล ช ม)	(- - ท ท	ร ท ล ช)
----------	-----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

- X X X	X X - X	- X - -	XXX - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X X X	- X X X	X X - X	- X - -	XXX - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

- - X X	X X X X	- - X X	X X X X	- - X X	X X X X	- - X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ท > ด > ร}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ซ > ม > ร}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ทำนองเห่

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

----	--- ท	----	--- ล
------	-------	------	-------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- ท	----	--- รั	----	--- ท	-- รั ท	ล ซ - ล
------	-------	------	--------	------	-------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

----	--- X	----	--- X
------	-------	------	-------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- X	----	--- X	----	--- X	-- XX	XX - X
------	-------	------	-------	------	-------	-------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม} > \underline{รั} > \underline{ท} > \underline{ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > รั   สำนวนรับ คือ ม > รั > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

----	--- ซ	--- ม	- ซ - ล
------	-------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- ซ	----	--- ม	----	ล ุ ทุ ร ม	- ซ - ล	ท ซ - ล
------	-------	------	-------	------	------------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

----	--- X	--- X	- X - X
------	-------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- X	----	--- X	----	X X X X	- X - X	X X - X
------	-------	------	-------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ม > ซ > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

----	--- ม	----	--- ซ
------	-------	------	-------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- ม	----	- ร - ม	----	- ร - ม	- ซ - ร	- ม - ซ
------	-------	------	---------	------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

----	--- X	----	--- X
------	-------	------	-------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	---X	----	-X-X	----	-X-X	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ทุ > ร > ม > ซ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ม > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ทุ > ร > ม > ซ}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

----	---ล	-ซ-ท	-ล-ซ
------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- รี้ รี้ รี้	- มี่ - รี้	- ท - ล	- ซ - ม	- ล ช ม	- ร - ม	- ซ - ท	- ล - ซ
---------------	-------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

----	---X	-X-X	-X-X
------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

-XXX	-X-X	-X-X	-X-X	-XXX	-X-X	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รึ > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ รึ > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ทำนองลงจบ

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- ท	----	--- ล	----	--- ซ	--- ม	- ซ - ล
------	-------	------	-------	------	-------	-------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

----	--- X	----	--- X	----	--- X	--- X	- X - X
------	-------	------	-------	------	-------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- ม ร ท	- ล - ร	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

- X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ฟ > ม > ร

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอต่ำ มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอต่ำ มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓.๗ วิเคราะห์เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๓.๗.๑ โน้ตเพลงประธาน และเพลงต่อท้าย

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ด้วยการขยายอัตรา จากเพลง ๒ ชั้น ขึ้นเป็น ๓ ชั้น จากเพลงจำนวน ๒ เพลง คือเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น เป็นเพลงประธาน และเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น เป็นเพลงต่อท้าย ซึ่งมีโน้ตเพลงดังต่อไปนี้

๓.๗.๑.๑ โน้ตเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากอาจารย์ ถ้ายอง โสวัตร โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- ท ท ท	- รี่ - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ซ - -	ซลท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล
--- ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล
- ร - ซ	-- ล ท	- ล - ท	ท ท - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ซ - ล	ล ล - ซ
--- ม	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ซ - -	ซลท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล
--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล	- ร - ซ	-- ล ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
--- ม	- ซ ซ ซ	--- ล	- ซ ซ ซ	- ท ท ท	- ล - ซ	ซ ซ - ร	ร ร - ม
- ฟ ล ม	ฟ ม ร ท	- ล - ท	ม ร - ม	- ม - ท	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล
--- ล	- ล - ล	- ซ - ม	- ร - ซ	-- ครม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม
- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท

๓.๗.๑.๒ โน้ตเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากอาจารย์
ลำยอง โสวัตร โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ
ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น (เที่ยวหลัง)

----	--- ท	--- ท	--- ม	--- ร	--- ท	- ท - ท	--- ล
--- รี่	- รี่ - รี่	- ซ้ - มี่	- รี่ - ท	----	- ล - ท	- ล - ท	--- ท
----	--- ท	--- ท	--- ม	--- ร	--- ท	- ท - ท	--- ล
--- รี่	- รี่ - รี่	- ซ้ - มี่	- รี่ - ท	----	- ล - ท	- ล - ท	--- ท
- ฟ - ม	- ร --	คทุล - ทุ	-- ครม	-- รมฟ	- ล - ม	- ร --	พมร - ทุ
- ล - ทุ	-- ครม	- ฟ ล ม	พ ม ร ทุ	- ร - ซ	-- ล ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
--- ซ	- ซ - ซ	-- ล ท	- ล - ท	- ฟ - ม	- ร --	คทุล - ทุ	-- ครม
- ร - ซ	-- ล ท	- รี่ - ท	- ล - ซ	-- ครม	- ซ - ล	- ล - ล	--- ซ

๓.๗.๒ โน้ตเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอก
มาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัติและ
โน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕
แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ
จำกัด (มหาชน) ในหน้า ๗๑-๗๒ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มี
ความเหมาะสม และสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑

--- รี่	--- มี่	-- <u>ลี่</u> ซ่มี่	- รี่ - ซ	-- <u>ล</u> ซม	- ร - ซ	--- ล	<u>ทล</u> ซ - ลท
---------	---------	---------------------	-----------	----------------	---------	-------	------------------

-- <u>ซล</u> ท	- รี่ - มี่	ซ่มี่ <u>ลี่</u> ซ่มี่	- รี่ - ท	- มี่ - มี่	--- รี่	--- ท	--- ล
----------------	-------------	------------------------	-----------	-------------	---------	-------	-------

[: <u>ร</u> ร ร ม ร	ม ร ม ร	ฟ <u>ม</u> ร ลู ร	ม ฟ ซ ล	รึ <u>ม</u> รึ ท	มึ <u>ร</u> ท ล	รึ <u>ท</u> ล ซ	ท ล ซ ม
---------------------	---------	-------------------	---------	------------------	-----------------	-----------------	---------

ซ ล ซ ม	ซ ม ร ทุ	- ล - ทุ	- ร - ม	ม <u>ม</u> ม ซ ม	ร ทุ ร ม	ล <u>ล</u> ล ท ล	ซ ม ซ ล
---------	----------	----------	---------	------------------	----------	------------------	---------

รึ <u>ร</u> รึ <u>ม</u> รึ	มึ <u>ร</u> <u>ม</u> รึ	ล <u>ล</u> ล ท ล	ท ล ท ล	ท ล ซ ม	ล ซ ม ร	ซ ม ร ทุ	ม ร ทุ ล
----------------------------	-------------------------	------------------	---------	---------	---------	----------	----------

ร ม ร ทุ	ร ทุ ล ทุ	- ร - ซ	-- ล ท	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
----------	-----------	---------	--------	-------------	-----------	---------	---------

----	- ซ่มี่	----	- รี่ - มี่	รึ ท - รี่	- มี่ - ซ	--- ล	ซ ล - ท
------	---------	------	-------------	------------	-----------	-------	---------

----	- ล - รี่	----	- มี่ - ท	----	รึ ท ล ซ	- ม - ซ	ล ท - ล
------	-----------	------	-----------	------	----------	---------	---------

รึ <u>ร</u> <u>ท</u> รึ	ซ ล ท ล	(รึ <u>ร</u> <u>ท</u> รึ	ซ ล ท ล)	<u>ท</u> <u>ม</u> <u>ท</u> รึ	ซ ล ท ล	(<u>ท</u> <u>ม</u> <u>ท</u> รึ	ซ ล ท ล)
-------------------------	---------	--------------------------	----------	-------------------------------	---------	---------------------------------	----------

(- <u>ท</u> รึ	ท ล ซ ล)	(- <u>ม</u> รึ	ท ล ซ ล)	- รึ <u>ม</u> รึ	- <u>ท</u> รึ ท	- ล ท ล	- ซ ล ซ
----------------	----------	----------------	----------	------------------	-----------------	---------	---------

--- <u>ซ</u>	- ซ่มี่	----	- รี่ - มี่	รึ ท - รี่	มึ <u>ซ</u> - มี่	- รี่ - ท	- ล - ซ
--------------	---------	------	-------------	------------	-------------------	-----------	---------

-- ร ร	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ล ท	ล ซ ฟ ล	ซ ฟ ม ซ	ฟ ม ร ม
--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

-- <u>ซล</u> ท	- รี่ - มี่	- <u>ซ</u> - มี่	- รี่ - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - รี่	รึ รี่ - มี่
----------------	-------------	------------------	-----------	---------	---------	-----------	--------------

- <u>ซ</u> - มี่	- รี่ - ท	ล ซ ล ท	- รี่ - มี่	- <u>ซ</u> - มี่	- รี่ - ท	- รี่ - ท	ล ซ - ล
------------------	-----------	---------	-------------	------------------	-----------	-----------	---------

- <u>ร</u> <u>ร</u> <u>ร</u>	- <u>ซ</u> <u>ซ</u> <u>ซ</u>	- <u>ร</u> <u>ร</u> <u>ร</u>	ท <u>ม</u> <u>ร</u> <u>ท</u>	(- ล ล ล	- รึ รึ รึ	- ล ล ล	ซ ท ล ซ)
------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	----------	------------	---------	----------

- ร ร ร	- ม ม ม	- ช ช ช	ร ม ช ล	(- ท ท ท	- ล ล ล	- มี่ รี่ คี่	ท ล ช ม)
---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------------	----------

(--- ร	- ร ร ร	-- ทุ ร	ล ทุ ร ม)	(--- ช	- ช ช ช	-- ม ช	ร ม ช ล)
--------	---------	---------	-----------	--------	---------	--------	----------

- ร - ช	-- ล ท	- รี่ - ท	- ล - ช	- ทุ - ร	- ม - ช	- ล ท มี่	- รี่ - ท
---------	--------	-----------	---------	----------	---------	-----------	-----------

เที๊วกลับไปท่อน ๒

เที๊วกลับ (บรรทัดที่ ๑-๒)

----	--- ท	- ท ท ท	- ท - ท	รื้ ท ล ช	ท ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ทุ
------	-------	---------	---------	-----------	---------	---------	----------

- ช ล ท	- รี่ - มี่	- ลี่ ชี่ มี่	- รี่ - ท	- มี่ - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ท	ท ท - ล:]
---------	-------------	---------------	-----------	-------------	---------------	-------------	-----------

ท่อน ๒

[:ท ท ท ท	(ท ท ท ท)	ม ม ม ม	(ม ม ม ม)	ท ท ท ท	(ท ท ท ท)	รื้ รื้ รื้ รื้	(รื้ รื้ รื้ รื้)
-----------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	-----------------	-------------------

-- ท ท	-- ล ล	-- ช ช	-- มี่ มี่	-- รี่ รี่	-- คี่ คี่	-- ท ท	-- ล ล
--------	--------	--------	------------	------------	------------	--------	--------

ร ร ร ร	(ร ร ร ร)	ล ล ล ล	(ล ล ล ล)	รื้ รื้ รื้ รื้	(รื้ รื้ รื้ รื้)	ล ล ล ล	(ล ล ล ล)
---------	-----------	---------	-----------	-----------------	-------------------	---------	-----------

-- ร ร	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ช ช	-- ร ร	-- ช ช	-- ล ล	-- ท ท
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

ล ท รื้ ท	(ล ท รื้ ท)	ล ท รื้ ท	(ล ท รื้ ท)	(----	ร ม ฟ ช	-- ร ม	ฟ ช ล ท)
-----------	-------------	-----------	-------------	-------	---------	--------	----------

-- ล ล	-- ท ท	-- รี่ รี่	-- มี่ มี่	-- รี่ รี่	-- คี่ คี่	-- ท ท	-- ล ล
--------	--------	------------	------------	------------	------------	--------	--------

(-- มี่ รี่	มี่ ท รื้ ล)	(-- มี่ รี่	มี่ ท รื้ ล)	(-- ชี่ มี่	ชี่ มี่ ชี่ รี่	มี่ รี่ มี่ ท	รื้ ท รื้ ล)
-------------	--------------	-------------	--------------	-------------	-----------------	---------------	--------------

(-- มี่ มี่	ชี่ มี่ รี่ ท)	(-- ท ท	รื้ ท ล ช)	(-- ร ม	ฟ ช ฟ ช)	(-- ฟ ช	ล ท ล ท)
-------------	----------------	---------	------------	---------	----------	---------	----------

-- ล ล	-- ท ท	รื้ รี่ รี่ รี่	- มี่ - ชี่	--- มี่	- รี่ - ชี่	--- มี่	- รี่ - ท
--------	--------	-----------------	-------------	---------	-------------	---------	-----------

----	----	รื้ ท ล ช	ท ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ทุ	--- ทุ	----
------	------	-----------	---------	---------	----------	--------	------

(- - มี่ม)	ซี่มี่รืท)	(- - รี่รื	มี่รืทล)	(- - ทท	รืทลช)	(- - ลล	ทลชม)
------------	------------	------------	----------	---------	--------	---------	-------

ช ม (ชม)	ร ท (รท)	ล ช (ลช)	ม ร (มร)	ท ล (ทล)	ช ม (ชม)	รื ท (รืท)	ล ช (ลช)
----------	----------	----------	----------	----------	----------	------------	----------

ล ท ร ม	ฟ ช ล ช	(ล ท ร ม	ฟ ช ล ช)	ร ม ฟ ช	ล ท รื ท	(ร ม ฟ ช	ล ท รื ท)
---------	---------	----------	----------	---------	----------	----------	-----------

มี่ รื (มี่รื)	ท ล (ทล)	รื ท (รืท)	ช ล (ชล)	ท ล (ทล)	ม ช (มช)	ล ช (ลช)	ร ม (รม)
----------------	----------	------------	----------	----------	----------	----------	----------

ท ร (ทร)	ท ม (ทม)	ร ช (รช)	ร ม (รม)	ท ร (ทร)	ท ม (ทม)	ร ม ช ล	----
----------	----------	----------	----------	----------	----------	---------	------

เพ็ยวกลับลงจบ (๒)

(๑)

- มี่ รื ท	- ล - ช	- ร - ช	-- ล ท	- รื - มี่	- รื - ท	- ล ช ม	- ร - ช:]
------------	---------	---------	--------	------------	----------	---------	-----------

(๒) ลงจบ

- มี่ รื ท	- ล - รื	--- ท	--- ล	--- ช	--- ฟ	--- ม	--- ร
------------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

๓.๗.๓ สัจคีตลักษณ์ (Form)

๓.๗.๓.๑ สัจคีตลักษณ์เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลงท่อนเดียว สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๓.๗.๓.๒ สัจคีตลักษณ์เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลงท่อนเดียว สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๓.๓.๓.๓ สัจจิตลักษณ์เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒ ท่อน โดยทั้ง ๒ ท่อนมีที่เยวกลับ สามารถแสดงสัจจิตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A A' / B B'

ตัวอักษร A เป็นสัจจิตลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร A' เป็นสัจจิตลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ ที่เยวกลับ

ตัวอักษร B เป็นสัจจิตลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร B' เป็นสัจจิตลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒ ที่เยวกลับ

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัจจิตลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๓.๔ จังหวะ (Rhythm)

๓.๓.๔.๑ จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งที่ใช้ตีประกอบเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

๓.๓.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น มีการใช้หน้าทับที่แตกต่างกัน คือเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น ใช้หน้าทับลงตรง เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น ใช้หน้าทับตระ ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ใช้หน้าทับปรบไก่อ ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตเป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะหน้าทับ จะสามารถแสดงได้ดังนี้

หน้าทับลงสระ อัตรางังหวะ ๒ ชั้น

----	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	----	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ
----	-โจ๊ะ-จ๊ะ	----	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ทัง	-ติง-ทัง	ติงทัง-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ
-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง
-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทังติงทัง	ติงทัง-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ

หน้าทับสระ อัตรางังหวะ ๒ ชั้น

----	--- ติง	----	--- ละ	----	--- ตู้บ	--- ติง	--- ต่อม
----	--- ตู้บ	--- ติง	--ตู้บเท่ง	--- ติง	--ตู้บเท่ง	--- ติง	--- ต่อม
--- ตู้บ	-เพริง-เท่ง	--- ละ	-ตู้บ-ติง	--- เท่ง	--- ตรึง	-ติง-ตู้บ	-เพริง-ต่อม
----	--- ตู้บ	--- ติง	--ตู้บเท่ง	--- ติง	--ตู้บเท่ง	--- ติง	--- ต่อม
--- ติง	--ตู้บเท่ง	--- ละ	--- ตู้บ	-ติง-ตุ้ม	--ตู้บเท่ง	--- ติง	--- ตุ้ม
--- เท่ง	-ละ-ตู้บ	-ติง-ต่อม	--ตู้บเท่ง	--- ติง	--- ต่อม	--ตู้บเท่ง	-ติง-ต่อม
--- เท่ง	-ละ-ตู้บ	-ติง-ตุ้ม	--ตู้บเท่ง	--- ติง	--- ตุ้ม	--- เท่ง	-ละ-ตู้บ
-ติง-ต่อม	--ตู้บเท่ง	--- ติง	--- ต่อม	--ตู้บเท่ง	-ติง-ต่อม	--ตู้บเท่ง	-ติง-ต่อม

หน้าทับปรบไ้ อัตรางังหวะ ๓ ชั้น

-ทัง-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	----	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-โจ๊ะ-จ๊ะ
-ติง-ติง	-ทังติงทัง	ติงทัง-ติง	-โจ๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง

จากความยาวของจังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

เป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวทั้งหมด ๒ จังหวะ (แถมอีก ๑ บรรทัด)

๒. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

เป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวทั้งหมด ๑ จังหวะ

๑. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๑๖ จังหวะ

๑.๖.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สวรรค์และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงสรรบุหรง ๒ ชั้น คู่กับเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๑ และเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น คู่กับเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ ควบคู่กันไปในครั้งละ ๑ ครั้งจังหวะหน้าทับ และในกรณีที่ในเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น มีทำนองที่เกี่ยวกับ แต่มีการใช้ทำนองที่ขยายมาจากอัตรา ๒ ชั้นทำนองเดียวกัน ก็จะทำการวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสรรบุหรง ๒ ชั้น

- ท ท ท	- รี่ - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
---------	-----------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

--- รี่	--- มี่	-- ลี่ซ่มี่	- รี่ - ซ	-- ลซม	- ร - ซ	--- ล	ทลซ - ลท
---------	---------	-------------	-----------	--------	---------	-------	----------

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เกี่ยวกลับ

----	--- ท	- ท ท ท	- ท - ท	รี่ ทลซ	ทลซม	ลซมร	ซมรท
------	-------	---------	---------	---------	------	------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสรรบุหรง ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

--- X	--- X	-- XXX	- X - X	-- XXX	- X - X	--- X	XXX - XX
-------	-------	--------	---------	--------	---------	-------	----------

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เกี่ยวกลับ

----	--- X	- X X X	- X - X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสรรเสริญพระบารมี ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ริ > ท > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ท > ท > ท > ท}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ซ > ม > ร > ท}$

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสรรเสริญพระบารมี ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- ซ - -	ซลท - รั	- ม - รั	- ท - ล
---------	----------	----------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- - ซลท	- รั - ม	ซ ล รั ม	- รั - ท	- ม - ม	- - - รั	- - - ท	- - - ล
---------	----------	----------	----------	---------	----------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

- ซลท	- รั - ม	- ล รั ม	- รั - ท	- ม - ม	ม ม - รั	รั รั - ท	ท ท - ล
-------	----------	----------	----------	---------	----------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- X - -	XXX - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- - XXX	- X - X	X X X X	- X - X	- X - X	- - - X	- - - X	- - - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เทียบกลับ

- X X X	- X - X	- X X X	- X - X	- X - X	X X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ม > รั > ท > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ซ > ม > รั > ท$ สำนวนรับ คือ $ม > รั > ท > ล$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๑ ชั้น เทียวกลับ

๑.๑ ทำนองसारัตตะ

สำนวนทำ คือ ซ้ > ม้ > ร้ > ท   สำนวนรับ คือ ม้ > ร้ > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๑ ชั้น เทียวกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- ล	- ล - ล	- ท - ล	- ซ - ม
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๑ ชั้น

รรร มร	ม ร ม ร	ฟ ม ร ล ร	ม ฟ ซ ล	ร้ ม ร้ ท	ม ร้ ท ล	ร้ ท ล ซ	ท ล ซ ม
--------	---------	-----------	---------	-----------	----------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

XXX XX	X X X X	XXX XX	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
--------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > ล > ซ > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ฟ > ซ > ล   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- ม - ทุ	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล
----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ซ ล ซ ม	ซ ม ร ทุ	- ล - ทุ	- ร - ม	ม ม ม ซ ม	ร ทุ ร ม	ล ล ท ล	ซ ม ซ ล
---------	----------	----------	---------	-----------	----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- X - X	X X - X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	- X - X	- X - X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ทุ > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- ร - ซ	-- ล ท	- ล - ท	ท ท - ล
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ร ^๑ ร ^๒ ร ^๓ ม ^๑ ร ^๒	ม ^๑ ร ^๒ ม ^๑ ร ^๒	ลลล ทล	ทลทล	ทลซม	ลซมร	ซมรท	มรทล
--	---	--------	------	------	------	------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- X - X	-- X X	- X - X	X X - X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

X ^๑ X ^๒ X ^๓ X ^๑ X ^๒	X ^๑ X ^๒ X ^๓ X ^๑ X ^๒	X ^๑ X ^๒ X ^๓ X ^๑ X ^๒	X ^๑ X ^๒ X ^๓ X ^๑ X ^๒	X ^๑ X ^๒ X ^๓ X ^๑ X ^๒	X ^๑ X ^๒ X ^๓ X ^๑ X ^๒	X ^๑ X ^๒ X ^๓ X ^๑ X ^๒	X ^๑ X ^๒ X ^๓ X ^๑ X ^๒
--	--	--	--	--	--	--	--

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > ล > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม^๑ > ร^๑ > ท > ล   สำนวนรับ คือ ม^๑ > ร^๑ > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น

สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสระเบื้อง ๒ ชั้น

- ท - ล	- ซ - ม	- ซ - ล	ล ล - ซ
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ร ม ร ท	ร ท ล ซ	- ร - ซ	-- ล ท	- ร - ม	- ร - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระเบื้อง ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	XX - X
---------	---------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	- X - X	-- XX	- X - X	- X - X	XX - X	XX - X
------	------	---------	-------	---------	---------	--------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงสระเบื้อง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ท

สำนวนรับ คือ ร > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น

สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- ม	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

----	- ซ - ม	----	- ร - ม	ร ท - ร	- ม - ซ	--- ล	ซ ล - ท
------	---------	------	---------	---------	---------	-------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- X	- X - X	X X - X	X X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

----	- X - X	----	- X - X	X X - X	- X - X	--- X	X X - X
------	---------	------	---------	---------	---------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ซ > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ซุ > มี่ > รั > มี่   สำนวนรับ คือ รุ > ซ > ล > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- ซ - -	ซลท - รั	- มี่ - รั	- ท - ล
---------	----------	------------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- - - -	- ล - รั	- - - -	- มี่ - ท	- - - -	รั ท ล ซ	- ม - ซ	ล ท - ล
---------	----------	---------	-----------	---------	----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- X - -	XXX - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- - - -	- X - X	- - - -	- X - X	- - - -	XXXX	- X - X	XX - X
---------	---------	---------	---------	---------	------	---------	--------

สาร์ตละ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสาร์ตละ คือ ม > ร > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสาร์ตละ

สำนวนทำ คือ ซ > ม > ร > ท   สำนวนรับ คือ ม > ร > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ร ี ร ี	ซ ล ท ล	(ร ี ร ี	ซ ล ท ล)	ทำ ม ี ท ี	ซ ล ท ล	(ทำ ม ี ท ี	ซ ล ท ล)
---------	---------	----------	----------	------------	---------	-------------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- X	- X X X	--- X	- X X X
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสรรบูชา ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{ด}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิกิ่งที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{ด}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{ด}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิกิ่งที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิกิ่งที่ (Stand Still)

ทาง

๑. เพลงสรรบูชา ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสรรบูชา ๒ ชั้น

- ร - ซ	-- ล ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
---------	--------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

(- - ท รี่	ท ล ซ ล)	(- - มี รี่	ท ล ซ ล)	- รี่ มี รี่	- ท รี่ ท	- ล ท ล	- ซ ล ซ
------------	----------	-------------	----------	--------------	-----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- X - X	-- XX	- X - X	- X - X
---------	-------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	- XXX	- XXX	- XXX	- XXX
-------	------	-------	------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ร > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- ม	- ซ ซ ซ	--- ล	- ซ ซ ซ
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

--- ชู	- ชู - มี่	----	- รี่ - มี่	รื ท - รี่	มี่ ชู - มี่	- รี่ - ท	- ล - ช
--------	------------	------	-------------	------------	--------------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- X	- X X X	--- X	- X X X
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

--- X	- X - X	----	- X - X	X X - X	X X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ช > ล > ช}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ชู > มี่ > รี่ > มี่}$ สำนวนรับ คือ $\underline{รื > ท > ล > ช}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- ท ท ท	- ล - ซ	ซ ซ - ร	ร ร - ม
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- ร ร	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ล ท	ล ซ ฟ ล	ซ ฟ ม ซ	ฟ ม ร ม
--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	X X X X	X X X X	X X X X
--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ซ > ฟ > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ร > ม > ฟ > ซ$ สำนวนรับ คือ $ล > ซ > ฟ > ม$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- ฟ ล ม	พ ม ร ทุ	- ล - ทุ	ม ร - ม
---------	----------	----------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- ซลท	- รี่ - มี่	- ซ้ - มี่	- รี่ - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - รี่	รี่ รี่ - มี่
--------	-------------	------------	-----------	---------	---------	-----------	---------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X - X	X X - X	X X - X
--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ทุ > ร > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ซ้ > มี่ > รี่ > ท$ สำนวนรับ คือ $ล > ท > รี่ > มี่$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น

สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสระเบบหรั่ง ๒ ชั้น

- ม - ทุ	ม ร - ม	- ล - ซ	ซ ซ - ล
----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- ฆ - มี่	- รี่ - ท	ล ซ ล ท	- รี่ - มี่	- ฆ - มี่	- รี่ - ท	- รี่ - ท	ล ซ - ล
-----------	-----------	---------	-------------	-----------	-----------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระเบบหรั่ง ๒ ชั้น

- X - X	X X - X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	X X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระเบบหรั่ง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ท > รี่ > มี่}$

สำนวนรับ คือ $\underline{มี่ > รี่ > ท > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น

สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- ล	- ล - ล	- ซ - ม	- ร - ซ
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- รี้ รี้ รี้	- ซู่ ซู่ ซู่	- รี้ รี้ รี้	ท มี้ ท	(- ล ล ล	- รี้ รี้ รี้	- ล ล ล	ซ ท ล ซ)
---------------	---------------	---------------	---------	----------	---------------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- X X X	- X X X	- X X X	X X X X	- X X X	- X X X	- X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รี้ > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ซึ > มึ > รั > ท   สำนวนรับ คือ รุ > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

-- ครม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม
--------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- ร ร ร	- ม ม ม	- ซ ซ ซ	ร ม ซ ล	(- ท ท ท	- ล ล ล	- มึ รั คั	ท ล ซ ม)
---------	---------	---------	---------	----------	---------	------------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	- X - X
--------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- XXX	- XXX	- XXX	XXXX	- XXX	- XXX	- XXX	XXXX
-------	-------	-------	------	-------	-------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงสรรบูชา ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $t > l > \text{ซ} > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $r > m > \text{ซ} > l$ สำนวนรับ คือ $t > l > \text{ซ} > ม$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสรรบูชา ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสรรบูชา ๒ ชั้น

- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

(- - - ร	- ร ร ร	- - ร ร	ล ร ร ม)	(- - - ซ	- ซ ซ ซ	- - ม ซ	ร ม ซ ล)
----------	---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสรรบูชา ๒ ชั้น

- X - X	X X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

---X	-XXX	--XX	XXXX	---X	-XXX	--XX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงสรรบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ทุ > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสรรบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสรรบุหรง ๒ ชั้น

- รี่ - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท
-----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- ร - ซ	-- ล ท	- รี่ - ท	- ล - ซ	- ทุ - ร	- ม - ซ	- ล ท มี่	- รี่ - ท
---------	--------	-----------	---------	----------	---------	-----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- X - X	-- XX	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- XXX	- X - X
---------	-------	---------	---------	---------	---------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ท > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	--- ท	--- ท	--- ม
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ทททท	(ทททท)	มมมม	(มมมม)	ทททท	(ทททท)	ร้ร้ร้ร้	(ร้ร้ร้ร้)
------	--------	------	--------	------	--------	----------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ท > ล > ซ > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ท > ล > ซ > ม$ สำนวนรับ คือ $ซ > ล > ท > ร้$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--- ร	--- ท	- ท - ท	--- ล
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- ท ท	-- ล ล	-- ซ ซ	-- ม ม	-- ร ร	-- ค ค	-- ท ท	-- ล ล
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--- X	--- X	- X - X	--- X
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ร} > ท > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ท > ล} > ซ > ม$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ค} > ท > ล$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)
สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--- รี่	- รี่ - รี่	- ซี่ - มี่	- รี่ - ท
---------	-------------	-------------	-----------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ร ร ร ร	(ร ร ร ร)	ล ล ล ล	(ล ล ล ล)	รี่ รี่ รี่ รี่	(รี่ รี่ รี่ รี่)	ล ล ล ล	(ล ล ล ล)
---------	-----------	---------	-----------	-----------------	-------------------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- ๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซี่ > มี่ > รี่ > ท
- ๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ซ > ล   สำนวนรับ คือ รี่ > รี่ > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	- ล - ท	- ล - ท	--- ท
------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- ร ร	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ร ร	-- ซ ซ	-- ล ล	-- ท ท
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	- X - X	- X - X	--- X
------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X	-- X X
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ท > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ฟ > ช   สำนวนรับ คือ ร > ช > ล > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	--- ท	--- ท	--- ม
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ล ท ร ้ ท	(ล ท ร ้ ท)	ล ท ร ้ ท	(ล ท ร ้ ท)	(----	ร ม ฟ ช	-- ร ม	ฟ ช ล ท)
-----------	-------------	-----------	-------------	-------	---------	--------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	----	X X X X	-- X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ท > ล > ซ > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ล > ท > ร > ท$ สำนวนรับ คือ $ร > ซ > ล > ท$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

--- ร	--- ท	- ท - ท	--- ล
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- ล ล	-- ท ท	-- ร ร	-- ม ม	-- ร ร	-- ค ค	-- ท ท	-- ล ล
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

--- X	--- X	- X - X	--- X
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ร > ท > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ท > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ค > ท > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--- ร	- ร - ร	- ฆ - ม	- ร - ท
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

(- - ม ร	ม ท ร ล)	(- - ม ร	ม ท ร ล)	(- - ฆ ม	ฆ ม ฆ ร	ม ร ม ท	ร ท ร ล)
----------	----------	----------	----------	----------	---------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	XXXX	XXXX
-------	------	-------	------	-------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ้ > ม้ > ร้ > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม้ > ร้ > ท > ล   สำนวนรับ คือ ม้ > ร้ > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

----	- ล - ท	- ล - ท	--- ท
------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

(- - มี่ มี่	ซึ่ม รี่ ท)	(- - ท ท	รึ่ ท ล ซ)	(- - ร ม	ฟ ซ ฟ ซ)	(- - ฟ ซ	ล ท ล ท)
--------------	-------------	----------	------------	----------	----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	- X - X	- X - X	--- X
------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX
-------	------	-------	------	-------	------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ท > ล > ท$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $รึ > ท > ล > ซ$ สำนวนรับ คือ $ร > ซ > ล > ท$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- ฟ - ม	- ร - -	คทุล - ทุ	- - ธรรม
---------	---------	-----------	----------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- - ลล	- - ทท	รึ รึ รึ รึ	- มึ - ฌึ	- - - มึ	- รึ - ฌึ	- - - มึ	- รึ - ท
--------	--------	-------------	-----------	----------	-----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- X - X	- X - -	XXX - X	- - XXX
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- - XX	- - XX	XXXX	- X - X	- - - X	- X - X	- - - X	- X - X
--------	--------	------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ทุ > ร > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ท > รึ > มึ > ฌึ$ สำนวนรับ คือ $ฌึ > มึ > รึ > ท$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--รมฟ	-ล-ม	-ร--	ฟมร-ทุ
-------	------	------	--------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

----	----	รืทลซ	ทลซม	ลซมร	ซมรทุ	---ทุ	----
------	------	-------	------	------	-------	-------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--XXX	-X-X	-X--	XXX-X
-------	------	------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

----	----	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	---X	----
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ฟ > ม > ร > ทุ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ท > ล > ซ > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ซ > ม > ร > ทุ}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- ล - ทุ	-- ครม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ทุ
----------	--------	---------	----------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

(- - ม ม	ซ ม ร ทุ)	(- - ร ร	ม ร ทุ ล)	(- - ท ท	ร ทุ ล ซ)	(- - ล ล	ทุ ล ซ ม)
----------	-----------	----------	-----------	----------	-----------	----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- X - X	-- XXX	- X X X	X X X X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- - X X	X X X X	- - X X	X X X X	- - X X	X X X X	- - X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ฟ > ม > ร > ทุ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร > ทุ > ล}$

สำนวนรับ คือ $\underline{ทุ > ล > ซ > ม}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- ร - ซ	-- ล ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
---------	--------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ซ ม (ซม)	ร ท (รท)	ล ซ (ลซ)	ม ร (มร)	ท ล (ทล)	ซ ม (ซม)	รี่ ท (รี่ยท)	ล ซ (ลซ)
----------	----------	----------	----------	----------	----------	---------------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- X - X	-- X X	- X - X	- X - X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รี่ย > ท > ล > ซ

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- ฟ - ม	- ร - -	คทุ - ทุ	- - ธรรม
---------	---------	----------	----------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ม ร์ (ม ร์)	ท ล (ทล)	ร ์ ท (ร ์ท)	ซ ล (ซล)	ท ล (ทล)	ม ซ (มซ)	ล ซ (ลซ)	ร ม (รม)
-------------	----------	--------------	----------	----------	----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- X - X	- X - -	XXX - X	- - XXX
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ทุ > ร > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- ร - ซ	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ซ
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ช (รช)	ร ม (รม)	ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ม ช ล	----
------------	------------	----------	----------	------------	------------	---------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- X - X	-- XX	- X - X	- X - X
---------	-------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	----
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ท > ล > ช

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ช > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ช > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ชลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัดและทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ชลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ชลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

-- ครม	- ช - ล	- ล - ล	--- ซ
--------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- มี่ ธิ	- ล - ซ	- ร - ซ	-- ล ท	- รั - มี่	- รั - ท	- ล ซ ม	- ร - ซ
----------	---------	---------	--------	------------	----------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

- มี่ ธิ	- ล - รั	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
----------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

-- XXX	-- X X	- X - X	- X - X
--------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	-- X X	- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

- X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงตระนะนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ซ > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ท   สำนวนรับ คือ รั > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เทียบกลับ (ลงวา)

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มี่ > รั > ท > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ฟ > ม > ร

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น

สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เทียวกลับ (ลงวา)

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓.๘ วิเคราะห์เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๓.๘.๑ โน้ตเพลงประธาน และเพลงต่อท้าย

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น क्रमन्त्री ตราโมท ประพันธ์ด้วยการอัญเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมมติเป็นเพลงอัตรา ๒ ชั้น ขยายขึ้นเป็น ๓ ชั้น จากเพลงจำนวน ๒ เพลง คือเพลงไกล่รุ่ง เป็นเพลงประธาน และเพลงเราสู้เป็นเพลงต่อท้าย ซึ่งมีโน้ตเพลงดังต่อไปนี้

๓.๘.๑.๑ โน้ตเพลงไกล่รุ่ง

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงไกล่รุ่ง ที่ได้ถอดสำเนาจากโน้ตสากลในหนังสือคีตราชน รวมเพลงพระราชนิพนธ์ และทำการแปลงเป็นโน้ตเพลงไทย โดยใช้หลักการบันทึกโน้ตเพลงไทย สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงไกล่รุ่ง

----	----	-- ท รั	-- ม ่ ท	-- ล ช	-- ล ล	--- ท	- ท - -
----	----	-- ช ล	- ท - รั	----	----	-- ม รั	- ท - ล
----	----	-- ท รั	- ท - ล	----	----	-- ร ม	- ร - ท
----	----	-- ท รั	- ท - ล	----	----	-- ร ม	- ร - ช
----	----	-- ท รั	-- ม ั ช	----	--- ม ั	----	- รั - ท
----	----	-- ช ั ม ั	-- รั ท	----	----	-- ม รั	-- ท ล
----	----	-- ช ม	-- ช ล	----	--- รั	----	- ท - ท
----	----	-- ท รั	-- ท ล	----	----	-- ร ม	-- ร ช
----	----	-- ช ล	- ท - ล	----	-- ช ม	-- ช รั	- ท - ท

----	----	--ซล	-ท-ล	----	--ซม	--ซม	-ร-ร
------	------	------	------	------	------	------	------

----	----	--ซล	--ทริ	----	---มิ	----	--ริซึ
------	------	------	-------	------	-------	------	--------

----	--มิริ	--ทล	--ริท	----	--มิริ	--ทล	--ทซ
------	--------	------	-------	------	--------	------	------

----	----	-ท-ริ	-มิ-ท	-ล-ซ	-ล-ล	---ท	-ท--
------	------	-------	-------	------	------	------	------

----	----	-ซ-ล	-ท-ริ	----	----	-มิ-ริ	-ท-ล
------	------	------	-------	------	------	--------	------

----	----	-ท-ริ	-ท-ล	----	----	-ร-ม	-ร-ท
------	------	-------	------	------	------	------	------

----	----	-ท-ริ	-ท-ล	----	----	-ร-ม	-ร-ซ
------	------	-------	------	------	------	------	------

๓.๘.๑.๒ โน้ตเพลงเรารู้

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงเรารู้ ที่ได้ถอดสำเนาจากโน้ตสากลในหนังสือ คีตราชน รวมเพลงพระราชนิพนธ์ และทำการแปลงเป็นโน้ตเพลงไทย โดยใช้หลักการบันทึกโน้ตเพลงไทย ใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้ อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงเรารู้

----	----	---ริ	-มิริท	---ริ	---ล	---ม	-ซ-ล
------	------	-------	--------	-------	------	------	------

----	----	---ร	-ม-ซ	---ม	---ล	---ริ	---ท
------	------	------	------	------	------	-------	------

----	----	---ท	-ริ-ท	---ท	-ริ-มิ	---ริ	-ท-ล
------	------	------	-------	------	--------	-------	------

----	---ท	---ริ	---มิ	----	--ถึซึ	---ริ	-มิ-ซึ
------	------	-------	-------	------	--------	-------	--------

----	----	---ท	---หฺ	---หฺ	---หฺ	---รฺ	---ท
----	----	---ม	-ฟ-ช	---ท	-ช-ล	---ท	---รฺ
----	----	---รฺ	-มฺ-หฺ	---ท	-ท-มฺ	-ม-ช	---ล
----	----	---รฺ	-ท-ล	---ช	---ล	---ช	-ช-ช
----	----	-หฺ-ท	---ท	---รฺ	---ท	---ช	-ม-ร
----	----	-ร-ช	---ล	---ช	---ร	---รฺ	---รฺ
----	----	---ท	--รฺมฺ	---ท	--รฺมฺ	---รฺ	-ท-ล
----	----	-หฺ-รฺ	---รฺ	---ท	---คฺ	-ม-ช	---ช
----	----	---ท	---มฺ	---มฺ	---รฺ	-ท--	-มฺ-หฺ
----	---ม	---ช	---ล	---ช	---ล	---ท	---รฺ
----	----	---ท	-รฺ-ท	---หฺ	---รฺ	---ล	-ช-ล
----	---รฺ	---มฺ	---หฺ	---ลฺ	---มฺ	---รฺ	---หฺ

๓.๘.๒ โน้ตเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัติและโน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในหน้า ๕๗-๕๘ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสม และสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑

--- ท	--- รั	--- มี่	--- ท	--- ชชช	ม ช - ล	ท ล ท มี่	- รั - ท
-------	--------	---------	-------	---------	---------	-----------	----------

--- ช	--- ล	--- ท	--- รั	--- มี่	ช มี่ รั ท	ล ท รั ท	ล ช - ล
-------	-------	-------	--------	---------	------------	----------	---------

รั รั รั ท รั	ท รั ท รั	ท รั ท รั	ท ล ช ล	รั รั รั ท รั	ท ล ช ล	ท ล ช ม	- ร - ท
---------------	-----------	-----------	---------	---------------	---------	---------	---------

รั รั รั ท รั	ท มี่ ท รั	ท มี่ ท รั	ท ล ช ล	ท มี่ ท รั	ท ล ช ล	ท ล ช ม	- ร - ช
---------------	------------	------------	---------	------------	---------	---------	---------

--- ท	--- รั	--- มี่	--- รั	--- มี่	- รั - รั	--- มี่	- รั - ท
-------	--------	---------	--------	---------	-----------	---------	----------

----	- รั - มี่	- รั - รั	- มี่ - ท	--- รั	มี่ รั - มี่	- รั - ท	รั ท - ล
------	------------	-----------	-----------	--------	--------------	----------	----------

ม ม ช ม	-- ช ล	(ม ม ช ม	-- ช ล)	มี่ รั ท รั	-- ท ล	(มี่ รั ท รั	-- ท ล)
---------	--------	----------	---------	-------------	--------	--------------	---------

ท ท (ท ท)	รั รั (รั รั)	ท ท (ท ท)	ล ล (ล ล)	--- ล	- ล --	ร - ร ม	- ร - ช
-----------	---------------	-----------	-----------	-------	--------	---------	---------

----	--- ร	--- ม	- ช - ล	--- ท	-- รั มี่	- รั - ท	ล ช - ล
------	-------	-------	---------	-------	-----------	----------	---------

----	- ท - รั	-- มี่ รั	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ช - ม	ช ม - ร
------	----------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

ร ร ช ม	ล ช ม ล	(ช ช ท ล	รั ท มี่ รั)	ช ช ท ล	รั ท มี่ รั	(ท ท มี่ รั	ช มี่ ล รั)
---------	---------	----------	--------------	---------	-------------	-------------	-------------

- รั (- รั)	- รั (- รั)	- มี่ (- มี่)	- ท (- ท)	- รั (- รั)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- รั (- รั)
-------------	-------------	---------------	-----------	-------------	-----------	-----------	-------------

--- รั	- รั รั รั	- ท - มี่	- รั - ท	-- ชช	ชช - ล	- ท - ล	- ท ท ท
--------	------------	-----------	----------	-------	--------	---------	---------

- ล - ช	ชช - ล	ล ล - ท	ท ท - รั	-- มี่ มี่	มี่ มี่ - รั	รั รั - ท	ท ท - ล
---------	--------	---------	----------	------------	--------------	-----------	---------

- ล ล ล	- ท - รั	- มี่ - รั	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช --	ฟ ม ร - ท
---------	----------	------------	---------	---------	---------	--------	-----------

-- ท ท	ท ท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร ร ร	- ม - ซ
--------	-----------	-------------	---------	---------	---------	---------	---------

เที่ยวกลับไปก่อน ๒

กลับคืน (บรรทัดที่ ๑)

--- ท	--- รี่	- ท - รี่	- มี่ - ท	-- ซซซ	ม ซ - ล	ท ล ท มี่	- รี่ - ท:]
-------	---------	-----------	-----------	--------	---------	-----------	-------------

ก่อน ๒

[: ----	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ซ - ซ	--- ซ	--- ล	- ท - รี่	มี่ รี่ - ท
---------	-------	---------	---------	-------	-------	-----------	-------------

--- ท	- ท ท ท	- ล - ท	- รี่ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	ร ท ร ม	- ซ - ล
-------	---------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------

--- ล	- ล ล ล	- ซ - ฟ	- ม - ร	- ม ซ ม	ร ท - ร	--- ม	--- ซ
-------	---------	---------	---------	---------	---------	-------	-------

-- ม ม	ม ม - ซ	-- ม ม	ม ม - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ท - รี่	รี่ รี่ - ท
--------	---------	--------	---------	---------	---------	-----------	-------------

--- ท	- ท ท ท	- ล - ท	- รี่ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	--- ท	--- รี่
-------	---------	---------	-----------	---------	---------	-------	---------

--- ท	- ท ท ท	ล ซ ล ท	- รี่ - มี่	- ลี่ ซี่ มี่	- รี่ - ท	ล ท รี่ ท	ล ซ - ล
-------	---------	---------	-------------	---------------	-----------	-----------	---------

----	----	- ท - ท	--- รี่	----	- ท - รี่	มี่ รี่ ท รี่	มี่ ซี่ - มี่
------	------	---------	---------	------	-----------	---------------	---------------

----	----	ซี่ มี่ รี่ ท	ล ซ - ล	----	รี่ ท - ล	ซ ล ท ร	- ม - ซ
------	------	---------------	---------	------	-----------	---------	---------

----	----	ท ซ ล ท	- รี่ - ซี่	-- ลี่ ซี่	มี่ รี่ --	มี่ รี่ ท รี่	มี่ ซี่ - มี่
------	------	---------	-------------	------------	------------	---------------	---------------

(----	----	ท ซ ล ท	- รี่ - มี่	-- ซี่ รี่	ซี่ มี่ --	รี่ ท ซี่ มี่	- รี่ - ท)
-------	------	---------	-------------	------------	------------	---------------	------------

----	----	ท ซ ล ท	- รี่ - ซ	-- ล ซ	ม ร --	ท ร ม ร	- ม - ซ
------	------	---------	-----------	--------	--------	---------	---------

(----	----	ท ซ ล ท	- รี่ - ซ	ล ซ ม ร	ม ซ --	ร ซ ล ท	- ล - รี่)
-------	------	---------	-----------	---------	--------	---------	------------

- ท - รี่	(- ท - รี่)	- มี่ - ท	(- มี่ - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	- รี่ - ซ	(- รี่ - ซ)
-----------	-------------	-----------	-------------	---------	-----------	-----------	-------------

- ช - ล	(- ช - ล)	- น - ม	(- น - ม)	----	ร ุ ร ุ ม	- ช - ล	ท ช - ล
---------	-----------	---------	-----------	------	-----------	---------	---------

- ท - ร	(- ท - ร)	- ช - ม	(- ช - ม)	(----	- ร - ท	- ร - ท	ล ช - ล
---------	-----------	---------	-----------	-------	---------	---------	---------

- ม - ร	(- ม - ร)	- ท - ล	(- ท - ล)	- ท - ม	ร ุ ท - ล	ช ล ท ร	- ม - ช
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	---------

--- ท	--- ร	--- ม	--- ช	----	ม ุ ร ุ ม ุ ช	- ช - ม	ช ุ ม ุ ร ุ ท
-------	-------	-------	-------	------	---------------	---------	---------------

--- ช	--- ม	--- ร	--- ท	----	ร ุ ท ล ช	- ม - ล	ช ม - ร
-------	-------	-------	-------	------	-----------	---------	---------

ร ร ม ร	(ร ร ม ร)	ม ม ช ม	(ม ม ช ม)	ช ช ล ช	(ช ช ล ช)	ล ล ท ล	(ล ล ท ล)
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

ช ช (ช ช)	ล ล (ล ล)	ท ท (ท ท)	ช ช (ช ช)	ร ร (ร ร)	ช ช (ช ช)	ล ช ร ช	ล ท ร ุ ร
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	-----------

----	--- ร	- ร ุ ร ุ ร	- ร ุ - ร	- ท --	- ร ุ - ม	(- ท --	- ร ุ - ม)
------	-------	-------------	-----------	--------	-----------	---------	------------

- ร ุ --	- ม ุ - ท	(- ร ุ --	- ม ุ - ท)	- ร ุ --	- ท - ล	(- ร ุ --	- ท - ล)
----------	-----------	-----------	------------	----------	---------	-----------	----------

- ช ุ (- ช ุ)	- ร ุ (- ร ุ)	- ท (- ท)	- ม ุ (- ม ุ)	- ร ุ (- ร ุ)	- ล (- ล)	ช ล ท ุ ร	----
---------------	---------------	-----------	---------------	---------------	-----------	-----------	------

- ม ุ (- ม ุ)	- ร ุ (- ร ุ)	- ท (- ท)	- ล (- ล)	- ช (- ช)	- ม (- ม)	ร ุ - ร	- ม - ช
---------------	---------------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------

ล ล ท ล	(ล ล ท ล)	ท ท ร ุ ท	(ท ท ร ุ ท)	ร ุ ร ุ ม ุ ร ุ	(ร ุ ร ุ ม ุ ร ุ)	ม ุ ม ุ ช ุ ม ุ	(ม ุ ม ุ ช ุ ม ุ)
---------	-----------	-----------	-------------	-----------------	-------------------	-----------------	-------------------

--- ช	--- ม	--- ร	--- ท	--- ล	--- ท	ล ท ร ุ ม	- ร ุ - ช
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-----------	-----------

----	----	ช ุ ม ุ ร ุ ท	- ล - ช	- ร (- ร)	- ม (- ม)	- ช (- ช)	- ล (- ล)
------	------	---------------	---------	-----------	-----------	-----------	-----------

----	- ล (- ล)	- ล (- ล)	- ล (- ล)	- ช (- ช)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- ร ุ (- ร ุ)
------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------------

----	- ร ุ (- ร ุ)	- ร ุ (- ร ุ)	- ร ุ (- ร ุ)	- ช ุ (- ช ุ)	- ม ุ (- ม ุ)	- ร ุ (- ร ุ)	- ท (- ท)
------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-----------

----	- ท (- ท)	- ท (- ท)	- ท (- ท)	- ม̐ (- ม̐)	- ร̐ (- ร̐)	- ท (- ท)	- ล (- ล)
------	-----------	-----------	-----------	-------------	-------------	-----------	-----------

(--- ร	ม ฟ ช ล)	(--- ช	ล ท ค̐ ร̐)	(--- ม̐	ร̐ ค̐ ท ล)	(--- ร̐	ค̐ ท ล ช)
--------	----------	--------	------------	---------	------------	---------	-----------

- ช (- ช)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- ม (- ม)	--- ม	ม ม --	- ม --	- ร - ช:]
-----------	-----------	-----------	-----------	-------	--------	--------	-----------

สายฝน

----	----	--- ร	----	--- ม	--- ช
------	------	-------	------	-------	-------

----	--- ม	--- ฟ	----	--- ม	--- ร
------	-------	-------	------	-------	-------

----	----	--- ช	----	--- ล	--- ท
------	------	-------	------	-------	-------

----	--- ม	--- ร	--- ล	----	----
------	-------	-------	-------	------	------

----	----	--- ร̐	----	--- ฟ	--- ล
------	------	--------	------	-------	-------

----	--- ม	--- ฟ	----	--- ช	--- ร
------	-------	-------	------	-------	-------

ลงวา

- ม̐ ร̐ ท	- ล - ร̐	--- ท	--- ล	--- ช	--- ฟ	--- ม	--- ร
-----------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

๓.๘.๓ สังกีตลักษณ์ (Form)

๓.๘.๓.๑ สังกีตลักษณ์เพลงไกล่รุ่ง

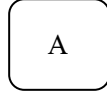
จากการสังเกตทำนองเพลงไกล่รุ่ง วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลงท่อนเดียว
สามารถแสดงสังคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเพลงไกล่รุ่ง

๓.๘.๓.๒ สังกีตลักษณ์เพลงเรารู้

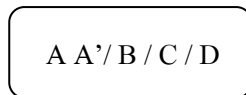
จากการสังเกตทำนองเพลงเรารู้ วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลงท่อนเดียว สามารถแสดงสังคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

๓.๘.๓.๓ สังกีตลักษณ์เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒ ท่อน ทำนองท่อน ๑ มีเที่ยวกลับ และมีทำนองเพลงพระราชนิพนธ์สายฝนแทรกไว้ก่อนจะถึงทำนองลงจบ (ลงวา) สามารถแสดงสังคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร A' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ เที่ยวกลับ

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเพลงสายฝน

ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองลงจบ

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๘.๔ จังหวะ (Rhythm)

๓.๘.๔.๑ จังหวะฉิ่ง

เพลงต้นรากอันได้แก่ เพลงไกล่รุ่ง และเพลงเรารู้ เป็นเพลงที่นำมาจากพระราชนิพนธ์ จึงเป็นเพลงไม่มีจังหวะฉิ่งกำกับจังหวะ ส่วนเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ใช้จังหวะฉิ่ง อัตราจังหวะ ๓ ชั้น และเพลงสายฝน ซึ่งเป็นเพลงมาต่อท้ายจากทำนองปรกติ มีการใช้จังหวะฉิ่งตีในจังหวะวอลท์ หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

จังหวะวอลท์

----	----	--- รั้ง	----	----	--- รั้ง
------	------	----------	------	------	----------

๓.๘.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

เพลงต้นรากอัน ได้แก่ เพลงไกล่รุ่ง และเพลงเราสู้ เป็นเพลงที่นำมาจากพระราชนิพนธ์ จึงเป็นเพลงไม่มีจังหวะหน้าทับกำกับจังหวะ ส่วนเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ใช้จังหวะปรบไ้ อัตรารั้ ๓ ชั้น และเพลงสายฝน ซึ่งเป็นเพลงมาต่อท้ายจากทำนองปรกติ มีการใช้จังหวะหน้าทับตีในจังหวะวอลท์ หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะรั้ จะสามารถแสดงได้ดังนี้

หน้าทับปรบไ้ อัตรารั้ ๓ ชั้น

- รั้ง- ดิง	- รั้- รั้	- รั้- รั้	- รั้- รั้	----	- รั้- รั้	- รั้- รั้	- รั้- รั้
- ดิง- ดิง	- รั้ง- รั้ง	ดิง- รั้ง- ดิง	- รั้- รั้	- ดิง- รั้ง	- ดิง- ดิง	- รั้ง- ดิง	- ดิง- รั้ง

จังหวะวอลท์

--- ดิง	--- ดิง	--- รั้ง	--- ดิง	--- ดิง	--- รั้ง
---------	---------	----------	---------	---------	----------

จากความยาวของจังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจังหวะหน้าทับของเพลงไกล่รุ่ง เพลงเราสู้ และเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงไกล่รุ่ง

ไม่ปรากฏ

๒. เพลงเราสู้

ไม่ปรากฏ

๓. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๘ จังหวะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๑๖ จังหวะ

เพลงสายฝน มีความยาวทั้งหมด ๖ จังหวะ

ทำนองลงจบ มีความยาวทั้งหมดครึ่งจังหวะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๓๐ กับอีกครึ่งจังหวะ

๓.๘.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สวรรค์และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงโกสั๋ง คู่กับเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ และเพลงเรารู้ คู่กับเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ ควบคู่กันไปในครั้งละครึ่งจังหวะ และในกรณีที่ในเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น มีทำนองที่เกี่ยวกับ แต่มีการใช้ทำนองที่ขยายมาจากอัตรา ๒ ชั้นทำนองเดียวกัน ก็จะทำการวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ในส่วนทำนองเพลงสายฝน จะทำการอธิบายถึงรายละเอียดการวิเคราะห์ตามที่ได้กำหนดไว้ โดยไม่มีการเปรียบเทียบกับเพลง ๒ ชั้น แต่อย่างใด ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสั๋ง

----	----	-- ท ร	-- ม ื ท	-- ล ช	-- ล ล	--- ท	- ท --
------	------	--------	----------	--------	--------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	--- ร	--- ม	--- ท	-- ชชช	ม ช - ล	ท ล ท ม	- ร - ท
-------	-------	-------	-------	--------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เกี่ยวกับ

--- ท	--- ร	- ท - ร	- ม - ท	-- ชชช	ม ช - ล	ท ล ท ม	- ร - ท
-------	-------	---------	---------	--------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสั๋ง

----	----	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	--- X	- X --
------	------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	-- XXX	X X - X	X X X X	X X - X
-------	-------	-------	-------	--------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เกี่ยวกับ

--- X	--- X	- X - X	- X - X	-- XXX	X X - X	X X X X	X X - X
-------	-------	---------	---------	--------	---------	---------	---------

สวรรค์

๑. เพลงโกสั๋ง

๑.๑ ทำนองสวรรค์

สำนวนทำ คือ ช > ม > ร > ท   สำนวนรับ คือ ร > ช > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ริ > ท > ล > ซสำนวนรับ คือ ร > ซ > ล > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๓. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ท > ท > ทสำนวนรับ คือ ซ > ม > ร > ท

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)

สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๓. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เทียบกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	--ซ ล	--ท รั	----	----	--ม รั	--ท ล
------	------	-------	--------	------	------	--------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

---ซ	---ล	---ท	---รั	-- [~] ม รั	ซ ม รั ท	ล ท รั ท	ล ซ - ล
------	------	------	-------	----------------------	----------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	--X X	--X X	----	----	--X X	--X X
------	------	-------	-------	------	------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

---X	---X	---X	---X	-- [~] XXX	X X X X	X X X X	X X - X
------	------	------	------	---------------------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัรัมย์

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > รั   สำนวนรับ คือ ม > รั > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > รั   สำนวนรับ คือ ม > รั > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	-- ท ร	-- ท ล	----	----	-- ร ม	-- ร ท
------	------	--------	--------	------	------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ร ร ร ร ท ร	ท ร ท ร	ท ร ท ร	ท ล ซ ล	ร ร ร ร ท ร	ท ล ซ ล	ท ล ช ม	- ร - ท
-------------	---------	---------	---------	-------------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	-- X X	-- X X	----	----	-- X X	-- X X
------	------	--------	--------	------	------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

X X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X X	X X X X	X X X X	- X - X
-----------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล   สำนวนรับ คือ ซึ้ง > มิ่ง > รุ่ง > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล   สำนวนรับ คือ ซึ้ง > มิ่ง > รุ่ง > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื่น   สำนวนรับ คือ ทางพื่น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงไกล่รุ่ง

----	----	-- ท รุ่ง	-- ท ล	----	----	-- ร ม	-- ร ซ
------	------	-----------	--------	------	------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

รึรึรึ ท รึ	ท มั ท รึ	ท มั ท รึ	ท ล ช ล	ท มั ท รึ	ท ล ช ล	ท ล ช ม	- ร - ช
-------------	-----------	-----------	---------	-----------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

----	----	--XX	--XX	----	----	--XX	--XX
------	------	------	------	------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	XXXXX	-X-X
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ช

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ช

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X ร ม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X ร ม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ญออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพ็ญออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	-- ตรี	-- มี่ ซี่	----	--- มี่	----	- ตรี - ท
------	------	--------	------------	------	---------	------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	--- ตรี	--- มี่	--- ซี่	--- มี่	- ตรี - ซี่	--- มี่	- ตรี - ท
-------	---------	---------	---------	---------	-------------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	-- X X	-- X X	----	----	- X - X	- X - X
------	------	--------	--------	------	------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	- X - X	--- X	- X - X
-------	-------	-------	-------	-------	---------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัรัมย์

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ตรี > มี่ > ซี่   สำนวนรับ คือ ซี่ > มี่ > ตรี > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ตรี > มี่ > ซี่   สำนวนรับ คือ ซี่ > มี่ > ตรี > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงไก่ลี้รุ่ง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงไก่ลี้รุ่ง

----	----	-- ซี่ มี่	-- รี่ ท	----	----	-- มี่ รี่	-- ท ล
------	------	------------	----------	------	------	------------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- ซี่ - มี่	- ซี่ - รี่	- มี่ - ท	---- รี่	มี่ ซี่ - มี่	- รี่ - ท	รี่ ท - ล
------	-------------	-------------	-----------	----------	---------------	-----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงไก่ลี้รุ่ง

----	----	-- X X	-- X X	----	----	-- X X	-- X X
------	------	--------	--------	------	------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- X - X	- X - X	- X - X	--- X	X X - X	- X - X	X X - X
------	---------	---------	---------	-------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซุ>ม>ริ>ท   สำนวนรับ คือ ม>ริ>ท>ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซุ>ม>ริ>ท   สำนวนรับ คือ ม>ริ>ท>ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	--ซ ม	--ซ ล	----	---ริ	----	-ท-ท
------	------	-------	-------	------	-------	------	------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ม ม ช ม	-- ช ล	(ม ม ช ม	-- ช ล)	ม รั ท รั	-- ท ล	(ม รั ท รั	-- ท ล)
---------	--------	----------	---------	-----------	--------	------------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	-- X X	-- X X	----	--- X	----	- X - X
------	------	--------	--------	------	-------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

X X X X	-- X X	X X X X	-- X X	X X X X	-- X X	X X X X	-- X X
---------	--------	---------	--------	---------	--------	---------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ช > ล   สำนวนรับ คือ ช > ม > รั > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ช > ล   สำนวนรับ คือ ม > รั > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ชลท X ร ม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ชลท X ร ม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	-- ตรี	-- ทุ ล	----	----	-- ร ม	-- ร ฆ
------	------	--------	---------	------	------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท ท (ท ท)	รี รี (รี รี)	ท ท (ท ท)	ล ล (ล ล)	--- ฎ	- ล --	ร - ร ม	- ร - ฆ
-----------	---------------	-----------	-----------	-------	--------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	-- X X	-- X X	----	----	-- X X	-- X X
------	------	--------	--------	------	------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	--- X	- X --	X - X X	- X - X
---------	---------	---------	---------	-------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > รี > ท > ล   สำนวนรับ คือ ทุ > ร > ม > ฆ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > รี > ท > ล   สำนวนรับ คือ ทุ > ร > ม > ฆ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	-- ซ ล	- ท - ล	----	-- ซ ม	-- ซ รี่	- ท - ท
------	------	--------	---------	------	--------	----------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	--- ร	--- ม	- ซ - ล	--- ท	-- รี่ มี่	- รี่ - ท	ล ซ - ล
------	-------	-------	---------	-------	------------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	-- X X	- X - X	----	-- X X	-- X X	- X - X
------	------	--------	---------	------	--------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	--- X	--- X	- X - X	--- X	-- X X	- X - X	X X - X
------	-------	-------	---------	-------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัรรุ่ง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ม > ร > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ซ > ล   สำนวนรับ คือ ม > ร > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโกสัรรุ่ง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรรุ่ง

----	----	-- ซ ล	- ท - ล	----	-- ซ ม	-- ซ ม	- ร - ร
------	------	--------	---------	------	--------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- ท - รั	-- มั รั	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ซ - ม	ซ ม - รั
------	----------	----------	---------	---------	---------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

----	----	-- X X	- X - X	----	-- X X	-- X X	- X - X
------	------	--------	---------	------	--------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- X - X	-- X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X - X
------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ล   สำนวนรับ คือ ล > ซ > ม > รั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มั > รั > ท > ล   สำนวนรับ คือ ล > ซ > ม > รั

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	--ซล	--ทริ	----	---มี	----	--ริซ้
------	------	------	-------	------	-------	------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

รรชม	ลชมล	(ซซทล	ริทมริ)	ซซทล	ริทมริ	(ททมริ	ซ้มีลิซ้)
------	------	-------	---------	------	--------	--------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	--XX	--XX	----	---X	----	--XX
------	------	------	------	------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัรัมย์

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ริ   สำนวนรับ คือ ท > ริ > มี > ซ้

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ริ   สำนวนรับ คือ ท > ริ > มี > ซ้

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซุ > มุ > รั > ท   สำนวนรับ คือ รั > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซุ > มุ > รั > ท   สำนวนรับ คือ รั > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโกสัษฐัง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัษฐัง

----	----	-- ท รั	-- มุ ท	-- ล ซ	-- ล ล	--- ท	- ท --
------	------	---------	---------	--------	--------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- รั	- รั รั รั	- ท - มี่	- รั - ท	-- ซ ซ	ซ ซ - ล	- ท - ล	- ท ท ท
--------	------------	-----------	----------	--------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

----	----	-- XX	-- XX	-- XX	-- XX	--- X	- X --
------	------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	- XXX	- X - X	- X - X	-- XX	XX - X	- X - X	- XXX
-------	-------	---------	---------	-------	--------	---------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > มี่ > รั > ท   สำนวนรับ คือ ร > ซ > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > มี่ > รั > ท   สำนวนรับ คือ ร > ซ > ล > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสั๋ง

----	----	--ซล	--ทริ	----	----	--มริ	--ทล
------	------	------	-------	------	------	-------	------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

-ล-ซ	ซซ-ล	ลล-ท	ทท-ริ	--มม	มม-ริ	ริริ-ท	ทท-ล
------	------	------	-------	------	-------	--------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโกสั๋ง

----	----	--XX	--XX	----	----	--XX	--XX
------	------	------	------	------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

-X-X	XX-X	XX-X	XX-X	--XX	XX-X	XX-X	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงโกสั๋ง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ซ > ล > ท > ริ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ม > ริ > ท > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ซ > ล > ท > ริ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ม > ริ > ท > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

สารัตถะ

๑. เพลงโกสัรู่่ง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล   สำนวนรับ คือ ร > ช > ล > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล   สำนวนรับ คือ ช > ม > ร > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงโกสัรู่่ง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื่น   สำนวนรับ คือ ทางพื่น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรู่่ง

----	----	-- ท รุ่ง	-- ท ล	----	----	-- ร ม	-- ร ช
------	------	-----------	--------	------	------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

-- ท ท	ท ท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ม	- ร ร ร	- ม - ซ
--------	-----------	-------------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

----	----	-- X X	-- X X	----	----	-- X X	-- X X
------	------	--------	--------	------	------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

-- X X	X X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มี่ > รี่ > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มี่ > รี่ > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงไกล่รุ่ง

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- รั	- มั รั ท
------	------	--------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	--- ซ	- ซ ซ ซ	- ซ - ซ	--- ซ	--- ล	- ท - รั	มั รั - ท
------	-------	---------	---------	-------	-------	----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	- X X X
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	--- X	- X X X	- X - X	--- X	--- X	- X - X	X X - X
------	-------	---------	---------	-------	-------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ}} > \underline{\text{มั}} > \underline{\text{รั}} > \underline{\text{ท}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ซ}} > \underline{\text{ซ}} > \underline{\text{ซ}} > \underline{\text{ซ}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ}} > \underline{\text{มั}} > \underline{\text{รั}} > \underline{\text{ท}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- รี่	--- ล	--- ม	- ซ - ล
---------	-------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	- ท ท ท	- ล - ท	- รี่ - ล	- ท - ล	- ซ - ม	ร ทุ ร ม	- ซ - ล
-------	---------	---------	-----------	---------	---------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	- X - X	- X - X
------	------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	- X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ม > ซ > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > รี่ > ท > ล

สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น

สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ร	- ม - ซ
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ล	- ล ล ล	- ซ - ฟ	- ม - ร	- ม ซ ม	ร ทุ - ร	--- ม	--- ซ
-------	---------	---------	---------	---------	----------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	- X - X	- X - X
------	------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	- X X X	- X - X	- X - X	- X X X	X X - X	--- X	--- X
-------	---------	---------	---------	---------	---------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ทุ} > \text{ร} > \text{ม} > \text{ซ}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ฟ > ม > ร   สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ม	--- ล	--- รั	--- ท
-------	-------	--------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

-- ม ม	ม ม - ซ	-- ม ม	ม ม - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ท - รั	รั รั - ท
--------	---------	--------	---------	---------	---------	----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

-- XX	XX - X	-- XX	XX - X	- X - X	- X - X	- X - X	XX - X
-------	--------	-------	--------	---------	---------	---------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ท	- รี่ - ท
------	------	-------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	- ท ท ท	- ล - ท	- รี่ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	--- ท	--- รี่
-------	---------	---------	-----------	---------	---------	-------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	- X - X
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	- X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	--- X	--- X
-------	---------	---------	---------	---------	---------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ้ > ม้ > รั > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีสลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม้ > รั > ท > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ล > ท > รั

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีสลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื่น   สำนวนรับ คือ ทางพื่น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ท	- รี่ - มี่	--- รี่	- ท - ล
-------	-------------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	- ท ท ท	ล ช ล ท	- รี่ - มี่	- ลี่ ชี่ มี่	- รี่ - ท	ล ท รี่ ท	ล ช - ล
-------	---------	---------	-------------	---------------	-----------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	- X - X
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	- X X X	X X X X	- X - X	- X X X	- X - X	X X X X	X X - X
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ มี่ > รี่ > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ท > รี่ > มี่   สำนวนรับ คือ มี่ > รี่ > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ชลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	--- ท	--- รั	--- มี่
------	-------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	- ท - ท	--- รั	----	- ท - รั	มี รั ท รั	มี รั - มี
------	------	---------	--------	------	----------	------------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	- X - X	--- X	----	- X - X	X X X X	X X - X
------	------	---------	-------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ท > รั > มี$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ซ > ล > ท > รั$ สำนวนรับ คือ $ล > ท > รั > มี$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

----	-- ลี่ ซี่	--- รี่	- มี - ซี่
------	------------	---------	------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	ซี่ มี รี่ ท	ล ซ - ล	----	รี่ ท - ล	ซลท ร	- ม - ซ
------	------	--------------	---------	------	-----------	-------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	-- X X	--- X	- X - X
------	--------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	X X X X	X X - X	----	X X - X	X X X X	- X - X
------	------	---------	---------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > รี่ > มี > ซี่

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มี > รี่ > ท > ล

สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ท	--- ซั
------	------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	ท ซล ท	- รี่ - ซั	-- ลี่ ซั	มี่ รี่ --	มี่ รี่ ท รี่	มี่ ซั - มี่
------	------	--------	------------	-----------	------------	---------------	--------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	--- X
------	------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	X X X X	- X - X	-- X X	X X --	X X X X	X X - X
------	------	---------	---------	--------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > รี่ > มี่ > ซั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > รั > ม > ฆ   สำนวนรับ คือ ล > ท > รั > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ฆ	--- ฆ	--- รั	--- ท
-------	-------	--------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

(----	----	ท ซ ล ท	- รั - ม	-- ฆ รั	ฆ ม --	รั ท ฆ ม	- รั - ท)
-------	------	---------	----------	---------	--------	----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	X X X X	- X - X	-- X X	X X --	X X X X	- X - X
------	------	---------	---------	--------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซึ่ > มี่ > รั > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ท > รั > มี่   สำนวนรับ คือ ซึ่ > มี่ > รั > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ม	- ฟ - ซ
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	ท ซ ล ท	- รั - ซ	-- ล ซ	ม ร --	ทุ ร ม ร	- ม - ซ
------	------	---------	----------	--------	--------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	- X - X
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	XXXX	-X-X	--XX	XX--	XXXX	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ม > ฟ > ช

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ท > ล > ช   สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ช

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ท	- ช - ล	--- ท	--- ร
-------	---------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

(----	----	ท ซ ล ท	- ร - ช	ล ช ม ร	ม ช --	ร ซ ล ท	- ล - ร)
-------	------	---------	---------	---------	--------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	- X - X	--- X	--- X
-------	---------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	X X X X	- X - X	X X X X	X X --	X X X X	- X - X
------	------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ล > ท > ร

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ท > ล > ซ   สำนวนรับ คือ ซ > ล > ท > ร

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- รั	- มี่ - ซึ
------	------	--------	------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- ท - รั	(- ท - รั)	- มี่ - ท	(- มี่ - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	- รั - ซ	(- รั - ซ)
----------	------------	-----------	-------------	---------	-----------	----------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	- X - X
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > รั > มี่ > ซึ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซึ > มี่ > รั > ท   สำนวนรับ คือ รั > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพ็ชงอต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ท	- ท - มี่	- ม - ซ	--- ล
-------	-----------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- ซ - ล	(- ซ - ล)	- ท - ม	(- ท - ม)	----	ร ทุ ร ม	- ซ - ล	ท ซ - ล
---------	-----------	---------	-----------	------	----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	- X - X	- X - X	--- X
-------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	----	X X X X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ร > ม > ซ > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ท > ล > ซ > ม$ สำนวนรับ คือ $ร > ม > ซ > ล$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- รั	- ท - ล
------	------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- ท - รั	(- ท - รั)	- รั - มี่	(- รั - มี่)	(----	- รั - ท	- รั - ท	ล ซ - ล)
----------	------------	------------	--------------	-------	----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	- X - X
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	----	- X - X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{มี่ > รั > ท > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ท > รั > มี่}$ สำนวนรับ คือ $\underline{มี่ > รั > ท > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ซ	--- ล	--- ซ	- ซ - ซ
-------	-------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- ม - ร	(- ม - ร)	- ท - ล	(- ท - ล)	- ท - ม	ร ท - ล	ซลท ร	- ม - ซ
---------	-----------	---------	-----------	---------	---------	-------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	--- X	- X - X
-------	-------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	XX - X	XXXX	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	--------	------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ซ > ซ > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	- ซ้ - ท	--- ท
------	------	----------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	--- ร	--- ม	--- ซ้	----	ม ร ม ซ้	- ซ้ - ม	ซ้ ม ร ท
-------	-------	-------	--------	------	----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	- X - X	--- X
------	------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	----	X X X X	- X - X	X X X X
-------	-------	-------	-------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซึ > มึ > รั > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > รั > มึ > ซึ   สำนวนรับ คือ ซึ > มึ > รั > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- รั	--- ท	--- ซ	- ม - ร
--------	-------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ซึ	--- มึ	--- รั	--- ท	----	รั ท ล ซ	- ม - ล	ซ ม - ร
--------	--------	--------	-------	------	----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	--- X	- X - X
-------	-------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	----	XXXX	- X - X	XX - X
-------	-------	-------	-------	------	------	---------	--------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ซ > ม > ๖

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ม > ๖ > ๓   สำนวนรับ คือ ล > ซ > ม > ๖

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	- ร - ช	--- ด
------	------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ร ร ม ร	(ร ร ม ร)	ม ม ช ม	(ม ม ช ม)	ช ช ล ช	(ช ช ล ช)	ล ล ท ล	(ล ล ท ล)
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	- X - X	--- X
------	------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ม > ช > ด

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ทุ > ร > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ช > ด

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ชลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ซ	--- ร	--- รั	--- รั
-------	-------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ซซ (ซซ)	ลล (ลล)	ทท (ทท)	ซซ (ซซ)	รร (รร)	ซซ (ซซ)	ลซรซ	лтคั รั
---------	---------	---------	---------	---------	---------	------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{รั}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{รั} > \text{ท} > \text{ล} > \text{ซ}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{รั}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัดและทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๑๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ท	-- รี่ มี่
------	------	-------	------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - รี่	- ท --	- รี่ - มี่	(- ท --	- รี่ - มี่)
------	---------	---------------	-------------	--------	-------------	---------	--------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	-- X X
------	------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	--- X	- X X X	- X - X	- X --	- X - X	- X --	- X - X
------	-------	---------	---------	--------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ท > ร > มี่$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $รี่ > รี่ > รี่ > รี่$ สำนวนรับ คือ $ล > ท > ร > มี่$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางลูกด้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ท	-- รี่ มี่	--- รี่	- ท - ล
-------	------------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- รี่ --	- มี่ - ท	(- รี่ --	- มี่ - ท)	- รี่ --	- ท - ล	(- รี่ --	- ท - ล)
----------	-----------	-----------	------------	----------	---------	-----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	-- X X	--- X	- X - X
-------	--------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- X --	- X - X	- X --	- X - X	- X --	- X - X	- X --	- X - X
--------	---------	--------	---------	--------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ มี่ > รี่ > ท > ล

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ด > ซ > ม > ร}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ด > ท > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ซ > ด > ท > ร}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัดและทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๑๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ท	--- ค	- ม - ซ	--- ซ
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- ม (- ม)	- ร (- ร)	- ท (- ท)	- ด (- ด)	- ซ (- ซ)	- ม (- ม)	ร ท - ร	- ม - ซ
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	- X - X	--- X
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	XX - X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร > ท > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัดและทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ท	--- ม
------	------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ล ล ท ล	(ล ล ท ล)	ท ท ร ี ท	(ท ท ร ี ท)	ร ี ร ี ม ี ร ี	(ร ี ร ี ม ี ร ี)	ม ี ม ี ซ ี ม ี	(ม ี ม ี ซ ี ม ี)
---------	-----------	-----------	-------------	-----------------	-------------------	-----------------	-------------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	--- X
------	------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ท > ร > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ร > ช > ล > ท$ สำนวนรับ คือ $ล > ท > ร > ม$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

จังหวะที่ ๑๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- มี่	--- รั	- ท --	- มี่ - ซึ
---------	--------	--------	------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ซึ	--- มี่	--- รั	--- ท	--- ล	--- ท	ล ท รั มี่	- รั - ซึ
--------	---------	--------	-------	-------	-------	------------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	- X --	- X - X
-------	-------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	X X X X	- X - X
-------	-------	-------	-------	-------	-------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > รั > มี่ > ซึ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซึ > มี่ > รั > ท   สำนวนรับ คือ ท > รั > มี่ > ซึ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพ็ชงอต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	--- ม	--- ซ	--- ล
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	ซ ม ร ท	- ล - ซ	- ร (- ร)	- ม (- ม)	- ซ (- ซ)	- ล (- ล)
------	------	---------	---------	-----------	-----------	-----------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	X X X X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
------	------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ท > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ซ	--- ล	--- ท	--- รั
-------	-------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- ล (- ล)	- ล (- ล)	- ล (- ล)	- ซ (- ซ)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- รั (- รั)
------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ล > ท > รั

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ล > ล > ล

สำนวนรับ คือ ซ > ล > ท > รั

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๑๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ท	- รี่ - ท
------	------	-------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- รี่ (- รี่)	- รี่ (- รี่)	- รี่ (- รี่)	- ษ์ (- ษ์)	- มี่ (- มี่)	- รี่ (- รี่)	- ท (- ท)
------	---------------	---------------	---------------	-------------	---------------	---------------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- X	- X - X
------	------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ษ์ > มี่ > รี่ > ท

สารัตถะ

๑. เพลงเราสู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ท > ท > ท   สำนวนรับ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเราสู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเราสู้

----	--- รุ่ง	--- มิ่ง	--- ซู่
------	----------	----------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

(--- ร	ม ฟ ซ ล)	(--- ซ	ล ท ต รุ่ง)	(--- มิ่ง	รุ่ง ต ท ล)	(--- รุ่ง	ต ท ล ซ)
--------	----------	--------	-------------	-----------	-------------	-----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเราสู้

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > รุ > ม > ซุ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ล > ท > ุ   สำนวนรับ คือ รุ > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงเรารู้

--- ตั	--- มั	--- ุ	--- ซุ
--------	--------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- ซ (- ซ)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- ม (- ม)	--- ม	ม ม --	- ม --	- ร - ซ
-----------	-----------	-----------	-----------	-------	--------	--------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงเรารู้

--- X	--- X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	--- X	XX--	- X --	- X - X
---------	---------	---------	---------	-------	------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > ร > ม > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ท > ร > ม > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงเรารู้

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ทำนองเพลงสายฝน

จังหวะที่ ๑

๑. เพลงสายฝน

----	----	--- ร	----	--- ม	--- ๗
------	------	-------	------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสายฝน

----	----	--- X	----	--- X	--- X
------	------	-------	------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงสายฝน

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ไม่ปรากฏ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ ไม่ปรากฏ

ทาง

๑. เพลงสายฝน

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒

๑. เพลงสายฝน

----	--- ม	--- ฟ	----	--- ม	--- ร
------	-------	-------	------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสายฝน

----	--- X	--- X	----	--- X	--- X
------	-------	-------	------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงสายฝน

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ไม่ปรากฏ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ ไม่ปรากฏ

ทาง

๑. เพลงสายฝน

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๓

๑. เพลงสายฝน

----	----	---ซ	----	---ล	---ท
------	------	------	------	------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสายฝน

----	----	---X	----	---X	---X
------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงสายฝน

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ไม่ปรากฏ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ ไม่ปรากฏ

ทาง

๑. เพลงสายฝน

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔

๑. เพลงสายฝน

----	---ม	---ร	---ล	----	----
------	------	------	------	------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสายฝน

----	---X	---X	---X	----	----
------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงสายฝน

- ๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ไม่ปรากฏ
๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ ไม่ปรากฏ

ทาง

๑. เพลงสายฝน

- ๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ
๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพ็ญออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๕

๑. เพลงสายฝน

----	----	--- รั	----	--- ฟ	--- ล
------	------	--------	------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสายฝน

----	----	--- X	----	--- X	--- X
------	------	-------	------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงสายฝน

- ๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ไม่ปรากฏ
๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ ไม่ปรากฏ

ทาง

๑. เพลงสายฝน

- ๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ
๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพ็ญออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๖

๑. เพลงสายฝน

----	--- ม	--- ฟ	----	--- ซ	--- ร
------	-------	-------	------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสายฝน

----	--- X	--- X	----	--- X	--- X
------	-------	-------	------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงสายฝน

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ไม่ปรากฏ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ ไม่ปรากฏ

ทาง

๑. เพลงสายฝน

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพ็ญออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

ทำนองลงจบ (ลงวา)

๑. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- มี่ รั ท	- ล - รั	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
------------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มี่ > รั > ท > ล   สำนวนรับ คือ ซ > ฟ > ม > ร

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง**๑. เพลง โหมโรงมหาราช ๓ ชั้น****๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง**

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๓.๕ วิเคราะห์เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๓.๕.๑ โน้ตเพลงประธาน และเพลงต่อท้าย

เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ด้วยการขยายอัตราจาก เพลง ๒ ชั้น ขึ้นเป็น ๓ ชั้น จากเพลงจำนวน ๒ เพลง คือเพลงตระเชิญ ๒ ชั้น เป็นเพลงประธาน และเพลงสั้นน้อยเป็นเพลงต่อท้าย ซึ่งมีโน้ตเพลงดังต่อไปนี้

๓.๕.๑.๑ โน้ตเพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงตระเชิญ ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากอาจารย์ ถ้ายอง โสวัตร โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

----	--- ท	--- ท	--- ม	--- ร	--- ท	- ท - ท	--- ล
------	-------	-------	-------	-------	-------	---------	-------

--- รั	- รั - รั	- ฌ - ม	- รั - ล	- รั - ท	- ล - ฌ	- ล ฌ ฌ	- ฌ - ฌ
--------	-----------	---------	----------	----------	---------	---------	---------

----	--- ท	--- ท	--- ม	--- ร	--- ท	- ท - ท	--- ล
------	-------	-------	-------	-------	-------	---------	-------

--- รั	- รั - รั	- ฌ - ม	- รั - ล	- รั - ท	- ล - ฌ	- ล ฌ ฌ	- ฌ - ฌ
--------	-----------	---------	----------	----------	---------	---------	---------

----	--- ท	--- ท	--- ล	- ฌ - ฌ	-- ล ท	- ล - ท	- ค - รั
------	-------	-------	-------	---------	--------	---------	----------

--- รั	- รั - รั	-- ฌลท	- รั - ม	- ฟ - ล	- ฟ - ม	ม ม - รั	รั รั - ท
--------	-----------	--------	----------	---------	---------	----------	-----------

-- ค ค	ค ค - รั	รั รั - ม	ม ม - ล	-- ฌลท	- รั - ล	- ฌ --	ทล ฌ - ม
--------	----------	-----------	---------	--------	----------	--------	----------

- ร - ท	- ท - ท	- ม - รั	- ท - ล	- รั - ท	- ล - ฌ	- ล ฌ ฌ	- ฌ - ฌ
---------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

----	--- ท	--- ท	--- ล	- ฌ - ฌ	-- ล ท	- ล - ท	- ค - รั
------	-------	-------	-------	---------	--------	---------	----------

--- รั	- รั - รั	-- ฌลท	- รั - ม	- ฟ - ล	- ฟ - ม	ม ม - รั	รั รั - ท
--------	-----------	--------	----------	---------	---------	----------	-----------

-- คํ คํ	คํ คํ - รํ	รํ รํ - มํ	มํ มํ - ล	-- ซลท	- รํ - ล	- ซ --	ทลซ - ม
----------	------------	------------	-----------	--------	----------	--------	---------

- ร - ท	- ท - ท	- มํ - รํ	- ท - ล	- รํ - ท	- ล - ซ	- ล ซ ซ	- ซ - ซ
---------	---------	-----------	---------	----------	---------	---------	---------

- ซ --	ฟมร - ล	- ซ --	ฟมร - ซ	- ร - ม	-- ฟซล	- ท --	ทลซ - ม
--------	---------	--------	---------	---------	--------	--------	---------

- ล - ซ	-- ฟมร	- ท --	ครม - ซ	- ม - ล	- ซ --	ฟมร - ม	-- ฟซล
---------	--------	--------	---------	---------	--------	---------	--------

-- คํ คํ	คํ คํ - รํ	รํ รํ - มํ	มํ มํ - ล	-- ซลท	- รํ - ล	- ซ --	ทลซ - ม
----------	------------	------------	-----------	--------	----------	--------	---------

- ร - ท	- ท - ท	- มํ - รํ	- ท - ล	- รํ - ท	- ล - ซ	- ล ซ ซ	- ซ - ซ
---------	---------	-----------	---------	----------	---------	---------	---------

๓.๕.๑.๒ โน้ตเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

ผู้วิจัยได้บันทึกโน้ตเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น ที่ได้รับถ่ายทอดจากอาจารย์
ถ้ายอง โสวัตร โดยใช้สัญลักษณ์แทนเสียง ตารางบันทึกโน้ต เครื่องหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ
ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนบริบทการวิเคราะห์ดังนี้

โน้ตเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

ท่อน ๑

- เท่าตามเสียงลูกตก -	-- ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
-----------------------	--------	---------	---------	-------

- รํ - มํ	- รํ - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ	- ร - ซ	-- ล ท	- ล - ท	ท ท - ล
-----------	----------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล	-- ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
-------	---------	-------	---------	--------	---------	---------	-------

- ล ล ล	- ท - รํ	- มํ - รํ	- ท - ล	- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
---------	----------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒

--- ท	- ร ร ร	--- ม	- ร ร ร	- ล - ฟ	-- ฟมร	- ล - ร	-- ร ม ฟ
-------	---------	-------	---------	---------	--------	---------	----------

--รมฟ	-ล-ท	-รื-ท	-ล-ฟ	-ทลฟ	ลฟมร	-ล-ร	-รมฟ
---ม	-ฟฟฟ	---ล	-ฟฟฟ	-ล-ฟ	--ฟมร	-ล-ร	--รมฟ
--รมฟ	-ล-ท	-ล-ช	-ฟ-ม	-ฟลม	ฟมรท	มรฟม	รท-ร

๓.๕.๒ โน้ตเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

โน้ตเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดลอกมาจากหนังสือ “บันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย” ประวัติและโน้ตเพลงไทย-สากล ในการร่วมเชิดชูเกียรติวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท ศักดิ์วิ ๕ แผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จากการร่วมมือระหว่างมูลนิธิมนตรี ตราโมท กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในหน้า ๑๑๓-๑๑๕ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบในการบันทึกโน้ต ให้มีความเหมาะสม และสะดวกในการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

โน้ตเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ.

ท่อน ๑

----	---ช	---ล	ทลช-ลท	-ลชลท	-รื-ล	ทลรืล	ทลช-ม
---รื	---มื	-ลืช้มื	-รื-ท	-รื--	ทลช-ม	-ร--	มืรืท-ล
----	---ช	---ฟ	-ม-ร	---ท	---ร	---ม	-ช-ล
----	-ท-รื	มืรืช้มื	รืท-ล	ทลชม	-ร-ม	-มืรืท	-ล-ช
-มรรม	ชมรรม	ชมรรม	ชลชช	-มืรืท	มืรืทล	รืทลช	ทลชม
-ลชม	ชมรท	-ล-ท	-ร-ม	-มร	ชมรรม	ลชมช	ทลชล
ทชทล	ทชทล	ทชทล	รืทมืรื	มืทมืรื	มืทมืรื	มืทมืรื	มืทรืล

ท ช ท ล	รื้ ท มื้ รื้	มื้ ท มื้ รื้	มื้ ท รื้ ล	ท ล ช ม	- ร - ม	- มื้ รื้ ท	- ล - ช
---------	---------------	---------------	-------------	---------	---------	-------------	---------

--- ท	--- ล	--- ท	--- มื้	--- รื้	--- ท	ล ท รื้ ท	ล ช - ล
-------	-------	-------	---------	---------	-------	-----------	---------

----	- ท - ท	ล ท รื้ ท	ล ช - ล	--- ร	--- ช	ล ช ล ท	- คื้ - รื้
------	---------	-----------	---------	-------	-------	---------	-------------

----	--- รื้	- รื้ รื้ รื้	- รื้ - รื้	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - รื้	รื้ รื้ - มื้
------	---------	---------------	-------------	---------	---------	-----------	---------------

----	- รื้ - ชื้	--- ลื้	ทื้ ลื้ ชื้ มื้	----	รื้ ท - รื้	มื้ รื้ ชื้ มื้	- รื้ - ท
------	-------------	---------	-----------------	------	-------------	-----------------	-----------

- คื้ (- คื้)	- รื้ (- รื้)	- คื้ (- คื้)	- มื้ (- มื้)	- รื้ (- รื้)	- คื้ (- คื้)	(- - รื้ มื้	รื้ ค ท ล)
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	--------------	------------

(- - มื้ มื้	ชื้ มื้ รื้ ท)	(- - รื้ รื้	มื้ รื้ ทื้ ล)	(- - ท ท	รื้ ท ล ช)	(- - ล ล	ท ล ช ม)
--------------	----------------	--------------	----------------	----------	------------	----------	----------

- ล ช ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช - -	ล ท - รื้	- มื้ - รื้	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	-----------	-------------	---------

- ท ร ม	ร ช ร ม	ร ท ร ม	ร ม ช ล	- ท ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

รื้ ท ท ท	ล ท ช ล	(รื้ ท ท ท	ล ท ช ล)	รื้ ท ท ท	ล ท ช ล	(รื้ ท ท ท	ล ท ช ล)
-----------	---------	------------	----------	-----------	---------	------------	----------

ช ท ช ล	(ช ท ช ล)	ช ท ช ล	(ช ท ช ล)	(- - - -	ช ท ช ล	- - ท ช	ล ท คื้ รื้)
---------	-----------	---------	-----------	----------	---------	---------	--------------

- ล - ท	(- ล - ท)	- รื้ - ท	(- รื้ - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	- รื้ - มื้	(- รื้ - มื้)
---------	-----------	-----------	-------------	---------	-----------	-------------	---------------

- รื้ - ชื้	(- รื้ - ชื้)	- ลื้ - มื้	(- ลื้ - มื้)	- ท - รื้	(- ท - รื้)	- มื้ - ท	(- มื้ - ท)
-------------	---------------	-------------	---------------	-----------	-------------	-----------	-------------

- คื้ (- คื้)	- รื้ (- รื้)	- คื้ (- คื้)	- มื้ (- มื้)	- รื้ (- รื้)	- คื้ (- คื้)	- ท (- ท)	- ล (- ล)
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-----------	-----------

(- - - มื้	- - รื้ ท)	(- - - รื้	- - ท ล)	(- - - ท	- - ล ช)	(- - - ล	- - ช ม)
------------	------------	------------	----------	----------	----------	----------	----------

- ล ช ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช - -	ล ท - รื้	- มื้ - รื้	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	-----------	-------------	---------

- ทุ ร ม	ร ช ร ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	- ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
----------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

ร ฟ ม ฟ	ช ล ท ล	(ร ฟ ม ฟ	ช ล ท ล)	ร ฟ ม ฟ	ช ฟ ล ช	(ร ฟ ม ฟ	ช ฟ ล ช)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

ท ท ล ท	(ท ท ล ท)	ล ล ช ล	(ล ล ช ล)	ช ช ม ช	(ช ช ม ช)	ม ม ร ม	(ม ม ร ม)
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

ช ช (ช ช)	ล ล (ล ล)	ท ท (ท ท)	ร ร (ร ร)	- ม ช ม	ร ทุ - ร	- ทุ ร ม	ช ร ม ช
-----------	-----------	-----------	-----------	---------	----------	----------	---------

(- - - ร	- ร ร ร)	(- - ทุ ร	ล ทุ ร ม)	(- - - ช	- ช ช ช)	(- - ม ช	ร ม ช ล)
----------	----------	-----------	-----------	----------	----------	----------	----------

คํ คํ (คํ คํ)	รํ รํ (รํ รํ)	คํ คํ (คํ คํ)	มํ มํ (มํ มํ)	รํ รํ (รํ รํ)	คํ คํ (คํ คํ)	(- - รํ มํ	รํ คํ ท ล)
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	------------	------------

(- - มํ มํ	ชํ มํ รํ ท)	(- - รํ รํ	มํ รํ ทํ ล)	(- - ท ท	รํ ท ล ช)	(- - ล ล	ท ล ช ม)
------------	-------------	------------	-------------	----------	-----------	----------	----------

- ล ช ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช - -	ล ท - รํ	- มํ - รํ	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	----------	-----------	---------

- ทุ ร ม	ร ช ร ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	- ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
----------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

พ่อน ๒

[: - - - -	- - - -	- ฟ - ม	- ร - ช	- ฟ - ม	- รํ - ท	- รํ - ล	- ท - ช
------------	---------	---------	---------	---------	----------	----------	---------

- - - รํ	- - - ท	- - - ล	- - - ช	ล ท ล ช	- ร - ช	- - ร ม	ฟ ช ล ท
----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

- - - -	- - - -	- ล - ล	- - - ท	- - รํ ท	ล ช ล ท	- - รํ มํ	- รํ - ชํ
---------	---------	---------	---------	----------	---------	-----------	-----------

- - - มํ	- รํ - ชํ	- - - มํ	- รํ - ท	- มํ รํ ท	- ท ล ช	- ร - ช	ล ท - ล
----------	-----------	----------	----------	-----------	---------	---------	---------

- ร - ช	ล ท - ล	(- ร - ช	ล ท - ล)	- ร - ช	ล ท - ล	(- ร - ช	ล ท - ล)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

- รํ (- รํ)	- ท (- ท)	- ล (- ล)	- ช (- ช)	ล ท ล ช	- ร - ช	- - ล ท	ช ล - ท
-------------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	---------	---------

-ล-ท	(-ล-ท)	-ล-ท	(-ล-ท)	(----	-ล-ท	รื้มรื้ท	-ล-ฟ)
------	--------	------	--------	-------	------	----------	-------

-ล(-ล)	-ฟ(-ฟ)	-ม(-ม)	-ร(-ร)	มฟมร	-ล-ร	--ฟม	ร ม-ฟ:]
--------	--------	--------	--------	------	------	------	---------

ท่อน ๓

[:---ฟ	----	มร มฟ	-ล-ท	--รื้ล	รื้ท--	รื้ลรื้ท	รื้ทมื้รื้
--------	------	-------	------	--------	--------	----------	------------

(---รื้	----	ฟรื้มฟ	-มื้-รื้	มื้รื้ทล	ทรื้--	ทลรื้ท	-ล-ฟ)
---------	------	--------	----------	----------	--------	--------	-------

---ฟ	----	มร มฟ	-ล-ท	--รื้ท	ลฟ--	มร มฟ	-ล-ร
------	------	-------	------	--------	------	-------	------

(---ร	----	ลร มฟ	-ล-ร	มรทล	ทร--	ลร มฟ	ล ม-ฟ)
-------	------	-------	------	------	------	-------	--------

(---ล	-ท-ล)	(---ท	-ล-รื้	(---ล	-รื้-ม)	(---รื้	-มื้-ฟ)
-------	-------	-------	--------	-------	---------	---------	---------

รื้รื้รื้ท	รื้ทลฟ	(รื้รื้รื้ท	รื้ทลฟ)	รื้รื้รื้ท	รื้ทลฟ	(รื้รื้รื้ท	รื้ทลฟ)
------------	--------	-------------	---------	------------	--------	-------------	---------

เพื่ยวกลับลงจบ (๒)

(๑)

(---ท	-ล-ฟ)	(---ท	-ล-ฟ)	(---ท	-ล-ฟ)	(---ล	-ฟ-ม)
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

-ฟ(-ฟ)	-ม(-ม)	-ร(-ร)	-ท(-ท)	-ล-ร	--มฟ	-ทลฟ	-ม-ร:]
--------	--------	--------	--------	------	------	------	--------

(๒) ลงจบ

(---ท	-ล-ฟ)	(---ล	-ฟ-ม)	(---ฟ	-ม-ร)	-ล-ร	มฟชล
-------	-------	-------	-------	-------	-------	------	------

-มื้รื้ท	-ล-รื้	---ท	---ล	---ช	---ฟ	---ม	---ร
----------	--------	------	------	------	------	------	------

๓.๕.๓ สัจคีตลักษณ์ (Form)

๓.๕.๓.๑ สัจคีตลักษณ์เพลงตระเขย ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงตระเขย ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒ ท่อน และมีทำนองลาในช่วงท้าย สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A / B C / D C

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒ ครั้งแรก

ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนต่อท้ายท่อน ๒ และท้ายทำนองสรุป

ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองสรุป

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๕.๓.๒ สัจคีตลักษณ์เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๒ ท่อน สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A / B

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๕.๓.๓ สัจคีตลักษณ์เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

จากการสังเกตทำนองเพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น วิเคราะห์ได้ว่าเป็นเพลง ๓ ท่อน สามารถแสดงสัจคีตลักษณ์ได้ดังรูปแบบที่ปรากฏต่อไปนี้

A A' B C B' C' D C / F / G G'

ตัวอักษร A เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑

ตัวอักษร A' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ จังหวะที่ ๓-๔

ตัวอักษร B เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ จังหวะที่ ๕-๖

ตัวอักษร B' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ จังหวะที่ ๕-๑๐, ๑๓-๑๔

ตัวอักษร C เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ จังหวะที่ ๗-๘

ตัวอักษร C' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๑-๑๒

ตัวอักษร D เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๕-๑๖

ตัวอักษร F เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๒

ตัวอักษร G เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๓

ตัวอักษร G' เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองท่อน ๓ เทียบกลับ

เครื่องหมายทับ “/” เป็นสัญลักษณ์แทนการจบท่อน

๓.๕.๔ จังหวะ (Rhythm)

๓.๕.๔.๑ จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งที่ใช้ตีประกอบเพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น และ เพลงโหมโรงเทิด ศ.ร. ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตจำนวน ๑ บรรทัด เป็นเกณฑ์ควบคุมในการ แสดงความยาวของจังหวะฉิ่ง จะสามารถแสดงได้ดังนี้

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ	--- ฉิ่ง	--- ฉับ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

๓.๕.๔.๒ จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบเพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น และ เพลงโหมโรงเทิด ศ.ร. ๓ ชั้น มีการใช้หน้าทับที่แตกต่างกัน คือ เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น ใช้หน้าทับ ตระ ๒ ชั้น เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น ใช้หน้าทับปรบไ้ ๒ ชั้น และ เพลงโหมโรงเทิด ศ.ร. ๓ ชั้น ใช้ หน้าทับปรบไ้ ๓ ชั้น หากใช้ตารางบันทึกโน้ตเป็นเกณฑ์ควบคุมในการแสดงความยาวของจังหวะ หน้าทับ จะสามารถแสดงได้ดังต่อไปนี้

หน้าทับปรบไ้ อัตราจังหวะ ๒ ชั้น

-ทัง-ติง	-โ้๊ะ-จ๊ะ	-โ้๊ะ-จ๊ะ	-โ้๊ะ-จ๊ะ	-ติง-ทัง	-ติง-ติง	-ทัง-ติง	-ติง-ทัง
----------	-----------	-----------	-----------	----------	----------	----------	----------

หน้าทับปรบไ้ อัตร่าจ้งหะ ๓ ชั้น

-ท้ง-ดิง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	----	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ
-ดิง-ดิง	-ท้งดิงท้ง	ดิงท้ง-ดิง	-โ้จ๊ะ-จ๊ะ	-ดิง-ท้ง	-ดิง-ดิง	-ท้ง-ดิง	-ดิง-ท้ง

หน้าทับตระ อัตร่าจ้งหะ ๒ ชั้น

----	--- ดิง	----	--- ละ	----	--- ตู้บ	--- ดิง	--- ต่อม
----	--- ตู้บ	--- ดิง	--ตู้บท้ง	--- ดิง	--ตู้บท้ง	--- ดิง	--- ต่อม
--- ตู้บ	-เพริง-ท้ง	--- ละ	-ตู้บ-ดิง	--- ท้ง	--- ตริง	-ดิง-ตู้บ	-เพริง-ต่อม
----	--- ตู้บ	--- ดิง	--ตู้บท้ง	--- ดิง	--ตู้บท้ง	--- ดิง	--- ต่อม
--- ดิง	--ตู้บท้ง	--- ละ	--- ตู้บ	-ดิง-ตุ้ม	--ตู้บท้ง	--- ดิง	--- ตุ้ม
--- ท้ง	-ละ-ตู้บ	-ดิง-ต่อม	--ตู้บท้ง	--- ดิง	--- ต่อม	--ตู้บท้ง	-ดิง-ต่อม
--- ท้ง	-ละ-ตู้บ	-ดิง-ตุ้ม	--ตู้บท้ง	--- ดิง	--- ตุ้ม	--- ท้ง	-ละ-ตู้บ
-ดิง-ต่อม	--ตู้บท้ง	--- ดิง	--- ต่อม	--ตู้บท้ง	-ดิง-ต่อม	--ตู้บท้ง	-ดิง-ต่อม

จากความยาวของจ้งหะหน้าทับที่ใช้ตีประกอบข้างต้น สามารถอธิบายถึงจำนวนจ้งหะหน้าทับของเพลงตระเชียว ๒ ชั้น เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ได้ดังนี้

๑. เพลงตระเชียว ๒ ชั้น

เป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวทั้งหมด ๒ จ้งหะ

๒. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๔ จ้งหะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จ้งหะ

รวมแล้วเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๘ จ้งหะ

๓. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ มีความยาวทั้งหมด ๑๖ จ้งหะ

ท่อน ๒ มีความยาวทั้งหมด ๔ จ้งหะ

ท่อน ๓ มีความยาวทั้งหมด ๔ จ้งหะ

รวมแล้วเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น มีความยาวทั้งหมด ๒๔ จ้งหะ

๓.๕.๕ รายละเอียดการวิเคราะห์

รายละเอียดการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ว่าด้วยเรื่องของกระสวนทำนอง สาร์ตละ และทาง ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนรายละเอียดการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงตระกูล ๒ ชั้น คู่กับเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น ท่อน ๑ เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น ท่อน ๑ คู่กับเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น ท่อน ๒ และเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น ท่อน ๒ คู่กับเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น ท่อน ๓ ควบคู่กันไปในครั้งละ ๑ ครั้งจังหวะหน้าทับ และในกรณีที่ในเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น มีทำนองที่ียวกลับ แต่มีการใช้ทำนองที่ขยายมาจากอัตรา ๒ ชั้นทำนองเดียวกัน ก็จะทำให้การวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ในบทนี้ จะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในบทที่ ๔ ต่อไป

ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระกูล ๒ ชั้น

----	--- ท	--- ท	--- ม
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น

----	--- ซ	--- ล	ทลซ - ลท	- ลซลท	- รี่ - ล	ท ล รี่ ล	ท ลซ - ม
------	-------	-------	----------	--------	-----------	-----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระกูล ๒ ชั้น

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น

----	--- X	--- X	XXX - XX	- XXXX	- X - X	X X X X	X XX - X
------	-------	-------	----------	--------	---------	---------	----------

สาร์ตละ

๑. เพลงตระกูล ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสาร์ตละ คือ ท > ล > ซ > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสาร์ตละ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ท   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเซ็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเซ็ญ ๒ ชั้น

--- ร	--- ท	- ท - ท	--- ล
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

--- ร	--- ม	- ล ช ม	- ร - ท	- ร - -	ทลช - ม	- ร - -	ม ร ท - ล
-------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเซ็ญ ๒ ชั้น

--- X	--- X	- X - X	--- X
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

--- X	--- X	- X X X	- X - X	- X - -	XXX - X	- X - -	XXX - X
-------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเซ็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ม > ร > ท > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ้ > ม้ > รั > ท   สำนวนรับ คือ ม้ > รั > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

--- รั	- รั - รั	- ซ้ - ม้	- รั - ล
--------	-----------	-----------	----------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	--- ซ	--- ฟ	- ม - ร	--- ทุ	--- รั	--- ม	- ซ - ล
------	-------	-------	---------	--------	--------	-------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	--- X	--- X	- X - X	--- X	--- X	--- X	- X - X
------	-------	-------	---------	-------	-------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม̣ > ร̣ > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ฟ > ม > ร   สำนวนรับ คือ ร > ม > ซ > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ร̣ - ท	- ล - ซ	- ล ซ ซ	- ซ - ซ
----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	- ท - ร̣	ม̣ ร̣ ซ̣ ม̣	ร̣ ท - ล	ท ล ซ ม	- ร - ม	- ม̣ ร̣ ท	- ล - ซ
------	----------	-------------	----------	---------	---------	-----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	- X - X	X X X X	X X - X	X X X X	- X - X	- X X X	- X - X
------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รํ > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ มํ > รํ > ท > ล   สำนวนรับ คือ รํ > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

----	--- ท	--- ท	--- ม
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ม ร ม	ซ ม ร ม	ซ ม ร ม	ซ ล ซ ซ	- มํ รํ ท	มํ รํ ท ล	รํ ท ล ซ	ท ล ซ ม
---------	---------	---------	---------	-----------	-----------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- XXX	XXXX	XXXX	XXXX	- XXX	XXXX	XXXX	XXXX
-------	------	------	------	-------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ท > ล > ซ > ม$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ม > ซ > ล > ซ$ สำนวนรับ คือ $ท > ล > ซ > ม$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

--- ร	--- ท	- ท - ท	--- ล
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- ล ช ม	ช ม ร ทุ	- ล - ทุ	- ร - ม	- ร ม ร	ช ม ร ม	ล ช ม ช	ท ล ช ล
---------	----------	----------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

--- X	--- X	- X - X	--- X
-------	-------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- XXX	XXXX	- X - X	- X - X	- XXX	XXXX	XXXX	XXXX
-------	------	---------	---------	-------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม > ร > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ทุ > ร > ม   สำนวนรับ คือ ร > ม > ช > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

--- รั	- รั - รั	- รั - รั	- รั - รั
--------	-----------	-----------	-----------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ท ช ท ล	ท ช ท ล	ท ช ท ล	รั ท ม รั	ม ท ม รั	ม ท ม รั	ม ท ม รั	ม ท รั ล
---------	---------	---------	-----------	----------	----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	- X - X	- X - X
-------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม > รั > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ช > ล > ท > รั   สำนวนรับ คือ ม > รั > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ชลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ชลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- รี่ - ท	- ล - ซ	- ล ซ ซ	- ซ - ซ
-----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ท ซ ท ล	รี่ ท มี่ รี่	มี่ ท มี่ รี่	มี่ ท รี่ ล	ท ล ซ ม	- ร - ม	- มี่ รี่ ท	- ล - ซ
---------	---------------	---------------	-------------	---------	---------	-------------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{รี่} > \text{ท} > \text{ล} > \text{ซ}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{มี่} > \text{รี่} > \text{ท} > \text{ล}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{รี่} > \text{ท} > \text{ล} > \text{ซ}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

----	--- ท	--- ท	--- ล
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- ท	--- ล	--- ท	--- มี่	--- รั	--- ท	ล ท รั ท	ล ซ - ล
-------	-------	-------	---------	--------	-------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

----	--- X	--- X	--- X
------	-------	-------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	X X X X	X X - X
-------	-------	-------	-------	-------	-------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{มี่} > \underline{รั} > \underline{ท} > \underline{ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล} > \underline{ท} > \underline{รั} > \underline{มี่}$ สำนวนรับ คือ $\underline{มี่} > \underline{รั} > \underline{ท} > \underline{ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

- ซ - ซ	-- ล ท	- ล - ท	- คํ - รั
---------	--------	---------	-----------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	- <u>ท</u> - ท	ล ท รั ท	ล ซ - ล	--- รั	--- ซ	ล ซ ล ท	- คํ - รั
------	----------------	----------	---------	--------	-------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

- X - X	-- X X	- X - X	- X - X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	- X - X	X X X X	X X - X	--- X	--- X	X X X X	- X - X
------	---------	---------	---------	-------	-------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ท > คํ > รั$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ม > รั > ท > ล$ สำนวนรับ คือ $ล > ท > คํ > รั$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)

สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

--- รั	- รั - รั	-- ซลท	- รั - มี่
--------	-----------	--------	------------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - รั	รั รั - มี่
------	--------	------------	-----------	---------	---------	----------	-------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	-- XXX	- X - X
-------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	--- X	- X X X	- X - X	- X - X	X X - X	X X - X	X X - X
------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ท > รั > มี่$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ริ > ริ > ริ > ริ   สำนวนรับ คือ ถ > ท > ริ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ฟ - ถ	- ฟ - ม	ม ม - ริ	ริ ริ - ท
---------	---------	----------	-----------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	- ริ - ช	--- ถ	ที่ ถ ช ม	----	ริ ท - ริ	ม ริ ช ม	- ริ - ท
------	----------	-------	-----------	------	-----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	- X - X	--- X	X X X X	----	X X - X	X X X X	- X - X
------	---------	-------	---------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ พี่ > มี่ > รี่ > ท

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ท > ล > ซ > ม   สำนวนรับ คือ ซึ > มี่ > รี่ > ท

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- - คํ คํ	คํ คํ - รี่	รี่ รี่ - มี่	มี่ มี่ - ท
-----------	-------------	---------------	-------------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- คํ (- คํ)	- รี่ (- รี่)	- คํ (- คํ)	- มี่ (- มี่)	- รี่ (- รี่)	- คํ (- คํ)	(- - รี่ มี่	รี่ ค ท ล)
-------------	---------------	-------------	---------------	---------------	-------------	--------------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- - X X	X X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	-- XX	XXXX
---------	---------	---------	---------	---------	---------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ร > ค > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ซ > ค > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ค > ท > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediante)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

-- ซลท	- ร - ล	- ซ --	ทลซ - ม
--------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

(-- ม ม)	ซ ม ร ท)	(-- ร ร	ม ร ท ล)	(-- ท ท	ร ท ล ซ)	(-- ล ล	ท ล ซ ม)
----------	----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X --	XXX - X
--------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX
-------	------	-------	------	-------	------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > ล > ซ > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ร - ท	- ท - ท	- ม - ร	- ท - ล
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- ล ช ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช - -	ล ท - รั	- มี่ - รั	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	----------	------------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- X X X	- X - X	X X - X	X X - X	- X - -	X X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{มี่ > รั > ท > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ช > ล > ท}$ สำนวนรับ คือ $\underline{มี่ > รั > ท > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางพื้น   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- รื - ท	- ล - ซ	- ล ซ ซ	- ซ - ซ
----------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ทุ ร ม	ร ช ร ม	ร ทุ ร ม	ร ม ซ ล	- ทุ ร ม	ร ม ซ ล	ท ล ซ ฟ	ม ร - ซ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X X X	- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รื > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ซ > ล   สำนวนรับ คือ รื > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X ร ม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X ร ม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงป้อนุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงป้อนุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จ้งหะที่ ๕ (ครั้งจ้งหะหน้า)

๑. เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

----	---ท	---ท	---ล
------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ร้ททท	ลทซล	(ร้ททท	ลทซล)	ร้ททท	ลทซล	(ร้ททท	ลทซล)
-------	------	--------	-------	-------	------	--------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

----	---X	---X	---X
------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ท > ล > ท > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ท > ล > ท > ล$ สำนวนรับ คือ $ท > ล > ท > ล$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

ทาง

๑. เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางกรอ

๑.๒ บันใดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงป้อนุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงป้อนุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supersonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ซ - ซ	-- ล ท	- ล - ท	- คํ - รั
---------	--------	---------	-----------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ซ ท ซ ล	(ซ ท ซ ล)	ซ ท ซ ล	(ซ ท ซ ล)	(----)	ซ ท ซ ล	-- ท ซ	ล ท คํ รั
---------	-----------	---------	-----------	--------	---------	--------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	-- X X	- X - X	- X - X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	----	X X X X	-- X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ซ > ล > ท > รั$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ท > ล > ท > ล$ สำนวนรับ คือ $ซ > ล > ท > รั$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลือลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลือลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ญออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพ็ญออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

--- รั	- รั - รั	-- ซลท	- รั - มี่
--------	-----------	--------	------------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ล - ท	(- ล - ท)	- รั - ท	(- รั - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	- รั - มี่	(- รั - มี่)
---------	-----------	----------	------------	---------	-----------	------------	--------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

--- X	- X - X	-- XXX	- X - X
-------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ท > รั > มี่

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ท > รั > ท   สำนวนรับ คือ ล > ท > รั > มี่

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่ญจมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่ญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ฟี - ตี่	- ฟี - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ท
------------	------------	---------------	-------------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- รี่ - ซี่	(- รี่ - ซี่)	- ตี่ - มี่	(- ตี่ - มี่)	- ท - รี่	(- ท - รี่)	- มี่ - ท	(- มี่ - ท)
-------------	---------------	-------------	---------------	-----------	-------------	-----------	-------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\text{ฟี} > \text{มี่} > \text{รี่} > \text{ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ม > ร > ค > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ซ > ค > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ค > ท > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

-- ซลท	- ร - ล	- ซ --	ทลซ - ม
--------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

(--- ม)	-- ร ท	(--- ร	-- ท ล)	(--- ท	-- ล ซ)	(--- ล	-- ซ ม)
---------	--------	--------	---------	--------	---------	--------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X --	XXX - X
--------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- X	-- XX	--- X	-- XX	--- X	-- XX	--- X	-- XX
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > ล > ซ > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ร - ท	- ท - ท	- ม - ร	- ท - ล
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ล ซ ม	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X X X	- X - X	X X - X	X X - X	- X - -	X X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ท   สำนวนรับ คือ มิ่ง > รุ่ง > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- รุ่ง - ท	- ล - ซ	- ล ซ ซ	- ซ - ซ
------------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- ทุ ร ม	ร ช ร ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	- ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
----------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X X X	- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ท > ล > ช}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ม > ช > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ท > ล > ช}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ชลท X ร ม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเซ็ญ ๒ ชั้น

- ซ --	พมร - ล	- ซ --	พมร - ซ
--------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ร ฟ ม ฟ	ซ ล ท ล	(ร ฟ ม ฟ	ซ ล ท ล)	ร ฟ ม ฟ	ซ ฟ ล ซ	(ร ฟ ม ฟ	ซ ฟ ล ซ)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเซ็ญ ๒ ชั้น

- X --	XXX - X	- X --	XXX - X
--------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเซ็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ซ > ซ > ซ > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ฟ > ซ > ล   สำนวนรับ คือ ร > ม > ฟ > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเซ็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงป้อนุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงป้อนุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จ้งหะที่ ๑๓ (คร้งจ้งหะหลัง)

๑. เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

- ร - ม	-- ฟซล	- ท --	ทลซ - ม
---------	--------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ท ท ล ท	(ท ท ล ท)	ล ล ซ ล	(ล ล ซ ล)	ซ ซ ม ซ	(ซ ซ ม ซ)	ม ม ร ม	(ม ม ร ม)
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

- X - X	-- XXX	- X --	XXX - X
---------	--------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ท > ล > ซ > ม}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร > ท > ล}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ท > ล > ซ > ม}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันใดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงป้อนุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงป้อนุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ล - ซ	-- ฟมร	- ท --	กรม - ซ
---------	--------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

ซซ (ซซ)	ลล (ลล)	ทท (ทท)	รร (รร)	- มซม	รท-ร	- ทรม	ซรมซ
---------	---------	---------	---------	-------	------	-------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	-- XXX	- X --	XXX - X
---------	--------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	- X X X	X X - X	- X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ท > ร > ม > ซ$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ซ > ล > ท > รั$ สำนวนรับ คือ $ท > ร > ม > ซ$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลือลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพ็ญออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)
สำนวนรับ คือ ทางเพ็ญออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

- ม - ล	- ซ - -	พมร - ม	- - พซล
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

(- - - ร	- ร ร ร)	(- - ทุ ร	ล ทุ ร ม)	(- - - ซ	- ซ ซ ซ)	(- - ม ซ	ร ม ซ ล)
----------	----------	-----------	-----------	----------	----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - -	XXX - X	- - XXX
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- - - X	- X X X	- - X X	X X X X	- - - X	- X X X	- - X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเซญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ล > ทุ > ร > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

-- คํ คํ	คํ คํ - รั	รั รั - มํ	มํ มํ - ล
----------	------------	------------	-----------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

คํ คํ (คํ คํ)	รั รั (รั รั)	คํ คํ (คํ คํ)	มํ มํ (มํ มํ)	รั รั (รั รั)	คํ คํ (คํ คํ)	(-- รั มํ	รั คํ ท ล)
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-----------	------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

-- XX	XX - X	XX - X	XX - X
-------	--------	--------	--------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	XXXX	-- XX	XXXX
------	------	------	------	------	------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $มํ > รั > คํ > ล$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ > ค > รั > ม   สำนวนรับ คือ รั > ค > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงรอบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงรอบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงรอบน มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ครม X ซล X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

-- ซลท	- รั - ล	- ซ --	ทลซ - ม
--------	----------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

(- - ม ม)	ซ ม รั ท)	(- - รั รั	ม รั ท ล)	(- - ท ท	รั ท ล ซ)	(- - ล ล	ท ล ซ ม)
-----------	-----------	------------	-----------	----------	-----------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X --	XXX - X
--------	---------	--------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX	-- XX	XXXX
-------	------	-------	------	-------	------	-------	------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ท > ล > ซ > ม

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ร > ท > ล   สำนวนรับ คือ ท > ล > ซ > ม

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ร - ท	- ท - ท	- ม - ร	- ท - ล
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ล ซ ม	- ร - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ซ - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- XXX	- X - X	XX - X	XX - X	- X - -	XX - X	- X - X	- X - X
-------	---------	--------	--------	---------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม > ร > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ช > ล > ท   สำนวนรับ คือ ม > ร > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางขึ้น   สำนวนรับ คือ ทางขึ้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- ร > ท	- ล - ช	- ล ช ช	- ช - ช
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ท ร ม	ร ช ร ม	ร ท ร ม	ร ม ช ล	- ท ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X X X	- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ร > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ซ > ล   สำนวนรับ คือ ร > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงตระเข็ญ ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- เท่าตามเสียงลูกตก -
----

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น

----	----	- ฟ - ม	- ร - ซ	- ฟ - ม	- ร็ - ท	- ร็ - ล	- ท - ซ
------	------	---------	---------	---------	----------	----------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- เท่าตามเสียงลูกตก -
----

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น

----	----	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X
------	------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ทำนองเท่า๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ม > ฟ > ซ   สำนวนรับ คือ ร็ > ท > ล > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น๑.๒ บันไดเสียง คือ ไม่ปรากฏตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ไม่ปรากฏ

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสั้นน้อย ๒ ชั้น

-- ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
--------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

--- รั	--- ท	--- ล	--- ซ	ล ท ล ซ	- ร - ซ	-- ร ม	ฟ ซ ล ท
--------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสั้นน้อย ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	--- X
--------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

--- X	--- X	--- X	--- X	X X X X	- X - X	-- X X	X X X X
-------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสั้นน้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{รั > ท > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสั้นน้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงอย่างเดียว มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออต่าง มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
-------------	-----------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	----	--- ล	--- ท	-- รี่ ท	ล ซ ล ท	-- รี่ มี่	- รี่ - ซ
------	------	-------	-------	----------	---------	------------	-----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- X - X	- X - X	X X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

----	----	--- X	--- X	-- XX	X XXX	-- XX	- X - X
------	------	-------	-------	-------	-------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รี่ > ท > ล > ซ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ร > ซ > ล > ทสำนวนรับ คือ ท > รี่ > มี่ > ซ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- ร - ซ	-- ล ท	- ล - ท	ท ท - ล
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- มี่	- รี่ - ซี่	--- มี่	- รี่ - ท	- มี่ รี่ ท	- ท ล ซ	- ร - ซ	ล ท - ล
---------	-------------	---------	-----------	-------------	---------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- X - X	-- X X	- X - X	X X - X
---------	--------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- X	- X - X	--- X	- X - X	- X X X	- X X X	- X - X	X X - X
-------	---------	-------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{มี่ > รี่ > ท > ล}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ซ้ > ม้ > รั > ท   สำนวนรับ คือ ม้ > รั > ท > ล

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--- ซ	- ล ล ล	--- ท	- ล ล ล
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- ร - ซ	ล ท - ล	(- ร - ซ	ล ท - ล)	- ร - ซ	ล ท - ล	(- ร - ซ	ล ท - ล)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--- X	- X X X	--- X	- X X X
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- X - X	X X - X	- X - X	X X - X	- X - X	X X - X	- X - X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ด} > \text{ท} > \text{ด}}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ด} > \text{ท} > \text{ด}}$ สำนวนรับ คือ $\underline{\text{ซ} > \text{ด} > \text{ท} > \text{ด}}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

-- ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	--- ท
--------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ร̣ (- ร̣)	- ท (- ท)	- ด (- ด)	- ซ (- ซ)	ล ท ล ซ	- ร - ซ	-- ล ท	ซ ล - ท
-------------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	--------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	--- X
--------	---------	---------	-------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X	-- XX	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ท > ล > ซ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- ล ล ล	- ท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล
---------	-----------	-------------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ล - ท	(- ล - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	(- - - -	- ล - ท	รี่ มี่ รี่ ท	- ล - ฬ)
---------	-----------	---------	-----------	----------	---------	---------------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- X X X	- X - X	- X - X	- X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	----	- X - X	X X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------	------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม > ร > ท > ล

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ท > ล > ท   สำนวนรับ คือ ร > ท > ล > ฟ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีคงที่ (Stand Still)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางเพียง อต่ำ มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียง อต่ำ มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ล (- ล)	- ฟ (- ฟ)	- ม (- ม)	- ร (- ร)	ม ฟ ม ร	- ล - ร	-- ฟ ม	ร ม - ฟ
-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	--------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	- X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	X X X X	- X - X	-- X X	X X - X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	--------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ล > ร > ม > ฟ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ฟ > ม > ร   สำนวนรับ คือ ล > ร > ม > ฟ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ   สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

ท่อน ๓

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--- ทุ	- ร ร ร	--- ม	- ร ร ร
--------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- ฟ	----	ม ร ม ฟ	- ล - ท	-- ร ี ล	ร ี ท --	ร ี ล ร ี ท	ร ี ท ม ี ร ี
-------	------	---------	---------	----------	----------	-------------	---------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--- X	- X X X	--- X	- X X X
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- X	----	X X X X	- X - X	-- X X	X X --	X X X X	X X X X
-------	------	---------	---------	--------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ทุ > ร > ม > ร$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ม > ฟ > ล > ท$ สำนวนรับ คือ $ฟ > ล > ท > ร ี$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสั้นน้อย ๒ ชั้น

- ล - ฟ	-- ฟมร	- ล - ร	-- รมฟ
---------	--------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

(---ร)	----	ฟ ร ม ฟ	- ม - ร	ม ร ท ล	ท ร --	ท ล ร ท	- ล - ฟ
--------	------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสั้นน้อย ๒ ชั้น

- X - X	-- XXX	- X - X	-- XXX
---------	--------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

--- X	----	X X X X	- X - X	X X X X	X X --	X X X X	- X - X
-------	------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสั้นน้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ร > ม > ฟ$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $ล > ฟ > ม > ร$ สำนวนรับ คือ $ร > ท > ล > ฟ$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสั้นน้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลือลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลือลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

-- รมฟ	- ล - ท	- รี่ - ท	- ล - ฟ
--------	---------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- ฟ	----	ม ร ม ฟ	- ล - ท	-- รี่ ท	ล ฟ --	ม ร ม ฟ	- ล - ร
-------	------	---------	---------	----------	--------	---------	---------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

-- XXX	- X - X	- X - X	- X - X
--------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- X	----	X X X X	- X - X	-- X X	X X --	X X X X	- X - X
-------	------	---------	---------	--------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ รี่ > ท > ล > ฟ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ม > ฟ > ล > ท   สำนวนรับ คือ ล > ฟ > ม > ร

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสังขันธ์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediante)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสังขันธ์น้อย ๒ ชั้น

- ท ล ฟ	ล ฟ ม ร	- ล - ร	- ร ม ฟ
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

(--- ร	----	ล ร ม ฟ	- ล - ร	ม ร ท ล	ท ร --	ล ร ม ฟ	ล ม - ฟ)
--------	------	---------	---------	---------	--------	---------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังขันธ์น้อย ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	- X - X	- X X X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

--- X	----	X X X X	- X - X	X X X X	X X --	X X X X	X X - X
-------	------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังขันธ์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $ล > ร > ม > ฟ$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองसारัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ฟ > ม > ร   สำนวนรับ คือ ล > ร > ม > ฟ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--- ม	- ฟ ฟ ฟ	--- ล	- ฟ ฟ ฟ
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

(--- ล	- ท - คี่)	(--- ท	- คี่ - รี่)	(--- คี่	- รี่ - มี่)	(--- รี่	- มี่ - ฟี่)
--------	------------	--------	--------------	----------	--------------	----------	--------------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--- X	- X X X	--- X	- X X X
-------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

--- X	- X - X	--- X	- X - X	--- X	- X - X	--- X	- X - X
-------	---------	-------	---------	-------	---------	-------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ ม > ฟ > ล > ฟ

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีคงที่ (Stand Still)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ ล > ท > ค > ร   สำนวนรับ คือ ค > ร > ม > ฟ

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิธีขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญญามูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญญามูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- ล - ฟ	-- ฟมร	- ล - ร	-- รมฟ
---------	--------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ร ร ร ท	ร ท ล ฟ	(ร ร ร ท	ร ท ล ฟ)	ร ร ร ท	ร ท ล ฟ	(ร ร ร ท	ร ท ล ฟ)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- X - X	-- XXX	- X - X	-- XXX
---------	--------	---------	--------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X	X X X X
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ค > ร > ม > ฟ}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิธีขึ้น (Way Up)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ท > ล > ฟ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ท > ล > ฟ}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิธีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิธีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางขึ้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ ร ม ฟ X ล ท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๓ (Mediant)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--รมฟ	-ล-ท	-ล-ช	-ฟ-ม
-------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

(---ท	-ล-ฟ)	(---ท	-ล-ฟ)	(---ท	-ล-ฟ)	(---ล	-ฟ-ม)
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

๑. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น เที้ยวกลับ

(---ท	-ล-ฟ)	(---ล	-ฟ-ม)	(---ฟ	-ม-ร)	-ล-ร	มฟชล
-------	-------	-------	-------	-------	-------	------	------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--XXX	-X-X	-X-X	-X-X
-------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

---X	-X-X	---X	-X-X	---X	-X-X	---X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

๓. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น เที้ยวกลับ

---X	-X-X	---X	-X-X	---X	-X-X	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ท > ล > ฟ > ม}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถึลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ร > ท > ล > ฟ}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ท > ล > ฟ > ม}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถึลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถึลง (Way Down)

๓. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น เที้ยวกลับ

๓.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ท > ล > ฟ > ม}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ร > ม > ฟ > ล}$

๓.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถึขึ้น (Way Up)   สำนวนรับ คือ วิถึขึ้น (Way Up)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงถูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลือลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลือลูกซัด

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Mediant)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

๓. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น เทียวกลับ

๓.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลือลูกซัด   สำนวนรับ คือ ทางลูกลือลูกซัด

๓.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- ฟ ล ม	ฟ ม ร ทุ	ม ร ฟ ม	ร ทุ - ร
---------	----------	---------	----------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- ฟ (- ฟ)	- ม (- ม)	- ร (- ร)	- ทุ (- ทุ)	- ล - ร	-- ม ฟ	- ท ล ฟ	- ม - ร
-----------	-----------	-----------	-------------	---------	--------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น เทียวกลับ (ลงวา)

- ม ี ร ทุ	- ล - ร	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
------------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

กระสวนทำนอง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- X X X	X X X X	X X X X	X X - X
---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๑ ชั้น

- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	- X - X	-- X X	- X X X	- X - X
---------	---------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

๑. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น เที้ยวกลับ (ลงวา)

- X X X	- X - X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X	--- X
---------	---------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

สารัตถะ

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ ทำนองสารัตถะ คือ $\underline{ด > ฟ > ม > ร}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง คือ วิถีลง (Way Down)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ฟ > ม > ร > ท}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ด > ฟ > ม > ร}$

๒.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

๑. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น เที้ยวกลับ (ลงวา)

๑.๑ ทำนองสารัตถะ

สำนวนทำ คือ $\underline{ม > ร > ท > ด}$ สำนวนรับ คือ $\underline{ซ > ฟ > ม > ร}$

๑.๒ วิธีการเคลื่อนที่ของเสียง

สำนวนทำ คือ วิถีลง (Way Down)   สำนวนรับ คือ วิถีลง (Way Down)

ทาง

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง คือ ทางพื้น

๑.๒ บันไดเสียง คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๒. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น

๒.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางลูกลื้อลูกขัด   สำนวนรับ คือ ทางพื้น

๒.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๖ (Sub-mediant)

สำนวนรับ คือ ทางนอก มีกลุ่มเสียงปัญจมูล คือ รมฟ X ลท X

ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปัญจมูลอยู่ในลำดับที่ ๑ (Tonic)

๑. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น เทียวกลับ (ลงวา)

๑.๑ วิธีดำเนินทำนอง

สำนวนทำ คือ ทางกรอ

สำนวนรับ คือ ทางกรอ

๑.๒ บันไดเสียง

สำนวนทำ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๒ (Supertonic)

สำนวนรับ คือ ทางเพียงออล่าง มีกลุ่มเสียงปี่จุมูล คือ ซลท X รม X
ตำแหน่งของเสียงลูกตกภายในกลุ่มเสียงปี่จุมูลอยู่ในลำดับที่ ๕ (Dominant)

บทที่ ๔

วิเคราะห์การประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท จำนวน ๕ เพลง ที่ผู้วิจัยได้ใช้ หลักการวิเคราะห์เพลงไทย หรือที่เรียกว่าสังคีตลักษณ์วิเคราะห์ทางด้านดุริยางค์ไทย ในการจำแนก ทำนองเพลงให้เห็นถึงส่วนย่อยต่าง ๆ ที่อยู่ภายในเพลงโหมโรงดังปรากฏในบทที่ ๓ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ พบเห็นรายละเอียด รวมถึงข้อสังเกต ที่เกิดขึ้นในทำนองเพลงโหมโรง ซึ่งผู้วิจัยสามารถหยิบยก ประเด็นเหล่านี้ จำแนกออกเป็นหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เพื่ออธิบายผลการวิเคราะห์การประพันธ์เพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ในบทที่ ๔ ดังนี้

๔.๑ การให้ชื่อผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

๔.๑.๑ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามทำนอง

๔.๑.๒ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามผล

๔.๑.๓ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามสิ่งที่ระลึก

๔.๒ ลักษณะการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

๔.๒.๑ การขยายทำนอง

๔.๒.๒ การดัดแปลงทำนอง

๔.๓ รูปแบบของการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

๔.๓.๑ รูปแบบสังคีตลักษณ์การประพันธ์เพลงโหมโรง

๔.๓.๒ การประพันธ์ทำนองที่วกกลับ

๔.๓.๓ การประพันธ์ทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๔ ประเภทของผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

๔.๔.๑ เพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป

๔.๔.๒ เพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะ หรือสำนักดนตรีนั้น ๆ

๔.๔.๓ เพลงโหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมดา

๔.๕ ลักษณะการประพันธ์วิธีดำเนินการทำนองเพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

๔.๕.๑ การประพันธ์ทางพื้น

๔.๕.๒ การประพันธ์ทางกรอ

๔.๕.๓ การประพันธ์ทางลูกล่อลูกขัด

ในการอธิบายรายละเอียดเนื้อหาของในหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการที่ท่านผู้รู้ได้อธิบายไว้ ตัวอย่างเช่น เรื่องการให้ชื่อเพลง ก็ได้ใช้หลักการของครุมนตรี ตราโมท ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือคำบรรยายดุริยางคศิลป์ไทย หรือเนื้อหาเรื่องการแบ่งประเภทเพลง โหมโรง ก็ได้ใช้หลักการที่นายวิเชียร กุลคัมภ์ ได้อธิบายไว้ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย เป็นต้น หากแต่บางเนื้อหาที่ไม่ได้มีท่านผู้รู้ได้อธิบายไว้นั้น ผู้วิจัยได้ใช้ห้องสมุดความรู้ต่าง ๆ รวมถึงพิจารณาของของผู้วิจัยเองในการให้ขอสรุป ถึงกระนั้นก็อยู่ในข้อเท็จจริงที่ได้พบเห็นดังปรากฏในทำนองเพลงโหมโรงทั้งหลาย โดยมีเนื้อหาสาระในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๔.๑ การให้ชื่อผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

การให้ชื่อผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่ได้ทำการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง ผู้วิจัยได้ใช้คำบรรยายของครุมนตรี ตราโมท ในหนังสือคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย บทที่ ๓ เรื่องความรู้เบื้องต้นและความเห็น ตอนที่ ๕ ว่าด้วยหลักการให้ชื่อเพลง ซึ่งมีการแบ่งประเภทหลักการให้ชื่อเพลงไว้จำนวน ๕ ประเภทดังนี้ (มนตรี ตราโมท, ๒๕๔๕: ๑๑๐-๑๑๑)

๑. ให้ชื่อตามสำเนียง เมื่อสำเนียงเป็นอย่างไร จีน หรือ แจก มอญ ฉวน เขมร ฯลฯ ก็ให้ชื่อไปตามนั้น
๒. ให้ชื่อตามทำนอง ทำนองดำเนินไปอย่างไร ก็ให้ชื่อไปอย่างนั้น เช่น ลมพัดชายเขา มีทำนองเย็น ๆ เรื่อย ๆ หรือเช่นมอญร้องไห้ มีสำเนียงมอญ (ตามข้อ ๑) และมีทำนองร้องโหยหวาน โสภเสรา ดังนี้ เป็นต้น
๓. ให้ชื่อตามเหตุ อะไรเป็นเหตุให้เกิดเพลงนั้นขึ้น ก็เอาเหตุนั้นมาให้ชื่อเพลง เช่น เพลง “ทรงพระสุบิน” นัยว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หรือกษัตริย์องค์ใดองค์หนึ่งในสมัยอยุธยาทรงพระสุบินได้เพลงนี้มา
๔. ให้ชื่อตามผล เพลงนั้นบรรเลงเพื่อประสงค์ให้บังเกิดผลอย่างไร ก็ให้ชื่อเพลงเช่นนั้น เช่น เพลง “มหาฤกษ์” “มหาชัย”
๕. ให้ชื่อตามสิ่งที่ระลึก อะไรเป็นสิ่งที่จะทำให้เป็นสิ่งที่ระลึกถึง ซึ่งเป็นความต้องการของผู้แต่ง เช่น ชื่อผู้แต่ง สถานที่ ๆ แต่ง ผู้แต่งอุทิศเพลงนั้นให้แก่ใครหรือสถานที่ใด ศาสนา และประวัติศาสตร์ ฯลฯ เช่น เพลง “เขมรราชบุรี” “พระเจ้าลอยถาด” เป็นต้น
๖. ให้ชื่อตามกิริยาที่ประกอบ เพลงนั้นสำหรับทำประกอบกับกิริยาอาการอย่างไร ก็ให้ชื่ออย่างนั้น เช่น “เหาะ” “ลงทรง” เป็นต้น
๗. ให้ชื่อตามนามตัวที่ประกอบกับเพลงนั้น เพลงนั้นแต่งขึ้นสำหรับบรรเลงประจำกับผู้ใด ก็ให้ชื่อเช่นนั้น เช่น “ดำเนินพราหมณ์” “พระรามเดินดง” เป็นต้น

๘. ให้ชื่อเพื่อเป็นชุด เมื่อมีเพลงใดเพลงหนึ่งอยู่แล้ว ก็แต่งขึ้นอีก และให้ชื่อให้เข้าเป็นชุดกันกับเพลงเก่านั้น เช่น “สังข์เล็ก” “สังข์ใหญ่” และ “การเวกตัวผู้” “การเวกตัวเมีย” เป็นต้น

๙. ให้ชื่อเลียนตามชื่อเพลงของชาติอื่น เมื่อเห็นเพลงของชาติอื่นมีชื่ออย่างไร ต้องการจะเลียนหรือดัดอย่างใดก็ตาม ก็แต่งเพลงขึ้นบ้าง และให้ชื่อเช่นเดียวกัน เช่น “พระทอง” “นางนาค” ซึ่งเลียนชื่อเพลงของเขมร เป็นต้น

จากคำอธิบายว่าด้วยหลักการให้ชื่อเพลงข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการดังกล่าวมาจัดประเภทการให้ชื่อผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงกรมดนตรี ตราโมท ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น ๓ ประเภทดังนี้

๔.๑.๑ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามทำนอง

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงกรมดนตรี ตราโมท พบว่ามีเพลงที่ใช้หลักการให้ชื่อเพลงตรงกับข้อที่ ๒ ให้ชื่อตามทำนอง คือ ทำนองดำเนินไปอย่างไร ก็ให้ชื่อไปอย่างนั้น ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น โดยแต่ละเพลงมีคำอธิบายดังนี้

๔.๑.๑.๑ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือเพลงด้อยตรี ๒ ชั้น เป็นเพลงประชัน โดยชื่อเพลงโหมโรงยังคงใช้ชื่อเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลง ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคัมภ์ ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“เพลงนี้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงนำทำนองมาใช้ในบทละครของพระองค์ท่าน ขนานชื่อว่า ลาวเดินดง ว่าถึงทำนองของเพลงแล้ว ก็นับว่าเหมาะสมแก่ชื่อนี้เป็นอย่างดี...มีทำนองภาคเหนือเจือปนอยู่ตลอดเพลงตามสำเนียง ๒ ชั้น อันเป็นต้นกำเนิด มีความหมายในการเดินชมป่าเขาลำเนาไม้ และยิ่งใกล้ค่ำ ก็ค่อย ๆ เร่งเท้าก้าวเร็วขึ้นทุกที” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคัมภ์, ๒๕๒๓: ๕๑)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบายถึงการให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า ทำนองเพลงมีความหมายสื่อถึงการเดินชมป่าเขาลำเนาไม้ และยิ่งใกล้ค่ำ ก็ค่อย ๆ เร่งเท้าก้าวเร็วขึ้นทุกที และอีกประเด็นหนึ่งคือ เมื่อนำไปใช้ในบทละคร ก็ได้มีการเปลี่ยนชื่อเพลงว่า “ลาวเดินดง” ซึ่งก็ต้องการสื่อความหมายของทำนองไปในลักษณะเดียวกัน ซึ่งจากความอธิบายดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลงตามทำนอง

๔.๑.๑.๒ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือเพลงราโค ๒ ชั้น เป็นเพลงประธาน และเพลงราโค ๒ ชั้น ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นทางฝั่งธนบุรี เป็นเพลงต่อท้าย โดยชื่อเพลงโหมโรงยังคงใช้ชื่อเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลง ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคำณห์ ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“เพลงราโคนี้คงมาจากชื่อวิธีการทำนองที่เรียกว่า รากะของอินเดีย ดังกล่าว แล้วส่วนราโคฝั่งโน้น อาจเป็นราโคนี้ คือ ราโคตัวเมียนั่นเอง แต่ยังไม่มีโอกาสที่จะหาหลักฐาน และบทเพลงของอินเดียนำมาปรับเข้าเปรียบเทียบกันให้ทราบชัดได้แน่นอน จึงเป็นแต่คำคาดหมายสันนิษฐานไว้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับพิจารณาของท่านผู้รู้ต่อไป เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งเพลงราโคทั้งสองนี้ ขึ้นเป็น ๓ ชั้น บรรเลงติดต่อกันเป็น ๒ เพลง ตามแบบเพลงโหมโรง ความหมายของเพลงแสดงถึงการพอร่าเป็นหมู่ๆ รื่นเรริงกันในครอบครัว และมีสำเนียงแขกปนอยู่นิดหน่อยให้สมกับชื่อที่คิดไว้ว่ามีกำเนิดมาจากดินแดนภารตะ” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคำณห์, ๒๕๒๓: ๑๐๒)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบายถึงการให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า ทำนองเพลงมีความหมายสื่อถึงการพอร่าเป็นหมู่คณะ เพื่อการรื่นเรริง โดยทำนองเพลงมีสำเนียงแขกปนอยู่เพื่อให้สมกับชื่อของเพลงว่ากำเนิดมาจากดินแดนภารตะ ซึ่งจากความอธิบายดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลงตามทำนอง

๔.๑.๒ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามผล

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท พบว่ามีเพลงที่ใช้หลักการให้ชื่อเพลงตรงกับข้อที่ ๔ ให้ชื่อตามผล คือ เพลงนั้นบรรเลงเพื่อประสงค์ให้บังเกิดผลอย่างไร ก็ให้ชื่อเพลงเช่นนั้น ได้แก่ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้ บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น โดยแต่ละเพลงมีคำอธิบายดังนี้

๔.๑.๒.๑ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น เป็นเพลงประธาน โดยชื่อเพลงโหมโรงยังคงใช้ชื่อเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลง ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคำณห์ ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น มีความหมายถึงเวลาอันเป็นสวัสดิมงคลอย่าง ประเสริฐที่ควรเริ่มกิจการน้อยใหญ่ทั้งปวงและเมื่อนำมาแต่งขึ้นเป็นเพลง โหมโรง ก็คงประสงค์ให้มีความหมายเช่นเดิมนั่นเอง” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุศลทัศน์, ๒๕๒๓: ๕๘)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบาย ถึงการให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า ทำนองเพลงมีความหมายสื่อถึงเวลาอันเป็นสวัสดิมงคลอย่าง ประเสริฐที่ควรเริ่มกระทำกิจการน้อยใหญ่ทั้งปวง ซึ่งจากความอธิบายดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัด ให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลงตามผล

๔.๑.๒.๒ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้น รากเพียงเพลงเดียว คือเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น เป็นเพลงประธาน โดยชื่อเพลงโหมโรงยังคงใช้ ชื่อเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลง ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุศลทัศน์ ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“นายมนตรี ตราโมท นำเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้นของเก่านั้น มาแต่ง ขึ้นเป็น ๓ ชั้น ให้มีทำนองซำๆ ห่างๆ ในวงปีพาทย์ศึกดาบรรพของกรมศิลปากร เริ่มบรรเลงเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๔๕๑ อันเป็นปีแรกที่กรม ศิลปากรเริ่มมีการบรรเลงดนตรีสำหรับประชาชน ณ สังคีตศาลาเดิม หน้าโรง ละคอนศิลปากร ความหมายของเพลง เป็นการ โน้มน้ำดวงใจให้สงบ มีปณิธาน แน่วแน่ในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยความเคารพอย่างแท้จริง” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุศลทัศน์, ๒๕๒๓: ๘๗)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถ อธิบายถึงการให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า ทำนองเพลงมีความหมายสื่อถึงการ โน้มน้ำดวงใจให้ สงบ มีปณิธานแน่วแน่ในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยความเคารพอย่างแท้จริง ซึ่งจากความอธิบาย ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลงตามผล

๔.๑.๓ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามสิ่งที่ระลึก

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงกรมมนตรี ตราโมท พบว่ามีเพลงที่ใช้ หลักการให้ชื่อเพลงตรงกับข้อที่ ๕ ให้ชื่อตามสิ่งที่ระลึก คือ อะไรเป็นสิ่งที่จะทำให้เป็นสิ่งที่ระลึก ถึง ก็ให้ชื่อเพลงเช่นนั้น ได้แก่ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรง

รัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น โดยแต่ละเพลงมีคำอธิบายดังนี้

๔.๑.๓.๑ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น เป็นเพลงประชัน โดยชื่อเพลงโหมโรงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือจากชื่อ “ดวงดอกไม้” กลายเป็นชื่อ “เอื้องคำ” ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือที่ระลึกดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“ขณะที่โดยสารรถไฟกลับใจก็ยังคงจ้อสำเนียงเพลงร้องดวงดอกไม้อยู่ตลอดเวลา จึงนำเอาเพลงอันเป็นสมุฏฐานของเพลงดวงดอกไม้มาคิดขยายขึ้น แต่พยายามที่จะแทรกสำเนียงเพลงดวงดอกไม้ให้ระคนอยู่ในเพลงโดยตลอด จนถึงกรุงเทพฯ ตรวจสอบขัดเกล้าอีกครั้งหนึ่ง ก็สำเร็จเป็นเพลงขึ้น การตั้งชื่อนั้นข้าพเจ้าได้ชวนไปนึกถึง เมื่อก้าวลงจากรถไฟเหยียบพื้นดินจังหวัดเชียงใหม่เป็นครั้งแรก ข้าพเจ้าได้รับชื้อเอื้องคำ จากชาวเชียงใหม่ด้วยไมตรีจิตจึงได้ตั้งชื้อเพลงนี้ว่า “เพลงเอื้องคำ” เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการมาเชียงใหม่เป็นครั้งแรกของข้าพเจ้า” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๑๘: ๗๑)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบายถึงการให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า ครูมนตรีได้ให้ชื่อเพลงตามชื่อดอกไม้ ก็คือดอกเอื้องคำ ที่ท่านได้รับเมื่อก้าวลงเหยียบพื้นดินจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการเดินทางไปเชียงใหม่เป็นครั้งแรกในชีวิตของครูมนตรี ท่านจึงได้ให้ชื่อว่า “เพลงเอื้องคำ” เพื่อเป็นอนุสรณ์ในวาระดังกล่าวนี้ ซึ่งจากความอธิบายดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลงตามสิ่งที่ระลึก

๔.๑.๓.๒ เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น เป็นเพลงประชัน โดยชื่อเพลงโหมโรงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือจากชื่อ “เต่าเห่” กลายเป็นชื่อ “เกษมศรี” ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือบันทึกเพลงไทยผลงานครูมนตรี ตราโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“เมื่อคราววันคล้ายวันเกิดของครูมนตรี ตราโมท ที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ คุณสมบัติและหม่อมราชวงศ์ทอศรี คงจำเนียร ท่านเจ้าของและผู้จัดการโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ ได้กราบขอให้ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์เพลงโหมโรงเกษมศรี ซึ่งเป็นราชสกุลของหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี ผู้ก่อตั้ง

โรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ เพื่อใช้บรรเลงหน้าพระที่นั่งเป็นปฐมฤกษ์ในงาน
ครบรอบ ๖๐ ปี ของการก่อตั้งโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์” (มูลนิธิมนตรี ตราโมท,
๒๕๔๒: ๘๑)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบายถึง
การให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า เพลงโหมโรงเกษมศรี เป็นเพลงประจำสถาบันของโรงเรียนเขมะสิริ
อนุสรณ์ เหตุที่ได้ชื่อเพลงว่า “เกษมศรี” ก็เพราะเป็นราชสกุลของหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี ผู้
ก่อตั้งโรงเรียน และในวาระครบรอบ ๖๐ ปี ของการก่อตั้งโรงเรียน ท่านผู้อำนวยการ โรงเรียนใน
ขณะนั้นได้ขอให้กรมดนตรีประพันธ์เพลงโหมโรงให้เพื่อเป็นอนุสรณ์ของวาระดังกล่าว ซึ่งจากความ
อธิบายดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลงตามสิ่งที่ระลึก

๔.๑.๓.๓ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นราก
จำนวน ๒ เพลง คือ เพลงสระบุหรง ๒ ชั้น เป็นเพลงประธาน และมีเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น เป็นเพลง
ต่อท้าย โดยชื่อเพลงโหมโรงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือจากชื่อ “สระบุหรง” กลายเป็นชื่อ
“รัตนโกสินทร์” ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือเพลงร่วมสมโภชกรุง
รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“ในโอกาสที่จะมีพระราชพิธีสมโภชกรุงเทพมหานครนครอมรัตนโกสินทร์
ฯ มีอายุครบ ๒๐๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๒๕ นี้ กรมศิลปากรกับธนาคารกรุงเทพ ร่วมกันมี
ความเห็นว่าจะสร้างเพลงไทยเป็นอนุสรณ์ของงานนี้เป็นเพลงโหมโรง ชื่อว่า
“เพลงรัตนโกสินทร์” เพื่อวงการดนตรีไทยใช้บรรเลงโดยทั่วไป จึงมอบให้
ข้าพเจ้าเป็นผู้แต่ง” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๕: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถ
อธิบายถึงการให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในโอกาสพระราชพิธีสมโภช
กรุงเทพมหานคร มีอายุครบ ๒๐๐ ปี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยกรมดนตรีได้รับหน้าที่ประพันธ์เพลงนี้
ตามความเห็นของกรมศิลปากร และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เพื่อเป็นอนุสรณ์ของงาน
ดังกล่าว ซึ่งจากความอธิบายดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลง
ตามสิ่งที่ระลึก

๔.๑.๓.๔. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นราก
จำนวน ๒ เพลง คือ เพลงพระราชนิพนธ์ใกล้รุ่ง เป็นเพลงประธาน และมีเพลงพระราชนิพนธ์เราสู้

เป็นเพลงต่อท้าย โดยชื่อเพลงโหมโรงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือจากชื่อ “ไกล่รุ่ง” กลายเป็นชื่อ “มหाराช” ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือเพลงโหมโรงมหाराช ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“ครั้งมาถึง พ.ศ. ๒๕๓๐ อันเป็นมหามงคลสมัย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ กรมศิลปากรกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด จึงมอบให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรงชื่อมหाराชขึ้นเพื่อทูลเกล้าฯ ถวาย เถลิงพระเกียรติในมหามงคลสมัยนี้” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๓๐: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบายถึงการให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในมหามงคลสมัย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยกรมมนตรีได้รับหน้าที่ประพันธ์เพลงนี้ตามความเห็นของกรมศิลปากร และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เพื่อเป็นอนุสรณ์ของมหามงคลสมัยดังกล่าว ซึ่งจากความอธิบายดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลงตามสิ่งที่ระลึก

๔.๑.๓.๕ เพลงโหมโรงเกิด ส.ธ. ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเกิด ส.ธ. ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง คือเพลงตระเชิญ ๒ ชั้น เป็นเพลงประธาน และมีเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น เป็นเพลงต่อท้าย โดยชื่อเพลงโหมโรงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือจากชื่อ “ตระเชิญ” กลายเป็นชื่อ “เกิด ส.ธ.” ตามประวัติของเพลงนี้ที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือเกิด ส.ธ. โดยมูลนิธิมนตรี ตราโมท ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“ในศุภดิถีมหามงคลสมัย ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทางมีพระชนมายุครบ ๓ รอบบริบูรณ์ ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔ กรมศิลปากรกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้มอบให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรงชื่อเพลง เกิด ส.ธ. เพื่อทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายในพระราชวโรกาสนี้” (มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๖: ๖๕)

จากคำอธิบายของเพลงโหมโรงเกิด ส.ธ. ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบายถึงการให้ชื่อเพลงโหมโรงนี้ได้ว่า เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นในมหามงคลสมัย ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ ๓ รอบ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยกรมมนตรีได้รับหน้าที่ประพันธ์เพลงนี้ตามความเห็นของกรมศิลปากร และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

เพื่อเป็นอนุสรณ์ในพระราชวโรกาสดังกล่าว ซึ่งจากความอธิบายดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดให้เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่มีการให้ชื่อเพลงตามสิ่งที่ระลึก

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ สามารถสรุปได้ว่า การให้ชื่อผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท จำนวน ๕ เพลง ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายประวัติเพลงโหมโรง และการจัดประเภทตามคำอธิบายที่ระบุไว้ในหนังสือคำบรรยายคุณวิธานศาสตร์ไทย ว่าด้วยการให้ชื่อเพลง ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท เมื่อวิเคราะห์แล้วสรุปได้ว่า มีการให้ชื่อเพลงจัดอยู่ใน ๑ ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ ๑ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามทำนอง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ประเภทที่ ๒ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามผล ได้แก่ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้บันฑะเทวี ๓ ชั้น ประเภทที่ ๓ เพลงโหมโรงที่ให้ชื่อตามสิ่งที่ระลึก ได้แก่ ได้แก่ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ช. ๓ ชั้น

๔.๒ ลักษณะการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

จากการวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง พบว่ามีการประพันธ์เพลงโหมโรงใน ๒ ลักษณะ คือ การขยายทำนอง และการตัดแปลงทำนอง โดยในแต่ละลักษณะมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ การขยายทำนอง

เพลงโหมโรงมีวิวัฒนาการเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการประพันธ์เพลงที่ใช้ร้องส่งจากอัตราสองชั้น ขยายขึ้นทวิคูณเป็นอัตราสามชั้น จากความนิยมเพลงอัตราสามชั้นเป็นอย่างมาก เพลงโหมโรงที่เคยใช้เพลงต่าง ๆ บรรเลงอยู่ก็จำเป็นต้องกลายเป็นสามชั้นเช่นกัน ซึ่งผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่วิเคราะห์จำนวน ๕ เพลง พบว่าทุกเพลงมีการใช้ลักษณะการประพันธ์ด้วยการขยายทำนองทั้งหมด (ยกเว้นในเพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น ท่อน ๑) โดยผู้วิจัยได้แบ่งรายละเอียดของการประพันธ์ในลักษณะนี้ออกเป็น ๒ ประเด็นดังนี้

๔.๒.๑.๑ การขยายทำนองแบบตรงเสียงลูกตก

การขยายทำนองแบบตรงเสียงลูกตก คือ วิธีการประพันธ์โดยการขยายทำนองโดยให้เสียงลูกตกในห้องที่ ๔ และห้องที่ ๘ ของเพลงต้นราก เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้วยังคงเสียงลูกตกเดิมไว้ในเสียงสุดท้ายของประโยค ดังในตัวอย่างตารางบันทึกโน้ตต่อไปนี้

เพลงต้นรากอัตรา ๒ ชั้น

----	----	----	--(Y)	----	----	----	--(Z)
------	------	------	-------	------	------	------	-------

เพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น

----	----	----	----	----	----	----	---Y
----	----	----	----	----	----	----	---Z

จากตัวอย่างตารางบันทึกโน้ตข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงลูกตกในท้ายห้องเพลงที่ ๔ ของเพลงต้นราก (ตัวอักษร Y) เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น จะยังคงเสียงลูกตกเดิมในทำนองเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น (บรรทัดแรก) และเสียงลูกตกในท้ายห้องเพลงที่ ๘ ของเพลงต้นราก (ตัวอักษร Z) เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น จะยังคงเสียงลูกตกเดิมในทำนองเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น (บรรทัดที่ ๒)

การประพันธ์เพลงในลักษณะนี้ ถ้าเป็นเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับสองไม้ จะสามารถอธิบายการขยายเสียงของลูกตกได้ชัดเจน เนื่องจากจังหวะหน้าทับสองไม้อัตรา ๒ ชั้น มีความยาวจำนวน ๔ ห้องเพลง เมื่อเป็นจังหวะหน้าทับสองไม้ อัตรา ๓ ชั้น มีความยาว ๑ เท่าตัว คือเท่ากับ ๘ ห้องเพลง (๑ บรรทัด) ซึ่งการประพันธ์ในลักษณะนี้ทำให้เพลงที่ใช้หน้าทับสองไม้ มีเสียงของลูกตกตรงกันทั้งหมด

เพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไ้ก่ ถึงแม้จะมีความยาวของหน้าทับที่ยาวกว่าหน้าทับสองไม้ คือจังหวะหน้าทับในอัตรา ๒ ชั้น มีความยาวจำนวน ๘ ห้องเพลง (๑ บรรทัด) และอัตรา ๓ ชั้น มีความยาวจำนวน ๑๖ ห้องเพลง (๒ บรรทัด) ยังคงมีการใช้ลักษณะการประพันธ์เช่นนี้อยู่ โดยยังคงให้เสียงลูกตกของท้ายห้องที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า) ในอัตรา ๒ ชั้น ตรงกับเสียงลูกตกในท้ายห้องเพลงที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า) ในอัตรา ๓ ชั้น และเสียงลูกตกของท้ายห้องที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง) ในอัตรา ๒ ชั้น ตรงกับเสียงลูกตกในท้ายห้องเพลงที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง) ในอัตรา ๓ ชั้น แต่ก็มีเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไ้ก่ ที่บางจังหวะไม่ได้ใช้การขยายทำนองแบบตรงเสียงลูกตก ดังที่จะพบได้ในหัวข้อที่ ๔.๑.๑.๒ ต่อไปดังนี้

๔.๒.๑.๒ การขยายทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตก

การขยายทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตก คือ วิธีการประพันธ์โดยการขยายทำนอง โดยมีความคล้ายคลึงกับการขยายทำนองแบบตรงเสียงลูกตก แต่มีความแตกต่างกันตรงที่เสียงลูกตกในห้องเพลงที่ ๔ ของอัตรา ๒ ชั้น เมื่อขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น แล้ว ไม่จำเป็นจะต้องให้มีเสียงลูกตกเป็นเสียงเดียวกัน แต่ยังคงคำนึงถึงเสียงลูกตกในท้ายของจังหวะหน้าทับเท่านั้น ดังในตัวอย่างตารางบันทึกโน้ตต่อไปนี้

เพลงต้นรากอัตรา ๒ ชั้น

----	----	----	--Y	----	----	----	--Z
------	------	------	-----	------	------	------	-----

เพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น

----	----	----	----	----	----	----	--(?)
------	------	------	------	------	------	------	-------

----	----	----	----	----	----	----	--Z
------	------	------	------	------	------	------	-----

จากตัวอย่างตารางบันทึกโน้ตข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงลูกตกในท้ายห้องเพลงที่ ๔ ของเพลงต้นราก (ตัวอักษร Y) เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น สามารถพลิกเพลงให้เสียงลูกตกแตกต่างไปจากเดิมได้อย่างอิสระ แต่เสียงลูกตกในท้ายห้องเพลงที่ ๘ ของเพลงต้นราก (ตัวอักษร Z) เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น จะต้องยังคงเสียงลูกตกเดิมในทำนองเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น (บรรทัดที่ ๒) เอาไว้

การประพันธ์ในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ จำนวน ๔ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ดังนี้

๔.๒.๑.๒.๑ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงราโค ๒ ชั้น

----	-ช-ล	-ช-ล	-ล-ล
------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

----	-ล-ท	ลชลท	-ค-ริ	-ม-ซ	-ม-ริ	-ค-ริ	----
------	------	------	-------	------	-------	-------	------

๔.๒.๑.๒.๒ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	---ท	---ท	--ม
------	------	------	-----

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ทททท	(ทททท)	มมมม	(म्मมม)	ทททท	(ทททท)	ริริริริ	(ริริริริ)
------	--------	------	---------	------	--------	----------	------------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--- รี่	- รี่ - รี่	- ไซ้ - มี่	- รี่ - ท
---------	-------------	-------------	-----------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ร ร ร ร	(ร ร ร ร)	ล ล ล ล	(ล ล ล ล)	รี่ รี่ รี่ รี่	(รี่ รี่ รี่ รี่)	ล ล ล ล	(ล ล ล ล)
---------	-----------	---------	-----------	-----------------	-------------------	---------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

----	--- ท	--- ท	-- ม
------	-------	-------	------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ล ท รี่ ท	(ล ท รี่ ท)	ล ท รี่ ท	(ล ท รี่ ท)	(----	ร ม ฟ ช	-- ร ม	ฟ ช (ล ท)
-----------	-------------	-----------	-------------	-------	---------	--------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

--- รี่	- รี่ - รี่	- ไซ้ - มี่	- รี่ - ท
---------	-------------	-------------	-----------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

(-- มี่ รี่	มี่ ท รี่ ล)	(-- มี่ รี่	มี่ ท รี่ ล)	(-- ไซ้ มี่	ไซ้ มี่ ไซ้ รี่	มี่ รี่ มี่ ท	รี่ ท (รี่ ล)
-------------	--------------	-------------	--------------	-------------	-----------------	---------------	---------------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- ฟ - ม	- ร --	คทุล - ทุ	-- ธรรม
---------	--------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

-- ล ล	-- ท ท	รี่ รี่ รี่ รี่	- มี่ - ไซ้	--- มี่	- รี่ - ไซ้	--- มี่	- รี่ - ท
--------	--------	-----------------	-------------	---------	-------------	---------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น

- ล - ทุ	-- ธรรม	- ฟ ล ม	ฟ ม ร ทุ
----------	---------	---------	----------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

(-- มี่ มี่	ไซ้ มี่ รี่ ท)	(-- รี่ รี่	มี่ รี่ ท ล)	(-- ท ท	รี่ ท ล ช)	(-- ล ล	ท ล (ช ม)
-------------	----------------	-------------	--------------	---------	------------	---------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงตระนimit ๒ ชั้น

- ร - ซ	-- ล ท	- รี้ - ท	- ล - ซ
---------	--------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ซ (รซ)	ร ม (รม)	ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ม (ซล)	----
------------	------------	----------	----------	------------	------------	----------	------

๔.๒.๑.๒.๓ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ท	- รี้ - ท
------	------	-------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	- ท ท ท	- ล - ท	- รี้ - ล	- ท - ล	- ซ - ล	--- ท	-- รี้
-------	---------	---------	-----------	---------	---------	-------	--------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงเรารู้

----	----	--- ท	-- ซี้
------	------	-------	--------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	----	ท ซ ล ท	- รี้ - ซี้	-- ลี้ ซี้	มี รี้ --	มี รี้ ท รี้	มี ซี้ - มี
------	------	---------	-------------	------------	-----------	--------------	-------------

๔.๒.๑.๒.๔ เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

- ล ล ล	- ท - รี้	- มี - รี้	- ท - ล
---------	-----------	------------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

- ล - ท	(- ล - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	(----	- ล - ท	รี้ มี รี้ ท	- ล - ฟ)
---------	-----------	---------	-----------	-------	---------	--------------	----------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

-- รมฟ	- ล - ท	- รี้ - ท	- ล - ฟ
--------	---------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

--- ฟ	----	ม ร ม ฟ	- ล - ท	-- รี้ ท	ล ฟ --	ม ร ม ฟ	- ล - ร
-------	------	---------	---------	----------	--------	---------	---------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น

--รมฟ	-ล-ท	-ล-ซ	-ฟ-ม
-------	------	------	------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

(---ท	-ล-ฟ)	(---ท	-ล-ฟ)	(---ท	-ล-ฟ)	(---ล	-ฟ-ม)
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

๓. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น เทียบกลับ

(---ท	-ล-ฟ)	(---ล	-ฟ-ม)	(---ฟ	-ม-ร)	-ล-ร	มฟ(ซล)
-------	-------	-------	-------	-------	-------	------	--------

จากทำนองเพลงข้างต้น สามารถอธิบายถึงการประพันธ์เพลงโหมโรงที่มีลักษณะการขยายทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตกออกได้ว่าจะพบเฉพาะในเพลงที่ใช้หน้าทับปรบไก่อเท่านั้น และจะพบเฉพาะในครึ่งเสียงลูกตกที่ไม่ตรงกันเฉพาะในครึ่งจังหวะหน้าของหน้าทับปรบไก่อเท่านั้น เพราะจากความยาวของหน้าทับที่มีความยาวถึง ๑๖ ห้องเพลง หรือ ๒ บรรทัด ทำให้มีอิสระในการตกแต่งทำนองได้มากกว่าเพลงที่ใช้หน้าทับสองไม้ และด้วยข้อหลักการของการประพันธ์เพลงไทยด้วยการขยายทำนอง บังคับเพียงแต่เสียงของลูกตกในจังหวะสุดท้ายของหน้าทับเท่านั้น จึงทำให้เสียงลูกตกในทำนองของครึ่งจังหวะหน้า มีความอิสระในการตกแต่งให้เสียงต่างออกไปได้

๔.๒.๒ การดัดแปลงทำนอง

ผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงกรมมนตรี ตราโมท ที่วิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง พบว่าส่วนใหญ่มีลักษณะการประพันธ์เพลงด้วยวิธีการขยายทำนอง ซึ่งเป็นวิธีการประพันธ์เพลงที่ใช้เป็นหลักกันอยู่ทั่วไป แต่มีเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ เพียงเพลงเดียวที่มีลักษณะการประพันธ์แตกต่างจากเพลงอื่น ๆ คือใช้ลักษณะการประพันธ์ด้วยวิธีการดัดแปลงทำนอง คือเพลงต้นรากมีความยาวเท่าใด เมื่อนำมาแต่งเป็นเพลงโหมโรงก็มีความยาวของทำนองเพลงเท่าเดิม ไม่มีการขยายขึ้นเป็นเท่าตัวแต่อย่างใด โดยผู้วิจัยได้แบ่งรายละเอียดของการประพันธ์ในลักษณะนี้ออกเป็น ๒ ประเด็นดังนี้

๔.๒.๒.๑ การดัดแปลงทำนองแบบตรงเสียงลูกตก

การดัดแปลงทำนองแบบตรงเสียงลูกตก คือ วิธีการประพันธ์โดยการดัดแปลงทำนองโดยให้เสียงลูกตกในห้องที่ ๘ ของเพลงต้นราก เมื่อประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้วยังคงเสียงลูกตกเดิมไว้ในเสียงสุดท้ายของประโยค ดังในตัวอย่างตารางบันทึกโน้ตต่อไปนี้

เพลงต้นรากอัตรา ๒ ชั้น

----	----	----	----	----	----	----	---Y
------	------	------	------	------	------	------	------

เพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น

----	----	----	----	----	----	----	---Y
------	------	------	------	------	------	------	------

จากตัวอย่างตารางบันทึกโน้ตข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงลูกตกในท้ายห้องเพลงที่ ๘ ของเพลงต้นราก (ตัวอักษร Y) เมื่อประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น จะยังคงเสียงลูกตกเดิมในทำนองเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น ซึ่งพบในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ ในจังหวะดังนี้

๔.๒.๒.๑.๑ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงไกล่รุ่ง

----	----	- ท - รี่	- มี่ - ท	- ล - ช	- ล - ล	--- ท	- ท - -
------	------	-----------	-----------	---------	---------	-------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	--- รี่	--- มี่	--- ท	-- ชชช	ม ช - ล	ท ล ท มี่	- รี่ - ท
-------	---------	---------	-------	--------	---------	-----------	-----------

๓. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เทียบกลับ

--- ท	--- รี่	- ท - รี่	- มี่ - ท	-- ชชช	ม ช - ล	ท ล ท มี่	- รี่ - ท
-------	---------	-----------	-----------	--------	---------	-----------	-----------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ซ - ล	- ท - รี่	----	----	- มี่ - รี่	- ท - ล
------	------	---------	-----------	------	------	-------------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ซ	--- ล	--- ท	--- รี่	-- มี่มี่	ซ มี่ รี่ ท	ล ท รี่ ท	ล ซ - ล
-------	-------	-------	---------	-----------	-------------	-----------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ท - รี่	- ท - ล	----	----	- ร - ม	- ร - ท
------	------	-----------	---------	------	------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

รี่ปี่ รี่	ท รี่ ท รี่	ท รี่ ท รี่	ท ล ซ ล	รี่ปี่ รี่	ท ล ซ ล	ท ล ซ ม	- ร - ท
------------	-------------	-------------	---------	------------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ท - รี่	- ท - ล	----	----	- ร - ม	- ร - ซ
------	------	-----------	---------	------	------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

รี่ปี่ รี่	ท มี่ รี่	ท มี่ รี่	ท ล ซ ล	ท มี่ รี่	ท ล ซ ล	ท ล ซ ม	- ร - ซ
------------	-----------	-----------	---------	-----------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ท - รี่	- มี่ - ซี่	----	--- มี่	----	- รี่ - ท
------	------	-----------	-------------	------	---------	------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- ท	--- รี่	--- มี่	--- ซี่	--- มี่	- รี่ - ซี่	--- มี่	- รี่ - ท
-------	---------	---------	---------	---------	-------------	---------	-----------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ซี่ - มี่	- รี่ - ท	----	----	- มี่ - รี่	- ท - ล
------	------	-------------	-----------	------	------	-------------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- ซี่ - มี่	- ซี่ - รี่	- มี่ - ท	--- รี่	มี่ ซี่ - มี่	- รี่ - ท	รี่ปี่ - ล
------	-------------	-------------	-----------	---------	---------------	-----------	------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ท - รี่	- ท - ล	----	----	- ร - ม	- ร - <u>ซ</u>
------	------	-----------	---------	------	------	---------	----------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท ท (ท ท)	ร ร (ร ร)	ท ท (ท ท)	ล ล (ล ล)	--- ล	- ล - -	ร - ร ม	- ร - <u>ซ</u>
-----------	-----------	-----------	-----------	-------	---------	---------	----------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ซ - ล	- ท - ล	----	- ซ - ม	- ซ - ม	- ร - <u>ร</u>
------	------	---------	---------	------	---------	---------	----------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	- ท - รี่	-- มี่ รี่	- ท - ล	- ท - ล	- ซ - ล	- ซ - ม	ซ ม - <u>ร</u>
------	-----------	------------	---------	---------	---------	---------	----------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ซ - ล	- ท - รี่	----	--- มี่	----	- รี่ - <u>ซ</u>
------	------	---------	-----------	------	---------	------	------------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ร ร ซ ม	ล ซ ม ล	(ซ ซ ท ล	รี่ ท มี่ รี่)	ซ ซ ท ล	รี่ ท มี่ รี่	(ท ท มี่ รี่	ซ มี่ <u>ล</u> ซ)
---------	---------	----------	----------------	---------	---------------	--------------	-------------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	- มี่ - รี่	- ท - ล	- รี่ - ท	----	- มี่ - รี่	- ท - ล	- ท - <u>ซ</u>
------	-------------	---------	-----------	------	-------------	---------	----------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

- ซ (- ซ)	- รี่ (- รี่)	- มี่ (- มี่)	- ท (- ท)	- รี่ (- รี่)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- ซ (- <u>ซ</u>)
-----------	---------------	---------------	-----------	---------------	-----------	-----------	-------------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกสัรัมย์

----	----	- ท - รี่	- มี่ - ท	- ล - ซ	- ล - ล	--- ท	- <u>ท</u> - -
------	------	-----------	-----------	---------	---------	-------	----------------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- ท - มี่	- รี่ - ท	-- ซ ซ	ซ ซ - ล	- ท - ล	- <u>ท</u> (ท ท)
---------	---------------	-----------	-----------	--------	---------	---------	------------------

จากตัวอย่างตารางบันทึกโน้ตข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงลูกตกในท้ายห้องเพลงที่ ๘ ของเพลงต้นราก (ตัวอักษร Y) เมื่อประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น สามารถพลิกแพลงให้เสียงลูกตกแตกต่างไปจากเดิมได้อย่างอิสระ ซึ่งพบในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ ในจังหวะดังนี้

๔.๒.๒.๒.๑ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกเลือ้ง

----	----	- ซ - ม	- ซ - ล	----	--- รี่	----	- ท - ท
------	------	---------	---------	------	---------	------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ม ม ซ ม	-- ซ ล	(ม ม ซ ม	-- ซ ล)	มี รี่ ท รี่	-- ท ล	(มี รี่ ท รี่	-- ท ล)
---------	--------	----------	---------	--------------	--------	---------------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

๑. เพลงโกเลือ้ง

----	----	- ซ - ล	- ท - ล	----	- ซ - ม	- ซ - รี่	- ท - ท
------	------	---------	---------	------	---------	-----------	---------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

----	--- ร	--- ม	- ซ - ล	--- ท	-- รี่ มี	- รี่ - ท	ล ซ - ล
------	-------	-------	---------	-------	-----------	-----------	---------

จากลักษณะการประพันธ์เพลงด้วยวิธีการตัดแปลงทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตกข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากทำนองที่ประพันธ์เป็นทำนองที่ตัดแปลงมาจากความยาวที่เท่ากัน แต่เมื่อเป็นเพลงโหมโรงแล้ว มีทำนองอยู่ในครึ่งจังหวะหน้าทับปรบไก่ อัตรา ๓ ชั้น ซึ่งตามหลักการประพันธ์เพลงไทยแล้ว บังคับเพียงแต่เสียงของลูกตกในจังหวะสุดท้ายของหน้าทับเท่านั้น จึงทำให้เสียงลูกตกในทำนองของครึ่งจังหวะหน้า มีความอิสระในการตกแต่งให้เสียงต่างออกไปได้

ผู้วิจัยมีความเห็นเกี่ยวกับการประพันธ์เพลงในลักษณะนี้ว่า เนื่องจากเพลงต้นรากที่นำมาประพันธ์ เดิมที่ไม่ใช่เพลงไทยแท้ ๆ เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ และได้ใช้หลักการของเพลงไทยแปลงมาเป็นเพลงอัตรา ๒ ชั้น อีกขึ้นหนึ่ง ก่อนมีการนำมาตัดแปลงเป็นเพลงโหมโรง ทำให้ลักษณะของการประพันธ์เพลงมีความแตกต่างไปจากปกติ และเนื่องจากทำนองของเพลงต้นรากเมื่อแปลงมาเป็นเพลงไทยอัตรา ๒ ชั้นแล้ว มีความยาวจำนวน ๑๖ บรรทัด หรือ ๘ จังหวะหน้าทับปรบไก่ อัตรา ๓ ชั้น ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าทำนองเพลงมีความยาวเหมาะสมที่จะใช้บรรเลงเป็นเพลงโหมโรงจำนวน ๑ ท่อนได้ จึงไม่แปลงที่ผู้ประพันธ์เพลงจะใช้ลักษณะการประพันธ์เพลงด้วยวิธีการตัดแปลงทำนอง

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ การขยายทำนอง และการตัดแปลงทำนอง ซึ่งทั้ง ๒ ประเภทนี้ยังสามารถแบ่งย่อยออกได้เป็น ๒ ลักษณะคือ การขยายหรือตัดแปลงทำนองแบบตรงเสียงลูกตก และการขยายหรือตัดแปลงทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตก ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท จำนวน ๕ เพลง ทุกเพลงมีการใช้ลักษณะการประพันธ์ด้วยการขยายทำนองทั้งหมด ซึ่งโดยมากก็มักจะเป็นการขยายทำนองแบบตรงเสียงลูกตก ส่วนการขยายทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตกจะพบเฉพาะในเพลงที่ใช้หน้าทับปรบไ้ และทำนองจะอยู่ในครึ่งจังหวะหน้าเสมอ ส่วนเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ เป็นเพียงเพลงเดียวที่มีการลักษณะการประพันธ์แบบการตัดแปลงทำนอง ซึ่งมีทั้งการตัดแปลงทำนองแบบตรงเสียงลูกตก ซึ่งถ้าเป็นการตัดแปลงทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตก ก็จะพบเฉพาะในครึ่งจังหวะหน้าของหน้าทับปรบไ้เท่านั้น

๔.๓ รูปแบบการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท มีรูปแบบการประพันธ์ที่แตกต่างและมีความหลากหลาย ซึ่งจากผลการวิเคราะห์จากบทที่ ๓ ในหัวข้อสังคิตลักษณ์ และใช้บริบทในการประพันธ์อื่น ๆ เข้ามาประกอบ ทำให้ผู้วิจัยสามารถอธิบายถึงรูปแบบการประพันธ์ออกได้เป็น ๓ หัวข้อดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ รูปแบบสังคิตลักษณ์การประพันธ์เพลงโหมโรง

รูปแบบสังคิตลักษณ์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่ทำการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ในส่วนเนื้อหาของเรื่องสังคิตลักษณ์ มาจัดแจงเป็นลักษณะที่ปรากฏซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะดังนี้

๔.๓.๑.๑ เพลงต้นรากจำนวน ๑ เพลง

รูปแบบสังคิตลักษณ์การประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่มีการประพันธ์มาจากเพลงต้นรากเพลงเพียงเดียว มีจำนวนทั้งหมด ๖ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงขับไม้ บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น โดยในแต่ละเพลงมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

๔.๓.๑.๑.๑ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือ เพลงด้อยตรี ๒ ชั้น โดยเพลงนี้มีจำนวน ๔ ท่อน เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้ว ยังคงจำนวนท่อนเพลงไว้เท่าเดิม ดังรูปแบบสังคิตลักษณ์ต่อไปนี้

เพลงด้อยตรีง ๒ ชั้น	A / B / C / D
เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น	A A' / B / C C* / D D'

จากรูปแบบสังคิตลักษณ์ที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว และยังคงท่อนเพลงไว้จำนวน ๔ ท่อนเท่าเดิม แต่สิ่งที่แตกต่างกันไปจากเมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้ว คือ มีการประพันธ์ทำนองที่ยกกลับในท่อนที่ ๑ ท่อนที่ ๓ และท่อนที่ ๔

๔.๓.๑.๑.๒ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือ เพลงราโค ๒ ชั้น โดยเพลงนี้มีจำนวนท่อนเดียว แต่มีการแต่งขยายมาจากเพลงราโค ๒ ชั้น ทางฝั่งพระนครเป็นท่อน ๑ และทางฝั่งธนบุรีเป็นท่อน ๒ (ตามการสันนิษฐาน) เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้ว ยังคงจำนวนท่อนเพลงไว้เท่าเดิม ดังรูปแบบสังคิตลักษณ์ต่อไปนี้

เพลงราโค ๒ ชั้น	A / B
เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น	A A' / B B'

จากรูปแบบสังคิตลักษณ์ที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว และยังคงท่อนเพลงไว้จำนวน ๒ ท่อนเท่าเดิม แต่สิ่งที่แตกต่างกันไปจากเมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้ว คือ มีการประพันธ์ทำนองที่ยกกลับในท่อนที่ ๑ และท่อนที่ ๒

๔.๓.๑.๑.๓ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือ เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น โดยเพลงนี้มีจำนวน ๒ ท่อน เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้ว ยังคงจำนวนท่อนเพลงไว้เท่าเดิม ดังรูปแบบสังคิตลักษณ์ต่อไปนี้

เพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น	A / B
เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น	A A' / B B' / C

จากรูปแบบสังคิตลักษณ์ที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว และยังคงท่อนเพลงไว้จำนวน ๒ ท่อนเท่าเดิม แต่สิ่งที่แตกต่างกันไปจากเมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้ว คือ มี

การประพันธ์ทำนองที่volvกลับในท่อนที่ ๑ และท่อนที่ ๒ รวมถึงมีการประพันธ์ทำนองลงจบเพิ่มขึ้นมา

๔.๓.๑.๑.๔ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือ เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น โดยเพลงนี้มีจำนวน ๒ ท่อน และทำยของทั้ง ๒ ท่อน มีทำนองสร้อย เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้ว ยังคงจำนวนท่อนเพลงไว้เท่าเดิม ดังรูปแบบสังคีตลักษณะต่อไปนี้

เพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น	AB / CB
เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น	AB / CB / D

จากรูปแบบสังคีตลักษณะที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว และยังคงท่อนเพลงไว้จำนวน ๒ ท่อน รวมถึงทำยของทั้ง ๒ ท่อนยังคงมีทำนองสร้อยไว้เหมือนเดิม แต่สิ่งที่แตกต่างกันไปจากเมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้ว คือ มีการประพันธ์ทำนองลงจบเพิ่มขึ้นมา

๔.๓.๑.๑.๕ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือ เพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น โดยเพลงนี้มีจำนวน ๑ ท่อน เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้วมีรูปแบบสังคีตลักษณะต่อไปนี้

เพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น	A
เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น	A / B / C

จากรูปแบบสังคีตลักษณะที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว คือ เพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น ซึ่งเป็นเพลงพื้นเมืองของภาคเหนือ มีจำนวน ๑ ท่อน เมื่อแต่งขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงในอัตรา ๓ ชั้นแล้ว มีการประพันธ์ขยายโดยแบ่งเป็น ๒ ท่อน และมีการประพันธ์ทำนองลงจบ

๔.๓.๑.๑.๖. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียวคือเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น โดยเพลงนี้มีจำนวน ๓ ท่อน และมีระเบียบวิธีการบรรเลง

เฉพาะ เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้ว ยังคงจำนวนท่อนเพลง รวมถึงระเบียบวิธีการบรรเลงไว้เหมือนเดิม ดังรูปแบบสังคีตลักษณะต่อไปนี้

เพลงแต่เห่ ๒ ชั้น	AB/C/D/E
เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น	AB/C/D/E/B*/C*/D*/F

จากรูปแบบสังคีตลักษณะที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากเพียงเพลงเดียว และยังคงท่อนเพลงไว้จำนวน ๓ ท่อน รวมถึงระเบียบวิธีการบรรเลงไว้เหมือนเดิม แต่มีสิ่งที่แตกต่างกันไปจากเพลงต้นรากคือ มีการประพันธ์ทำนองที่ขยักกลับของทุกท่อนเพลงรวมถึงการประพันธ์ทำนองลงจบเพิ่มเติมเข้ามา

๔.๓.๑.๒ เพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง

รูปแบบสังคีตลักษณะการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงक्रमดนตรี ตราโมท ที่มีการประพันธ์มาจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง มีจำนวนทั้งหมด ๓ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น โดยในแต่ละเพลงมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

๔.๓.๑.๒.๑ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง คือ เพลงสระบุรีหรั่ง ๒ ชั้น และเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น ดังรูปแบบสังคีตลักษณะต่อไปนี้

เพลงสระบุรีหรั่ง ๒ ชั้น	A
เพลงตระนิมิต ๒ ชั้น	A
เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น	AA'/BB'

จากรูปแบบสังคีตลักษณะที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง คือ เพลงสระบุรีหรั่ง ๒ ชั้น เป็นท่อน ๑ และเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น เป็นท่อนที่ ๒ ซึ่งเมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้ว มีการประพันธ์ทำนองที่ขยักกลับทั้งในท่อนที่ ๑ และท่อนที่ ๒

๔.๓.๑.๒.๒ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง คือ เพลงไกล่รุ่ง และเพลงเราสู้ ดังรูปแบบสังคีตลักษณะต่อไปนี้

เพลงไกล่รุ่ง	A
เพลงเราสู้	A
เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น	AA'/B/C

จากรูปแบบสังคีตลักษณะที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง คือเพลงไกล่รุ่ง เป็นท่อน ๑ และเพลงเราสู้ เป็นท่อนที่ ๒ ซึ่งเมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้ว มีการประพันธ์ทำนองที่วกกลับทั้งในท่อนที่ ๑ รวมถึงมีการนำทำนองเพลงพระราชนิพนธ์สายฝนเข้าจำนวน ๖ จังหวะเข้ามาเป็นทำนองลงจบอีกด้วย

๔.๓.๑.๒.๓ เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายมาจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง คือ เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น และเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น ดังรูปแบบสังคีตลักษณะต่อไปนี้

เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น	A/B C/DC
เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น	A/B
เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น	AA'BCB'C' DC/F/GG'

จากรูปแบบสังคีตลักษณะที่ปรากฏข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นมาจากเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง คือ เพลงตระเชิญ ๒ ชั้น เป็นท่อน ๑ เพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น ท่อน ๑ เป็นท่อนที่ ๒ และเพลงสังข์น้อย ๒ ชั้น ท่อน ๒ เป็นท่อนที่ ๓ ซึ่งทำนองท่อน ๑ เป็นการนำเพลงตระเชิญในรูปแบบการบรรเลงแบบกลับต้นในตัว บางทำนองที่เหมือนกันมีการประพันธ์เป็นที่ยาวเปลี่ยน รวมถึงในท่อน ๓ ก็มีการประพันธ์ที่วกกลับ

จากคำอธิบายรูปแบบสังคีตลักษณะผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ทั้งใน ๒ ลักษณะ คือ เพลงต้นรากจำนวน ๑ เพลง และเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง ผู้วิจัยสามารถอธิบายสรุปได้ว่า รูปแบบสังคีตลักษณะที่ปรากฏในการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท มีรูปแบบที่มีความหลากหลาย ทั้งในเรื่องของจำนวนท่อนเพลง เช่น จากเพลงต้นรากเพลงเดียว เมื่อขยายเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น ยังคงจำนวนท่อนเพลงไว้เท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง คือ เพลงต้นรากมีจำนวนท่อนเป็นเท่าใด เพลงโหมโรงก็มีจำนวนท่อนเท่านั้น หรือถ้าในกรณีที่เพลงต้นรากมีทางที่มาจากต่างสำนักดนตรีกัน เช่น ในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ก็มีการให้ทางฝั่งในแต่ละฝั่งเป็นแต่ละท่อน ส่วนเพลงต้นรากจำนวน ๒ เพลง ก็มีความหลากหลายของการ

ประพันธ์ คือ มีการนำเอาเพลงประธานเป็นท่อนที่ ๑ และเพลงต่อท้ายเป็นท่อนที่ ๒ หรือ ในกรณีของเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑ ที่มีการขยายมาจากเพลงตระเชิญซึ่งมีหลายท่อนเพลง แต่เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงในอัตรา ๓ ชั้น มีการรวบให้ทั้งเพลงเป็นเพียงแค่ ๑ ท่อนเพลงเท่านั้น ลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหัวข้อนี้มีสิ่งที่คล้ายคลึงกันของรูปแบบสัจคดีลักษณะ คือ การประพันธ์ทำนองที่ยวกลับ ซึ่งพบได้ในเกือบทุกเพลง ซึ่งบางเพลงก็มีทำนองลงจบเพิ่มเข้ามาดังจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

๔.๓.๒ การประพันธ์ทำนองที่ยวกลับ

เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง พบว่ามีการประพันธ์ทำนองที่ยวกลับสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ ที่ยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น และที่ยวกลับทั้งท่อนเพลง

๔.๓.๒.๑ ที่ยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น

การประพันธ์ที่ยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น คือทำนองเพลงที่เมื่อจบท่อนเพลงแล้วมีการกลับต้น มีทำนองเพลงที่ดัดแปลงไปจากทำนองในเที่ยวแรก ซึ่งจะอยู่ในจังหวะหน้าทับแรกเท่านั้น พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๕ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ดังนี้

๔.๓.๒.๑.๑ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น พบที่ยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้นในท่อน ๑ ดังนี้

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑

---	ช	---	ล	---	คิ	---	ริ	-	ม	--	ลิ	ซ	มิ	-	ริ	---	คิ	---	ล
-----	---	-----	---	-----	----	-----	----	---	---	----	----	---	----	---	----	-----	----	-----	---

ท่อน ๑ ที่ยวกลับ จังหวะที่ ๑

----	---	คิ	-	คิ	คิ	-	คิ	-	คิ	---	ม	---	ริ	---	คิ	---	ล
------	-----	----	---	----	----	---	----	---	----	-----	---	-----	----	-----	----	-----	---

๔.๓.๒.๑.๒ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น พบที่ยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้นในท่อน ๑ และท่อน ๒ ดังนี้

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

---	ซ	---	ม	---	ริ	---	คิ	---	ช	---	คิ	--	มิ	ริ	คิ	-	ท	-	ล
-----	---	-----	---	-----	----	-----	----	-----	---	-----	----	----	----	----	----	---	---	---	---

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ท - ล	- ช - ฟ	ม ร ม ฟ	- ช - ล	--- ชั	--- มั	--- รั	--- คั
---------	---------	---------	---------	--------	--------	--------	--------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ช ช	-- ร ร	-- ช ช	-- คั คั	-- ช ช	-- คั คั	-- ท ท	-- ล ล
--------	--------	--------	----------	--------	----------	--------	--------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ท รั ล	ท ล ช ฟ	ม ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	-- ชั ชั	-- มั มั	-- รั รั	-- คั คั
----------	---------	---------	---------	----------	----------	----------	----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(-- ล ช	ฟ ม ร ล)	(-- ล ร	ม ฟ ช ล)	(-- ท ช	ล ท คั รั)	(-- คั มั	รั คั ท ล)
---------	----------	---------	----------	---------	------------	-----------	------------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ร	ม ฟ ช ล	----	----	(-- ท ช	ล ท คั รั)	(-- คั มั	รั คั ท ล)
-------	---------	------	------	---------	------------	-----------	------------

๔.๓.๒.๑.๓ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น พบเทียบกลับเฉพาะทำนองกลับ
ต้นในท่อน ๑ และท่อน ๒ ดังนี้

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ล	--- ท	--- รั	--- มั	-- ลัชมั	- รั - คั	--- ท	--- ล
-------	-------	--------	--------	----------	-----------	-------	-------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั	- รั - ท	ล ช - ร	- ช ล ท	ล ท คั รั
------	--------	------------	-----------	----------	---------	---------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั	- รั - ท	ล ช - ร	- ช ล ท	ล ท คั รั
------	--------	------------	-----------	----------	---------	---------	-----------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	--- ล	- ล ล ล	- ล - ล	- รั - ท	ล ช - ร	- ช ล ท	ล ท คั รั
------	-------	---------	---------	----------	---------	---------	-----------

๔.๓.๒.๑.๔ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น พบเทียบกลับเฉพาะทำนอง
กลับต้นในท่อน ๑ ดังนี้

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- รี่	--- มี่	-- ลี่ซ่มี่	- รี่ - ซ	-- ลซม	- ร - ซ	-- ทล	ซล - ท
---------	---------	-------------	-----------	--------	---------	-------	--------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	--- ท	- ท ท ท	- ท - ท	รี่ ทลซ	ทลซม	ลซมร	ซมรท
------	-------	---------	---------	---------	------	------	------

๔.๓.๒.๑.๕ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น พบที่เยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น

ในท่อน ๑ ดังนี้

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ท	--- รี่	--- มี่	--- ท	-- ซซ	มซ - ล	ทลทมี	- รี่ - ท
-------	---------	---------	-------	-------	--------	-------	-----------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ท	--- รี่	- ท - รี่	- มี่ - ท	-- ซซ	มซ - ล	ทลทมี	- รี่ - ท:]
-------	---------	-----------	-----------	-------	--------	-------	-------------

ที่เยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้นที่ปรากฏในเพลงโหมโรงทั้ง ๕ เพลง สามารถแบ่งตามลักษณะของทำนองได้ ๒ ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ ๑ แบบยื่นเสียง

ที่เยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้นในลักษณะนี้ พบในเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น โดยลักษณะของทำนองเพลงในประโยคทำ มีรูปแบบกระสวนทำนองที่เหมือนกันสามารถแสดงได้ดังนี้

รูปแบบกระสวนทำนองที่เยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น ลักษณะที่ ๑

----	--- X	- X X X	- X - X
------	-------	---------	---------

โดยเสียงที่ใช้ในกระสวนทำนอง จะเป็นเสียงลูกตกสุดท้ายของท่อนเพลง เช่นในเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๑ มีการจบทำนองที่เสียง ที่ “ท” ทำให้เวลากลับต้นมีทำนองดังนี้

----	--- ท	- ท ท ท	- ท - ท	รี่ ทลซ	ทลซม	ลซมร	ซมรท
------	-------	---------	---------	---------	------	------	------

ลักษณะที่ ๒ การเพิ่มทำนอง

เกี่ยวกับเฉพาะทำนองกลับต้นในลักษณะนี้ พบในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น โดยลักษณะของทำนองเพลงจะมีการเพิ่มทำนองให้ถี่ขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ท	--- รี่	--- มี่	--- ท	-- ซ ซ	ม ซ - ล	ท ล ท มี่	- รี่ - ท
-------	---------	---------	-------	--------	---------	-----------	-----------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ท	--- รี่	- ท - รี่	- มี่ - ท	-- ซ ซ	ม ซ - ล	ท ล ท มี่	- รี่ - ท:]
-------	---------	-----------	-----------	--------	---------	-----------	-------------

จากทำนองเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ข้างต้น สังเกตได้ว่าทำนองที่เกี่ยวกับในประโยคทำ มีการตัดแปลงทำนองเฉพาะในห้องเพลงที่ ๓-๔ เท่านั้น คือจากทำนอง /---มี/---ท/ คัดแปลงทำนองเป็น /-ท-รี่/-มี-ท/ จากลักษณะของทำนองสามารถอธิบายได้ว่า มีการเพิ่มทำนองเพลงให้มีความถี่ขึ้นจากเดิมมีทำนองห้องเพลงละ ๑ ตัวโน้ต เมื่อเป็นทำนองกลับต้น ได้เพิ่มทำนองเป็นห้องเพลงละ ๒ ตัวโน้ต ซึ่งยังคงเสียงของลูกตกและทำนองสาร์ตละไว้เช่นเดิม

ในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ก็มีการเพิ่มทำนองเพลงให้มีความถี่ขึ้นเหมือนกับเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ดังนี้

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ซี่	--- มี	--- รี่	--- ตี่	--- ซ	--- ตี่	-- มี รี่ ตี่	- ท - ล
---------	--------	---------	---------	-------	---------	---------------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ท - ล	- ซ - ฟ	ม ร ม ฟ	- ซ - ล	--- ซี่	--- มี	--- รี่	--- ตี่
---------	---------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ซ ซ	-- ร ร	-- ซ ซ	-- ตี่ ตี่	-- ซ ซ	-- ตี่ ตี่	-- ท ท	-- ล ล
--------	--------	--------	------------	--------	------------	--------	--------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ท รี่ ล	ท ล ซ ฟ	ม ร ม ฟ	ม ฟ ซ ล	-- ซี่ ซี่	-- มี มี	-- รี่ รี่	-- ตี่ ตี่
-----------	---------	---------	---------	------------	----------	------------	------------

จากทำนองเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ทำนองที่ขยักกลับมีการเพิ่มทำนอง ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ในทำนองที่แต่ละห้องเพลงมีตัวโน้ตเพียงตัวเดียว ซึ่งมีรูปแบบกระสวนทำนองดังนี้

---X	---X	---X	---X
------	------	------	------

เมื่อเป็นทำนองที่ขยักกลับจะมีการเพิ่มทำนองจาก ๑ ตัวโน้ต กลายเป็น ๒ ตัวโน้ต ซึ่งมีรูปแบบกระสวนทำนองดังนี้

--XX	--XX	--XX	--XX
------	------	------	------

จากรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการเพิ่มทำนองโดยเพิ่มให้มีความถี่ของตัวโน้ตมากขึ้นก็เพื่อต้องการให้ทำนองมีความกระชับ และเอื้อต่อการเพิ่มแนวในการบรรเลง

๔.๓.๒.๒ เทียบกลับทั้งท่อนเพลง

การประพันธ์ที่ขยักกลับทั้งท่อนเพลง คือทำนองเพลงที่เมื่อมีการกลับต้นแล้ว มีการตัดแปลงทำนองของทั้งท่อนให้มีความแตกต่างไปจากเดิม พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๒ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ดังนี้

๔.๓.๒.๒.๑ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น

ท่อน ๓

ช คร ม	ร ม ช ล	ช ล ค ี ช	-- ล ช	(มี ค ี ร ี มี	ร ี ค ี ล ค ี	ล ค ี ล ช	-- ล ช)
--------	---------	-----------	--------	----------------	---------------	-----------	---------

----	ร ม ช ล	ค ี ร ี ค ี ล	ค ี ล ช ม	(- ช ช ช	- ร - ม	----	ช ร - ม)
------	---------	---------------	-----------	----------	---------	------	----------

----	ร ี ค ี - ร ี	-- มี ร ี	มี ค ี - ร ี	(----	ร ี ค ี - ร ี	-- มี ร ี	มี ค ี - ร ี)
------	---------------	-----------	--------------	-------	---------------	-----------	---------------

----	ค ี ล - ค ี	-- ร ี ค ี	ร ี ล - ค ี	(----	ค ี ล - ค ี	-- ร ี ค ี	ร ี ล - ค ี)
------	-------------	------------	-------------	-------	-------------	------------	--------------

ท่อน ๓ เทียบกลับ

- ค ี - ช	ล ค ี - ล	-- ช ล	ค ี ช --	ค ี ล ช ม	ร ม ช ล	-- ช ล	ค ี ช --
-----------	-----------	--------	----------	-----------	---------	--------	----------

- ฌ - -	มี ฌ - มี	- - ฌ ี	มี คี ี มี	- ม ฌ ล	คื ฌ ล คื	ฌ ล คื ี	มี คี ี มี
---------	-----------	---------	------------	---------	-----------	----------	------------

- - ฌ ี	- - มี มี	- - ี ี	- - คี คี	- - ฌ ี	- - ฟี ฟี	- - มี มี	- - ี ี
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	-----------	---------

- - คี คี	- - ล ล	- - ฌ ฌ	- - มี มี	- - ฌ ี	- - มี มี	- - ี ี	- - คี คี
-----------	---------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

จากทำนองเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ข้างคั้น สามารถอธิบายได้ว่า ทำนองท่อน ๓ เที้ยวแรก และเที้ยวกลับ มีวิธีการดำเนินทำนองที่แตกต่างกัน โดยทำนองเที้ยวแรกมีวิธีการดำเนินทำนองแบบทางลูกล้อลูกซัด แต่ทำนองเที้ยวกลับมีวิธีดำเนินทำนองแบบทางกรอ โดยมีทางพื้นระคนอยู่บางช่วง

๔.๓.๒.๒.๒ เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๑

- ฟ ม ร	- ม - ร	ม ร ทุ ร	- ม - ฌ	- มี ี ท	- ล - ฌ	ฌ ฌ - ล	ล ล - ท
---------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

- - ฌ ล ท	- คี - ี	- มี - ี	- คี - ท	- ฌ - ฌ	- - ล ท	- ล - ท	- คี - ี
-----------	----------	----------	----------	---------	---------	---------	----------

- ล ฌ ม	ฌ ม ร ค	คื คื - ร	ี ี - มี	- ฌ - คื	- ฌ - มี	มี มี - ี	ี ี - คื
---------	---------	-----------	----------	----------	----------	-----------	----------

- - - -	- - - -	- - - ท	- - - คื	- - ี มี	- ฌ - ี	- - คี ี	คื ท ล ฌ
---------	---------	---------	----------	----------	---------	----------	----------

- - - ฟ	- ฌ ฌ ฌ	- - - ล	- ฌ ฌ ฌ	- คี - ล	- ฌ - ฟ	ฟ ฟ - ฌ	ฌ ฌ - ล
---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------

- ท - คื	ี คื ท ล	ฌ ฟ ฌ ล	ฌ ล ท คื	ี ี ี ฌ	ี ฌ ี คื	ท คื ฌ ล	ท คื - ท
----------	----------	---------	----------	---------	----------	----------	----------

- - - ฌ	- ฌ ฌ ฌ	- - - ี	- ี ี ี ี	- ฟี - คื	- ี - คื	ท คื ฌ ล	ท คื - ท
---------	---------	---------	-----------	-----------	----------	----------	----------

- ี - คื	- ท - ี	- คี - ท	- - - -	- ี - คื	- ท - ล	ฌ ฟ ฌ ล	- ฌ ฌ ฌ
----------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ เที้ยวกลับ

- - ร ร	- - ม ม	- - ฟ ฟ	- - ฌ ฌ	- - ร ร	- - ฌ ฌ	- - ล ล	- - ท ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

--ชลท	-คํ-ริ	-มํ-ริ	-คํ-ท	-ร-ช	--ลท	-ล-ท	-คํ-ริ
-------	--------	--------	-------	------	------	------	--------

----	---ริ	-ริริริ	-ริ-ริ	-ช-คํ	--รม	-ชํ-ม	-ริ-คํ
------	-------	---------	--------	-------	------	-------	--------

--มํม	--ชํช	--มํม	--ริริ	--ชํช	--ริริ	--คํริ	คํทลช
-------	-------	-------	--------	-------	--------	--------	-------

----	-ลชฟ	ชลชช	----	-ลชฟ	ชลชช	-ค-ฟ	-ฟชล
------	------	------	------	------	------	------	------

-ท-คํ	ริคํทล	ชฟชล	ชลทคํ	ริริริช	ริชริคํ	ทคํชล	ทคํ-ท
-------	--------	------	-------	---------	---------	-------	-------

----	-ช--	-ริ--	-คํ-ริ	-ฟ--	-คํ-ริ	---คํ	-ท--
------	------	-------	--------	------	--------	-------	------

-ริ-คํ	-ท-ริ	-คํ-ท	----	-ริ-คํ	-ท-ล	ชฟชล	-ชชช
--------	-------	-------	------	--------	------	------	------

ท่อน ๒

---ริ	---ฟ	---ริ	---คํ	-ท-ฟ	-ท-คํ	ริฟ-ริ	----
-------	------	-------	-------	------	-------	--------	------

---ช	---ฟ	---ริ	---คํ	-ท-คํ	-ช-ล	ชฟชท	---ท
------	------	-------	-------	-------	------	------	------

----	-ช-ริ	-คํทคํ	-ริริริ	-ช-ฟ	-ริ-คํ	ทคํชล	ทคํ-ท
------	-------	--------	---------	------	--------	-------	-------

-ริ-คํ	-ท-ริ	-คํ-ท	----	-ริ-คํ	-ท-ล	ชฟชล	-ชชช
--------	-------	-------	------	--------	------	------	------

----	ลฟชล	คํลชฟ	----	ลฟชล	คํลชฟ	ครฟช	ลชฟร
------	------	-------	------	------	-------	------	------

---ริ	-ริริริ	-ช-ฟ	-ริ-คํ	-ฟชล	ชลทคํ	ทคํชล	ทคํ-ท
-------	---------	------	--------	------	-------	-------	-------

----	-ช-ริ	-คํทคํ	-ริริริ	-ช-ฟ	-ริ-คํ	ทคํชล	ทคํ-ท
------	-------	--------	---------	------	--------	-------	-------

-ริ-คํ	-ท-ริ	-คํ-ท	----	-ริ-คํ	-ท-ล	ชฟชล	-ชชช
--------	-------	-------	------	--------	------	------	------

ท่อน ๒ เทียบกลับ

ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช	(ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช)	ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช	(ล ช ฟ ช	ล ท ค ํ ํ ํ)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	--------------

-- ช ํ ํ	-- ฟ ฝ	-- ร ํ ํ	-- ค ํ ํ	- ฟ ช ล	ช ล ท ค ํ	ท ค ํ ช ล	ท ค ํ - ท
----------	--------	----------	----------	---------	-----------	-----------	-----------

(-- ช ช	ล ช ล ช)	(-- ร ํ ํ	ฝ ํ ฝ ํ ฝ ํ)	(-- ค ํ ํ	ร ํ ค ํ ํ ํ ํ)	(-- ท ท	ค ํ ท ค ํ ท)
---------	----------	-----------	--------------	-----------	----------------	---------	--------------

- ร ํ - ค ํ	- ท - ร ํ	- ค ํ - ท	----	- ร ํ - ค ํ	- ท - ล	ช ฟ ช ล	- ช ช ช
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

(-- ร ํ ฝ ํ	ค ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ)	(-- ค ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ)	ค ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ)	(-- ล ล	ค ฝ ฝ ฝ ฝ ฝ)	(-- ช ช ช	ล ช ฝ ฝ ฝ)
-------------	--------------	------------------	--------------	---------	--------------	-----------	------------

-- ช ํ ํ	-- ฟ ฝ	-- ร ํ ํ	-- ค ํ ํ	- ฟ ช ล	ช ล ท ค ํ	ท ค ํ ช ล	ท ค ํ - ท
----------	--------	----------	----------	---------	-----------	-----------	-----------

----	- ช --	- ร ํ --	- ค ํ - ร ํ	- ฝ --	- ค ํ - ร ํ	---- ค ํ	- ท --
------	--------	----------	-------------	--------	-------------	----------	--------

- ร ํ - ค ํ	- ท - ร ํ	- ค ํ - ท	----	- ร ํ - ค ํ	- ท - ล	ช ฟ ช ล	- ช ช ช
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

ท่อน ๓

----	- ช ช ช	- ล - ท	----	- ร ํ - ท	- ล - ท	- ร ํ - ท	- ล - ช
------	---------	---------	------	-----------	---------	-----------	---------

----	ค ฝ ช ฝ	---- ช	----	- ท - ล	- ช - ฝ	ม ร ม ฝ	- ช - ล
------	---------	--------	------	---------	---------	---------	---------

--- ล	--- ฝ	--- ม	--- ฝ	- ล - ท	- ล - ฝ	ฝ ฝ - ม	ม ม - ร
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

- ม ช ร	ม ร ค ทุ	ค ทุ ช ทุ ทุ	ค ทุ ทุ ค ร	- ม ช ม	ร ทุ - ร	- ทุ --	ค ร ม - ช
---------	----------	--------------	-------------	---------	----------	---------	-----------

ท่อน ๓ เทียบกลับ

----	- ช ช ช	- ล - ท	----	- ร ํ - ท	- ล - ท	- ร ํ - ท	- ล - ช
------	---------	---------	------	-----------	---------	-----------	---------

----	ค ฝ ช ฝ	---- ช	----	- ท - ล	- ช - ฝ	ม ร ม ฝ	- ช - ล
------	---------	--------	------	---------	---------	---------	---------

-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ร ร
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

(-- ม ม	ช ม ร ท)	(-- ช ช	ล ช ม ร)	(-- ล ล	ท ล ช ม)	(-- ท ท	รื ท ล ช)
---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------	-----------

จากทำนองเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการประพันธ์ทำนองที่เกี่ยวกับทั้งท่อนเพลง ได้ ๒ ลักษณะคือ

ลักษณะที่ ๑ การเพิ่มทำนอง

ลักษณะของการเพิ่มทำนอง พบได้ในเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ท่อน ๒ และท่อน ๓ ดังนี้

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

--- ช้	--- ฟ้า	--- รี้	--- คี้	- ท - คี้	- ช - ล	ช ฟ ช ท	--- ท
--------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------	-------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ช้ ช้	-- ฟ้า ฟ้า	-- รี้ รี้	-- คี้ คี้	- ฟ ช ล	ช ล ท คี้	ท คี้ ช ล	ท คี้ - ท
----------	------------	------------	------------	---------	-----------	-----------	-----------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ล	--- ฟ	--- ม	--- ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ร ร
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

จากทำนองเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ทำนองที่เกี่ยวกับมีการเพิ่มทำนอง ในทำนองที่แต่ละห้องเพลงมีตัวโน้ตเพียงตัวเดียว ซึ่งมีรูปแบบกระสวนทำนองดังนี้

--- X	--- X	--- X	--- X
-------	-------	-------	-------

เมื่อเป็นทำนองที่เกี่ยวกับจะมีการเพิ่มทำนองจาก ๑ ตัวโน้ต กลายเป็น ๒ ตัวโน้ต ซึ่งมีรูปแบบกระสวนทำนองดังนี้

-- XX	-- XX	-- XX	-- XX
-------	-------	-------	-------

จากรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการเพิ่มทำนองโดยเพิ่มให้มีความถี่ของตัวโน้ตมากขึ้นก็เพื่อต้องการให้ทำนองมีความกระชับ และเอื้อต่อการเพิ่มแนวในการบรรเลง

ลักษณะที่ ๒ การดัดแปลงทำนอง

ลักษณะของการดัดแปลงทำนองของเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น พบว่ามีความหลากหลายของการดัดแปลงทำนอง ซึ่งผู้วิจัยจำแนกออกเป็นลักษณะย่อยได้ ๒ ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะย่อยที่ ๑ การดัดแปลงทำนองเป็นสำเนียงภาษา

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้มีการดัดแปลงทำนองให้มีสำเนียงมอญระคนอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ซ	- ซ ซ ซ	--- ริ	- ริ ริ ริ	- ฟี่ - คี่	- ริ - คี่	ท คี่ ซ ล	ท คี่ - ท
-------	---------	--------	------------	-------------	------------	-----------	-----------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ริ - คี่	- ท - ริ	- คี่ - ท	----	- ริ - คี่	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
------------	----------	-----------	------	------------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	- ซ --	- ริ --	- คี่ - ริ	- ฟี่ --	- คี่ - ริ	--- คี่	- ท --
------	--------	---------	------------	----------	------------	---------	--------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ริ - คี่	- ท - ริ	- คี่ - ท	----	- ริ - คี่	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
------------	----------	-----------	------	------------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	- ซ - ริ	- คี่ ท คี่	- ริ ริ ริ	- ซี่ - ฟี่	- ริ - คี่	ท คี่ ซ ล	ท คี่ - ท
------	----------	-------------	------------	-------------	------------	-----------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ริ - คี่	- ท - ริ	- คี่ - ท	----	- ริ - คี่	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
------------	----------	-----------	------	------------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	- ซ --	- ริ --	- คี่ - ริ	- ฟี่ --	- คี่ - ริ	--- คี่	- ท --
------	--------	---------	------------	----------	------------	---------	--------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ริ - คี่	- ท - ริ	- คี่ - ท	----	- ริ - คี่	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
------------	----------	-----------	------	------------	---------	---------	---------

จากทำนองเพลงข้างต้น เป็นทำนองเพลงที่มีการแต่งขยายขึ้นมาจากทำนองเพลงเดียวกันในทำนองว่า

- ซ ซ ซ	- รี้ รี้ รี้	- คี้ คี้ คี้	- ท ท ท	- ล ล ล	- ซ - ล	--- ซ	- ซ - ซ
---------	---------------	---------------	---------	---------	---------	-------	---------

ทำนองข้างต้นเป็นทำนองบรรทัดสุดท้ายของเพลงแต่แท้ ๒ ชั้น ท่อน ๑ และท่อน ๒ ซึ่งเป็นเพลงต้นรากของเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เมื่อประพันธ์ขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้นแล้วจะสังเกตเห็นว่า ทำนองของประโยคทำ ผู้ประพันธ์ได้มีการตกแต่งทำนองให้มีรูปแบบแตกต่างกันดังนี้

--- ซ	- ซ ซ ซ	--- รี้	- รี้ รี้ รี้	- ฬิ - คี้	- รี้ - คี้	ท คี้ ซ ล	ท คี้ - ท
-------	---------	---------	---------------	------------	-------------	-----------	-----------

----	- ซ - รี้	- คี้ ท คี้	- รี้ รี้ รี้	- ฬิ - ฬิ	- รี้ - คี้	ท คี้ ซ ล	ท คี้ - ท
------	-----------	-------------	---------------	-----------	-------------	-----------	-----------

----	- ซ --	- รี้ --	- คี้ - รี้	- ฬิ --	- คี้ - รี้	--- คี้	- ท --
------	--------	----------	-------------	---------	-------------	---------	--------

จากลักษณะการประพันธ์ทำนองที่ปรากฏข้างต้น เป็นทำนองที่มีสำเนียงมอญระคนอยู่ ซึ่งเป็นไปตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า จากการทำผู้ประพันธ์ได้ขยายทำนองเพลงต้นรากในอัตรา ๒ ชั้นที่เหมือนกันขึ้นเป็นเพลงโหมโรงในอัตรา ๓ ชั้น ให้มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการประพันธ์เพลง โดยสามารถประพันธ์ได้ไม่ซ้ำกันถึง ๓ รูปแบบ ดังปรากฏในทำนองเพลงที่ได้ยกตัวอย่างไว้แล้ว

ลักษณะย่อยที่ ๒ การตัดแปลงทำนองแบบเปลี่ยนวิธีการดำเนินทำนอง

การประพันธ์ในรูปแบบนี้พบในเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ท่อน ๒ และท่อน ๓ ดังนี้

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- รี้	--- ฬิ	--- รี้	--- คี้	- ท - ฬิ	- ท - คี้	รี้ ฬิ - รี้	----
---------	--------	---------	---------	----------	-----------	--------------	------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	- ซ - รี้	- คี้ ท คี้	- รี้ รี้ รี้	- ฬิ - ฬิ	- รี้ - คี้	ท คี้ ซ ล	ท คี้ - ท
------	-----------	-------------	---------------	-----------	-------------	-----------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	ล ฟ ช ล	ค ล ช ฟ	----	ล ฟ ช ล	ค ล ช ฟ	คร ฟ ช	ล ช ฟ ร
------	---------	---------	------	---------	---------	--------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช	(ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช)	ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช	(ล ช ฟ ช	ล ท ค รั)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	-----------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(- - ช ช	ล ช ล ช)	(- - รั รั	ฟ รั ฟ รั)	(- - ค ค	รั ค รั ค)	(- - ท ท	ค ท ค ท)
----------	----------	------------	------------	----------	------------	----------	----------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(- - รั รั	ฟ รั ค ล)	(- - ค ค	รั ค ล ช)	(- - ล ล	ค ล ช ฟ)	(- - ช ช	ล ช ฟ ร)
------------	-----------	----------	-----------	----------	----------	----------	----------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ม ช ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ล ท ค ร	- ม ช ม	ร ท - ร	- ท - -	คร ม - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(- - ม ม	ช ม ร ท)	(- - ช ช	ล ช ม ร)	(- - ล ล	ท ล ช ม)	(- - ท ท	รั ท ล ช)
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	-----------

จากลักษณะย่อยที่ปรากฏข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ทำนองเพลงบางจังหวะของ เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ท่อน ๒ และท่อน ๓ มีเทียวกลับทั้งท่อนเพลงโดยการคัดแปลงทำนอง แบบเปลี่ยนวิธีการดำเนินทำนอง ซึ่งสังเกตได้จากทำนองในเที่ยวแรกจะมีวิธีการดำเนินทำนองแบบ ทางกรอ แต่เมื่อเป็นเทียวกลับ มีการเปลี่ยนวิธีการดำเนินทำนองแบบทางลูกล่อลูกขัด โดยที่ยังคงไว้ ถึงเสียงของลูกตก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประพันธ์ให้มีความแตกต่างของวิธีการดำเนินทำนองนี้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการประพันธ์เพลงในเรื่องการประพันธ์ให้มีวิธีการดำเนินทำนองที่ หลากหลาย ซึ่งเป็นการแสดงภูมิปัญญาของผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี

จากการวิเคราะห์ถึงเรื่องการประพันธ์เทียวกลับข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การ ประพันธ์ในลักษณะนี้แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ เทียวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น และเทียวก ลับทั้งท่อนเพลง โดยประเภทที่ ๑ เทียวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น พบในเพลงโหมโรงที่ทำการ วิเคราะห์จำนวน ๕ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหม โรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ซึ่งยัง สามารถแบ่งย่อยออกถึงลักษณะของทำนองที่ประพันธ์ของเทียวกลับประเภทนี้ได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ เป็นการขึ้นเสียง และการเพิ่มทำนอง ทั้งนี้มีเหตุผลก็เพื่อต้องการความกระชับของทำนองเมื่อ กลับต้นในแต่ละท่อนเพลง ส่วนประเภทที่ ๒ เทียวกลับทั้งท่อนเพลง พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๒ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ซึ่งมีการประพันธ์ ทำนองเมื่อบรรเลงในเทียวกลับขึ้นใหม่ทั้งหมด ซึ่งยังสามารถแบ่งย่อยออกถึงลักษณะของทำนองที่

ประพันธ์ของเที่ยวกลับประเภทนี้ได้เป็น ๒ ลักษณะคือ เป็นการเพิ่มทำนอง และการตัดแปลงทำนอง ซึ่งในการตัดแปลงทำนองนี้ยังแบ่งย่อยออกได้การตัดแปลงทำนองเป็นสำเนียงภาษา และแบบเปลี่ยนวิธีการดำเนินทำนอง ซึ่งการประพันธ์ในลักษณะนี้ก็เพื่อต้องการให้ทำนองเมื่อบรรเลงเป็นเที่ยวกลับแล้ว มีความแตกต่าง ไปจากการบรรเลงในเที่ยวปกติ จึงได้ทำให้อทำนองต่างออกไป ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่ได้วิเคราะห์ไว้

๔.๓.๓ การประพันธ์ทำนองลงจบหรือลงวา

เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง พบว่ามีการประพันธ์ทำนองลงจบหรือลงวา ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา และรูปแบบการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๑ รูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

รูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา พบเพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท จำนวน ๔ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ดังนี้

๔.๓.๓.๑.๑ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๔ ท่อน ทำนองเพลงในจังหวะสุดท้ายของท่อน ๔ มีการเปลี่ยนทำนองให้เป็นทำนองลงจบหรือลงวาดังนี้

ท่อน ๔ จังหวะที่ ๘

- ม ช ล	ช ค ช ล	ช ม ช ล	ช ล ค รั	- ม ช ล	ช ล ค รั	ม รั ค ล	ค รั - ค
---------	---------	---------	----------	---------	----------	----------	----------

ท่อน ๔ เที่ยวกลับ จังหวะที่ ๘ (ลงวา)

- ล ช ม	- รั - ช	--- ม	--- รั	--- ค	--- ท	--- ล	--- ช
---------	----------	-------	--------	-------	-------	-------	-------

จากทำนองเพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ท่อน ๔ จังหวะที่ ๘ ซึ่งเป็นจังหวะสุดท้ายของเพลง เที่ยวแรกมีทำนองเพลงอย่างหนึ่ง และเที่ยวกลับมีทำนองอีกอย่างหนึ่ง โดยทำนองที่เปลี่ยนไปนั้นเป็นลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๑.๒ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๒ ท่อน ทำนองเพลงในจังหวะสุดท้ายของท่อน ๒ มีการเปลี่ยนทำนองให้เป็นทำนองลงจบหรือลงวาดังนี้

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ท ล ช ร	(ท ล ช ร)	ช ล ท ค์	(ช ล ท ค์)	(- - - -	ช ล ท ค์	- - รี้ มี่	รี้ ค์ ท ล)
---------	-----------	----------	------------	----------	----------	-------------	-------------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

ท ล ช ร	- ช - ค์	- มี่ รี้ ค์	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ล	ท ล ช ล	ช ฟ - ช
---------	----------	--------------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ท ล ช ร	(ท ล ช ร)	ช ล ท ค์	(ช ล ท ค์)	(- - - -	ช ล ท ค์	- - รี้ มี่	รี้ ค์ ท ล)
---------	-----------	----------	------------	----------	----------	-------------	-------------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง) (ลงวา)

- มี่ รี้ ท	- ล - รี้	- - - ท	- - - ล	- - - ช	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร
-------------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

จากทำนองเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ท่อน ๒ จังหวะที่ ๗ ซึ่งเป็นจังหวะสุดท้ายของเพลง เทียบแรกมีทำนองเพลงอย่างหนึ่ง และเทียบกลับมีทำนองอีกอย่างหนึ่ง โดยทำนองที่เปลี่ยนไปนั้นเป็นลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๑.๓ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๒ ท่อน ทำนองเพลงในจังหวะสุดท้ายของท่อน ๒ มีการเปลี่ยนทำนองให้เป็นทำนองลงจบหรือลงวาดังนี้

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ช (รช)	ร ม (รม)	ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ม ช ล	- - - -
------------	------------	----------	----------	------------	------------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- มี่ รี้ ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- รี้ - มี่	- รี้ - ท	- ล ช ม	- ร - ช
-------------	---------	---------	---------	-------------	-----------	---------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ช (รช)	ร ม (รม)	ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ม ช ล	- - - -
------------	------------	----------	----------	------------	------------	---------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง) (ลงวา)

- มี่ รี้ ท	- ล - รี้	- - - ท	- - - ล	- - - ช	- - - ฟ	- - - ม	- - - ร
-------------	-----------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

จากทำนองเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ท่อน ๒ จังหวะที่ ๘ ซึ่งเป็นจังหวะสุดท้ายของเพลง เทียบแรกมีทำนองเพลงอย่างหนึ่ง และเทียบกลับมีทำนองอีก

อย่างหนึ่ง โดยทำนองที่เปลี่ยนไปนั้นเป็นลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๑.๔ เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๓ ท่อน ทำนองเพลงในจังหวะสุดท้ายของท่อน ๓ มีการเปลี่ยนทำนองให้เป็นทำนองลงจบหรือลงवादังนี้

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(---ท	-ล-ฟ)	(---ท	-ล-ฟ)	(---ท	-ล-ฟ)	(---ล	-ฟ-ม)
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

---ฟ	---ม	---ร	---ทุ	-ล-ร	-ม-ฟ	ลทลฟ	-ม-ร
------	------	------	-------	------	------	------	------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(---ท	-ล-ฟ)	(---ล	-ฟ-ม)	(---ฟ	-ม-ร)	-ล-ร	มฟชล
-------	-------	-------	-------	-------	-------	------	------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) (ลงวา)

-มรืท	-ล-ร	---ท	---ล	---ช	---ฟ	---ม	---ร
-------	------	------	------	------	------	------	------

จากทำนองเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ ซึ่งเป็นจังหวะสุดท้ายของเพลง เทียบแรกมีทำนองเพลงอย่างหนึ่ง และเทียบกลับมีทำนองอีกอย่างหนึ่ง โดยทำนองที่เปลี่ยนไปนั้นเป็นลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๒ รูปแบบการการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

รูปแบบการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา พบเพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท จำนวน ๕ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงขับไม้ บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ดังนี้

๔.๓.๓.๒.๑ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๒ ท่อน เมื่อหมดจังหวะหน้าทับในท่อน ๒ แล้ว มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงवादังนี้

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(---ร	-รรร)	(--ทุร	ลทุรม)	(---ช	-ชชช)	(--มช	ร มชล)
-------	-------	--------	--------	-------	-------	-------	--------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

---ช	---ล	---ท	---คั	--รึม	รึคัทริ	คัทลคั	ทลชล
------	------	------	-------	-------	---------	--------	------

ทำนองลงจบ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	----	----	---ล	----	---ล	-ลลล	-ล-ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองลงจบ (ครึ่งจังหวะหลัง) (ลงวา)

-มึริท	-ล-ริ	---ท	---ล	---ช	---ฟ	---ม	---ร
--------	-------	------	------	------	------	------	------

จากทำนองเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบรรเลงทำนองท่อน ๒ จำนวน ๒ เที้ยว ๆ ละ ๔ จังหวะแล้ว มีการเพิ่มทำนองอีก ๑ จังหวะ ต่อท้ายทำนองท่อน ๒ ซึ่งทำนองการลงจบที่มีการเพิ่มเข้ามาในครึ่งจังหวะหน้าทับแรก มีการนำทำนองลูกเต๋ามาบรรเลงก่อนที่จะตามด้วยลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” ในครึ่งจังหวะหน้าทับหลัง จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๒.๒ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๒ ท่อนแบบมีสร้อย เมื่อหมดจังหวะหน้าทับทำนองสร้อยในท่อน ๒ แล้ว มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวาดังนี้

ทำนองสร้อย จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	----	-ร-ม	-ช-ล	-คั--	-ช-ล	---ช	---ม
------	------	------	------	-------	------	------	------

ทำนองสร้อย จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

----	----	-ช-ค	-ร-ม	-ช--	-ร-ม	-ช-ล	---ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองลงจบ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	----	---คั	---ม	----	-ร-ม	-ช-ล	ช ม-ช
------	------	-------	------	------	------	------	-------

ทำนองลงจบ (ครึ่งจังหวะหลัง) (ลงวา)

---คั	รึม-ม	----	---ริ	---คั	---ท	---ล	---ช
-------	-------	------	-------	-------	------	------	------

จากทำนองเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบรรเลงหมดจังหวะหน้าทับทำนองสร้อยในตอน ๒ แล้ว มีการเพิ่มทำนองอีก ๒ จังหวะ ต่อท้ายทำนองตอน ๒ ซึ่งทำนองการลงจบที่มีการเพิ่มเข้ามาในจังหวะแรก มีการนำทำนองในจังหวะที่ ๑ ของตอน ๒ มาบรรเลงก่อนที่จะตามด้วยลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” ในครั้งจังหวะหน้าทับหลัง จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๒.๓ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๒ ท่อน เมื่อหมดจังหวะหน้าทับในตอน ๒ แล้ว มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวาดังนี้

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๘

----	- ล ค ี ช	--- ม	- ช --	ล ช ม ช	- ล - ค ี	ช ค ี ร ี ม ี	ช ี ม ี ร ี ค ี
------	-----------	-------	--------	---------	-----------	---------------	-----------------

ทำนองลงจบ จังหวะที่ ๑

----	--- ค ี	--- ร ี	ม ี ร ี ค ี ช	--- ล	ค ี ช --	ค ี ล ช ค	- ร - ม
------	---------	---------	---------------	-------	----------	-----------	---------

ทำนองลงจบ จังหวะที่ ๒ (ลงวา)

- ล ี ช ี ม ี	- ร ี - ช ี	--- ม ี	--- ร ี	--- ค ี	--- ท	--- ล	--- ช
---------------	-------------	---------	---------	---------	-------	-------	-------

จากทำนองเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบรรเลงทำนองตอน ๒ จำนวน ๒ เที้ยว ๆ ละ ๘ จังหวะแล้ว มีการเพิ่มทำนองอีก ๒ จังหวะ ต่อท้ายทำนองตอน ๒ ซึ่งทำนองการลงจบที่มีการเพิ่มเข้ามาในจังหวะหน้าทับแรก มีการนำทำนองจังหวะที่ ๑ ของตอน ๑ มาบรรเลงก่อนที่จะตามด้วยลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” ในจังหวะที่ ๒ จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๒.๔ เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๓ ท่อน แบบมีเที้ยวกลับ เมื่อหมดจังหวะหน้าทับในตอน ๑ เที้ยวกลับแล้ว มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวาดังนี้

ท่อน ๑ เที้ยวกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ล ล	-- ฟ ฟ	-- ม ม	-- ร ร
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(- - ม ม	ช ม ร ฏ)	(- - ช ช	ล ช ม ร)	(- - ล ล	ท ล ช ม)	(- - ท ท	รื ท ล ช)
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	-----------

ทำนองลงจบ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	--- ท	----	--- ล	----	--- ช	--- ม	- ช - ล
------	-------	------	-------	------	-------	-------	---------

ทำนองลงจบ (ครึ่งจังหวะหลัง) (ลงวา)

- ม รื ท	- ล - รื	--- ท	--- ล	--- ช	--- ฟ	--- ม	--- ร
----------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

จากทำนองเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบรรเลงทำนองท่อน ๓ จำนวน ๒ เทียบ ๆ ละ ๒ จังหวะแล้ว มีการเพิ่มทำนองอีก ๑ จังหวะ ต่อท้ายทำนองท่อน ๓ ซึ่งทำนองการลงจบที่มีการเพิ่มเข้ามาในครึ่งจังหวะหน้าทับแรก มีการนำทำนองเหินจังหวะที่ ๑ ของเพลงเต่าเห่ ๒ ชั้น มาบรรเลงก่อนที่จะตามด้วยลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” ในครึ่งจังหวะหน้าทับหลัง จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

๔.๓.๓.๒.๕ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เป็นเพลงจำนวน ๒ ท่อน เมื่อหมดจังหวะหน้าทับในท่อน ๒ แล้ว มีการเพิ่มทำนองเพลงสายฝน ก่อนจะมีการลงวาดังนี้

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(- - - ร	ม ฟ ช ล)	(- - - ช	ล ท คื รื)	(- - - มื	รื คื ท ล)	(- - - รื	คื ท ล ช)
----------	----------	----------	------------	-----------	------------	-----------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ช (- ช)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- ม (- ม)	--- ม	ม ม --	- ม --	- ร - ช
-----------	-----------	-----------	-----------	-------	--------	--------	---------

เพลงสายฝน

----	----	--- ร	----	--- ม	--- ช
------	------	-------	------	-------	-------

----	--- ม	--- ฟ	----	--- ม	--- ร
------	-------	-------	------	-------	-------

----	----	--- ช	----	--- ล	--- ท
------	------	-------	------	-------	-------

----	--- ม	--- ร	--- ล	----	----
------	-------	-------	-------	------	------

----	----	--- รั	----	--- ฟ	--- ล
------	------	--------	------	-------	-------

----	--- ม	--- ฟ	----	--- ซ	--- ร
------	-------	-------	------	-------	-------

ลงวา

- ม รั ท	- ล - รั	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
----------	----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

จากทำนองเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบรรเลงทำนองท่อน ๒ จำนวน ๒ เที้ยว ๆ ละ ๑๖ จังหวะแล้ว มีการเพิ่มทำนองเพลงพระราชนิพนธ์สายฝน ในจังหวะ ๓/๔ จำนวน ๖ จังหวะ ต่อท้ายทำนองท่อน ๒ ก่อนที่จะตามด้วยลักษณะการลงจบของเพลงโหมโรงหรือที่เรียกว่า “ลงวา” ในครึ่งจังหวะหน้าทับหลัง จึงสรุปได้ว่า เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เป็นเพลงที่มีการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า การประพันธ์ทำนองลงจบหรือลงวา จำแนกออกได้เป็น ๒ รูปแบบ คือ รูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา และรูปแบบการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา โดยรูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา พบเพลงโหมโรงจำนวน ๔ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ช. ๓ ชั้น และรูปแบบการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา พบเพลงโหมโรงจำนวน ๕ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

๔.๓.๓.๓ เสียงของการลงวา

เสียงของการลงวาที่ปรากฏในเพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท จากการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ ๑ เพลงโหมโรงที่มีเสียงของการลงวาเสียง เร “ร”

รูปแบบเพลงโหมโรงที่มีเสียงของการลงวาเสียง เร “ร” พบเพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท จำนวน ๖ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ช. ๓ ชั้น โดยมีการลงวาดังทำนองต่อไปนี้

การลงวาเสียง เร “ร”

- ม ร ิ ท	- ล - ร ิ	--- ท	--- ล	--- ช	--- ฟ	--- ม	--- ร
-----------	-----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตที่พบในเพลงโหมโรงที่มีรูปแบบเพลงโหมโรงที่มีเสียงของการลงวาเสียง เร “ร” หลายประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ ๑ เพลงโหมโรงในรูปแบบนี้ทั้ง ๖ เพลงที่มีเสียงของการลงวาเสียงเร “ร” เป็นเพลงที่ใช้หน้าทับปรบไ้

เพลงโหมโรงในรูปแบบนี้ทั้ง ๖ เพลงเป็นเพลงที่ใช้หน้าทับปรบไ้ทั้งหมด ถึงแม้ว่าเพลงโหมโรงในรูปแบบนี้บางเพลงจะขยายมาจากเพลงอัตรา ๒ ชั้น ที่ไม่ใช่หน้าทับปรบไ้ อาทิเช่น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๑ ขยายอัตรามาจากเพลงสระบุหรง ๒ ชั้น ซึ่งใช้หน้าทับลงสร ๒ ชั้น ท่อน ๒ ขยายอัตรามาจากเพลงตระนิมิต ๒ ชั้น ซึ่งใช้หน้าทับตระ ๒ ชั้น หรือในเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น ท่อน ๑ ก็ขยายมาจากเพลงตระเชิญ ๒ ชั้น ซึ่งใช้หน้าทับตระเช่นกัน แต่เมื่อขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้นแล้ว ได้เปลี่ยนการใช้จังหวะหน้าทับจากของเดิมมาใช้จังหวะหน้าทับปรบไ้ ๓ ชั้นทั้งสิ้น

ประเด็นที่ ๒ เพลงโหมโรงในรูปแบบนี้ทั้ง ๖ เพลงที่มีเสียงของการลงวาเสียงเร โดยมากเป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง

จะสังเกตได้ว่าเพลงโหมโรงจำนวน ๕ เพลงนี้ ในจำนวนทั้งหมด ๖ เพลง (ยกเว้นเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น) เป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่างเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะทำนองของท่อนสั้นท้าย ซึ่งเป็นท่อนที่ต้องมีการลงวาต่อไป ซึ่งทำนองลงวาเสียงเร มีเสียงสำคัญอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่างทั้งสิ้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่เพลงที่มีเสียงของการลงวาเสียงเร เป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง

ส่วนเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น ถึงแม้ว่าท่อนเพลงสุดท้ายจะมีทำนองเพลงอยู่ในบันไดเสียงทางใน แต่เนื่องจากมีความประสงค์จะให้ทำนองลงวาเป็นเสียงเร ผู้ประพันธ์จึงได้ดัดแปลงทำนองของครึ่งจังหวะหน้าในจังหวะสุดท้ายของเพลงให้มาลงที่เสียง ลา เพื่อให้สามารถลงวาในเสียงนี้ได้ ดังทำนองต่อไปนี้

เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(--- ท	- ล - ฟ)	(--- ท	- ล - ฟ)	(--- ท	- ล - ฟ)	(--- ล	- ฟ (ม)
--------	----------	--------	----------	--------	----------	--------	---------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

--- ฟ	--- ม	--- ร	--- ทุ	- ล - ร	- ม - ฟ	ล ท ล ฟ	- ม - ร
-------	-------	-------	--------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(--- ท	- ล - ฟ)	(--- ล	- ฟ - ม)	(--- ฟ	- ม - ร)	- ล - ร	ม ฟ (ซ ล)
--------	----------	--------	----------	--------	----------	---------	-----------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) (ลงวา)

- ม ร ี ท	- ล - ร ี	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
-----------	-----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

จากทำนองเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ทำนองท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ ซึ่งเป็นจังหวะสุดท้ายของเพลง ในครึ่งจังหวะหน้าทับแรกของเที่ยวแรกและเทียบกลับ มีเสียงลูกตกแตกต่างกัน โดยในเที่ยวแรกตกที่เสียง “มี” และเทียบกลับ ตกที่ เสียง “ลา” ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้น เป็นเพลงทำนองลงวาเป็นทำนองที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่างเป็นสำคัญ ทำให้ต้องมีการคัดแปลงเสียงลูกตกอยู่ในเสียงที่สามารถเชื่อมต่อกับบันไดเสียงทางเพียงออล่างได้ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้เลือกเสียงลา เป็นเสียงสุดท้ายก่อนที่จะมีการลงวา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของทำนองลงจบ

หากย้อนกลับไปพิจารณาทำนองในครึ่งจังหวะสุดท้ายของการลงจบ จะเห็นว่ามิเพลงโหมโรงที่มีเสียงลูกตกที่เสียงลา อยู่ถึง ๔ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ซึ่งแต่ละเพลงมีทำนองดังต่อไปนี้

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ทำนองลงจบ

ท ล ช ร	(ท ล ช ร)	ซ ล ท ค ์	(ซ ล ท ค ์)	(----	ซ ล ท ค ์	-- ร ี ม ี่	ร ี ค ์ (ท ล)
---------	-----------	-----------	-------------	-------	-----------	-------------	---------------

ลงวา

- ม ร ี ท	- ล - ร ี	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
-----------	-----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

ทำนองลงจบ

----	----	----	--- ล	----	--- ล	- ล ล ล	- ล - ล
------	------	------	-------	------	-------	---------	---------

ลงวา

- ม ร ี ท	- ล - ร ี	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
-----------	-----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ทำนองลงจบ

----	--- ท	----	--- ล	----	--- ซ	--- ม	- ซ - ล
------	-------	------	-------	------	-------	-------	---------

ลงวา

- ม ร ี ท	- ล - ร ี	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
-----------	-----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ทำนองลงจบ

ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ซ (รซ)	ร ม (รม)	ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ม ซ ล	----
------------	------------	----------	----------	------------	------------	---------	------

ลงวา

- ม ร ี ท	- ล - ร ี	--- ท	--- ล	--- ซ	--- ฟ	--- ม	--- ร
-----------	-----------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

จากทำนองลงจบของเพลงโหมโรงทั้ง ๔ เพลงข้างต้น สามารถสังเกตได้ว่า ทำนองครึ่งจังหวะหน้าทับแรกก่อนที่จะมาการลงวา มีเสียงลูกตกอยู่ที่เสียง ลา “ล” (สังเกตตัวโน้ตที่ลงกลมไว้) ซึ่งการให้เสียงของทำนองเป็นเสียงลานี้ จะเอื้อต่อการลงจบที่สมบูรณ์เพราะ ทำนองของการลงวามีทำนองที่เป็นการเน้นย้ำเสียงลา ถึง ๒ ครั้ง โดยครั้งแรกอยู่ในห้องเพลงที่ ๒ และครั้งที่ ๒ อยู่ในท้ายของห้องเพลงที่ ๔

เสียงลา ในห้องเพลงที่ ๒ เป็นเสียงที่ขึ้นระหว่างการเคลื่อนที่จากเสียงสูง ไปสู่เสียงต่ำ คือ ในทำนอง / - ม ร ี ท / เสียงลา ในห้องที่ ๒ / - ล - ร ี / จึงเป็นตัวเชื่อม ระหว่างการเคลื่อนที่ของเสียงด้านหน้ากับด้านหลัง ซึ่งเมื่อมีการเคลื่อนที่ทำนองมาถึงเสียงลา ตัวแรกแล้ว มีการหักเหของทำนอง ไปสู่เสียงสูงอีกครั้งหนึ่ง คือ จากเสียงลาไปสู่เสียงเร (สังเกตทำนองห้องเพลงที่ ๒) ซึ่งทำนองต่อไป ตั้งแต่ห้องเพลงที่ ๓ ถึงห้องเพลงที่ ๘ จะมีการเคลื่อนที่ของเสียงจากเสียงสูงไปสู่เสียงต่ำทั้งหมด

เสียง ลา ในท้ายห้องเพลงที่ ๔ เป็นเสียง ลา ที่เป็นเสียงย้ำถึงการเป็นทำนองจบอีกครั้งหนึ่ง เพราะเป็นเสียงที่อยู่ในท้ายของประโยคทำ ก่อนจะส่งต่อไปยังประโยครับซึ่งทำนองมีความถี่ที่คงที่ และมีเสียงของตัวโน้ตเพียงห้องเพลงละ ๑ ตัว แล้วค่อยเคลื่อนที่จากเสียงสูงไปสู่เสียงต่ำ ในคราวละ ๑ เสียง คือจากเสียง ลา ในท้ายห้องที่ ๔ ค่อย ๆ ลดระดับเสียงลงไปห้องเพลงละ ๑ เสียง จนไปจบลงในเสียง เร ในห้องเพลงที่ ๘ ซึ่งเป็นห้องเพลงสุดท้ายของเพลง

รูปแบบที่ ๒ เพลงโหมโรงที่มีเสียงของการลงวาเสียง ซอล “ซ”

รูปแบบเพลงโหมโรงที่มีเสียงของการลงวาเสียง ซอล “ซ” พบเพลงประเภทโหมโรงक्रमนตรี ตราโหมท จำนวน ๓ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงค้อยตรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น โดยมีทำนองการลงวาใน ๒ ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ ๑

- ลั ชั มั	- รั - ชั	--- มั	--- รั	--- คั	--- ท	--- ล	--- ช
------------	-----------	--------	--------	--------	-------	-------	-------

ลักษณะที่ ๒

--- คั	รั มั - มั	----	--- รั	--- คั	--- ท	--- ล	--- ช
--------	------------	------	--------	--------	-------	-------	-------

จากลักษณะการลงวาข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า การลงวาในลักษณะที่ ๑ เป็นการลงของเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ส่วนการลงวาในลักษณะที่ ๒ เป็นการลงวาที่เป็นแบบเฉพาะของเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น แต่ข้อสำคัญของการลงวาทั้ง ๒ ลักษณะนี้ อยู่ตรงที่เสียงของการลงวาเสียงซอล “ซ”

การลงวาในลักษณะที่ ๒ ซึ่งพบเฉพาะในเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้ประพันธ์มีความประสงค์ที่จะคัดแปลงทำนองลงวาให้แตกต่างไปจากปกติ หากยังคงใช้ทำนองลงวาตามระเบียบวิธีปฏิบัติอยู่นั้น จะทำให้ทำนองในห้องเพลงที่ ๗-๘ ในจังหวะที่ ๑ กับทำนองห้องเพลงที่ ๑-๒ ในจังหวะที่ ๒ (ดังทำนองต่อไปนี้) ซึ่งมีความใกล้เคียงกันมาก จะทำให้เป็นทำนองลงจบที่ไม่สมบูรณ์ในเรื่องของความไพเราะและความกลมกลืน

ลงจบ (จังหวะที่ ๑)

----	----	--- คั	--- ม	----	- รั - ม	- ช - ล	ช ม - ช
------	------	--------	-------	------	----------	---------	---------

หากใช้ทำนองลงวาตามระเบียบปฏิบัติในทำนองนี้

ลงวาแบบปกติ

- ลั ชั มั	- รั - ชั	--- มั	--- รั	--- คั	--- ท	--- ล	--- ช
------------	-----------	--------	--------	--------	-------	-------	-------

จากประเด็นนี้เองผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ประพันธ์น่าจะต้องการให้เพลงโหมโรงมีการลงจบที่สมบูรณ์แบบมากที่สุดทั้งในเรื่องของความไพเราะและความกลมกลืน จึงได้คัดแปลงทำนองการลงวาขึ้นใหม่เป็น

--- คั	รั มั - มั	----	--- รั	--- คั	--- ท	--- ล	--- ช
--------	------------	------	--------	--------	-------	-------	-------

หากคัดแปลงทำนองลงวาเป็นเช่นนี้แล้ว จะทำให้ทำนองการลงจบในเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตที่พบในเพลง โหมโรงที่มีรูปแบบเพลง โหมโรงที่มีเสียงของการลงวาเสียงซอล “ซ” หลายประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ ๑ เพลง โหมโรงทั้ง ๓ เพลงที่มีเสียงของการลงวาเสียงซอล เป็นเพลงที่ใช้หน้าทับสองไม้ เพลง โหมโรงทั้ง ๓ เพลงในรูปแบบนี้ เป็นเพลงที่ใช้หน้าทับสองไม้ในการควบคุมจังหวะทั้งสิ้น ซึ่งถึงแม้ว่าเพลง โหมโรงในรูปแบบนี้บางเพลงจะขยายมาจากเพลงอัตรา ๒ ชั้น ที่ไม่ใช่หน้าทับสองไม้ อาทิเช่น เพลง โหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ที่ขยายอัตรามาจากเพลงดวงดอกไม้ ๒ ชั้น ซึ่งใช้หน้าทับพื้นเมือง แต่เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลง โหมโรงอัตรา ๓ ชั้นแล้ว ได้เปลี่ยนการใช้จังหวะหน้าทับจากของเดิมมาใช้จังหวะหน้าทับสองไม้ ๓ ชั้น

ประเด็นที่ ๒ เพลง โหมโรงทั้ง ๓ เพลงที่มีเสียงของการลงวาเสียงซอล เป็นเพลงในบันไดเสียงทางเพียงออบน

จะสังเกตได้ว่าเพลง โหมโรงทั้ง ๓ เพลงนี้เป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบนทั้งหมด คืออยู่ในกลุ่มเสียงปัญจมูล ครม X ซล X เสียงของการลงวาจึงมีความสอดคล้องกับบันไดเสียงที่เพลงที่ได้ดำเนินมา จึงทำให้มีเสียงของการลงวาที่เสียงซอล

ประเด็นที่ ๓ เพลง โหมโรงทั้ง ๓ เพลงที่มีเสียงของการลงวาเสียงซอล เป็นเพลงผู้ประพันธ์ไม่ได้ตั้งใจจะประพันธ์ขึ้นเป็นเพลง โหมโรงตั้งแต่แรก

จากข้อสันนิษฐานนี้ ถ้าได้ศึกษาประวัติของเพลง โหมโรงแล้วจะพบว่า เพลง โหมโรงทั้ง ๓ เพลงนี้ มีประวัติที่สามารถอธิบายถึงเรื่องนี้ได้คือ

๑. เพลง โหมโรงค้อยตรีง ๓ ชั้น

ตามประวัติของเพลง โหมโรงค้อยตรีง ๓ ชั้น พบว่า เป็นเพลงที่ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงแรกในชีวิตของท่าน ครูมนตรีได้อธิบายเพียงแค่ว่าขยายทำนองเพลงค้อยตรีง ๒ ชั้น ขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น เท่านั้น มิได้กล่าวถึงว่าประพันธ์เป็นเพลง โหมโรงแต่อย่างใด

๒. เพลง โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

จากลักษณะรูปแบบของการลงวาที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น คือทำนองของการลงวามีการคัดแปลงไปจากทำนองซึ่งเป็นระเบียบวิธีตามแบบโบราณ จึงเป็นข้อสันนิษฐานหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าเพลง โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์นี้ เป็นเพลงที่ไม่ได้ตั้งใจจะประพันธ์เป็นเพลง โหมโรงตั้งแต่เริ่มแรก

๓. เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

ตามประวัติของเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ครูมนตรีได้อธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า ได้ประพันธ์เพลงเอื้องคำไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการเดินทางมาเชียงใหม่เป็นครั้งแรก โดยยังไม่ได้ถ่ายทอดให้กับใคร ซึ่งต่อมาเมื่อครูมนตรีเป็นผู้ฝึกสอนวงเครื่องสายคณะ อ.ส. ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอดิษฐ์สุริยาภา ได้ต่อเพลงให้แก่วงนี้โดยไม่ต่อให้กับใครอีกตามคำสั่งห้าม แต่เมื่อเสด็จพระองค์เจ้าอดิษฐ์ฯ สิ้นพระชนม์แล้ว จนเมื่อทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แจ้งความประสงค์ไปยังกรมศิลปากร ขอให้ครูมนตรี แต่งเพลงโหมโรงเพื่อเป็นสัญลักษณ์ประจำสถาบัน ครูมนตรีจึงนำเพลงนี้มาเพิ่มทำนองตอนท้ายให้เหมาะที่จะเป็นเพลงโหมโรงต่อไป ดังที่ครูมนตรีได้อธิบายไว้ดังนี้

“บัดนี้ ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แจ้งความประสงค์ไปยังกรมศิลปากร ขอให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรง เพื่อให้ชุมนุมนาฏศิลป์และดนตรีไทยของสโมสรมหาวิทยาลัยนักศึกษาของมหาวิทยาลัย บรรเลงเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้าพเจ้าก็ได้นึกถึงเพลงเอื้องคำ ซึ่งมีประวัติเกี่ยวข้องกับจังหวัดเชียงใหม่เป็นอันมาก ทั้งสำเนียงและในทำนองเพลงก็เป็นสัญลักษณ์ของเชียงใหม่อยู่แล้ว ข้าพเจ้าจึงเพิ่มเติมทำนองตอนท้ายให้เหมาะที่จะบรรเลง เป็นเพลงโหมโรงมอบให้เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามที่ขอ” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๑๘: ๗๒)

จากประวัติโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ที่ครูมนตรี ตราโมทได้อธิบาย จึงตรงกับข้อสันนิษฐานของผู้วิจัยว่า เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ไม่ได้ประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแต่แรก จึงทำให้ลักษณะของทำนองลงจบหรือลงวา เป็นเพลงโหมโรงที่มีเสียงของการลงวาเสียงซอล “ซ”

ผู้วิจัยมีความเห็นถึงเพลงโหมโรงที่มีเสียงของการลงวาเสียงซอล ว่า เพลงเหล่านี้เดิมทีผู้ประพันธ์อาจมีความตั้งใจที่จะประพันธ์เพลงเป็นเพลงร้องส่งก็เป็นได้ เพราะเพลงโหมโรงจำนวนไม่น้อยก็มาจากเพลงร้องส่ง ซึ่งนำมาเพิ่มหัวเพิ่มท้ายในลักษณะของเพลงโหมโรง ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายถึงเรื่องนี้ในหัวข้อประเภทของผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงครูมนตรี ตราโมท ต่อไป

จากคำอธิบายทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปถึงเรื่องเสียงของการลงวาได้ว่า สามารถแบ่งได้ออกเป็น ๒ รูปแบบ ตามเสียงที่ปรากฏ คือเสียง เร และเสียง ซอล โดยรูปแบบการลงวาเสียง เร พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๖ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น และ เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ซึ่งมีการลงวาในทำนองที่ว่า

- ม ี ฑ	- ล - ี	- - - ท	- - - ล	- - - ซ	- - - พ	- - - ม	- - - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

การลงวาในรูปแบบนี้จะพบเฉพาะในเพลงที่ใช้หน้าทับปรกไก่อเท่านั้น และโดยมากเป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงอย่างเดียว ส่วนรูปแบบการลงวาเสียง ซอล พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๓ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ซึ่งใน ๒ เพลงแรกมีการลงวาในทำนองที่ว่า

- ลี ฌ มี	- ริ - ฌ	--- มี	--- ริ	--- คี	--- ท	--- ล	--- ซ
-----------	----------	--------	--------	--------	-------	-------	-------

ส่วนเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น มีการลงวาในทำนองที่ว่า

--- คี	ริ มี - มี	----	--- ริ	--- คี	--- ท	--- ล	--- ซ
--------	------------	------	--------	--------	-------	-------	-------

จากทำนองการลงวาที่เปลี่ยนไปของเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น อาจอนุมานได้ว่าผู้ประพันธ์ต้องการให้ลงจบอย่างสมบูรณ์แบบมากที่สุดทั้งในเรื่องของความไพเราะและความกลมกลืน จึงได้ตัดแปลงทำนองการลงวาขึ้นใหม่เป็น โดยรูปแบบการลงวาเสียงซอล จะพบในเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับสองไม้เท่านั้น ซึ่งโดยมากเป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน และเพลงโหมโรงทั้ง ๓ เพลงนี้ ผู้วิจัยได้สรุปว่าเป็นเพลงผู้ประพันธ์ไม้ได้ตั้งใจจะประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงตั้งแต่แรก

๔.๔ ประเภทของผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

การแยกประเภทผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่ทำการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง ผู้วิจัยขอยกวิธีการแยกประเภทเพลงโหมโรงจากคำอธิบายของนายวิเชียร กุลตันท์ ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย ซึ่งท่านได้จำแนกประเภทของเพลงโหมโรงออกได้ ๔ ประเภทดังนี้ (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตันท์, ๒๕๒๓: ๘๔)

๑. เป็นเพลงโหมโรงที่จงใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป บางเพลงก็มีมานานแล้ว จนนึกตามค้นหาประวัติยังไม่พบ บางเพลงก็เพิ่มแต่งขึ้นประมาณ ๔๐-๕๐ ปีมานี้เอง ซึ่งยังคิดตามค้นหาประวัติหรือร่อยรอยอื่น ๆ ได้อยู่

๒. เป็นเพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักคนตรีนั้น ๆ โดยเฉพาะ เช่น โหมโรงกัลยาณมิตร โหมโรงศรทอง โหมโรงประสานเนรมิต โหมโรงบางขุนนนท์ ฯลฯ

๓. เป็นเพลงโหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมดา โดยเอามาเพิ่มหัวเพิ่มท้ายในลักษณะเพลงโหมโรงและก็เรียกชื่อตามทำนองเพลงนั้น ๆ โดยไม่เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น อาทิ เทพนม ๓ ชั้น แยกมอญบางช้าง ๓ ชั้น ทะเยอ ๓ ชั้น แปดบท ๓ ชั้น ฯลฯ

๔. เพลงโหมโรงบางเพลงไม่เหมาะที่จะใช้บรรเลงกับเครื่องดนตรีทั่ว ๆ ไป แต่เหมาะแก่การใช้บรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรีบางประเภทเท่านั้น เช่น

๔.๑ เฉพาะเครื่องสายปี่ชวา เพลงเรื่องชมสมุทร ลมหวน ๓ ชั้น แยกมอญบางซ้าง ออกสระหมา

๔.๒ เฉพาะเพลงปี่พาทย์ชวา เพลงบุญเซ็นซ้อค เพลงยะโฮร์

๔.๓ เฉพาะเพลงอังกะลุง สระเบกกัน ยะโฮร์

จากคำอธิบายว่าด้วยหลักการแยกประเภทเพลงโหมโรงข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการดังกล่าวมาจัดประเภทผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ซึ่งสามารถจำแนกออกได้ เป็น ๓ ประเภทดังนี้

๔.๔.๑ เพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท พบว่ามีเพลงโหมโรงที่อยู่ในประเภทที่ ๑ คือ เป็นเพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป จำนวน ๕ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น โดยแต่ละเพลงมีคำอธิบายดังนี้

๔.๔.๑.๑ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ในประเภทเพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญท์ ที่มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งเพลงราโคทั้งสองนี้ ขึ้นเป็น ๓ ชั้น บรรเลงติดต่อกันเป็น ๒ เพลง ตามแบบเพลงโหมโรง ความหมายของเพลงแสดงถึงการพื่อนรำเป็นหมู่ๆ รื่นเรริงกัน ในครอบครัว และมีสำเนียงแขกปนอยู่เล็กน้อยให้สมกับชื่อที่คิดไว้ว่ามีกำเนิดมาจากดินแดนภารตะ” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญท์, ๒๕๒๓: ๑๐๒)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้ตั้งใจประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงโดยทั่วไป เพราะมีการระบุถึงปีที่มีการนำเพลงราโค ๒ ชั้นมาขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอย่างชัดเจน และผลจากการวิเคราะห์ทำนองลงจบหรือลงวา ที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้นี้ จึงสามารถสรุปได้ว่าเพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป

๔.๔.๑.๒ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ในประเภท เพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์ ที่มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า “เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้นนี้ นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งขึ้นจากเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้น ในเรื่องทำขวัญ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์, ๒๕๒๓: ๕๘)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้จึงใจประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงโดยทั่วไป เพราะมีการระบุดังปีที่มีการนำเพลงมหาฤกษ์ ๒ ชั้นมาขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอย่างชัดเจน และผลจากการวิเคราะห์ทำนองลงจบหรือลงวา ที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้นี้ จึงสามารถสรุปได้ว่าเพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป

๔.๔.๑.๓ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ในประเภทเพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ในหนังสือเพลงร่วมสมัยของกรมศิลปากรรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“ในศุภวาระที่ได้มีพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ในปี พุทธศักราช 2525 ธนาคารกรุงเทพจำกัด เห็นเป็นนิมิตหมายขึ้นหลายประการ รวมถึงโครงการส่งเสริมศรัทธาของศิลปินด้วย และได้นำเสนอโครงการดังกล่าวนี้ต่อกรมศิลปากร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในอันที่จะร่วมกันสร้างเพลงไทยขึ้นเป็นอนุสรณ์ของงานสมโภชอันถือว่าสำคัญยิ่งของชาติไทย” (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ๒๕๒๕: คำนำ)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้จึงใจประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงโดยทั่วไป เพราะมีการระบุดังปีที่มีการประพันธ์ พร้อมทั้งความมุ่งหมายในการประพันธ์เพลง และผลจากการวิเคราะห์ทำนองลงจบหรือลงวา ที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้นี้ จึงสามารถสรุปได้ว่าเพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป

๔.๔.๑.๔ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ในประเภท เพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ในหนังสือเพลงโหมโรงมหาราช ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“ในศุภมงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ดำริที่จะจัดโครงการแต่งเพลงไทยเฉลิมพระเกียรติครั้งนี้เพื่อให้คนตรีไทยได้มีบทบาทร่วมถวายความจงรักภักดี และจะเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่คนตรีไทยได้มีส่วนเสริมสร้างอนุสรณ์ในวาระที่เป็นมหามงคลนี้ ทั้งยังจะเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านคนตรีไทยให้เด่นชัดดังที่กรมศิลปากรได้ดำเนินการอยู่ตลอดมาอีกด้วย” (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๐: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้ตั้งใจประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงโดยทั่วไป เนื่องจากมีการระบุถึงปีที่มีการประพันธ์ พร้อมทั้งความมุ่งหมายในการประพันธ์เพลง และผลจากการวิเคราะห์ทำนองลงจบหรือลงวา ที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้ จึงสามารถสรุปได้ว่า เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป

๔.๔.๑.๕ เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ในประเภท เพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ในหนังสือเทิด ส.ธ. โดยมูลนิธิมนตรี ตราโมท ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“ในศุภคติมหามงคลสมัย ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทางมีพระชนมายุครบ ๓ รอบบริบูรณ์ ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔ กรมศิลปากรกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้มอบให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรงชื่อเพลง เทิด ส.ธ. เพื่อทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายในพระราชวโรกาสนี้” (มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๖: ๖๕)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้ตั้งใจประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงโดยทั่วไป เพราะมีการระบุถึงปีที่มีการประพันธ์ พร้อมทั้งความมุ่งหมายในการประพันธ์เพลง และผลจากการวิเคราะห์ทำนองลงจบหรือลงวา ที่ได้

วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้ จึงสามารถสรุปได้ว่าเพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป

๔.๔.๒ เพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักดนตรีนั้น ๆ

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตรีโมท พบว่ามีเพลงโหมโรงที่อยู่ในประเภทที่ ๒ คือ เป็นเพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักดนตรีนั้น ๆ โดยเฉพาะ จำนวน ๒ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น โดยแต่ละเพลงมีคำอธิบายดังนี้

๔.๔.๒.๑ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ในประเภทเพลงเพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักดนตรีนั้น ๆ ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ในหนังสือที่ระลึกดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ ๙ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“บัดนี้ ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แจ้งความประสงค์ไปยังกรมศิลปากร ขอให้ข้าพเจ้าแต่งเพลงโหมโรง เพื่อให้ชุมนุมนาฏศิลป์และดนตรีไทยของสโมสรมหาวิทยาลัยนักศึกษาของมหาวิทยาลัย บรรเลงเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้าพเจ้าก็ได้นึกถึงเพลงเอื้องคำ ซึ่งมีประวัติเกี่ยวข้องกับจังหวัดเชียงใหม่เป็นอันมาก ทั้งสำเนียงและในทำนองเพลงก็เป็นสัญลักษณ์ของเชียงใหม่อยู่แล้ว ข้าพเจ้าจึงเพิ่มเติมทำนองตอนท้ายให้เหมาะที่จะบรรเลง เป็นเพลงโหมโรงมอบให้เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามที่ขอ” (มนตรี ตรีโมท, ๒๕๑๘: ๗๑)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้ตั้งใจประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงสามารถสรุปได้ว่าเพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักดนตรีนั้น ๆ

๔.๔.๒.๒ เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ในประเภทเพลงเพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักดนตรีนั้น ๆ ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ในหนังสือบันทึกเพลงไทยผลงานครุมนตรี ตรีโมท ชุด โหมโรงดนตรีไทย ได้มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“เมื่อคราววันคล้ายวันเกิดของครูมนตรี ตราโมท ที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ คุณสมบัติและหม่อมราชวงศ์ทอร์ศรี คงจำเนียร ท่านเจ้าของและผู้จัดการ โรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ ได้กราบขอให้ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ เพลงโหมโรงเกษมศรี ซึ่งเป็นราชสกุลของหม่อมเจ้าพูนศรีเกษม เกษมศรี ผู้ก่อตั้ง โรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ เพื่อใช้บรรเลงหน้าพระที่นั่งเป็นปฐมฤกษ์ในงาน ครบรอบ ๖๐ ปี ของการก่อตั้งโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์” (มูลนิธิมนตรี ตราโมท, ๒๕๔๒: ๘๑)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้จึงใจประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรงประจำโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ จึงสามารถสรุปได้ว่า เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักคนดนตรีนั้น ๆ

๔.๔.๓ เพลงโหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมดา

เพลงโหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมดา โดยเอามาเพิ่มหัวเพิ่มท้าย ในลักษณะเพลงโหมโรงและก็เรียกชื่อตามทำนองเพลงนั้น ๆ โดยไม่เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น ในผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท พบว่ามีเพลงโหมโรงที่อยู่ในประเภท ที่ ๓ คือ เป็นเพลงโหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมดา โดยเอามาเพิ่มหัวเพิ่มท้ายใน ลักษณะเพลงโหมโรงและก็เรียกชื่อตามทำนองเพลงนั้น ๆ โดยไม่เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น จำนวน ๒ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น โดยแต่ละเพลง มีคำอธิบายดังนี้

๔.๔.๓.๑ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ในประเภท เพลงโหมโรงที่จงใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคณัฑ์ ที่มี คำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“เพลงด้อยตรีง ๓ ชั้นนี้ นายมนตรี ตราโมท กับหมื่นประคมเพลง ประสาน (ใจ นิตยผลิน) ได้ร่วมกันแต่งขึ้นจากทำนอง ๒ ชั้นของเก่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ กรมปีพาทย์หลวง กรมมหรสพ วังจันทร์เกษม (ซึ่งเป็นที่ทำ การของกระทรวงศึกษาธิการและคุรุสภาบัดนี้) มุ่งหมายให้มีทำนอง ภาคเหนือเจือปนอยู่ตลอดเพลงตามสำเนียง ๒ ชั้น อันเป็นต้นกำเนิด มีความหมายในการเดินขมป่าเขาลำเนาไม้ และยิ่งใกล้ค่ำ ก็ค่อย ๆ เร่งทำ ก้าวเร็วขึ้นทุกที” (มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลคณัฑ์, ๒๕๒๓: ๕๓)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้ว ยังคงชื่อเพลงไว้เหมือนเดิม และผลจากการวิเคราะห์ ทำนองลงจบหรือลงวา ที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้นี้ จึงสามารถสรุปได้ว่า เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่ นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมคา โดยเอามาเพิ่มหัวเพิ่มท้ายในลักษณะเพลงโหมโรงและก็ เรียกชื่อตามทำนองเพลงนั้น ๆ

๔.๔.๓.๒ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

การวิเคราะห์ว่าเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เป็นเพลงนี้จัดอยู่ใน ประเภทเพลงโหมโรงที่จงใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไปนั้น ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายถึงประวัติ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย โดยมนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญจน์ ที่มีคำอธิบายถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“นายมนตรี ตราโมท นำเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้นของแก่นั้น มาแต่ง ขึ้นเป็น ๓ ชั้น ให้มีทำนองซ้าๆ ห่างๆ ในวงปีพาทย์ศึกคำบรรพของกรมศิลปากร เริ่มบรรเลงเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๔๕๑” (มนตรี ตราโมท และ วิเชียร กุลตัญจน์, ๒๕๒๓: ๘๗)

จากคำอธิบายประวัติเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ข้างต้น ผู้วิจัย สามารถวิเคราะห์ได้ว่า เพลงนี้เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้ว ยังคงชื่อเพลงไว้เหมือนเดิม และผลจากการวิเคราะห์ทำนองลงจบหรือลงวา ที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้นี้ จึงสามารถสรุปได้ว่า เพลงนี้เป็นเพลงโหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมคา โดยเอามาเพิ่มหัวเพิ่มท้ายใน ลักษณะเพลงโหมโรงและก็เรียกชื่อตามทำนองเพลงนั้น ๆ

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ สามารถสรุปได้ว่า การแยกประเภทผลงานการประพันธ์เพลง ประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท จำนวน ๕ เพลง ผู้วิจัยได้ใช้คำอธิบายของนายวิเชียร กุลตัญจน์ ในหนังสือฟังและเข้าใจเพลงไทย ซึ่งท่านได้จำแนกประเภทของเพลงโหมโรงออกได้ ๔ ประเภท เมื่อวิเคราะห์แล้วสรุปได้ว่า มีการแบ่งประเภทได้จำนวน ๓ ประเภท คือ ประเภทที่ ๑ เพลงโหมโรง ที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป มีจำนวน ๕ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น ประเภทที่ ๒ เพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรง เฉพาะคณะหรือสำนักดนตรีนั้น ๆ มีจำนวน ๒ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น และเพลง โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น และประเภทที่ ๓ เพลงโหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมคา โดยนำมาเพิ่มหัวเพิ่มท้ายในลักษณะเพลงโหมโรงและเรียกชื่อตามทำนองเพลงนั้น ๆ โดยไม่เปลี่ยน

ชื่อเป็นอย่างอื่น มีจำนวน ๒ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงขับไม้ บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

๔.๕ การประพันธ์วิธีดำเนินทำนองเพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหมท

จากการวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหมท ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง พบว่า วิธีการดำเนินทำนองแต่ละเพลงมีความหลากหลายและแตกต่างกัน โดยเนื้อหาการวิเคราะห์ในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น ๓ ประเด็น คือ วิธีดำเนินทำนองทางพื้น วิธีดำเนินทำนองทางกรอ และวิธีดำเนินทำนองทางลูกล้อลูกขัด ซึ่งในแต่ละลักษณะของวิธีดำเนินทำนองมีวิธีการประพันธ์ดังต่อไปนี้

๔.๕.๑ การประพันธ์ทางพื้น

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหมท ที่ทำการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง พบว่ามีการประพันธ์วิธีดำเนินทำนองทางพื้นใน ๒ ลักษณะ คือ ทางพื้นเก็บอิสระ และทางพื้นแบบเก็บ โดยบังคับทำนอง ซึ่งแต่ละลักษณะมีรายละเอียดดังนี้

๔.๕.๑.๑ การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระ

การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระ คือ วิธีการดำเนินทำนองในลักษณะของทางพื้น โดยเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรีแต่ละชนิดสามารถแปรทำนองได้อย่างอิสระ การประพันธ์ทางพื้นในลักษณะนี้พบใน ๒ ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ ๑ การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระแบบบางช่วงทำนอง

การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระแบบบางช่วงทำนอง คือ วิธีการดำเนินทำนองทางพื้น โดยเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรีแต่ละชนิดสามารถแปรทำนองได้อย่างอิสระเพียงแค่บางช่วงของทำนองเพลง ซึ่งมักจะมีคามยาวไม่เกิน ๑ จังหวะหน้าทับ และหลังจากทางพื้นในลักษณะนี้แล้ว จะเป็นวิธีดำเนินทำนองทางกรอ หรือลูกล้อลูกขัดก็ได้ พบในเพลงโหมโรงต่อไปนี้

๑. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ซลท	- รี่ - มี่	- ซี่ - มี่	- รี่ - ท	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
--------	-------------	-------------	-----------	-------------	-----------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ร	--- ซ	--- ล	--- ท	- ดี่ - รี่	มี่ รี่ ดี่ ท	ล ซ ล ท	ดี่ รี่ - รี่
-------	-------	-------	-------	-------------	---------------	---------	---------------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - รี่	- รี่ - ท	ล ซ - ร	- ซ ล ท	ดี่ รี่ - รี่
------	---------	---------------	-------------	-----------	---------	---------	---------------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - รี่	- รี่ - ท	ล ช - ร	- ช ล ท	ด รี่ - รี่
------	---------	---------------	-------------	-----------	---------	---------	-------------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- ล	- ล ล ล	- ล - ล	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
------	-------	---------	---------	-------------	-----------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ฟ	- ช ช ช	--- ล	- ช ช ช	- ดี่ - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
-------	---------	-------	---------	-----------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ล	--- ฟ	--- ม	--- ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ชลท	- ดี่ - รี่	- มี่ - รี่	- ดี่ - ท	- ช - ช	-- ล ท	- ล - ท	- ดี่ - รี่
--------	-------------	-------------	-----------	---------	--------	---------	-------------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - รี่	- ช - ดี่	-- ร ม	- ชี่ - มี่	- รี่ - ดี่
------	---------	---------------	-------------	-----------	--------	-------------	-------------

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ร - ช	-- ล ท	- รี่ - ท	- ล - ช	- ท - ร	- ม - ช	- ล ท มี่	- รี่ - ท
---------	--------	-----------	---------	---------	---------	-----------	-----------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ช ล ท	- รี่ - มี่	- ลี่ ชี่ มี่	- รี่ - ท	- มี่ - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ท	ท ท - ล
---------	-------------	---------------	-----------	-------------	---------------	-------------	---------

ท่อน ๒ เทียบแรก จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- มี่ รี่ ท	- ล - ช	- ร - ช	-- ล ท	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	- ล ช ม	- ร - ช
-------------	---------	---------	--------	-------------	-----------	---------	---------

๔. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - รี่	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - รี่	รี่ รี่ - มี่
------	---------	---------------	-------------	---------	---------	-----------	---------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ล ช ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช --	ล ท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	--------	-----------	-------------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ล ช ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช --	ล ท - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	--------	-----------	-------------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ล ช ม	- ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- ช - -	ล ท - ร	- ม - ร	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๗ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

ช ช (ช ช)	ล ล (ล ล)	ท ท (ท ท)	ร ร (ร ร)	- ม ช ม	ร ท - ร	- ท ร ม	ช ร ม ช
-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๓ เทียบแรก จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

- ฟ (- ฟ)	- ม (- ม)	- ร (- ร)	- ท (- ท)	- ล - ร	- - ม ฟ	- ท ล ฟ	- ม - ร
-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	---------	---------

จากลักษณะของการดำเนินทำนองข้างต้น สามารถอธิบายถึงการประพันธ์ทางพื้นเก็บอิสระแบบบางช่วงทำนองของเพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ได้ว่า จะพบวิธีการดำเนินทำนองนี้เฉพาะเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ ซึ่งจะปรากฏได้ทั้งในครึ่งจังหวะหน้าหรือครึ่งจังหวะหลังก็ได้ โดยมักจะมีความยาวไม่เกิน ๑ จังหวะหน้าทับ และการประพันธ์วิธีการดำเนินทำนองในลักษณะนี้ ผู้วิจัยสามารถอธิบายออกเป็นประเด็นได้ต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ ใช้เป็นทำนองปิดประโยคเพลง

การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระที่ใช้เป็นทำนองปิดประโยคเพลง จะพบในช่วงท้ายของท่อนเพลง ดังในเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ดังนี้

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ร - ช	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ช	- ท - ร	- ม - ช	- ล ท ม	- ร - ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ม ร ท	- ล - ช	- ร - ช	- - ล ท	- ร - ม	- ร - ท	- ล ช ม	- ร - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

จากตัวอย่างทำนองเพลงข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า มีการประพันธ์วิธีการดำเนินทำนองในครึ่งจังหวะหน้าทับสุดท้ายของท่อนเพลง ซึ่งสรุปได้ว่าผู้ประพันธ์ตั้งใจในช่วงปิดของประโยคเพลงเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรีแต่ละชนิด แปรทำนองได้อย่างอิสระ เพื่อแสดงศักยภาพของผู้บรรเลงให้ออกมาในช่วงสุดท้ายของท่อนเพลง จึงได้มีการประพันธ์ให้วิธีการดำเนินทำนองแบบนี้อยู่ในช่วงท้ายของเพลงเพื่อเป็นทำนองปิด

ประเด็นที่ ๒ ใช้เป็นทำนองกลับต้น

การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระที่ใช้เป็นทำนองกลับต้น จะพบในจังหวะหน้าทับแรกของท่อนเพลง ดังตัวอย่างในเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ดังนี้

ท่อน ๑ เกี่ยวกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - รี่	- รี่ - ท	ล ช - ร	- ช ล ท	ด รี่ - รี่
------	---------	---------------	-------------	-----------	---------	---------	-------------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - รี่	- รี่ - ท	ล ช - ร	- ช ล ท	ด รี่ - รี่
------	---------	---------------	-------------	-----------	---------	---------	-------------

จากตัวอย่างทำนองเพลงข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า มีการประพันธ์วิธีการดำเนินทำนองในครึ่งจังหวะหน้า ของจังหวะที่ ๑ ซึ่งเป็นทำนองกลับต้นเพลง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประพันธ์ให้วิธีการดำเนินทำนองมาอยู่ในช่วงนี้ ก็เพื่อต้องการให้เครื่องดนตรีแต่ละชนิด สามารถแปรทำนองได้อย่างอิสระ เพื่อแสดงศักยภาพของผู้บรรเลงให้ออกมาในช่วงแรกของทำนองเกี่ยวกับ

ลักษณะที่ ๒ การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระแบบทั้งช่วงทำนอง

การประพันธ์ทางพื้นเก็บได้อิสระแบบทั้งช่วงทำนอง คือ วิธีการดำเนินทำนองทางพื้น โดยเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรีแต่ละชนิดสามารถแปรทำนองได้อย่างอิสระทั้งช่วงของทำนองเพลง ซึ่งจะมีความยาวตั้งแต่ ๑ จังหวะหน้าทับขึ้นไป พบในเพลงโหมโรงต่อไปนี้

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ชลท	- ดี่ - รี่	- มี่ - รี่	- ดี่ - ท	- ช - ช	-- ล ท	- ล - ท	- ดี่ - รี่
--------	-------------	-------------	-----------	---------	--------	---------	-------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ล ช ม	ช ม ร ด	- ช - ดี่	-- รี่ มี่	- ชี่ - ลี่	- ชี่ - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ดี่
---------	---------	-----------	------------	-------------	-------------	---------------	---------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- รี่	- รี่ - รี่	- ชี่ - มี่	- รี่ - ช	- ม - ร	ร ร - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
---------	-------------	-------------	-----------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- มี่ รี่ ท	รี่ ท ล ช	- ร - ช	- ช ล ท	- ดี่ - รี่	มี่ รี่ ดี่ ท	ล ช ล ท	ล ท ดี่ รี่
-------------	-----------	---------	---------	-------------	---------------	---------	-------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ล ช ม	ช ม ร ด	- ช - ดี่	-- รี่ มี่	- ชี่ - ลี่	- ชี่ - มี่	มี่ มี่ - รี่	รี่ รี่ - ดี่
---------	---------	-----------	------------	-------------	-------------	---------------	---------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- ช	- ช ช ช	- ช - ช	- ด - ฟ	-- ช ล	- ช - ล	- ท - ดี่
------	-------	---------	---------	---------	--------	---------	-----------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ช - ดี่	-- รี่ มี่	- ชี่ - มี่	- รี่ - ดี่	- มี่ มี่ มี่	- รี่ - ดี่	ดี่ ดี่ - ท	ท ท - ล
-----------	------------	-------------	-------------	---------------	-------------	-------------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ	- ร - ด	ด ด - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๒. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- - ฟมร	- ม - ร	- ร - ร	- - - ช	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- - ชลท	- ด - ร	- ม - ร	- ด - ท	- ช - ช	- - ล ท	- ล - ท	- ด - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ล ช ม	ช ม ร ด	ด ด - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- - ชลท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ท - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	ร ร - ม
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ช - ม	- ร - ท	ล ช ล ท	- ร - ม	- ช - ม	- ร - ท	- ร - ท	ล ช - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

๔. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

- - - ร	- ร ร ร	- ท - ม	- ร - ท	- - ช ช	ช ช - ล	- ท - ล	- ท ท ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	ท ท - ร	- - ม ม	ม ม - ร	ร ร - ท	ท ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ล ล ล	- ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ช - -	ฟมร - ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- - ท ท	ท ท - ร	- ม - ร	- ท - ล	- ท - ล	- ช - ม	- ร ร ร	- ม - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- - - ท	- ท ท ท	- ล - ท	- ร - ล	- ท - ล	- ช - ม	ร ท ร ม	- ช - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- - - ล	- ล ล ล	- ช - ฟ	- ม - ร	- ม ช ม	ร ท - ร	- - - ม	- - - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ม ม	ม ม - ช	-- ม ม	ม ม - ล	- ท - ล	- ช - ล	- ท - รี่	รี่ รี่ - ท
--------	---------	--------	---------	---------	---------	-----------	-------------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ท	- ท ท ท	- ล - ท	- รี่ - ล	- ท - ล	- ช - ล	--- ท	--- รี่
-------	---------	---------	-----------	---------	---------	-------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

--- ท	- ท ท ท	ล ช ล ท	- รี่ - มี่	- ลี่ ชี่ มี่	- รี่ - ท	ล ท รี่ ท	ล ช - ล
-------	---------	---------	-------------	---------------	-----------	-----------	---------

จากลักษณะของการดำเนินทำนองข้างต้น สามารถอธิบายถึงการประพันธ์ทางพื้นเก็บอิสระแบบทั้งช่วงทำนองของเพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ได้ว่า จะพบวิธีการดำเนินทำนองนี้เฉพาะเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไก่อเท่านั้น โดยจะต้องมีความยาวตั้งแต่ ๑ จังหวะหน้าทับ ซึ่งจะแทรกอยู่ในทำนองเพลงโหมโรงช่วงใดก็ได้ได้ตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งการประพันธ์วิธีการดำเนินทำนองในลักษณะนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ประพันธ์มีความต้องการที่จะให้เครื่องดนตรีต่าง ๆ สามารถแปรทำนองได้อย่างอิสระให้ช่วงประมาณหนึ่ง เพื่อให้ผู้บรรเลงสามารถแสดงศักยภาพในเครื่องมือของตนเองได้อย่างเต็มที่

๔.๕.๑.๒ การประพันธ์ทางพื้นเก็บโดยบังคับทำนอง

การประพันธ์ทางพื้นเก็บโดยบังคับทำนอง คือวิธีการดำเนินทำนองในลักษณะของทางพื้น แต่มีการประดิษฐ์ตกแต่งทำนองแบบถี่ ๆ เพื่อต้องการบังคับให้เครื่องดนตรีบรรเลงไปในทิศทางเดียวกัน โดยไม่เปิดโอกาสให้ดำเนินทำนองได้อย่างอิสระ การประพันธ์ทางพื้นในลักษณะนี้พบใน ๒ ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ ๑ การประพันธ์ทางพื้นเก็บโดยบังคับทำนองแบบบางช่วงทำนอง

การประพันธ์ทางพื้นในลักษณะนี้ คือวิธีการดำเนินทำนองทางพื้นที่ได้มีการตกแต่งไว้แล้ว เพื่อบังคับให้เครื่องดนตรีบรรเลงไปในทิศทางเดียวกัน โดยบังคับทำนองในบางช่วงเท่านั้น พบว่ามักมีความยาวไม่เกิน ๑ จังหวะหน้าทับ พบในเพลงโหมโรงดังต่อไปนี้

๑. เพลงโหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔

----	ด ร ม ช	ล ช ตี่ ล	ช ม ช ร	มี่ ตี่ รี่ มี่	- ล - ตี่	รี่ ตี่ ล ช	ม ช ล ตี่
------	---------	-----------	---------	-----------------	-----------	-------------	-----------

ท่อน ๔ จังหวะที่ ๘

- ม ช ล	ช ตี่ ช ล	ช ม ช ล	ช ล ตี่ รี่	- ม ช ล	ช ล ตี่ รี่	มี่ รี่ ตี่ ล	ตี่ รี่ - ตี่
---------	-----------	---------	-------------	---------	-------------	---------------	---------------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- ท ร ี ล	ท ล ช ฟ	ม ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	-- ช ้ ช ้	-- ม ้ ม ้	-- ร ี ร ี	-- ค ื ค ื :]
-----------	---------	---------	---------	------------	------------	------------	---------------

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

----	ล ุ ท ุ ร ม	ช ล ช ม	ช ม ร ุ ท	ท ุ ท ุ ร ุ ท	ร ล - ท	ล ุ ท ุ ร ม	ช ร - ม
------	-------------	---------	-----------	---------------	---------	-------------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ช	--- ล	--- ท	--- ค ื	-- ร ี ม ้	ร ี ค ื ท ุ ร ี	ค ื ท ล ค ื	ท ล ช ล
-------	-------	-------	---------	------------	-----------------	-------------	---------

๔. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	ล ฟ ช ล	ค ื ล ช ฟ	----	ล ฟ ช ล	ค ื ล ช ฟ	ด ร ฟ ช	ล ช ฟ ร
------	---------	-----------	------	---------	-----------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ร ี	- ร ี ร ี ร ี	- ช ้ - ฟ ี	- ร ี - ค ื	- ฟ ช ล	ช ล ท ค ื	ท ค ื ช ล	ท ค ื - ท
---------	---------------	-------------	-------------	---------	-----------	-----------	-----------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- ม ช ร	ม ร ค ุ ท	ล ุ ช ุ ล ุ ท	ล ุ ท ุ ด ร	- ม ช ม	ร ท - ร	- ท - -	ค ร ม - ช
---------	-----------	---------------	-------------	---------	---------	---------	-----------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	- ล ช ฟ	ช ล ช ช	----	- ล ช ฟ	ช ล ช ช	- ด - ฟ	- ฟ ช ล
------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ท - ค ื	ร ี ค ื ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ค ื	ร ี ร ี ร ี ช	ร ี ช ร ี ค ื	ท ค ื ช ล	ท ค ื - ท
-----------	-------------	---------	-----------	---------------	---------------	-----------	-----------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

-- ช ้ ช ้	-- ฟ ี ฟ ี	-- ร ี ร ี	-- ค ื ค ื	- ฟ ช ล	ช ล ท ค ื	ท ค ื ช ล	ท ค ื - ท
------------	------------	------------	------------	---------	-----------	-----------	-----------

๕. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

-- ร ร	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ช ช	-- ล ท	ล ช ฟ ล	ช ฟ ม ช	ฟ ม ร ม
--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- ท	- ท ท ท	- ท - ท	ร ี ท ล ช	ท ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ุ ท
------	-------	---------	---------	-----------	---------	---------	-----------

๖. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ทุ ร ม	ร ช ร ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	- ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
----------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ทุ ร ม	ร ช ร ม	ร ทุ ร ม	ร ม ช ล	- ทุ ร ม	ร ม ช ล	ท ล ช ฟ	ม ร - ช
----------	---------	----------	---------	----------	---------	---------	---------

จากลักษณะของการดำเนินทำนองข้างต้น สามารถอธิบายถึงการประพันธ์ทางพื้นเก็บโดยบังคับทำนองแบบบางช่วงทำนองของเพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหมท ได้ว่า จะพบวิธีการดำเนินทำนองนี้ทั้งในเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไก่อและหน้าทับสองไม้ โดยจะต้องมีความยาวไม่เกิน ๑ จังหวะหน้าทับ ซึ่งจะแทรกอยู่ในทำนองเพลงโหมโรงช่วงใดก็ได้ตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งเป็นแค่ช่วงทำนองสั้น ๆ เพื่อประสงค์ให้เครื่องดนตรีทุกชนิดดำเนินทำนองที่ใกล้เคียงกันในลักษณะเกาะกันเป็นกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นถึงการประพันธ์ในลักษณะนี้ได้ว่า ผู้ประพันธ์มีความประสงค์ให้เกิดความพร้อมเพรียงของทำนองเพลง และให้เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละเพลง จึงได้ประพันธ์ให้เป็นลักษณะบังคับเอาไว้

ลักษณะที่ ๒ การประพันธ์ทางพื้นเก็บโดยบังคับทำนองแบบทั้งช่วงทำนอง

การประพันธ์ทางพื้นเก็บโดยบังคับทำนองแบบทั้งช่วงทำนอง คือ วิธีการดำเนินทำนองทางพื้นที่ได้มีการตกแต่งไว้แล้ว เพื่อบังคับให้เครื่องดนตรีบรรเลงไปในทิศทางเดียวกัน โดยบังคับทำนองในบางช่วงเท่านั้น ซึ่งมีความยาวตั้งแต่ ๑ จังหวะหน้าทับ พบในเพลงโหมโรงดังต่อไปนี้

๑. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะแรก)

รรร ม ร	ม ร ม ร	ฟ ม ร ลุ ร	ม ฟ ช ล	ร ม ร ี ท	ม ร ี ท ล	ร ี ท ล ช	ท ล ช ม
---------	---------	------------	---------	-----------	-----------	-----------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

ช ล ช ม	ช ม ร ทุ	- ลุ - ทุ	- ร - ม	ม ม ม ช ม	ร ทุ ร ม	ล ล ล ท ล	ช ม ช ล
---------	----------	-----------	---------	-----------	----------	-----------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะแรก)

ร ี ร ี ร ี	ม ร ี ม ร ี	ล ล ล ท ล	ท ล ท ล	ท ล ช ม	ล ช ม ร	ช ม ร ทุ	ม ร ทุ ลุ
-------------	-------------	-----------	---------	---------	---------	----------	-----------

๒. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะแรก)

ร ี ร ี ร ี	ท ร ี ท ร ี	ท ร ี ท ร ี	ท ล ช ล	ร ี ร ี ร ี	ท ล ช ล	ท ล ช ม	- ร - ท
-------------	-------------	-------------	---------	-------------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

รึรึรึ ทรี	ท มี่ ทรี	ท มี่ ทรี	ท ล ช ล	ท มี่ ทรี	ท ล ช ล	ท ล ช ม	- ร - ช
------------	-----------	-----------	---------	-----------	---------	---------	---------

๓. เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะแรก)

- ม ร ม	ช ม ร ม	ช ม ร ม	ช ล ช ช	- มี่ รึ ท	มี่ รึ ท ล	รึ ท ล ช	ท ล ช ม
---------	---------	---------	---------	------------	------------	----------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ล ช ม	ช ม ร ทุ	- ล - ทุ	- ร - ม	- ร ม ร	ช ม ร ม	ล ช ม ช	ท ล ช ล
---------	----------	----------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะแรก)

ท ช ท ล	ท ช ท ล	ท ช ท ล	รึ ท มี่ รึ	มี่ ท มี่ รึ	มี่ ท มี่ รึ	มี่ ท มี่ รึ	มี่ ท รึ ล
---------	---------	---------	-------------	--------------	--------------	--------------	------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

ท ช ท ล	รึ ท มี่ รึ	มี่ ท มี่ รึ	มี่ ท รึ ล	ท ล ช ม	- ร - ม	- มี่ รึ ท	- ล - ช
---------	-------------	--------------	------------	---------	---------	------------	---------

จากลักษณะของวิธีการดำเนินทำนองทางพื้นเก็บ โดยบังคับทำนองแบบทั้งช่วงทำนองข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นวิธีดำเนินทำนองที่ปรากฏเฉพาะเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไ้เท่านั้น โดยมีความยาวของทำนองอย่างน้อย ๑ จังหวะ แต่ไม่เกิน ๒ จังหวะ และปรากฏเฉพาะในท่อน ๑ และปรากฏในช่วงจังหวะหน้าทับแรก ๆ หลังจากที่ได้มีการเริ่มต้นทำนองเพลงแล้ว ซึ่งจะอยู่ภายในครึ่งของท่อนที่ ๑ เท่านั้น ไม่ปรากฏหลังจากนั้น

จากคำอธิบายข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่า วิธีการดำเนินทำนองในลักษณะนี้เป็นทำนองที่ผู้ประพันธ์ได้วางโครงสร้างไว้ให้ปรากฏเฉพาะในช่วงแรกของทำนองเพลงโหมโรง มีความประสงค์จะให้เครื่องดนตรีดำเนินทำนองไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง ก่อนที่จะให้มีการความอิสระในการดำเนินทำนองอื่น ๆ ต่อไป และเพื่อต้องการสร้างเอกลักษณ์ของเพลงให้อยู่ในช่วงต้น เมื่อบรรเลงแล้วผู้ใดได้รับฟังก็สามารถบอกได้ว่าเป็นเพลงอะไร

จากการวิเคราะห์การประพันธ์ทางพื้นทั้งหมดที่ได้อธิบายไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การประพันธ์วิธีดำเนินทำนองทางพื้นมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ ทางพื้นเก็บอิสระ และทางพื้นแบบเก็บโดยบังคับทำนอง ซึ่งทั้ง ๒ ลักษณะมีการประพันธ์แบบบางช่วงทำนอง และแบบทั้งช่วงทำนอง ซึ่งทั้ง ๒ ลักษณะนี้มีความแตกต่างกันที่ความยาวของทำนองเพลง โดยการประพันธ์แบบบางช่วงทำนองจะมีความยาวของทำนองต้องไม่เกิน ๑ จังหวะหน้าทับ ส่วนการประพันธ์แบบทั้งช่วงทำนอง จะต้องมีความยาวตั้งแต่ ๑ จังหวะหน้าทับขึ้นไป โดยการประพันธ์ทางพื้นเก็บอิสระมีความต้องการที่จะให้เครื่องดนตรีต่าง ๆ สามารถแปรทำนองได้อย่างอิสระ เพื่อเป็นการแสดงศักยภาพ ส่วนการประพันธ์ทางพื้นเก็บโดยบังคับทำนอง เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียง ก่อนที่จะให้

มีการความอิสระในการดำเนินทำนองอื่น ๆ ต่อไป และเพื่อต้องการสร้างเอกลักษณ์ของเพลงโหมโรง

๔.๕.๒ การประพันธ์ทางกรอ

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท ที่ทำการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง พบว่ามีการประพันธ์วิธีดำเนินทำนองทางกรอมากที่สุด และมีความหลากหลายทั้งในเรื่องสาร์ตละ และกระสวนทำนอง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปการประพันธ์ทางกรอออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ต่อไปนี้

๔.๕.๒.๑ การประพันธ์ทางกรอแบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง

การประพันธ์ทางกรอแบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง เป็นวิธีการดำเนินทำนองที่มีเสียงของตัวโน้ตเพียง ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลงเท่านั้น ซึ่งโดยมากจะอยู่ในรูปแบบกระสวนทำนอง ๒ ลักษณะ ดังตัวอย่างกระสวนทำนองต่อไปนี้

ตัวอย่างกระสวนทำนองที่ ๑ (หนึ่งเสียงหนึ่งพยางค์)

--- X

ตัวอย่างกระสวนทำนองที่ ๒ (หนึ่งเสียงสองพยางค์)

-- XX

จากรูปแบบกระสวนทำนองทั้ง ๒ รูปแบบนี้ เมื่อนำไปสร้างเป็นทำนองเพลง จะมีการใช้เสียงของตัวโน้ตเพียงเสียงเดียวเท่านั้น ซึ่งจะเป็นเสียงอะไรก็ได้ในบันไดเสียงที่กำหนด และที่สำคัญของทางกรอแบบนี้ คือ ทำนองเพลงภายในความยาว ๑ บรรทัด ต้องใช้กระสวนทำนองในรูปแบบนี้ตั้งแต่ ๒ ห้องเพลงขึ้น จึงจะถือว่าเป็นการใช้การประพันธ์ในรูปแบบนี้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถจำแนกออกได้ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ ทางกรอแบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง ความยาว ๑ บรรทัด

๑. เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒

-- รร	-- มม	-- ซซ	-- ลล	-- ซซ	-- ฟฟ	-- มม	-- รร
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

ท่อน ๓ เกี่ยวกลับ จังหวะที่ ๓

-- ช้ ช้	-- ม้ ม้	-- ร์ ร์	-- ด้ ด้	-- ช้ ช้	-- ฟ้ ฟ้	-- ม้ ม้	-- ร์ ร์
----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔

-- ด้ ด้	-- ลล	-- ซซ	-- มม	-- ซซ	-- มม	-- ร์ ร์	-- ดด
----------	-------	-------	-------	-------	-------	----------	-------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ช้ ช้	-- ม้ ม้	-- ร์ ร์	-- ด้ ด้	-- ซซ	-- ด้ ด้	-- ทท	-- ลล
----------	----------	----------	----------	-------	----------	-------	-------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) เกี่ยวกลับ

-- ซซ	-- ร์ ร์	-- ซซ	-- ด้ ด้	-- ซซ	-- ด้ ด้	-- ทท	-- ลล
-------	----------	-------	----------	-------	----------	-------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ทท	-- ร์ ร์	-- ซซ	-- ลล	-- มม	-- ซซ	-- ร์ ร์	-- มม
-------	----------	-------	-------	-------	-------	----------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ช้ ช้	-- ม้ ม้	-- ร์ ร์	-- ทท	-- ร์ ร์	-- ทท	-- ลล	-- ซซ
----------	----------	----------	-------	----------	-------	-------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ร์ ร์	-- ด้ ด้	-- ร์ ร์	-- ม้ ม้	-- ร์ ร์	-- ด้ ด้	-- ทท	-- ลล
----------	----------	----------	----------	----------	----------	-------	-------

๓. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๑ เกี่ยวกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ร์ ร์	-- มม	-- ฟฟ	-- ซซ	-- ร์ ร์	-- ซซ	-- ลล	-- ทท
----------	-------	-------	-------	----------	-------	-------	-------

ท่อน ๑ เกี่ยวกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

-- ลล	-- ฟฟ	-- มม	-- ฟฟ	-- ลล	-- ฟฟ	-- มม	-- ร์ ร์
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	----------

๔. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ทท	-- ลล	-- ซซ	-- ม้ ม้	-- ร์ ร์	-- ด้ ด้	-- ทท	-- ลล
-------	-------	-------	----------	----------	----------	-------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ร์ ร์	-- มม	-- ฟฟ	-- ซซ	-- ร์ ร์	-- ซซ	-- ลล	-- ทท
----------	-------	-------	-------	----------	-------	-------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

-- ลล	-- ทท	-- ร์ ร์	-- ม้ ม้	-- ร์ ร์	-- ด้ ด้	-- ทท	-- ลล
-------	-------	----------	----------	----------	----------	-------	-------

รูปแบบที่ ๒ ทางกรอบแบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง ความยาว ๖ ห้องเพลง (ทางกรอบในรูปแบบนี้ มีการสร้างทำนองในส่วนที่เก็บตอนท้ายเพื่อให้เกิดน้ำหนัก)

๑. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๖

--- ฟี่	--- รี่	--- ตี่	--- ท	--- ล	--- ซ	ฟ ซ ล ซ	ล ฟ - ซ
---------	---------	---------	-------	-------	-------	---------	---------

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๖

--- ซี่	--- มี่	--- รี่	--- ท	--- ล	--- ท	ล ท รี่ มี่	- รี่ - ซี่
---------	---------	---------	-------	-------	-------	-------------	-------------

๒. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๖

--- ท	--- ล	--- ท	--- มี่	--- รี่	--- ท	ล ท รี่ ท	ล ซ - ล
-------	-------	-------	---------	---------	-------	-----------	---------

รูปแบบที่ ๓ ทางกรอบแบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง ความยาว ๔ ห้องเพลง

๑. เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ซ	--- ล	--- ตี่	--- รี่	- มี่ - ตี่	ซี่ มี่ - รี่	--- ตี่	--- ล
-------	-------	---------	---------	-------------	---------------	---------	-------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- มี่	--- รี่	--- ตี่	--- ล	- ซี่ - ตี่	- ซี่ - มี่	--- รี่	--- ตี่
---------	---------	---------	-------	-------------	-------------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ เทียบกลับ ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- ตี่	- ตี่ ตี่ ตี่	- ตี่ - ตี่	--- มี่	--- รี่	--- ตี่	--- ล
------	---------	---------------	-------------	---------	---------	---------	-------

ท่อน ๔ จังหวะที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๑-๔

-- ซ ซ	-- ล ล	-- ตี่ ตี่	-- รี่ รี่	รี่ ตี่ ล ซ	ตี่ ล ซ ม	ซ ม ร ต	----
--------	--------	------------	------------	-------------	-----------	---------	------

ท่อน ๔ จังหวะที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๑-๔

-- ซ ซ	-- ล ล	-- ตี่ ตี่	-- รี่ รี่	ซี่ ตี่ ซี่ มี่	ซี่ มี่ รี่ ตี่	รี่ ล - ตี่	----
--------	--------	------------	------------	-----------------	-----------------	-------------	------

๒. เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ซี่	--- มี่	--- รี่	--- ตี่	--- ซ	--- ตี่	-- มี่ รี่ ตี่	- ท - ล
---------	---------	---------	---------	-------	---------	----------------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

- ท - ล	- ช - ฟ	ม ร ม ฟ	- ช - ล	--- ช	--- ม	--- ร	--- ค
---------	---------	---------	---------	-------	-------	-------	-------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

- ท ร ล	ท ล ช ฟ	ม ร ม ฟ	ม ฟ ช ล	-- ช ช	-- ม ม	-- ร ร	-- ค ค
---------	---------	---------	---------	--------	--------	--------	--------

๓. เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ล	--- ท	--- ร	--- ม	-- ล ช ม	- ร - ค	--- ท	--- ล
-------	-------	-------	-------	----------	---------	-------	-------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	ช ม ร ท	- ร - ม	-- ล ช	ม ช - ล
-------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ท	--- ล	--- ช	--- ท	----	ร ท ล ช	ท ล ช ม	----
-------	-------	-------	-------	------	---------	---------	------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ช	--- ม	--- ร	--- ช	-- ล ล	ท ล ช ม	ช ม ร ท	----
-------	-------	-------	-------	--------	---------	---------	------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ร	--- ช	--- ล	--- ท	- ค - ร	ม ร ค ท	ล ช ล ท	ค ร - ร
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	ช ม ร ท	- ร - ม	-- ล ช	ม ช - ล
-------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ช	--- ม	--- ร	--- ช	----	ร ม ช ล	ท ล ร ท	----
-------	-------	-------	-------	------	---------	---------	------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ช	--- ล	--- ท	--- ค	-- ร ม	ร ค ท ร	ค ท ล ค	ท ล ช ล
-------	-------	-------	-------	--------	---------	---------	---------

๔. เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ทำนองนำ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) และจังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ม	--- ร	--- ท	--- ล	- ม - ล	- ม - ฟ	ช ร ช ท	- ล - ช
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

- ท - ล	- ช - ฟ	ม ร ม ฟ	- ช - ล	--- ช	--- ม	--- ร	--- ค
---------	---------	---------	---------	-------	-------	-------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ร	--- ฟ	--- ร	--- ค	- ท - ฟ	- ท - ค	ร ฟ - ร	----
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ซ้	--- ฟ	--- ร	--- ค	- ท - ค	- ซ - ล	ซ ฟ ซ ท	--- ท
--------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	-------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ล	--- ฟ	--- ม	--- ฟ	- ล - ท	- ล - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) และจังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

-- ซ้ ซ้	-- ฟ ฟ	-- ร ร	-- ค ค	- ฟ ซ ล	ซ ล ท ค	ท ค ซ ล	ท ค - ท
----------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

๕. เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

-- ซลท	- ร - ม	ซ ค ซ ม	- ร - ท	- ม - ม	--- ร	--- ท	--- ล
--------	---------	---------	---------	---------	-------	-------	-------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

-- ร ร	-- ม ม	-- ฟ ฟ	-- ซ ซ	-- ล ท	ล ซ ฟ ล	ซ ฟ ม ซ	ฟ ม ร ม
--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------

๖. เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ท	--- ร	--- ม	--- ท	-- ซ ซ	ม ซ - ล	ท ล ท ม	- ร - ท
-------	-------	-------	-------	--------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ซ	--- ล	--- ท	--- ร	-- ม ม	ซ ม ร ท	ล ท ร ท	ล ซ - ล
-------	-------	-------	-------	--------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ท	--- ร	--- ม	--- ซ	--- ม	- ร - ซ	--- ม	- ร - ท
-------	-------	-------	-------	-------	---------	-------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ท	--- ร	--- ม	--- ซ	----	ม ร ม ซ	- ซ - ม	ซ ม ร ท
-------	-------	-------	-------	------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ซ	--- ม	--- ร	--- ท	----	ร ท ล ซ	- ม - ล	ซ ม - ร
-------	-------	-------	-------	------	---------	---------	---------

๗. เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

--- ร	--- ท	--- ล	--- ซ	ล ท ล ซ	- ร - ซ	-- ร ม	ฟ ซ ล ท
-------	-------	-------	-------	---------	---------	--------	---------

รูปแบบที่ ๔ ทางกรอบแบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง ความยาว ๒ ห้องเพลง

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๒

-- ล ล	-- ท ท	ร ร ร ร	- ม - ช	--- ม	- ร - ช	--- ม	- ร - ท
--------	--------	---------	---------	-------	---------	-------	---------

จากทำนองเพลงโหมโรงข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า การประพันธ์ทางกรอบแบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง พบได้ในเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ และหน้าทับสองไม้ โดยข้อสำคัญของทางกรอบในรูปแบบนี้อยู่ที่ ใน ๑ ห้องเพลง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปกระสวนทำนอง / --- X / หรือ / - - X X / ก็ตาม เสียงของตัวโน้ตที่บรรจุอยู่ในกระสวนทำนองจะต้องเป็นเสียงของตัวโน้ตเพียงเสียงเดียวเท่านั้น และข้อสำคัญอีกประการคือ ความยาวของกระสวนทำนองเมื่อนำมาสร้างเป็นทำนองเพลงแล้วจะต้องมีความยาวตั้งแต่ ๒ ห้องเพลงขึ้นไป คือมีความยาวจำนวน ๒ ห้องเพลง ๔ ห้องเพลง ๖ ห้องเพลง หรือ ๘ ห้องเพลง (๑ บรรทัด) ก็เป็นไปได้

๔.๕.๒.๒ การประพันธ์ทางกรอบแบบลักจังหวะ

การประพันธ์ทางกรอบแบบลักจังหวะ เป็นวิธีการดำเนินทำนองที่มีการสร้างให้ทำนองมีความขยุกขยิกของจังหวะ บ้างก็จบในจังหวะยก หรือจังหวะอื่น ๆ แทนที่จะมีทำนองสุดท้ายตกที่ท้ายของห้องเพลง ซึ่งพบได้ในเพลงโหมโรงต่อไปนี้

๔.๕.๒.๒.๑ เพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น

ท่อน ๓ เที้ยวกลับ จังหวะที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๑-๔ และ ห้องเพลงที่ ๗-๘

- ค - ช	ล ค - ล	-- ช ล	ค ช - -	ค ล ช ม	ร ม ช ล	-- ช ล	ค ช - -
---------	---------	--------	---------	---------	---------	--------	---------

ท่อน ๓ เที้ยวกลับ จังหวะที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๑

- ช - -	ม ช - ม	-- ช ร	ม ค ร ม	- ม ช ล	ค ช ล ค	ช ล ค ร	ม ค ร ม
---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๔ จังหวะที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๕-๘

-- ช ช	-- ล ล	-- ค ค	-- ร ร	ร ค ล ช	ค ล ช ม	ช ม ร ค	----
--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	------

ท่อน ๔ จังหวะที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๑

- ค - -	ล ค - ล	-- ค ล	ค ช - ล	- ล ช ล	ค ล ช ล	ค ล ช ล	ค ร - ค
---------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๔ จังหวะที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๕-๘

-- ช ช	-- ล ล	-- ค ค	-- ร ร	ช ล ช ม	ช ม ร ค	ร ล - ค	----
--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	------

๔.๕.๒.๒.๒ เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	- ล - ท	ล ช ล ท	- คี - รี่	- มี่ - ชี่	- มี่ - รี่	- คี - รี่	----
------	---------	---------	------------	-------------	-------------	------------	------

๔.๕.๒.๒.๓ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ท	--- ล	--- ช	--- ท	----	รื้ ท ล ช	ท ล ช ม	----
-------	-------	-------	-------	------	-----------	---------	------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ช	--- ม	--- ร	--- ช	-- ล ล	ท ล ช ม	ช ม ร ทุ	----
-------	-------	-------	-------	--------	---------	----------	------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

รื้ ล ท รี่	(รื้ ล ท รี่)	ช ม ร ทุ	(ช ม ร ทุ)	-- ล ช	-- ทุ ล	ร ทุ ม ร	----
-------------	---------------	----------	------------	--------	---------	----------	------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ช	--- ม	--- ร	--- ช	----	ร ม ช ล	ท ล รื้ ท	----
-------	-------	-------	-------	------	---------	-----------	------

๔.๕.๒.๒.๔ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๕

----	--- ม	- ช - ล	- คี - ม	- ช --	- ร - ม	- ช - ล	--- ล
------	-------	---------	----------	--------	---------	---------	-------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๕

----	----	- ร - ม	- ช - ล	- คี --	- ช - ล	--- คี	----
------	------	---------	---------	---------	---------	--------	------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๕

--- รี่	----	- มี่ - รี่	- คี - รี่	- มี่ --	รื้ คี - รี่	--- มี่	--- ล
---------	------	-------------	------------	----------	--------------	---------	-------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ ห้องเพลงที่ ๕

----	----	- ร - ม	- ช - ล	- ท --	ล ช - ล	--- ท	--- ม
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

ทำนองสร้อย จังหวะที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๖

----	----	--- ช	--- คี	--- ช	- ล --	- ช - ม	- ร - ค
------	------	-------	--------	-------	--------	---------	---------

ทำนองสร้อย จังหวะที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๖

----	----	--- ช	--- คี	--- ช	- ล --	- ช - คี	- รี่ - มี่
------	------	-------	--------	-------	--------	----------	-------------

ทำนองสร้อย จังหวะที่ ๓ และ ๕ ห้องเพลงที่ ๕

----	----	- ร - ม	- ช - ล	- คี --	- ช - ล	--- ช	--- ม
------	------	---------	---------	---------	---------	-------	-------

ทำนองสร้อย จังหวะที่ ๔ และ ๖ ห้องเพลงที่ ๕

----	----	- ช - ค	- ร - ม	- ช --	- ร - ม	- ช - ล	--- ล
------	------	---------	---------	--------	---------	---------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๕

----	----	- ค - ล	- ค - ร	- ม --	ร ค - ร	--- ม	--- ค
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๕

----	----	- ม - ช	- ค - ร	- ม --	ร ค - ร	--- ม	--- ล
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๕

----	----	- ท - ร	- ช - ล	- ท --	ล ช - ล	--- ท	--- ม
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

๔.๕.๒.๒.๕ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๖

----	--- ค	--- ร	ม ร ค ช	--- ล	ค ช --	ค ล ช ค	- ร - ม
------	-------	-------	---------	-------	--------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๔

----	ช ม ร ค	-- ล ช	ล ค --	- ร - ม	- ช ล ค	- ร - ม	ช ค ช ล
------	---------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๔

----	- ล ค ช	--- ม	- ช --	ล ช ม ช	- ล - ค	ช ค ร ม	ช ม ร ค:]
------	---------	-------	--------	---------	---------	---------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๗

----	- ท ร ล	- ท - ล	- ช - ค	- ท - ล	- ช - ม	ร ค --	ร ม ค ร
------	---------	---------	---------	---------	---------	--------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๖ ห้องเพลงที่ ๔

----	- ร - ค	ล ช ม ช	ล ค --	- ท - ล	- ช - ล	ช ม ร ค	-- ร ม
------	---------	---------	--------	---------	---------	---------	--------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๔

----	ช ม ร ค	-- ล ช	ล ค --	- ร - ม	ช ล - ค	- ร - ม	ช ค ช ล
------	---------	--------	--------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๘ ห้องเพลงที่ ๔

----	- ล ค ช	--- ม	- ช --	ล ช ม ช	- ล - ค	ช ค ร ม	ช ม ร ค
------	---------	-------	--------	---------	---------	---------	---------

๔.๕.๒.๒.๖ เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- ร - ค	- ท - ร	- ค - ท	----	- ร - ค	- ท - ล	ช ฟ ช ล	- ช ช ช
---------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ร	--- ฟ	--- ร	--- ค	- ท - ฟ	- ท - ค	ร ฟ - ร	----
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ช	--- ฟ	--- ร	--- ค	- ท - ค	- ช - ล	ช ฟ ช ท	----
-------	-------	-------	-------	---------	---------	---------	------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- รี่ - ตั้	- ท - รี่	- ตั้ - ท	----	- รี่ - ตั้	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

----	ล ฟ ซ ล	ตั้ ล ซ ฟ	----	ล ฟ ซ ล	ตั้ ล ซ ฟ	ด ร ฟ ซ	ล ซ ฟ ร
------	---------	-----------	------	---------	-----------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- รี่ - ตั้	- ท - รี่	- ตั้ - ท	----	- รี่ - ตั้	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

----	- ซ ซ ซ	- ล - ท	----	- รี่ - ท	- ล - ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
------	---------	---------	------	-----------	---------	-----------	---------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

----	ตั้ ล ซ ฟ	--- ซ	----	- ท - ล	- ซ - ฟ	ม ร ม ฟ	- ซ - ล
------	-----------	-------	------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

----	- ล ซ ฟ	ซ ล ซ ซ	----	- ล ซ ฟ	ซ ล ซ ซ	- ด - ฟ	- ฟ ซ ล
------	---------	---------	------	---------	---------	---------	---------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	- ซ --	- รี่ --	- ตั้ - รี่	- ฟ --	- ตั้ - รี่	--- ตั้	- ท --
------	--------	----------	-------------	--------	-------------	---------	--------

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- รี่ - ตั้	- ท - รี่	- ตั้ - ท	----	- รี่ - ตั้	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- รี่ - ตั้	- ท - รี่	- ตั้ - ท	----	- รี่ - ตั้	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	- ซ --	- รี่ --	- ตั้ - รี่	- ฟ --	- ตั้ - รี่	--- ตั้	- ท --
------	--------	----------	-------------	--------	-------------	---------	--------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- รี่ - ตั้	- ท - รี่	- ตั้ - ท	----	- รี่ - ตั้	- ท - ล	ซ ฟ ซ ล	- ซ ซ ซ
-------------	-----------	-----------	------	-------------	---------	---------	---------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

----	- ซ ซ ซ	- ล - ท	----	- รี่ - ท	- ล - ท	- รี่ - ท	- ล - ซ
------	---------	---------	------	-----------	---------	-----------	---------

ท่อน ๓ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

----	ตั้ ล ซ ฟ	--- ซ	----	- ท - ล	- ซ - ฟ	ม ร ม ฟ	- ซ - ล
------	-----------	-------	------	---------	---------	---------	---------

๔.๕.๒.๒.๗ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

----	----	รี่ ท ล ซ	ท ล ซ ม	ล ซ ม ร	ซ ม ร ทุ	--- ทุ	----
------	------	-----------	---------	---------	----------	--------	------

๔.๕.๒.๒.๘ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๖-๗

- ช (- ช)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- ม (- ม)	- - - ม	ม ม - -	- ม - -	- ร - ช
-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	---------	---------

๔.๕.๒.๒.๙ เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๕ และห้องเพลงที่ ๗

- - - ร	- - - ม	- ล ช ม	- ร - ท	- ร - -	ทลช - ม	- ร - -	ม ร ท - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------

การประพันธ์ทางกรอบแบบลักจังหวะ เป็นวิธีการดำเนินงานที่มีการสร้างให้ทำงานมีความยืดหยุ่นของจังหวะ บ้างก็จบในจังหวะยก หรือทำให้ทำงานจบก่อนที่จะถึงจังหวะท้ายของประโยคทำ หรือประโยครับ ซึ่งพบได้ใน ๒ ลักษณะคือ

ลักษณะที่ ๑ การประพันธ์ทั้งประโยคเป็นทางกรอบแบบลักจังหวะ

ลักษณะการประพันธ์แบบนี้จะเป็นการประพันธ์ทำงานให้ประโยคทำ หรือประโยครับ (ซึ่งเท่ากับว่าทำงานต้องมีความยาวจำนวน ๔ ห้องเพลง) ให้มีเสียงของทำงานไม่ได้จบลงในห้องเพลงสุดท้าย ซึ่งสามารถแสดงเป็นกระสวนทำงานได้ดังนี้

(* * * *)	* * * *	* * * *)	- - - -
-------------	---------	-----------	---------

จากตัวอย่างรูปแบบกระสวนทำงานข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ใน ๓ ห้องเพลงแรกสามารถตกแต่งทำงานได้อย่างอิสระ ซึ่งจะตกแต่งให้ทำงานเพลงเป็นไปตามกระสวนทำงานอย่างไรก็ได้ แต่ต้องเว้นว่างให้ห้องเพลงสุดท้ายไม่มีทำงานเพลงปรากฏอยู่ เช่นตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

ท่อน ๔ จังหวะที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๕-๘

- - ช ช	- - ล ล	- - ค ค	- - ร ร	ร ค ล ช	ค ล ช ม	ช ม ร ค	- - - -
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

จากตัวอย่างทำงานที่ปรากฏข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทำงานให้ประโยครับ (ห้องเพลงที่ ๕-๘) ในห้องเพลงที่ ๕ ถึงห้องเพลงที่ ๗ มีการประพันธ์ทำงานเพลงบรรจุอยู่ แต่ในห้องเพลงที่ ๘ นั้นไม่

มีการบรรจุทำนองเพลงใด ๆ อยู่เลย ซึ่งรูปแบบของการประพันธ์ทำนองในลักษณะนี้ คือ การประพันธ์ทำนองในทางกรอแบบลักจังหวะ

ลักษณะที่ ๒ การประพันธ์บ้างห้องเพลงเป็นทางกรอแบบลักจังหวะ

ลักษณะการประพันธ์แบบนี้จะเป็นการประพันธ์โดยให้ทำนองในบางห้องเพลงอยู่ในจังหวะยก (คือมีทำนองจบในตัวโน้ตที่ ๒ จาก ๔ ตัวโน้ตใน ๑ ห้องเพลง) ซึ่งสามารถแสดงเป็นกระสวนทำนองได้ ๒ ลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างกระสวนทำนองที่ ๑

- X - -

ตัวอย่างกระสวนทำนองที่ ๒

X X - -

จากตัวอย่างรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ทำนองเพลงที่มีการประพันธ์ให้อยู่ในลักษณะนี้จะต้องมีห้องเพลงอย่างน้อย ๑ ห้องเพลง ที่ใช้รูปแบบกระสวนทำนองดังตัวอย่างข้างต้น รูปแบบใดก็ได้รูปแบบหนึ่ง เช่นตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น

ท่อน ๑ เกี่ยวกลับ จังหวะที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๑-๔ และห้องเพลงที่ ๗-๘

- คี - ช	ล คี - ล	- - ช ล	คี่ ช - -	คี่ ล ช ม	ร ม ช ล	- - ช ล	คี่ ช - -
----------	----------	---------	-----------	-----------	---------	---------	-----------

ท่อน ๑ เกี่ยวกลับ จังหวะที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๑

- ช - -	มี ช - มี	- - ช ร์	มี คี่ ร์ มี	- ม ช ล	คี่ ช ล คี่	ช ล คี่ ร์	มี คี่ ร์ มี
---------	-----------	----------	--------------	---------	-------------	------------	--------------

จากตัวอย่างทำนองข้างจะเห็นได้ว่า เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ท่อน ๑ เกี่ยวกลับ จังหวะที่ ๑ มีการใช้กระสวนทำนองเหมือนกับตัวอย่างกระสวนทำนองที่ ๒ ในห้องเพลงที่ ๔ และมีการใช้กระสวนทำนองเหมือนกับตัวอย่างกระสวนทำนองที่ ๑ ในห้องเพลงที่ ๑ ในจังหวะถัดไป ซึ่งจากทำนองที่ปรากฏดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า กระสวนทำนองในรูปแบบนี้สามารถเข้าไปผสมอยู่ในทำนองเพลงได้อย่างอิสระ ตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์ ซึ่งการลักจังหวะในลักษณะนี้จะต้องมีความยาวเพียง ๑ ห้องเพลงเท่านั้น โดยทำนองจะต้องจบอยู่ในจังหวะยก ดังเช่นกระสวนทำนองที่ได้ยกตัวอย่างทั้ง ๒ รูปแบบ

จากการวิเคราะห์การประพันธ์ทางกรอ สามารถสรุปได้ว่า เป็นวิธีการดำเนินทำนองที่มีการสร้างให้ทำนองมีความยืดหยุ่นของจังหวะ บ้างก็จบในจังหวะยก หรือจังหวะ

อื่น ๆ แทนที่จะมีทำนองสุดท้ายตกที่ท้ายของห้องเพลง ซึ่งจำแนกออกได้ ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่ ๑ การประพันธ์ทั้งประโยคเป็นทางกรอแบบลัทธิจังหวะ โดยทำนองจะต้องอยู่ในรูปแบบกระสวนทำนองดังต่อไปนี้ $(****/****/****)/----$ คือ ใน ๓ ห้องเพลงแรก สามารถตกแต่งทำนองได้อย่างอิสระ แต่จะต้องเว้นว่างให้ห้องเพลงสุดท้ายไม่มีทำนองเพลงปรากฏอยู่ ส่วนลักษณะที่ ๒ คือการประพันธ์บ้างห้องเพลงเป็นทางกรอแบบลัทธิจังหวะ ซึ่งทำนองจะต้องอยู่ในรูปแบบกระสวนทำนองดังต่อไปนี้ $/-X--/$ หรือ $/XX--/$ เท่านั้น คือมีทำนองจบในตัวโน้ตที่ ๒ จาก ๔ ตัวโน้ตใน ๑ ห้องเพลง

๔.๕.๒.๓ การประพันธ์ทางกรอด้วยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนอง

การประพันธ์ทางกรอด้วยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนอง เป็นวิธีการประพันธ์ที่พบเฉพาะในเพลงโหมโรงที่มีการขยายขึ้นจากเพลงต้นรากที่มีวิธีดำเนินทำนองทางกรอเช่นเดียวกัน ซึ่งหมายรวมเพียงแต่เพลงโหมโรงจำนวน ๒ เพลงเท่านั้น คือเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น โดยแต่ละเพลงมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

๔.๕.๒.๓.๑ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นจากเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ ๒ ชั้น ซึ่งมีวิธีดำเนินทำนองในทางกรอ เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้วยังคงมีวิธีดำเนินทำนองในทางกรอเช่นเดิม ซึ่งเมื่อขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้นแล้ว มีการประพันธ์ทางกรอด้วยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนองเป็นแบบเฉพาะของเพลง ซึ่งสามารถสังเกตได้จากกระสวนทำนองเพลงต่อไปนี้

ท่อน ๑

โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ท่อน ๑ มีรูปแบบกระสวนทำนองดังนี้

จังหวะที่ ๑

----	---X	----	---X	----	---X	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๒

----	---X	-X-X	-X-X	-X--	-X-X	-X-X	---X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๓

----	----	-X-X	-X-X	-X--	-X-X	---X	----
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๔

---X	----	-X-X	-X-X	-X--	XX-X	---X	---X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๕

----	----	-X-X	-X-X	-X--	XX-X	---X	---X
------	------	------	------	------	------	------	------

จากรูปแบบกระสวนทำนองเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น
ท่อน ๑ ที่ปรากฏข้างต้น ทำนองเพลงในจังหวะที่ ๒-๕ มีกระสวนทำนองเหมือนกัน แต่กระสวน
ทำนองในจังหวะที่ ๑ มีความแตกต่างไปจากกระสวนทำนองในจังหวะอื่น ซึ่งสามารถอธิบายได้
ดังนี้

จังหวะที่ ๑ มีลักษณะของรูปแบบกระสวนทำนองที่แตกต่างจาก
กระสวนทำนองในจังหวะอื่น ซึ่งจากความแตกต่างนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จังหวะที่ ๑ เป็นจังหวะ
เริ่มต้นทำนองของเพลง ผู้ประพันธ์อาจมีความประสงค์เพื่อต้องการสร้างทำนองให้เป็นเอกลักษณ์
ของเพลง เมื่อได้ยินก็จะสามารถทราบได้ว่าเป็นเพลงอะไร จึงได้ใช้กระสวนทำนองที่ต่างออกไป

จังหวะที่ ๒-๕ มีรูปแบบกระสวนทำนองคล้ายคลึงกัน เหตุที่
ผู้วิจัยใช้คำว่าคล้ายคลึงกันก็เพราะเมื่อสังเกตรูปแบบกระสวนทำนองของ ๔ จังหวะนี้ พบว่าในห้อง
เพลงที่ ๓-๕ มีการใช้กระสวนทำนองที่เหมือนกัน คือ /-X-X/-X-X/-X--/ ส่วนในห้องเพลงอื่น ๆ มี
การใช้กระสวนทำนองที่ต่างกันไปแต่จะอยู่ใน ๓ รูปแบบคือ /---X/, /-X-X/ หรือ /XX-X/
จากความแตกต่างนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสร้างทำนองในจังหวะที่ ๒-๕ ผู้ประพันธ์อาจมีแนวคิด
ให้ทำนองของท่อนเพลงนี้อยู่ในโครงสร้างเดียวกัน แต่เพื่อต้องการให้ทำนองเกิดความน่าสนใจและ
ความไพเราะ ในบางห้องเพลงจึงมีการตกแต่งทำนองโดยใช้รูปแบบกระสวนทำนองที่ต่างกันไป

ท่อน ๒

โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ มีรูปแบบกระสวนทำนองดังนี้

จังหวะที่ ๑

----	----	---X	---X	----	-X-X	-X-X	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๒

----	----	-X-X	-X-X	-X--	XX-X	---X	---X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๓

----	----	-X-X	-X-X	-X--	XX-X	---X	---X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๔

----	----	-X-X	-X-X	-X--	XX-X	---X	---X
------	------	------	------	------	------	------	------

จากรูปแบบกระสวนทำนองเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น
ท่อน ๒ ที่ปรากฏข้างต้น กระสวนทำนองในจังหวะที่ ๒-๔ เหมือนกัน แต่กระสวนทำนองใน
จังหวะที่ ๑ มีความแตกต่างไปจากกระสวนทำนองในจังหวะอื่น ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

จังหวะที่ ๑ มีรูปแบบกระสวนทำนองที่แตกต่างจากกระสวนทำนองในจังหวะอื่น ซึ่งจากความแตกต่างนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จังหวะที่ ๑ เป็นจังหวะเริ่มต้นทำนองของท่อนเพลง ผู้ประพันธ์อาจมีความประสงค์ให้เกิดความน่าสนใจในทำนองเพลง โดยสร้างความแตกต่างของกระสวนทำนอง เพื่อให้ทราบว่าเพลงได้มีการเปลี่ยนท่อนแล้วก็เป็นได้

จังหวะที่ ๒-๔ มีรูปแบบกระสวนทำนองเหมือนกัน แต่มีการใช้เสียงของทำนองต่างกัน โดยจังหวะที่ ๒ มีการใช้เสียงของทำนองว่า /----/----/-ค-ล/-ค-ริ/-มี--/ริค-ริ/---มี/---ล/ ในจังหวะที่ ๓ มีการใช้เสียงของทำนองว่า /----/----/-มี-ซ/-ค-ริ/-มี--/ริค-ริ/---มี/---ล/ ส่วนในจังหวะที่ ๔ มีการใช้เสียงของทำนองว่า /----/----/-ท-ริ/-ซ-ล/-ท--/ลซ-ล/---ท/---ม/ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการสร้างทำนองในเป็นลักษณะเฉพาะของท่อนเพลงนี้

ทำนองสร้อย

ทำนองสร้อยเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น มีรูปแบบกระสวนทำนองดังนี้

จังหวะที่ ๑

----	----	---X	---X	---X	-X--	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๒

----	----	---X	---X	---X	-X--	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๓ และจังหวะที่ ๕

----	----	-X-X	-X-X	-X--	-X-X	---X	---X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๔ และจังหวะที่ ๖

----	----	-X-X	-X-X	-X--	-X-X	-X-X	---X
------	------	------	------	------	------	------	------

จากรูปแบบกระสวนทำนองเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ทำนองสร้อย ที่ปรากฏข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า กระสวนทำนองในจังหวะที่ ๑ กับจังหวะที่ ๒ เหมือนกัน และกระสวนทำนองในจังหวะที่ ๓-๖ มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ทำนองสร้อย จังหวะที่ ๑ และจังหวะที่ ๒ มีการใช้กระสวนทำนองที่เหมือนกัน แตกต่างกันเฉพาะเสียงที่ปรากฏในกระสวนทำนอง ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

จังหวะที่ ๑

----	----	---X	---X	---X	-X--	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๒

----	----	---X	---X	---X	-X--	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จากรูปแบบของกระสวนข้างต้น พบว่ากระสวนทำนองของ จังหวะที่ ๑ และจังหวะที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๑-๖ มีการใช้เสียงของทำนองเหมือนกัน คือ /----/----/---ซ/- -ค/---ซ/-ล--/ แต่ในห้องเพลงที่ ๗-๘ มีการใช้เสียงของทำนองต่างกัน โดยจังหวะที่ ๑ มีการใช้เสียงของทำนองว่า /-ซ-ม/-ร-ค/ ส่วนในจังหวะที่ ๒ มีการใช้เสียงของทำนองว่า /-ซ-ค/-ริ-ม/ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการสร้างทำนองในลักษณะของการถาม-ตอบ

จังหวะที่ ๑ และจังหวะที่ ๕

----	----	- X - X	- X - X	- X --	- X - X	--- X	--- X
------	------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

จังหวะที่ ๔ และจังหวะที่ ๖

----	----	- X - X	- X - X	- X --	- X - X	- X - X	--- X
------	------	---------	---------	--------	---------	---------	-------

จากรูปแบบของกระสวนข้างต้น พบว่ากระสวนทำนองจังหวะที่ ๑ กับจังหวะที่ ๕ และจังหวะที่ ๔ กับจังหวะที่ ๖ มีกระสวนทำนองในห้องเพลงที่ ๑-๖ เหมือนกัน แต่มีเสียงของทำนองต่างกัน โดยในจังหวะที่ ๑ กับจังหวะที่ ๕ มีการใช้เสียงของทำนอง คือ /----/ ----/-ร-ม/-ซ-ล/-ค--/-ซ-ล/ ส่วนในจังหวะที่ ๔ กับจังหวะที่ ๖ มีการใช้เสียงของทำนอง คือ /----/----/ -ซ-ค/-ร-ม/-ซ--/-ร-ม/ ส่วนทำนอง แต่ในห้องเพลงที่ ๗-๘ มีการใช้กระสวนทำนองและเสียงของทำนองแตกต่างกัน โดยในจังหวะที่ ๑ กับจังหวะที่ ๕ มีกระสวนทำนองในรูปแบบ /---X/---X/ มีเสียงของทำนองคือ /---ซ/---ม/ ส่วนจังหวะที่ ๔ กับจังหวะที่ ๖ มีกระสวนทำนองในรูปแบบ /-X-X/--X/ มีเสียงของทำนอง คือ /-ซ-ล/--ล/

จากรูปแบบกระสวนทำนองเพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ทำนองสร้อย พบว่าในห้องเพลงที่ ๑-๒ ไม่พบการใช้กระสวนทำนอง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า เพลงนี้เป็นเพลงทางกรอ ผู้ประพันธ์อาจมีจุดประสงค์ต้องการให้ทำนองมีความยาวของเสียงตัวโน้ต จึงไม่ได้มีการตกแต่งทำนองใด ๆ ไว้ในห้องเพลงที่ ๑-๒ เลย ส่วนกระสวนทำนองในห้องเพลงอื่น ๆ มีการตกแต่งให้มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประพันธ์ในลักษณะนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์และเป็นจุดเด่นของทำนองเพลง

๔.๕.๒.๓.๒ เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น

เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น เป็นเพลงที่ขยายขึ้นจากเพลงดวง ดอกไม้ ๒ ชั้น ซึ่งมีวิธีดำเนินทำนองในทางกรอ เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงแล้วยังคงมีวิธีดำเนินทำนองในทางกรอเช่นเดิม ซึ่งเมื่อขยายขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้นแล้ว มีการประพันธ์ทางกรอด้วยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนองเป็นแบบเฉพาะของเพลง ซึ่งสามารถสังเกตได้จากกระสวนทำนองเพลงต่อไปนี้

ท่อน ๑

โหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ท่อน ๑ (จังหวะที่ ๑ ถึงจังหวะที่ ๕) มีรูปแบบกระสวนทำนองดังนี้

จังหวะที่ ๑

----	---X	---X	XXXX	---X	XX--	XXXX	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๒

----	---X	--XX	-X-X	--XX	-XXX	XXXX	XX-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๓

----	XXXX	XXXX	XX-X	--XX	XX-X	XXXX	-XXX
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๔

----	-XXX	--XX	--XX	--XX	-X-X	XXXX	--XX
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๕

----	XXXX	--XX	---X	--XX	-XXX	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

จากรูปแบบกระสวนทำนองเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ท่อน ๑ (จังหวะที่ ๑-๕) ที่ปรากฏข้างต้น จะพบว่าทุกจังหวะไม่มีการวางกระสวนทำนองในห้องเพลงที่ ๑ เลย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า ผู้ประพันธ์น่าจะมีความประสงค์เพื่อให้ทำนองมีเสียงลากยาว ซึ่งเป็นระเบียบวิธีของทางกรอ

ทำนองเพลงที่มีการใช้รูปแบบกระสวนทำนองเหมือนกัน พบในห้องเพลงที่ ๗ ตั้งแต่จังหวะที่ ๑ ถึงจังหวะที่ ๕ โดยมีการวางกระสวนทำนองแบบ /XXXX/ ซึ่งผู้ประพันธ์อาจมีความประสงค์ให้ทำนองเพลงก่อนจะจบประโยค (จบทำนองในห้องเพลงที่ ๘) มีทำนองแบบถี่ ๆ และสิ่งที่พบในการประดิษฐ์โครงสร้างเพลงอีกประการหนึ่ง คือ การเริ่มทำนองเพลงของประโยครับ คือในห้องเพลงที่ ๕ ในจังหวะที่ ๒ ถึงจังหวะที่ ๕ มีการใช้กระสวนทำนอง /--XX/ ซึ่งการวางกระสวนทำนองในลักษณะนี้ไว้ในตำแหน่งเดียวกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ก็เพื่อให้การเริ่มทำนองในประโยครับเริ่มต้นพร้อมกัน สร้างความเป็นระเบียบของทำนอง โดยไม่ว่าประโยคทำนองจะมีทำนองเป็นอย่างไร แต่เมื่อส่งต่อมายังประโยครับแล้ว ก็จะมีการเริ่มทำนองที่เหมือนกัน

ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑

----	-XXX	-X-X	-X-X	-X-X	-X-X	-X-X	-X-X
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๒

----	-XXX	-X-X	-X-X	-X-X	-X-X	XX--	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๓

----	XXXX	--XX	--XX	--XX	-X-X	XXXX	--XX
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๔

----	XXXX	--XX	--XX	--XX	-XXX	-X-X	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

จากรูปแบบของกระสวนข้างต้น พบว่ากระสวนทำนองจังหวะที่ ๑ กับจังหวะที่ ๒ มีกระสวนทำนองในห้องเพลงที่ ๑-๕ เหมือนกัน และมีการใช้เสียงของทำนองที่เหมือนกันคือ /----/-ทรล/-ท-ล/-ซ-ล/-ท-ล/ แต่ในห้องเพลงที่ ๖-๘ มีการใช้กระสวนทำนองและเสียงของทำนองต่างกัน โดยจังหวะที่ ๑ มีการใช้เสียงของทำนองว่า /-ร-ล/-ท-ล/-ซ-ล/ ส่วนในจังหวะที่ ๒ มีการใช้เสียงของทำนองว่า /-ซ-ม/รค--/รมคร/ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการสร้างทำนองในลักษณะของการถาม-ตอบ

กระสวนทำนองจังหวะที่ ๑ กับจังหวะที่ ๒ มีกระสวนทำนองในห้องเพลงที่ ๑-๕ เหมือนกัน แต่มีเสียงของทำนองต่างกัน โดยในจังหวะที่ ๑ มีการใช้เสียงของทำนอง คือ /----/ครมช/--มล/--มช/--คัล/ ส่วนในจังหวะที่ ๔ มีการใช้เสียงของทำนอง คือ /----/ชมรค/--ลช/--ลค/--รม/ ส่วนทำนองในห้องเพลงที่ ๖-๘ มีการใช้กระสวนทำนองและเสียงของทำนองแตกต่างกัน โดยในจังหวะที่ ๑ มีกระสวนทำนองในรูปแบบ /-X-X/XXXX/-X-X/ มีเสียงของทำนองคือ /-ซ-ล/ชมรค/--รม/ ส่วนจังหวะที่ ๔ มีกระสวนทำนองในรูปแบบ /-XXX/--XX/XXXX/ มีเสียงของทำนอง คือ /-ซลลค/-ร-ม/ซลลค/ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการสร้างทำนองให้มีโครงสร้างช่วงต้นของจังหวะ (คือในห้องเพลงที่ ๑-๕) เหมือนกัน แต่ทำนองในช่วงท้ายของจังหวะแตกต่างกัน ซึ่งถึงแม้จะมีการใช้เสียงของทำนองที่แตกต่างกัน แต่โดยภาพรวมของกระสวนทำนองแล้ว สามารถสรุปได้ว่าเพลงนี้เป็นการประพันธ์ทางกรอด้วยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนอง

ทำนองท้ายของท่อน ๑ (จังหวะที่ ๖-๘) และท่อน ๒ (จังหวะที่ ๕-๘)

จังหวะที่ ๖

----	-XXX	--XX	XXXX	--XX	XXXX	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๗

----	-X-X	XXXX	XX--	-X-X	-X-X	XXXX	--XX
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๘

----	XXXX	--XX	XX--	-X-X	-XXX	-X-X	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

จังหวะที่ ๕

----	-XXX	---X	-X--	XXXX	-X-X	XXXX	XXXX
------	------	------	------	------	------	------	------

จากรูปแบบกระสวนทำนองที่ปรากฏในทำนองท้ายของท่อน ๑ และท่อน ๒ พบว่าในทำนองเพลงทุกจังหวะไม่มีการวางกระสวนทำนองในห้องเพลงที่ ๑ เลย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า ผู้ประพันธ์น่าจะมีความประสงค์เพื่อให้ทำนองมีเสียงลากยาว ซึ่งเป็นระเบียบวิธีของทางกรอ ส่วนกระสวนทำนองในห้องเพลงอื่น ๆ นั้น เนื่องจากมีความหลากหลาย โดยสามารถสรุปเป็นรูปแบบกระสวนทำนองของแต่ละห้องเพลงได้ดังนี้

รูปแบบกระสวนทำนองที่ ๑

-X--

รูปแบบกระสวนทำนองที่ ๒

---X

รูปแบบกระสวนทำนองที่ ๓

XX--

รูปแบบกระสวนทำนองที่ ๔

--XX

รูปแบบกระสวนทำนองที่ ๕

-X-X

รูปแบบกระสวนทำนองที่ ๖

-XXX

รูปแบบกระสวนทำนองที่ ๗

XXXX

ทำนองเพลงของทำนองท้ายท่อน ๑ และท่อน ๒ มีการใช้รูปแบบกระสวนทำนองทั้ง ๗ แบบ ดังที่ได้ยกตัวอย่างไว้ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ใช้รูปแบบกระสวนทำนองเหล่านี้มาเรียงร้อยให้เกิดเป็นทำนองต่าง ๆ

จากรูปแบบการประพันธ์ด้วยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนอง ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า เป็นวิธีประพันธ์ที่พบเฉพาะในเพลงโหมโรงที่มีการขยายขึ้นจากเพลงตอนแบบที่มีวิธีดำเนินทำนองทางกรอเช่นเดียวกัน ซึ่งมีเพียงแค่ ๒ เพลง คือ เพลงโหมโรงขับไม้บั้งเตาะวี ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น ซึ่งวิธีการประพันธ์ในลักษณะนี้จะเป็นการจัด

วางรูปแบบของกระสวนทำนองเป็นโครงสร้างใหญ่ ๆ ที่ได้จัดวางไว้ทั้งท่อนเพลง หรือ ช่วงทำนองหนึ่ง ซึ่งมีความยาวตั้งแต่ ๔ จังหวะหน้าทับขึ้นไป และเนื่องจากเป็นเพลงที่มีเฉพาะวิธีดำเนินทำนองทางกรอ จึงทำให้ไม่พบรูปแบบกระสวนทำนองใดเลยในห้องเพลงที่ ๑ หรือห้องเพลงที่ ๑ ถึงห้องเพลงที่ ๒ ทั้งนี้ก็เพราะต้องการเสียงลากยากเพื่อให้ทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับวิธีการดำเนินทำนองแบบทางกรอ

๔.๕.๒.๔ การประพันธ์ทางกรอให้มีความสัมพันธ์กับทำนองสารัตถะ

การประพันธ์ทางกรอให้มีความสัมพันธ์กับทำนองสารัตถะ เป็นวิธีการประพันธ์เพลงโดยใช้วิธีการเคลื่อนที่ของเสียงและทำนองสารัตถะ ในการนำมาตกแต่งให้อยู่ในกระสวนทำนองซึ่งสามารถจัดวางได้อย่างอิสระตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์ แต่ข้อสำคัญจะต้องมีเสียงตัวโน้ตใน ๒ ห้องเพลงสุดท้าย เพื่อแสดงถึงรากของทำนองสารัตถะนั้น ๆ

วิธีการประพันธ์ในลักษณะนี้จะมีทำนองเพลงในแต่ละ ๔ ห้องเพลง (ประโยคทำ หรือ ประโยครับ) โดยสามารถวางรูปแบบกระสวนทำนองในห้องเพลงที่ ๑-๓ หรือห้องเพลงที่ ๑-๒ ได้อย่างอิสระ แต่ในห้องเพลงที่ ๓-๔ หรือเฉพาะในห้องเพลงที่ ๔ มีการประพันธ์โดยใช้รูปแบบกระสวนทำนองตามความประสงค์ของผู้ประพันธ์ โดยให้ทำนองมีความสอดคล้องกับทำนองสารัตถะ ซึ่งผู้วิจัยสามารถจำแนกออกได้เป็น ๔ รูปแบบดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ ๑

ทำนองที่มีการประพันธ์ให้กระสวนทำนองในห้องเพลงสุดท้ายอยู่ในรูป

(****	****	****)	- X - X
-------	------	-------	---------

จากรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ทำนองในห้องเพลงที่ ๑ ถึงห้องเพลงที่ ๓ สามารถมีการตกแต่งรูปแบบกระสวนทำนองได้อย่างอิสระ แต่ในห้องเพลงที่ ๔ จะต้องอยู่ในรูปแบบที่กำหนดไว้เท่านั้น คืออยู่ในรูป /- X - X / ซึ่งเมื่อนำรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้นมาใช้ในการประพันธ์ทำนองด้วยทำนองสารัตถะต่าง ๆ ก็จะสามารถแตกต่างเป็นทำนองได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑ ทำนองสารัตถะ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$

ทำนองสารัตถะ $\underline{ท > ร > ม > ซ}$ เมื่อมีการนำมาจัดตกแต่งรูปแบบกระสวนทำนองขึ้นใหม่ตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ จะสามารถประพันธ์ขึ้นเป็นทำนองได้ดังนี้

ประโยครับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

----	รื ท - ล	ช ล ท ร	- ม - ช
------	----------	---------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

- ท - มี่	รื ท - ล	ช ล ท ร	- ม - ช
-----------	----------	---------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๑๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

--- ช	--- ม	ร ท - ร	- ม - ช
-------	-------	---------	---------

จากตัวอย่างทำนองข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงของตัวโน้ตตัวที่ ๔ ในทำนองเพลงที่ ๓ จนไปถึงห้องเพลงที่ ๔ มีเสียงของตัวโน้ต เร, มี และ ซอล ตามลำดับ ซึ่งเป็นทำนองที่ฉายให้เห็นว่ามีการประพันธ์มาจากทำนองสารัตถะ $\underline{\text{ท} > \text{ร} > \text{ม} > \text{ช}}$ และนอกจากทำนองในตัวอย่างข้างต้นแล้วผู้วิจัยยังพบการใช้ทำนองสารัตถะนี้ ในการประพันธ์ทำนองอีก ๓ ทำนองดังนี้คือ

ประโยครับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑

--- ล	- ล --	ร - ร ม	- ร - ช
-------	--------	---------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๑๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

--- ล	--- ท	ล ท รี่ มี่	- รี่ - ชี่
-------	-------	-------------	-------------

ประโยครับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๒

-- รี่ ท	ล ช ล ท	-- ร ม	- ร - ช
----------	---------	--------	---------

จากตัวอย่างทำนองข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ถึงแม้ว่าเสียงของตัวโน้ตตัวที่ ๔ ในทำนองเพลงที่ ๓ จนไปถึงห้องเพลงที่ ๔ มีเสียงของตัวโน้ต มี, เร และ ซอล ซึ่งถึงแม้จะได้ไม่เรียงเสียงเหมือนในทำนองสารัตถะ แต่เมื่อวิเคราะห์ดูแล้ว ก็จะสามารถสรุปได้ว่าเป็นทำนองเพลงที่สร้างมาจากสารัตถะ $\underline{\text{ท} > \text{ร} > \text{ม} > \text{ช}}$ เช่นเดียวกัน ซึ่งการใช้กระสวนทำนองในรูปแบบที่ ๑ นี้ ยังพบในทำนองเพลงโหมโรงอื่น ๆ หลายแห่ง แต่มีการประพันธ์มาจากทำนองสารัตถะที่แตกต่างกัน เช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒ สารัตถะ $\underline{\text{ชี่} > \text{มี่} > \text{รี่} > \text{ท}}$

ประโยครับ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๑

- ท - ร	- ม - ช	- ล ท มี่	- รี่ - ท
---------	---------	-----------	-----------

ประโยคทำ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑

--- รี่	- รี่ รี่ รี่	- ท - มี่	- รี่ - ท
---------	---------------	-----------	-----------

ประโยครับ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑

----	รื ท - รื	มื รื ชื มื	- รื - ท
------	-----------	-------------	----------

ประโยครับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

--- ซ	--- ล	- ท - รื	- มื - ท
-------	-------	----------	----------

ประโยคทำ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑

----	- ชื - มื	- ชื - รื	- มื - ท
------	-----------	-----------	----------

ประโยคทำ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ เทียบกลับ

--- ทื	--- รื	- ท - รื	- มื - ท
--------	--------	----------	----------

ตัวอย่างที่ ๓ สารัตถะ $\text{ซ} > \text{ล} > \text{ท} > \text{รื}$

ประโยครับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ท่อน ๑

----	ล ซ ล ท	รื ท รื ล	- ท - รื
------	---------	-----------	----------

ตัวอย่างที่ ๔ สารัตถะ $\text{ล} > \text{ท} > \text{คื} > \text{รื}$

ประโยครับ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑

--- ร	--- ซ	ล ซ ล ท	- คื - รื
-------	-------	---------	-----------

ตัวอย่างที่ ๕ สารัตถะ $\text{รื} > \text{ท} > \text{ล} > \text{ซ}$

ประโยครับ จังหวะที่ ๑, ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ทำนองนำ

- ม - ล	- ม - ฟ	ซ ร ซ ท	- ล - ซ
---------	---------	---------	---------

ประโยคทำ จังหวะที่ ๑๔ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

----	----	ชื มื รื ท	- ล - ซ
------	------	------------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๑

รื ท - รื	มื ชื - มื	- ร - ท	- ล - ซ
-----------	------------	---------	---------

ตัวอย่างที่ ๖ สารัตถะ $\text{ร} > \text{ม} > \text{ซ} > \text{ล}$

ประโยครับ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑

----	--- ร	--- ม	- ซ - ล
------	-------	-------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑

--- ฑ	--- ร	--- ม	- ซ - ล
-------	-------	-------	---------

ตัวอย่างที่ ๓ สารีตตะ ซ > ฟ > ม > ร

ประโยคทำ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น ท่อน ๑

----	---ซ	---ฟ	-ม-ร
------	------	------	------

ตัวอย่างที่ ๔ สารีตตะ ล > ท > ร > ท

ประโยคทำ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๑

---ซ	-ซ-ซ	----	-ร-ม
------	------	------	------

รูปแบบที่ ๒

ทำนองที่มีการประพันธ์ให้กระสวนทำนองใน ๒ ห้องเพลงสุดท้ายอยู่ในรูป

(***	****)	-X-X	XX-X
------	-------	------	------

จากรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ทำนองในห้องเพลงที่ ๑ ถึงห้องเพลงที่ ๒ สามารถมีการตกแต่งรูปแบบกระสวนทำนองได้อย่างอิสระ แต่ในห้องเพลงที่ ๓ ถึงห้องเพลงที่ ๔ จะต้องอยู่ในรูปแบบที่กำหนดไว้เท่านั้น คืออยู่ในรูป / - X - X / X X - X / ซึ่งเมื่อนำรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้นมาใช้ในการประพันธ์ทำนองด้วยทำนองสาริตะต่าง ๆ ก็จะสามารถแตกต่างเป็นทำนองได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑ ทำนองสาริตะ ล > ซ > ม > ร

ทำนองสาริตะ ล > ซ > ม > ร เมื่อมีการนำมาจัดตกแต่งรูปแบบกระสวนทำนองขึ้นใหม่ตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ จะสามารถประพันธ์ขึ้นเป็นทำนองได้ดังนี้

ประโยครับ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น ท่อน ๑

-ท-ล	-ซ-ล	-ซ-ม	ซม-ร
------	------	------	------

ประโยครับ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น ท่อน ๒

----	รืทลซ	-ม-ล	ซม-ร
------	-------	------	------

จากตัวอย่างทำนองข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงของตัวโน้ตในห้องเพลงที่ ๔ มีเสียงของตัวโน้ต ซอล มี และเร ตามลำดับ ซึ่งเป็นทำนองที่ฉายให้เห็นว่ามีการประพันธ์มาจากทำนอง

สาร์ตละ $ล > ช > ม > ร$ ซึ่งการใช้กระสวนทำนองในรูปแบบที่ ๒ นี้ ยังพบในทำนองเพลงโหมโรงอื่น ๆ หลายแห่ง แต่มีการประพันธ์มาจากทำนองสาร์ตละที่แตกต่างกัน เช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒ ทำนองสาร์ตละ $มี > ร > ท > ล$

ประโยชน์รับ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑

--- ร	มี ช - มี	- ร - ท	ร ท - ล
-------	-----------	---------	---------

ประโยชน์รับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๒

- มี ร ท	- ท ล ช	- ร - ช	ล ท - ล
----------	---------	---------	---------

ตัวอย่างที่ ๓ ทำนองสาร์ตละ $ทุ > ร > ม > ช$

ประโยชน์รับ จังหวะที่ ๑ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ท่อน ๒

----	- ร - ม	- ช - ล	ช ม - ช
------	---------	---------	---------

ประโยชน์รับ จังหวะที่ ๑ ทำนองลงจบ เพลงโหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น ท่อน ๒

----	- ร - ม	- ช - ล	ช ม - ช
------	---------	---------	---------

ตัวอย่างที่ ๔ ทำนองสาร์ตละ $ร > ม > ช > ล$

ประโยชน์รับ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

----	ร ทุ ร ม	- ช - ล	ท ช - ล
------	----------	---------	---------

รูปแบบที่ ๓

ทำนองที่มีการประพันธ์ให้กระสวนทำนองใน ๒ ห้องเพลงสุดท้ายอยู่ในรูป

(* * * *	* * * *)	-- X X	X X - X
-----------	----------	--------	---------

จากรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ทำนองในห้องเพลงที่ ๑ ถึงห้องเพลงที่ ๒ สามารถมีการตกแต่งรูปแบบกระสวนทำนองได้อย่างอิสระ แต่ในห้องเพลงที่ ๓ ถึงห้องเพลงที่ ๔ จะต้องอยู่ในรูปแบบที่กำหนดไว้เท่านั้น คืออยู่ในรูป /- - X X / X X - X / ซึ่งเมื่อนำรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้นมาใช้ในการประพันธ์ทำนองด้วยทำนองสาร์ตละต่าง ๆ ก็จะสามารถแตกต่างเป็นทำนองได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑ ทำนองสาร์ตละ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$

ทำนองสาร์ตละ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$ เมื่อมีการนำมาจัดตกแต่งรูปแบบกระสวนทำนองขึ้นใหม่ตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ จะสามารถประพันธ์ขึ้นเป็นทำนองได้ดังนี้

ประโยครับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ท่อน ๑

ซ ม ร ทุ	- ร - ม	-- ล ซ	ม ซ - ล
----------	---------	--------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ท่อน ๑

ซ ม ร ทุ	- ร - ม	-- ล ซ	ม ซ - ล
----------	---------	--------	---------

จากตัวอย่างทำนองข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงของตัวโน้ตในห้องเพลงที่ ๔ มีเสียงของตัวโน้ต มี, ซอล และลา ตามลำดับ ซึ่งเป็นทำนองที่ฉายให้เห็นว่ามีการประพันธ์มาจากทำนองสาร์ตละ $\underline{ร > ม > ซ > ล}$ ซึ่งการใช้กระสวนทำนองในรูปแบบที่ ๑ นี้ ยังพบในทำนองเพลงโหมโรงอื่น ๆ หลายแห่ง แต่มีการประพันธ์มาจากทำนองสาร์ตละที่แตกต่างกัน เช่น ในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒ สาร์ตละ $\underline{ร > ซ > ล > ท}$

ประโยครับ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น ท่อน ๒

ล ท ล ซ	- ร - ซ	-- ท ล	ซ ล - ท
---------	---------	--------	---------

ตัวอย่างที่ ๓ สาร์ตละ $\underline{ล > ร > ม > ฟ}$

ประโยครับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น ท่อน ๒

ม ฟ ม ร	- ล - ร	-- ฟ ม	ร ม - ฟ
---------	---------	--------	---------

รูปแบบที่ ๔

ทำนองที่มีการประพันธ์ให้กระสวนทำนองใน ๒ ห้องเพลงสุดท้ายอยู่ในรูป

(* * * *	* * * *)	X X X X	X X - X
-----------	----------	---------	---------

จากรูปแบบกระสวนทำนองข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ทำนองในห้องเพลงที่ ๑ ถึงห้องเพลงที่ ๒ สามารถมีการตกแต่งรูปแบบกระสวนทำนองได้อย่างอิสระ แต่ในห้องเพลงที่ ๓ ถึงห้องเพลงที่ ๔ จะต้องอยู่ในรูปแบบที่กำหนดไว้เท่านั้น คืออยู่ในรูป /X X X X / X X - X / ซึ่งเมื่อนำ

รูปแบบกระสวนทำนองข้างคั่นมาใช้ในการประพันธ์ทำนองด้วยทำนองสารัตถะต่าง ๆ ก็จะสามารถแตกต่างกันเป็นทำนองได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑ ทำนองสารัตถะ $\underline{ม > ร > ท > ล}$

ทำนองสารัตถะ $\underline{ม > ร > ท > ล}$ เมื่อมีการนำมาจัดตกแต่งรูปแบบกระสวนทำนองขึ้นใหม่ตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ จะสามารถประพันธ์ขึ้นเป็นทำนองได้ดังนี้

ประโยครับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑

-- ม่มมี	ซ้ ม รื ท	ล ท รื ท	ล ซ - ล
----------	-----------	----------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

- ล้ ซ้ ม	- รื - ท	ล ท รื ท	ล ซ - ล
-----------	----------	----------	---------

ประโยคทำ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

----	----	ซ้ ม รื ท	ล ซ - ล
------	------	-----------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น ท่อน ๑

--- รื	--- ท	ล ท รื ท	ล ซ - ล
--------	-------	----------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น ท่อน ๑

----	- ทุ - ท	ล ท รื ท	ล ซ - ล
------	----------	----------	---------

จากตัวอย่างทำนองข้างคั่น สามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะของทำนองซึ่งมีเสียงของตัวโน้ตในห้องเพลงที่ ๓-๔ มีทำนองเพลง /ล ท รื ท/ ล ซ - ล/ เป็นทำนองที่ฉายให้เห็นว่ามีการประพันธ์มาจากทำนองสารัตถะ $\underline{ม > ร > ท > ล}$ ซึ่งการใช้กระสวนทำนองในรูปแบบที่ ๔ นี้ ยังพบในทำนองเพลงโหมโรงอื่น ๆ หลายแห่ง แต่มีการประพันธ์มาจากทำนองสารัตถะที่แตกต่างกัน เช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒ สารัตถะ $\underline{ล > ท > ร > ม}$

ประโยครับ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า) เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

--- ท	--- รื	ม รื ท รื	ม ซ - ม
-------	--------	-----------	---------

ประโยครับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ท่อน ๑

ทุ ทุ ร ทุ	ร ล - ทุ	ล ทุ ร ม	ซ ร - ม
------------	----------	----------	---------

จากการอธิบายถึงการประพันธ์ทางกรอให้มีความสัมพันธ์กับทำนองสาร์ตละข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การประพันธ์ทางกรอในลักษณะนี้ เป็นการประพันธ์ทำนองเพลงให้ในแต่ละ ๔ ห้องเพลง (ประโยคทำ หรือ ประโยครับ) มีความอิสระในการประดิษฐ์ตกแต่งทำนองโดยใช้รูปแบบกระสวนทำนองในรูปแบบใดก็ได้ ในห้องเพลงที่ ๑ ถึงห้องเพลงที่ ๓ หรือจากห้องเพลงที่ ๑ ถึงห้องเพลงที่ ๒ ซึ่งห้องเพลงที่ ๔ หรือ ห้องเพลงที่ ๓ ถึงห้องเพลงที่ ๔ จะต้องมีการประพันธ์โดยบังคับรูปแบบกระสวนทำนองตามที่ต้องการ ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับทำนองสาร์ตละที่ควบคุมอยู่ในทำนองนั้น ๆ

การประพันธ์ในลักษณะนี้ จะพบการใช้รูปแบบกระสวนทำนองของแต่ละ ๔ ห้องเพลง (ประโยคทำ หรือประโยครับ) ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้มาจำนวน ๔ รูปแบบ ดังนี้คือ

รูปแบบที่ ๑

(* * * *)	* * * *	* * * *)	- X - X
-------------	---------	-----------	---------

รูปแบบที่ ๒

(* * * *)	* * * *)	- X - X	X X - X
-------------	-----------	---------	---------

รูปแบบที่ ๓

(* * * *)	* * * *)	- - X X	X X - X
-------------	-----------	---------	---------

รูปแบบที่ ๔

(* * * *)	* * * *)	X X X X	X X - X
-------------	-----------	---------	---------

จากรูปแบบกระสวนทำนองที่ได้สรุปมาทั้ง ๔ รูปแบบพบว่ามีให้นำไปประพันธ์เป็นทำนองเพลงได้หลากหลายทำนอง ขึ้นอยู่กับวิธีการเคลื่อนที่ของเสียงและทำนองสาร์ตละ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่าการประพันธ์ทางกรอให้มีความสัมพันธ์กับทำนองสาร์ตละ ทำนองเพลงจะมีความเป็นอิสระความแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้ประพันธ์เป็นหลัก

จากการอธิบายถึงการประพันธ์ทางกรอทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ทางกรอเป็นวิธีดำเนินทำนองที่พบมากที่สุด ในผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหมท ซึ่งจากการที่พบมากที่สุดทำให้มีความหลากหลายของรูปแบบทำนองตามไปด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้แยกเนื้อหาออกเป็น ๔ ประเด็นคือ (๑) การประพันธ์ทางกรอแบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง คือวิธีการดำเนินทำนองที่มีเสียงของตัวโน้ตเพียง ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลงเท่านั้น ซึ่งโดยมากจะอยู่ในรูปแบบกระสวนทำนอง ๒ ลักษณะ /--X/ หรือ /--XX/ โดยต้องมีความยาวของกระสวนทำนองตั้งแต่ ๒ ห้องเพลงขึ้นไป (๒) การประพันธ์ทางกรอแบบลักจังหวะ เป็นวิธีการดำเนินทำนองที่มีการสร้างให้ทำนองมีความขั้ของจังหวะ บ้างก็จบในจังหวะยก หรือจังหวะอื่น ๆ แทนที่จะมีทำนองสุดท้ายตกที่ท้ายของห้องเพลง แบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ การประพันธ์ทั้งประโยคเป็นทางกรอแบบลัก

จังหวะ ซึ่งอยู่ในรูปแบบกระสวนทำนอง / (* * * * / * * * * / * * * *) / - - - - / และการประพันธ์ บ้างห้องเพลงเป็นทางกรอแบบลักจังหวะ ซึ่งอยู่ในรูปแบบกระสวนทำนอง / - X - - / หรือ / X X - - / เท่านั้น คือมีทำนองจบในตัวโน้ตที่ ๒ จาก ๔ ตัวโน้ตใน ๑ ห้องเพลง (๓) การประพันธ์ทางกรอด้วยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนอง เป็นการประพันธ์ที่พบเฉพาะในเพลงโหมโรงที่มีการขยายขึ้นจากเพลงตอนแบบที่มีวิธีดำเนินทำนองทางกรอเช่นเดียวกัน การประพันธ์มีจัดวางรูปแบบของกระสวนทำนองเป็นโครงสร้างใหญ่ ๆ ที่ได้จัดวางไว้ทั้งท่อนเพลง หรือ ช่วงทำนองหนึ่ง (๔) การประพันธ์ทางกรอให้มีความสัมพันธ์กับทำนองสารัตถะ เป็นการประพันธ์ทำนองเพลงให้ในแต่ละ ๔ ห้องเพลง (ประโยคทำ หรือ ประโยครับ) มีความอิสระในการประดิษฐ์ตกแต่งทำนองโดยใช้รูปแบบกระสวนทำนองในรูปแบบใดก็ได้ แต่จะบังคับรูปแบบกระสวนทำนองในห้องเพลงที่ ๔ หรือ ๓-๔ โดยทำนองเพลงจะต้องมีความสอดคล้องกับทำนองสารัตถะที่ควบคุมอยู่ในทำนองนั้น ๆ

๔.๕.๓ การประพันธ์ทางลูกล่อลูกขัด

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่ทำการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ จำนวน ๕ เพลง ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของกรอวิเคราะห์ในส่วนนี้ โดยจำแนกออกเป็น ๓ หัวข้อ ได้แก่ การประพันธ์ทางลูกล่อ การประพันธ์ทางลูกขัด และการประพันธ์เหลี่ยม ซึ่งในแต่ละหัวข้อมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

๔.๕.๓.๑ การประพันธ์ลูกล่อ

“ลูกล่อ” เป็นศัพท์สังคีต มีความหมายถึงลักษณะการบรรเลงของเครื่องดนตรี ในหนังสือคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย โดยครุมนตรี ตราโมท ได้อธิบายศัพท์สังคีตคำนี้ไว้ว่าดังนี้

“คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็นสองพวก พวกหนึ่งเรียกว่า พวกหน้า อีกพวกหนึ่งเรียกว่า พวกหลัง ทั้งสองพวก นี้ผลัดกันทำคนละที เมื่อพวกหน้า ทำหมดวรรคตอนไปแล้ว พวกหลังจึงทำบ้าง เหมือนกันกับที่พวกหน้า ได้ทำไปแล้วนั้น กำหนดลูกล่อที่ผลัดกันทำนี้ ไม่มีกฎบังคับว่าจะต้องสั้นยาวเท่าใด แล้วแต่ผู้ประดิษฐ์จะประดิษฐ์ขึ้น อย่างสั้นที่สุดเพียงผลัดกันทำพวกละ พยางค์เดียวก็มี” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๔๕: ๖๔)

จากการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยสามารถจำแนกรูปแบบของลูกล่อ ที่ปรากฏในเพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ตามค่าของความยาวได้จำนวน ๔ รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ ๑ ลูกล่อภายในห้องเพลง

ลูกล่อภายในห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๑

หรือ ๒ ตัวโน้ต ซึ่งทั้งหมดจะต้องอยู่ภายในจำนวน ๑ ห้องเพลง สามารถจำแนกออกได้ ๓ ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ ๑ ลูกล่อภายในห้องเพลงแบบล่อกันครั้งละ ๑ ตัวโน้ต

ลูกล่อในลักษณะนี้พบในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ดังนี้

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ช้ (- ช้)	- รั (- รั)	- มี่ (- มี่)	- ท (- ท)	- รั (- รั)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- ช้ (- ช้)
-------------	-------------	---------------	-----------	-------------	-----------	-----------	-------------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๖

- ช้ (- ช้)	- รั (- รั)	- ท (- ท)	- มี่ (- มี่)	- รั (- รั)	- ล (- ล)	ช ล ท รั	----
-------------	-------------	-----------	---------------	-------------	-----------	----------	------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๖

- มี่ (- มี่)	- รั (- รั)	- ท (- ท)	- ล (- ล)	- ช (- ช)	- ม (- ม)	ร ท - รั	- ม - ช
---------------	-------------	-----------	-----------	-----------	-----------	----------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๔ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	----	ช มี่ รั ท	- ล - ช	- รั (- รั)	- ม (- ม)	- ช (- ช)	- ล (- ล)
------	------	------------	---------	-------------	-----------	-----------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๒-๘

----	- ล (- ล)	- ล (- ล)	- ล (- ล)	- ช (- ช)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- รั (- รั)
------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๕ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๒-๘

----	- รั (- รั)	- รั (- รั)	- รั (- รั)	- ช้ (- ช้)	- มี่ (- มี่)	- รั (- รั)	- ท (- ท)
------	-------------	-------------	-------------	-------------	---------------	-------------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๒-๘

----	- ท (- ท)	- ท (- ท)	- ท (- ท)	- มี่ (- มี่)	- รั (- รั)	- ท (- ท)	- ล (- ล)
------	-----------	-----------	-----------	---------------	-------------	-----------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- ช (- ช)	- ล (- ล)	- ท (- ท)	- ม (- ม)	--- ม	ม ม --	- ม --	- รั - ช
-----------	-----------	-----------	-----------	-------	--------	--------	----------

เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๖

- คี่ (- คี่)	- รั (- รั)	- คี่ (- คี่)	- มี่ (- มี่)	- รั (- รั)	- คี่ (- คี่)	(- - รั มี่	รั คี่ ท ล)
---------------	-------------	---------------	---------------	-------------	---------------	-------------	-------------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- คี่ (- คี่)	- รั (- รั)	- คี่ (- คี่)	- มี่ (- มี่)	- รั (- รั)	- คี่ (- คี่)	- ท (- ท)	- ล (- ล)
---------------	-------------	---------------	---------------	-------------	---------------	-----------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๑ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- รั (- รั)	- ท (- ท)	- ล (- ล)	- ช (- ช)	ล ท ล ช	- รั - ช	-- ล ท	ช ล - ท
-------------	-----------	-----------	-----------	---------	----------	--------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- ล (- ล)	- ฟ (- ฟ)	- ม (- ม)	- ร (- ร)	ม ฟ ม ร	- ล - ร	-- ฟ ม	ร ม - ฟ
-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	--------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง) เทียบแรก ห้องเพลงที่ ๑-๔

- ฟ (- ฟ)	- ม (- ม)	- ร (- ร)	- ทุ (- ทุ)	- ล - ร	-- ม ฟ	ล ท ล ฟ	- ม - ร
-----------	-----------	-----------	-------------	---------	--------	---------	---------

จากลักษณะของลูกล่อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

- X (- X)

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษร เอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๑ อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตทั้งหมดจะต้องมีระดับเสียงเดียวกัน

ลักษณะที่ ๒ ลูกล่อภายในห้องเพลงแบบล่อกันครั้งละ ๒ ตัวโน้ต

ลูกล่อในลักษณะนี้พบในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ดังนี้

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๖

ล ล (ล ล)	ร รั (รั รั)	ล ล (ล ล)	ซ ซ (ซ ซ)	ล ล (ล ล)	ท ท (ท ท)	(- - ล ซ	ล ท ค รั)
-----------	--------------	-----------	-----------	-----------	-----------	----------	-----------

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๑ เทียบกลับ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๖

ม ม (ม ม)	ซ ซ (ซ ซ)	ม ม (ม ม)	ร รั (รั รั)	ซ ซ (ซ ซ)	ร รั (รั รั)	(- - ค รั	ค ทุ ล ซ)
-----------	-----------	-----------	--------------	-----------	--------------	-----------	-----------

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

ท ท (ท ท)	ร รั (รั รั)	ท ท (ท ท)	ล ล (ล ล)	---	- ล - -	ร - ร ม	- ร - ซ
-----------	--------------	-----------	-----------	-----	---------	---------	---------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๖

ซ ซ (ซ ซ)	ล ล (ล ล)	ท ท (ท ท)	ซ ซ (ซ ซ)	ร ร (ร ร)	ซ ซ (ซ ซ)	ล ซ ร ซ	ล ท ค รั
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	----------

เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๔ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

ซ ซ (ซซ)	ล ล (ลล)	ท ท (ทท)	ร ร (รร)	- ม ซ ม	ร ทุ - ร	- ทุ ร ม	ซ ร ม ซ
----------	----------	----------	----------	---------	----------	----------	---------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๕ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๖

ค ค (คค)	ร รั (รัรั)	ค ค (คค)	ม ม (มม)	ร รั (รัรั)	ค ค (คค)	(- - รั ม)	รั ค ท ล
----------	-------------	----------	----------	-------------	----------	------------	----------

จากลักษณะของลูกล่อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

XX(X X)

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๒ อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตทั้งหมดจะต้องมีระดับเสียงเดียวกัน

ลักษณะที่ ๓ ลูกล่อภายในห้องเพลงแบบล่อกันครั้งละ ๒ ตัวโน้ต ๒ เสียง

ลูกล่อในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

ซ ม (ซม)	ร ทุ (รทุ)	ล ซ (ลซ)	ม ร (มร)	ท ล (ทล)	ซ ม (ซม)	รั ท (รัท)	ล ซ (ลซ)
----------	------------	----------	----------	----------	----------	------------	----------

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง)

ม รั (มรั)	ท ล (ทล)	รั ท (รัท)	ซ ล (ซล)	ท ล (ทล)	ม ซ (มซ)	ล ซ (ลซ)	ร ม (รม)
------------	----------	------------	----------	----------	----------	----------	----------

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๖

ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ซ (รซ)	ร ม (รม)	ทุ ร (ทุร)	ทุ ม (ทุม)	ร ม ซ ล	----
------------	------------	----------	----------	------------	------------	---------	------

จากลักษณะของลูกล่อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

XX(X X)

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ

“(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยชื่อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๓ อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตทั้ง ๒ ตัวของแต่ละพวกจะต้องมีระดับเสียงต่างกัน

รูปแบบที่ ๒ ลูกล่อ ๑ ห้องเพลง

ลูกล่อ ๑ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๑ ห้องเพลง สามารถจำแนกออกได้ ๒ ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ ๑ ลูกล่อ ๑ ห้องเพลงแบบ ๒ ตัวโน้ต

ลูกล่อในลักษณะนี้พบในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ และเพลงโหมโรงเกิด ส.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ท - รี่	(- ท - รี่)	- มี่ - ท	(- มี่ - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	- รี่ - ซ	(- รี่ - ซ)
-----------	-------------	-----------	-------------	---------	-----------	-----------	-------------

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- ซ - ล	(- ซ - ล)	- ท - ม	(- ท - ม)	----	ล ทุ ร ม	- ซ - ล	ท ซ - ล
---------	-----------	---------	-----------	------	----------	---------	---------

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- ท - รี่	(- ท - รี่)	- ซี่ - มี่	(- ซี่ - มี่)	(----	- รี่ - ท	- รี่ - ท	ล ซ - ล)
-----------	-------------	-------------	---------------	-------	-----------	-----------	----------

จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

- มี่ - รี่	(- มี่ - รี่)	- ท - ล	(- ท - ล)	- ท - มี่	รี่ ท - ล	ซ ล ท ร	- ม - ซ
-------------	---------------	---------	-----------	-----------	-----------	---------	---------

เพลงโหมโรงเกิด ส.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑

จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ล - ท	(- ล - ท)	- รี่ - ท	(- รี่ - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	- รี่ - มี่	(- รี่ - มี่)
---------	-----------	-----------	-------------	---------	-----------	-------------	---------------

จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- รี่ - ซี่	(- รี่ - ซี่)	- ลี่ - มี่	(- ลี่ - มี่)	- ท - รี่	(- ท - รี่)	- มี่ - ท	(- มี่ - ท)
-------------	---------------	-------------	---------------	-----------	-------------	-----------	-------------

จากลักษณะของลูกล่อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

- X - X	(- X - X)
---------	-----------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษร เอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๑ อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตทั้ง ๒ ตัวของแต่ละพวกจะต้องมีระดับเสียงต่างกัน

ลักษณะที่ ๒ ลูกล่อ ๑ ห้องเพลงแบบ ๔ ตัวโน้ต

ลูกล่อในลักษณะนี้พบในเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ท่อน ๔ เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑ ซึ่งสามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

XXXX	(XXXX)
------	--------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษร เอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง ลูกล่อในลักษณะที่ ๒ สามารถจำแนกตามลักษณะเสียงของตัวโน้ตได้ ๓ ลักษณะย่อยดังนี้

ลักษณะย่อยที่ ๑ ลูกล่อ ๑ ห้องเพลงแบบเสียงเดียว

ลูกล่อ ๑ ห้องเพลงแบบเสียงเดียว พบเฉพาะในเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๒

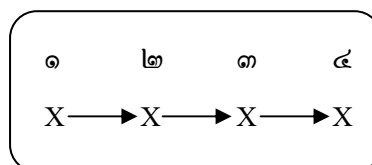
จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ท ท ท ท	(ท ท ท ท)	ม ม ม ม	(ม ม ม ม)	ท ท ท ท	(ท ท ท ท)	ร ี ร ี ร ี ร ี	(ร ี ร ี ร ี)
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	-----------------	---------------

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

ร ร ร ร	(ร ร ร ร)	ล ล ล ล	(ล ล ล ล)	ร ี ร ี ร ี	(ร ี ร ี ร ี)	ล ล ล ล	(ล ล ล ล)
---------	-----------	---------	-----------	-------------	---------------	---------	-----------

จากลักษณะย่อยของลูกล่อข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงของตัวโน้ตที่ปรากฏในลูกล่อทุกตัวเป็นเสียงเดียวกัน สามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

ลักษณะย่อยที่ ๒ ลูกล่อ ๑ ห้องเพลงแบบ ๒ เสียง

ลูกล่อ ๑ ห้องเพลงแบบ ๒ เสียง พบในเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น
ท่อน ๒ เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ และเพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

ท ท ร ี ท	(ท ท ร ี ท)	ล ล ท ล	(ล ล ท ล)	ซ ซ ล ซ	(ซ ซ ล ซ)	ม ม ซ ม	(ม ม ซ ม)
-----------	-------------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๐ (ครึ่งจังหวะหน้า)

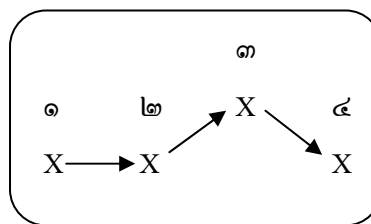
ร ร ม ร	(ร ร ม ร)	ม ม ซ ม	(ม ม ซ ม)	ซ ซ ล ซ	(ซ ซ ล ซ)	ล ล ท ล	(ล ล ท ล)
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

เพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

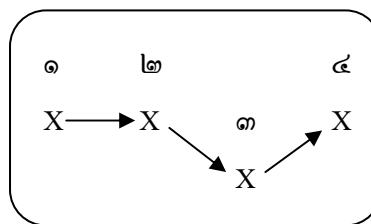
ท ท ล ท	(ท ท ล ท)	ล ล ซ ล	(ล ล ซ ล)	ซ ซ ม ซ	(ซ ซ ม ซ)	ม ม ร ม	(ม ม ร ม)
---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------	---------	-----------

จากลักษณะย่อยของลูกล่อข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงของตัวโน้ตที่ปรากฏในลูกล่อแต่ละห้องเพลงจะมีโน้ตตัวที่ ๑, ๒ และ ๔ เป็นเสียงเดียวกัน แต่ตัวโน้ตตัวที่ ๓ จะใช้เสียงที่ต่างจากตัวอื่น ๆ โดยอาจจะเป็นเสียงที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่าก็ได้ ซึ่งสามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

๑. กรณีที่โน้ตตัวที่ ๓ ใช้เสียงสูงกว่า (พบในเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น)

๒. กรณีที่โน้ตตัวที่ ๓ ใช้เสียงต่ำกว่า (พบในเพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น)

ลักษณะย่อที่ ๓ ลูกลือ ๑ ห้องเพลงแบบหลายเสียง

ลูกลือ ๑ ห้องเพลงแบบหลายเสียง พบเฉพาะในเพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น ท่อน ๔ ดังนี้

เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น ท่อน ๔

จังหวะที่ ๒

ซ ล ค รั	(ซ ล ค รั)	ค ้ม ค รั	(ค ้ม ค รั)	ซ ล ค รั	(ซ ล ค รั)	ซ ้ม รั ค รั	(ซ ้ม รั ค รั)
----------	------------	-----------	-------------	----------	------------	--------------	----------------

จังหวะที่ ๓

ร ม ซ ล	(ร ม ซ ล)	ม รั ค รั	(ม รั ค รั)	ร ม ซ ล	(ร ม ซ ล)	ซ ล ค รั	(ซ ล ค รั)
---------	-----------	-----------	-------------	---------	-----------	----------	------------

จากลักษณะย่อของลูกลือข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า เสียงของตัวโน้ตที่ปรากฏในลูกลือแต่ละทำนองจะต้องมีเสียงของตัวโน้ตจำนวนมากกว่า ๒ เสียงขึ้นไป โดยทำนองจะเป็นลักษณะการเรียงเสียงจากเสียงสูงไปสู่เสียงต่ำ เสียงต่ำไปสู่เสียงสูง หรือไม่เรียงเสียงก็ได้

รูปแบบที่ ๓ ลูกลือ ๒ ห้องเพลง

ลูกลือ ๒ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๒ ห้องเพลง สามารถจำแนกออกได้ ๕ ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ ๑ ลูกลือ ๒ ห้องเพลงแบบ ๓ ตัวโน้ต

ลูกลือในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒

จังหวะที่ ๑๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

----	--- รั	- รั รั รั	- รั - รั	- ท --	- รั - ม	(- ท --	- รั - ม)
------	--------	------------	-----------	--------	----------	---------	-----------

จังหวะที่ ๑๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- รั --	- ม - ท	(- รั --	- ม - ท)	- รั --	- ท - ล	(- รั --	- ท - ล)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

จากลักษณะของลูกลือข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

- X --	- X - X	(- X --	- X - X)
--------	---------	---------	----------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษร เอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๑ อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตทั้ง ๓ ตัวของแต่ละพวกจะต้องมีระดับเสียงต่างกัน และในห้องที่ ๑ จะมีตัวโน้ตอยู่เพียงตัวเดียวอยู่ในจังหวะยกเท่านั้น

ลักษณะที่ ๒ ลูกล่อ ๒ ห้องเพลงแบบ ๕ ตัวโน้ต

ลูกล่อในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

เพลงโหมโรงเทิด ส.ร. ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

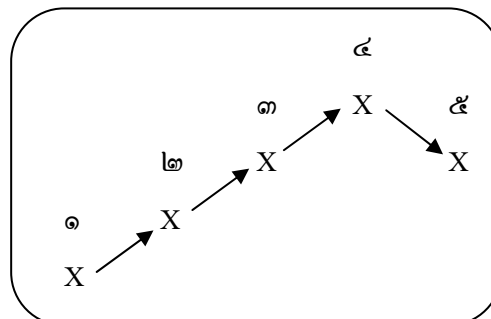
- ร - ซ	ล ท - ล	(- ร - ซ	ล ท - ล)	- ร - ซ	ล ท - ล	(- ร - ซ	ล ท - ล)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

จากลักษณะของลูกล่อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

- X - X	XX - X	(- X - X	XX - X)
---------	--------	----------	---------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษร เอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๒ อยู่ที่ ทำนองเพลงจะมีการเริ่มจากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง คือ โน้ตตัวที่ ๑ ถึงตัวที่ ๔ และจากเสียงสูง เคลื่อนที่ไปยังเสียงต่ำในโน้ตตัวที่ ๕ โดยเสียงของตัวโน้ตตัวที่ ๓ กับตัวที่ ๕ จะต้องมีระดับเสียงเดียวกัน สามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

เส้นแนวเสียงลักษณะที่ ๒

ลักษณะที่ ๓ ลูกล่อ ๒ ห้องเพลงแบบ ๖ ตัวโน้ต

ลูกล่อในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ม ม ช ม	-- ช ล	(ม ม ช ม	-- ช ล)	ม รั ท รั	-- ท ล	(ม รั ท รั	-- ท ล)
---------	--------	----------	---------	-----------	--------	------------	---------

จากลักษณะของลูกล่อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

X X X X	-- X X	(X X X X	-- X X)
---------	--------	----------	---------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๓ อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตตัวที่ ๒ กับ ๔ และตัวที่ ๓ กับตัวที่ ๕ จะต้องมีระดับเสียงเดียวกัน

ลักษณะที่ ๔ ลูกล่อ ๒ ห้องเพลงแบบ ๗ ตัวโน้ต

ลูกล่อในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ท่อน ๒ ที่ยาวเปลี่ยนดังนี้

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ท่อน ๓ ที่ยาวเปลี่ยน จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

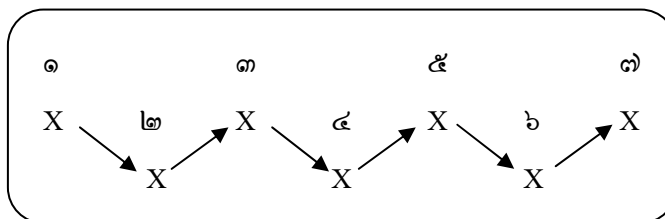
ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช	(ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช)	ล ฟ ล ช	- ล ฟ ช	(ล ช ฟ ช	ล ท ค รั)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	-----------

จากลักษณะของลูกล่อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

X X X X	- X X X	(X X X X	- X X X)
---------	---------	----------	----------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๔ อยู่ที่ทำนองมีการใช้เสียงของตัวโน้ตจำนวน ๓ เสียงเคลื่อนที่สลับกันไป-มา ซึ่งสามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

เส้นแนวเสียงลักษณะที่ ๔

ลักษณะที่ ๕ ลูกลื้อ ๒ ห้องเพลงแบบ ๘ ตัวโน้ต

ลูกลื้อในลักษณะนี้พบในเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ท่อน ๔ เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑ และท่อน ๓ ดังนี้

เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ท่อน ๔ จังหวะที่ ๕ และ ๖

(ร ม ช ล	ช ล ค ล)	(ร ม ช ล	ช ล ค ล)	(ช ม รั ค	ม รั ค ล)	(ช ม รั ค	ม รั ค ล)
----------	----------	----------	----------	-----------	-----------	-----------	-----------

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

รั รั ท รั	ช ล ท ล	(รั รั ท รั	ช ล ท ล)	ท ม รั	ช ล ท ล	(ท ม รั	ช ล ท ล)
------------	---------	-------------	----------	--------	---------	---------	----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ล ท ร ม	ฟ ช ล ช	(ล ท ร ม	ฟ ช ล ช)	ร ม ฟ ช	ล ท รั ท	(ร ม ฟ ช	ล ท รั ท)
---------	---------	----------	----------	---------	----------	----------	-----------

เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

รั ท ท ท	ล ท ช ล	(รั ท ท ท	ล ท ช ล)	รั ท ท ท	ล ท ช ล	(รั ท ท ท	ล ท ช ล)
----------	---------	-----------	----------	----------	---------	-----------	----------

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ร ฟ ม ฟ	ช ล ท ล	(ร ฟ ม ฟ	ช ล ท ล)	ร ฟ ม ฟ	ช ฟ ล ช	(ร ฟ ม ฟ	ช ฟ ล ช)
---------	---------	----------	----------	---------	---------	----------	----------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

รั รั รั ท	รั ท ล ฟ	(รั รั รั ท	รั ท ล ฟ)	รั รั รั ท	รั ท ล ฟ	(รั รั รั ท	รั ท ล ฟ)
------------	----------	-------------	-----------	------------	----------	-------------	-----------

จากลักษณะของลูกลื้อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

X X X X	X X X X	(X X X X	X X X X)
---------	---------	----------	----------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษร เอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในลักษณะที่ ๕ อยู่ที่ มีการใช้เสียงของตัวโน้ต วิธีการเคลื่อนที่ของเสียงที่หลากหลาย และต้องมีเสียงของทำนองไม่เกินช่วงคู่ ๘

รูปแบบที่ ๔ ลูกล่อ ๔ ห้องเพลง

ลูกล่อ ๔ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๔ ห้องเพลง พบเฉพาะในเพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น ท่อน ๓ ดังนี้

เพลงโหมโรงต๋อยตริง ๓ ชั้น ท่อน ๓

จังหวะที่ ๑

----	รื คื - รื	-- มื รื	มื คื - รื	(----	รื คื - รื	-- มื รื	มื คื - รื)
------	------------	----------	------------	-------	------------	----------	-------------

จังหวะที่ ๔

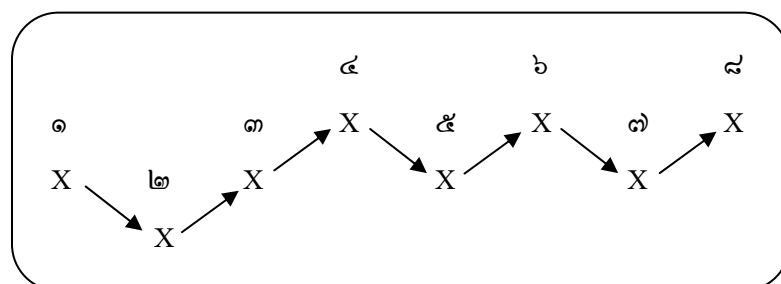
----	คื ล - คื	-- รื คื	รื ล - คื	(----	คื ล - คื	-- รื คื	รื ล - คื)
------	-----------	----------	-----------	-------	-----------	----------	------------

จากลักษณะของลูกล่อข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

----	XX-X	--XX	XX-X	(----	XX-X	--XX	XX-X)
------	------	------	------	-------	------	------	-------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกล่อในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยข้อสำคัญของลูกล่อในรูปแบบที่ ๔ อยู่ที่ ทำนองมีการใช้เสียงของตัวโน้ตจำนวน ๓ เสียงเคลื่อนที่สลับกันไป-มา ซึ่งสามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

เส้นแนวเสียงรูปแบบที่ ๔

๔.๕.๓.๒ การประพันธ์ลูกขัด

“ลูกขัด” เป็นศัพท์สังคีต มีความหมายถึงลักษณะการบรรเลงของเครื่องดนตรี ในหนังสือคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย โดยครูมนตรี ตราโมท ได้อธิบายศัพท์สังคีตคำนี้ไว้ว่าดังนี้

“คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงออกเป็นสองพวก ผลัดกันทำคนละทีเช่นเดียวกับลูกล้อ แต่ลูกขัดนี้ เมื่อพวกหน้าทำไปหมดแล้วอย่างหนึ่ง พวกหลัง หาได้ทำตามทำนองของพวกหน้าเช่นลูกล้อไม่ พวกหลังหาทำนองใหม่มาทำพอให้รับกันกับพวกหน้าเท่านั้น และกฎบังคับการสั้นยาวของลูกขัดนี้ก็ไม่มีความเหมือนกัน” (มนตรี ตราโมท, ๒๕๔๕: ๖๔)

จากการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยสามารถจำแนกรูปแบบของลูกขัด ที่ปรากฏในเพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท ตามค่าของความยาวได้ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ ลูกขัด ๑ ห้องเพลง

ลูกขัด ๑ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ทำนองในการทำของพวกหน้าเป็นอย่างหนึ่ง แต่พวกหลังอีกอย่างหนึ่ง ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๑ ห้องเพลง พบเฉพาะในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหลัง)

คัล ช ม	(ริ คัล ช)	ม รั คัล	(ช รั คัล)	ร ม ช ล	(คัล ช ล คัล)	ช ล คัล รั	(คัล ม รั ม)
---------	------------	----------	------------	---------	---------------	------------	--------------

จากลักษณะของลูกขัดข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

X X X X	(X X X X)
---------	-----------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกขัดในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง

รูปแบบที่ ๒ ลูกขัด ๒ ห้องเพลง

ลูกขัด ๒ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ทำนองในการทำของพวกหน้าเป็นอย่างหนึ่ง แต่พวกหลังอีกอย่างหนึ่ง ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๒ ห้องเพลง พบในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ และเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ท ล ช ล	ท ค รั ม	(ซ ช ล ช)	ฟ ม รั ม	ท ล ช ล	ท ค รั ม	(ซ ล ช ม)	ช ม รั ค
---------	----------	-----------	----------	---------	----------	-----------	----------

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๑ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ร ร ช ม	ล ช ท ล	(ช ช ท ล	รั ท ม รั	ช ช ท ล	รั ท ม รั	(ท ท ม ร	ช ม ล ช)
---------	---------	----------	-----------	---------	-----------	----------	----------

จากลักษณะของลูกขัดข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

X X X X	X X X X	(X X X X	X X X X)
---------	---------	----------	----------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกขัดในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง

รูปแบบที่ ๓ ลูกขัด ๔ ห้องเพลง

ลูกขัด ๔ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ทำนองในการทำของพวกหน้าเป็นอย่างหนึ่ง แต่พวกหลังอีกอย่างหนึ่ง ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๔ ห้องเพลง พบในเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ท่อน ๓ และเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ท่อน ๓

จังหวะที่ ๑

ช ด ร ม	ร ม ช ล	ช ล ค ี ช	-- ล ช	(ม ค รั ม	รั ค ี ล ค	ล ค ี ล ช	-- ล ช)
---------	---------	-----------	--------	------------	------------	-----------	----------

จังหวะที่ ๒

----	ร ม ช ล	ค รั ค ี ล	ค ี ล ช ม	(- ช ช ช	- ร - ม	----	ช ร - ม)
------	---------	------------	-----------	-----------	---------	------	-----------

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๑ ชั้น ท่อน ๑

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ร ร ร	- ช ช ช	- ร ร ร	ทุ ม ร ทุ	(- ล ล ล	- รี้ รี้ รี้	- ล ล ล	ช ท ล ช)
---------	---------	---------	-----------	----------	---------------	---------	----------

จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหลัง)

- ร ร ร	- ม ม ม	- ช ช ช	ร ม ช ล	(- ท ท ท	- ล ล ล	- มี้ รี้ คี้	ท ล ช ม)
---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------------	----------

จากลักษณะของลูกขัด ๔ ห้องเพลงในเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๑ ชั้น ไม่สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ เนื่องจากมีความหมายหลายของทำนอง ส่วนในเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๑ ชั้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

- XXX	- XXX	- XXX	XXXX	(- XXX	- XXX	- XXX	- XXX)
-------	-------	-------	------	--------	-------	-------	--------

รูปแบบกระสวนทำนองของลูกขัดในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง

รูปแบบที่ ๔ ลูกขัด ๘ ห้องเพลง

ลูกขัด ๘ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ทำนองในการทำของพวกหน้าเป็นอย่างหนึ่ง แต่พวกหลังอีกอย่างหนึ่ง ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๘ ห้องเพลง พบในเพลงโหมโรงมหาราช ๑ ชั้น ท่อน ๒ และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น ท่อน ๑ ดังนี้

เพลงโหมโรงมหาราช ๑ ชั้น ท่อน ๒

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	----	ท ช ล ท	- รี้ - ไซ้	-- ลี้ ไซ้	มี้ รี้ --	มี้ รี้ ท รี้	มี้ ไซ้ - มี้
------	------	---------	-------------	------------	------------	---------------	---------------

จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(----	----	ท ช ล ท	- รี้ - มี้	-- ไซ้ รี้	ไซ้ มี้ --	รี้ ท ไซ้ มี้	- รี้ - ท)
-------	------	---------	-------------	------------	------------	---------------	------------

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

----	----	ท ช ล ท	- รี้ - ช	-- ล ช	ม ร --	ทุ ร ม ร	- ม - ช
------	------	---------	-----------	--------	--------	----------	---------

จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(----	----	ท ช ล ท	- รี้ - ช	ล ช ม ร	ม ช --	ร ช ล ท	- ล - รี้)
-------	------	---------	-----------	---------	--------	---------	------------

เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๓

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ฟ	----	ม ร ม ฟ	- ล - ท	-- รื ล	รื ท --	รื ล รื ท	รื ท มื รื
-------	------	---------	---------	---------	---------	-----------	------------

จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(--- รื	----	ฟ รื มื ฟ	- มื - รื	มื รื ท ล	ท รื --	ท ล รื ท	- ล - ฟ)
---------	------	-----------	-----------	-----------	---------	----------	----------

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า)

--- ฟ	----	ม ร ม ฟ	- ล - ท	-- รื ท	ล ฟ --	ม ร ม ฟ	- ล - ร
-------	------	---------	---------	---------	--------	---------	---------

จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(--- ร	----	ฟ ร ม ฟ	- ม - ร	ม ร ท ล	ท ร --	ล ร ม ฟ	ล ม - ฟ)
--------	------	---------	---------	---------	--------	---------	----------

จากลักษณะของลูกขัด ๘ ห้องเพลงข้างต้น ไม่สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ เนื่องจากทำนองมีความหมายหลาย แต่ลูกขัดในลักษณะนี้มีจุดเด่นอยู่ที่ ทั้งพวกหน้าและพวกหลังมีการใช้กระสวนทำนอง ๔ ห้องเพลงแรก (สำนวนทำ) เหมือนกัน แต่ ๔ ห้องเพลงหลัง (สำนวนรับ) มีกระสวนทำนองแบบอิสระ

๔.๒.๓.๓ การประพันธ์เหลือม

“เหลือม” เป็นศัพท์สังคีต มีความหมายถึงลักษณะการบรรเลงของเครื่องดนตรี ในหนังสือคำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย โดยครูมนตรี ตราโมท ได้อธิบายศัพท์สังคีตคำนี้ไว้ว่าดังนี้

“เหลือมนี่ ก็เป็นวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็นพวกหน้าพวกหลัง เช่นเดียวกับลูกลื้อ ลูกขัด วิธีการดำเนินของการบรรเลงนั้นเป็นไปอย่างลูกลื้อ เพราะทั้งพวกหน้าและพวกหลังใช้ทำนองเหมือนกันแต่ที่ต่างกับลูกลื้อ ก็โดยที่ลูกลื้อนั้น เมื่อพวกหน้าทำไปหมดวรรคแล้ว พวกหลังจึงจะทำตาม ส่วนเหลือมนี้ พวกหลังทำไปตามจังหวะเป็นวรรคๆ ไปตามปกติ พวกหน้าได้เริ่มทำทำนองเป็นวรรคๆ เช่นเดียวกันนั้นขึ้นมาก่อนพวกหลังนิดหน่อย และจบวรรคก่อนถึงจังหวะเท่ากับที่ได้ทำเหลือมขึ้นมาก่อนนั้น ถ้าจะเทียบกับเส้นตรงซึ่งมีความยาวเท่ากับ ๒ เส้นขนานกัน โดยเส้นหนึ่งเหลือมมาข้างหน้าก็จะเป็นเช่นนี้”

(มนตรี ตราโมท, ๒๕๔๕: ๖๕)

จากการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยสามารถจำแนกรูปแบบของลูกชุด ที่ปรากฏในเพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโหมท ตามค่าของความยาวได้จำนวน ๔ รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ ๑ เหลื่อม ๓ ตัวโน้ต

เหลื่อม ๓ ตัวโน้ต คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง ทั้ง ๒ พวกนี้จะผลัดกันทำคนละที โดยที่พวกหน้าทำก่อนพวกหลังนิดหน่อย ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๓ ตัวโน้ต การเหลื่อมในรูปแบบนี้พบเฉพาะในเพลง โหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

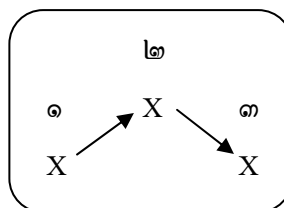
(- ช ล ช)	(- ล ท ล)	(- ท ร ี ท)	(- ร ี ม ี่ ร ี่)	(- ท ร ี ท)	(- ร ม ร)	(- ม ช ม)	(- ช ล ช)
-----------	-----------	-------------	-------------------	-------------	-----------	-----------	-----------

จากรูปแบบของการเหลื่อมข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

พวกหลัง	----	{(- X X X)}	{(- X X X)}	{(- X X X)}	{(- X X X)}
พวกหน้า	-- {- X	XX} {- X	XX} {- X	XX} {- X	XX} --

รูปแบบกระสวนทำนองของการเหลื่อมในรูปแบบนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยมีเครื่องหมายปีกกา “{” กำกับไว้ทั้งในพวกหน้าและพวกหลัง เพื่อให้ทราบถึงค่าความยาวของการเหลื่อมในแต่ละท่วงทำนอง โดยข้อสำคัญของการเหลื่อมในรูปแบบที่ ๑ อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตตัวที่ ๑ และ ๓ เป็นเสียงเดียวกัน แต่เสียงของตัวโน้ตตัวที่ ๒ จะต้องมีเสียงสูงกว่า ซึ่งสามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

เส้นแนวเสียงรูปแบบที่ ๑

รูปแบบที่ ๒ เหลื่อม ๒ ห้องเพลง

เหลื่อม ๒ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง ทั้ง ๒ พวกนี้จะผลัดกันทำคนละที โดยที่พวกหน้าทำก่อนพวกหลังนิดหน่อย ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๒ ห้องเพลง สามารถจำแนกออกได้ ๕ ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ ๑ เหลื่อม ๒ ห้องเพลงแบบ ๓ ตัวโน้ต

การเหลื่อมในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ดังนี้

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๑๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(--- มี่	-- รี่ ท)	(--- รี่	-- ท ล)	(--- ท	-- ล ซ)	(--- ล	-- ซ ม)
----------	-----------	----------	---------	--------	---------	--------	---------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(--- ล	- ท - ด)	(--- ท	- คี่ - รี่)	(--- คี่	- รี่ - มี่)	(--- รี่	- ม - ฟ)
--------	----------	--------	--------------	----------	--------------	----------	----------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(--- ท	- ล - ฟ)	(--- ท	- ล - ฟ)	(--- ท	- ล - ฟ)	(--- ล	- ฟ - ม)
--------	----------	--------	----------	--------	----------	--------	----------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า) เทียบกลับ

(--- ท	- ล - ฟ)	(--- ล	- ฟ - ม)	(--- ฟ	- ม - ร)	- ล - ร	ม ฟ ซ ล
--------	----------	--------	----------	--------	----------	---------	---------

จากลักษณะของการเหลื่อมข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้เป็น ๒ รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ ๑.๑ (ในเพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๑)

พวกหลัง	-- {(- X	-- X X)}
พวกหน้า	{- X --	XX} --

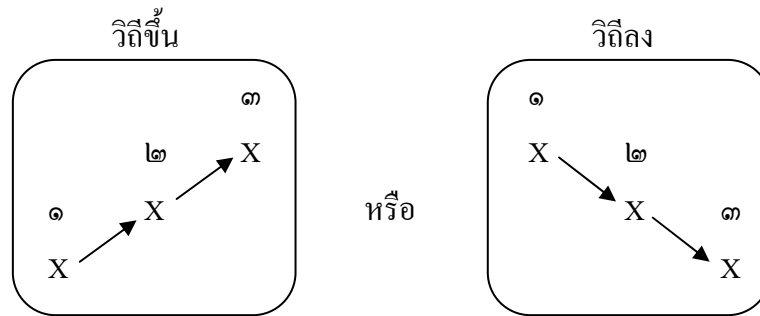
รูปแบบที่ ๑.๒ (ในเพลงโหมโรงเทิด ศ.ธ. ๓ ชั้น ท่อน ๓)

พวกหลัง	-- {(- X	- X - X)}
พวกหน้า	{- X - X	- X} --

รูปแบบกระสวนทำนองของการเหลื่อมในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่าตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยมีเครื่องหมายปีกกา “{” กำกับไว้ทั้ง

ในพวกรหน้าและพวกรหลัง เพื่อให้ทราบถึงค่าความยาวของการเหลื่อมในแต่ละท่วงทำนองโดยข้อสำคัญของลูกล่อในรูปแบบนี้อยู่ที่ ทำนองมีการใช้เสียงของตัวโน้ตจำนวน ๓ เสียงเรียงในวิธีขึ้นหรือวิธีลง ซึ่งสามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

เส้นแนวเสียงลักษณะที่ ๑

ลักษณะที่ ๒ เหลื่อม ๒ ห้องเพลงแบบ ๔ ตัวโน้ต

การเหลื่อมในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

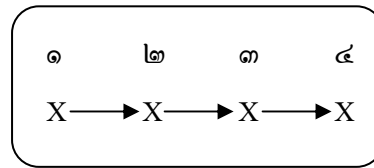
(--- รี่	- รี่ รี่ รี่)	(--- ซ	- ซ ซ ซ)	(--- ล	- ล ล ล)	(--- ท	- ท ท ท)
----------	----------------	--------	----------	--------	----------	--------	----------

จากลักษณะของการเหลื่อมข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

พวกรหลัง	-- {(- X	- X X X)}
พวกรหน้า	{- X - X	XX} --

รูปแบบกระสวนทำนองของการเหลื่อมในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกรหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกรหลัง โดยมีเครื่องหมายปีกกา “{ }” กำกับไว้ทั้งในพวกรหน้าและพวกรหลัง เพื่อให้ทราบถึงค่าความยาวของการเหลื่อมในแต่ละท่วงทำนอง และจากลักษณะของการเหลื่อมข้างต้น สามารถจำแนกได้ ๒ รูปแบบ ตามเสียงที่ปรากฏดังนี้ โดยข้อสำคัญของการเหลื่อมในรูปแบบนี้อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตทั้งหมดจะต้องมีระดับเสียงเดียวกัน ซึ่งสามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

เส้นแนวเสียงลักษณะที่ ๒

ลักษณะที่ ๓ เหลื่อม ๒ ห้องเพลงแบบ ๕ ตัวโน้ต

การเหลื่อมในลักษณะนี้พบเฉพาะในเพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑๖ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(--- ร	ม ฟ ซ ล)	(--- ซ	ล ท ค ี ร์)	(--- มี	รี ค ี ท ล)	(--- ร์	ค ี ท ล ซ)
--------	----------	--------	-------------	---------	-------------	---------	------------

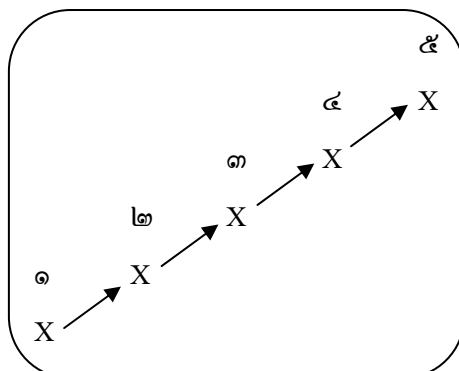
จากรูปแบบของการเหลื่อมข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

พวกหลัง	-- {(- X	X X X X)}
พวกหน้า	{- X X X	X X} --

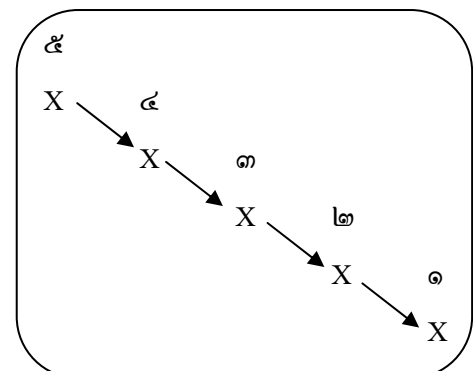
รูปแบบกระสวนทำนองของการเหลื่อมในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยมีเครื่องหมายปีกกา “{ }” กำกับไว้ทั้งในพวกหน้าและพวกหลัง เพื่อให้ทราบถึงค่าความยาวของการเหลื่อมในแต่ละท่วงทำนอง โดยข้อสำคัญของการเหลื่อมในลักษณะที่ ๓ อยู่ที่เสียงของตัวโน้ตทั้ง ๕ ตัว มีเสียงเรียงติดกันในวิธีขึ้นหรือวิธีลง ซึ่งสามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

เส้นแนวเสียงลักษณะที่ ๓

วิธีขึ้น

วิธีลง

ลักษณะที่ ๔ เหลื่อม ๒ ห้องเพลงแบบ ๖ ตัวโน้ต

เหลื่อมในลักษณะนี้พบในเพลงโหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ช. ๓ ชั้น ซึ่งสามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

พวกหลัง	-- {(X X	X X X X)}
พวกหน้า	{X X X X	X X} --

รูปแบบกระสวนทำนองของการเหลื่อมในลักษณะนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง ลูกล่อในลักษณะที่ ๒ สามารถจำแนกตามลักษณะเสียงของตัวโน้ตได้ ๓ ลักษณะย่อยดังนี้

ลักษณะย่อยที่ ๑ เหลื่อม ๒ ห้องเพลงแบบ ๖ ตัวโน้ต ๒ เสียง

การเหลื่อมในลักษณะย่อยนี้ พบในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ท่อน ๒ ดังนี้

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

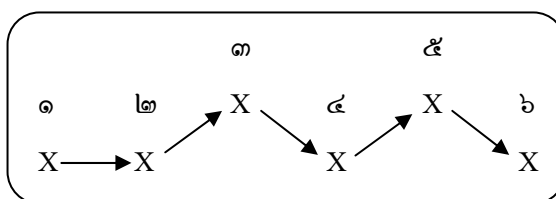
(-- ล ล	ล ล ล ล)	(-- ม ม	ช ม ช ม)	(-- ร ร	ม ร ม ร)	(-- ค ค	ร ค ร ค)
---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะแรก) เทียบเปลี่ยน

(-- ช ช	ล ช ล ช)	(-- ร ร	ฟ ร ฟ ร)	(-- ค ค	ร ค ร ค)	(-- ท ท	ค ท ค ท)
---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------

จากลักษณะย่อยของการเหลื่อมนี้ สามารถอธิบายได้ว่า เสียงของตัวโน้ตที่ปรากฏในลูกล่อแต่ละห้องเพลงจะมีโน้ตตัวที่ ๑, ๒, ๔ และ ๖ เป็นเสียงเดียวกัน และโน้ตตัวที่ ๓ และ ๕ เป็นเสียงเดียวกัน แต่จะมีระดับเสียงที่สูงกว่าตัวอื่น ๆ ซึ่งสามารถแสดงเป็นเส้นแนวเสียงได้ดังนี้

เส้นแนวเสียงลักษณะย่อยที่ ๑

ลักษณะย่อที่ ๒ เหลื่อม ๒ ห้องเพลงแบบ ๖ ตัวโน้ต ๔ เสียง

การเหลื่อมในลักษณะย่อนี้ พบในเพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ดังนี้

เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓

(-- รี้ รี้	มี้ รี้ คีล)	(-- คี คี	รี้ คีล ช)	(-- ลล	คีล ชม)	(-- ชช	ลช มร)
-------------	--------------	-----------	------------	--------	---------	--------	--------

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(-- รี้ รี้	คี้ รี้ คี้	(-- คี คี	ทคี้ ทคี้)	(-- ทท	ลท ลท)	(-- ลล	ชล ชล)
-------------	-------------	-----------	------------	--------	--------	--------	--------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

(-- รร	- มฟช)	(-- ลท	ลช ฟช)	(-- รร	- มฟช	ลช ฟช	- ล-ท)
--------	--------	--------	--------	--------	-------	-------	--------

เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๓ (ครึ่งจังหวะแรก) เทียบเปลี่ยน

(-- รี้ รี้	ฟี้ รี้ คีล)	(-- คี คี	รี้ คีล ช)	(-- ลล	คีล ชฟ)	(-- ชช	ลช ฟร)
-------------	--------------	-----------	------------	--------	---------	--------	--------

ท่อน ๓ จังหวะที่ ๒ (ครึ่งจังหวะหลัง) เทียบเปลี่ยน

(-- มม	ชม รท)	(-- ชช	ลช มร)	(-- ลล	ทล ชม)	(-- ทท	รี้ ทล ช)
--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	-----------

เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง) ห้องเพลงที่ ๑-๔

(-- ทรี	ทล ชล)	(-- มี้	ทล ชล)	- รี้ มี้	- ทรี ท	- ลทล	- ชล ช
---------	--------	---------	--------	-----------	---------	-------	--------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๑-๔

(-- มี้	มี้ ทรีล)	(-- มี้	มี้ ทรีล)	(-- ช้	มี้ ช้	มี้ มี้	รี้ ทรีล)
---------	-----------	---------	-----------	--------	--------	---------	-----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหลัง)

(-- มี้	มี้ มี้	(-- ทท	รี้ ทล ช)	(-- รร	ฟช ฟช)	(-- ฟช	ลท ลท)
---------	---------	--------	-----------	--------	--------	--------	--------

จากลักษณะย่อของการเหลื่อมนี้ พบว่าเป็นการเหลื่อมที่พบมากที่สุดในการผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท จึงทำให้การเหลื่อมมีความหลากหลาย จึงไม่สามารถสรุปเป็นเส้นแนวเสียงได้ แต่สามารถได้เพียงเรื่องเสียงตัวโน้ต ซึ่งในการ

เหลือมแต่ละทำนอง ซึ่งมีจำนวน ๖ ตัวโน้ต จะต้องประกอบไปด้วยเสียงตัวโน้ตจำนวน ๔ เสียงเท่านั้น

ลักษณะย่อยที่ ๓ เหลื่อม ๒ ห้องเพลงแบบ ๖ ตัวโน้ต มากกว่า ๔ เสียง

การเหลือมในลักษณะย่อยนี้ พบเฉพาะในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น ดังนี้

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า)

(-- ล ช	ฟ ม ร ล)	(-- ล ร	ม ฟ ช ล)	(-- ท ช	ล ท คัม ร)	(-- คัม	ร คัม ท ล)
---------	----------	---------	----------	---------	------------	---------	------------

ท่อน ๒ เทียบกลับ จังหวะที่ ๑ (ครึ่งจังหวะหน้า) ห้องเพลงที่ ๕-๘

--- ร	ม ฟ ช ล	----	----	(-- ท ช	ล ท คัม ร)	(-- คัม	ร คัม ท ล)
-------	---------	------	------	---------	------------	---------	------------

จากลักษณะย่อยของการเหลือมนี้ สามารถอธิบายได้ว่า เสียงของตัวโน้ตที่ปรากฏในลูกล่อแต่ละห้องเพลงจะมีโน้ตตัวที่ ๑ เป็นเสียงใดก็ได้ แต่ เสียงของตัวโน้ตตัวถัดไป ตั้งแต่ตัวที่ ๒ ถึงตัวที่ ๕ จะต้องมียเสียงของตัวโน้ตเรียงติดกันจำนวน ๕ เสียง โดยจะเรียงจากเสียงสูงไปสู่เสียงต่ำ หรือเสียงต่ำไปสู่เสียงสูงก็ได้

รูปแบบที่ ๓ เหลื่อม ๔ ห้องเพลง

เหลื่อม ๔ ห้องเพลง คือวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง ทั้ง ๒ พวกนี้จะผลัดกันทำคนละที โดยที่พวกหน้าทำก่อนพวกหลังนิดหน่อย ความยาวของการทำในแต่ละครั้งมีจำนวน ๔ ห้องเพลง สามารถจำแนกออกได้ ๒ ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ ๑ เหลื่อม ๔ ห้องเพลงหลังลูกล่อ

เหลื่อมในลักษณะนี้พบในเพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ดังนี้

เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ร ม ช ล	(ร ม ช ล)	ท รื ท ล	(ท รื ท ล)	(----	ร ม ช ล	ท ล ช ล	- ท - ร)
---------	-----------	----------	------------	-------	---------	---------	----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๗ (ครึ่งจังหวะหน้า)

ท ล ช ร	(ท ล ช ร)	ช ล ท ค	(ช ล ท ค)	(----	ช ล ท ค	-- ร ม	ร คัม ท ล)
---------	-----------	---------	-----------	-------	---------	--------	------------

เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ จังหวะที่ ๘ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ท - ร	(- ท - ร)	- คัม - ม	(- คัม - ม)	(----	- ร - ท	- ร - ท	ล ช - ล)
---------	-----------	-----------	-------------	-------	---------	---------	----------

เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น

ท่อน ๑ จังหวะที่ ๕ (ครึ่งจังหวะหลัง)

ช ท ช ล	(ช ท ช ล)	ช ท ช ล	(ช ท ช ล)	(- - - -	ช ท ช ล	- - ท ช	ล ท ค รั
---------	-----------	---------	-----------	----------	---------	---------	----------

ท่อน ๒ จังหวะที่ ๔ (ครึ่งจังหวะหน้า)

- ล - ท	(- ล - ท)	- ล - ท	(- ล - ท)	(- - - -	- ล - ท	รั ม รั ท	- ล - ฝ)
---------	-----------	---------	-----------	----------	---------	-----------	----------

การเลื่อมในลักษณะนี้มีข้อสำคัญอยู่ที่ จะต้องเป็นการเลื่อมที่อยู่หลังจากลูกล่อ ซึ่งสังเกตได้ว่าในห้องเพลงที่ ๑-๔ (สำนวนท้าว) จะเป็นทำนองของลูกล่อ ก่อนจะถึงการเลื่อมซึ่งอยู่ในห้องเพลงที่ ๔-๖ (สำนวนรับ) เท่านั้น

ลักษณะที่ ๒ เลื่อม ๔ ห้องเพลงแบบ ๑ ประโยค

การเลื่อมในลักษณะนี้พบในเพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น ซึ่งทั้ง ๓ เพลงนี้มีทำนองที่เหมือนกันดังนี้

(- - - ร	- ร ร ร)	(- - ทุ ร	ล ทุ ร ม)	(- - - ช	- ช ช ช)	(- - ม ช	ร ม ช ล)
----------	----------	-----------	-----------	----------	----------	----------	----------

จากลักษณะของการเลื่อมข้างต้น สามารถแสดงรูปแบบกระสวนทำนองได้ดังนี้

พวกหลัง	{(- - - X	- X X X	- - X X	X X X X)}
พวกหน้า	{- X - X	X X - -	X X X X	X X - -}

รูปแบบกระสวนทำนองของการเลื่อมในรูปแบบนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ตัวอักษรเอ็กซ์แบบตัวเอียง “X” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหน้า และตัวอักษรเอ็กซ์ในวงเล็บ “(X)” คือโน้ตเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับพวกหลัง โดยมีเครื่องหมายปีกกา “{ }” กำกับไว้ทั้งในพวกหน้าและพวกหลัง เพื่อให้ทราบถึงค่าความยาวของการเลื่อมในแต่ละท่วงทำนอง โดยข้อสำคัญของการเลื่อมในลักษณะที่ ๒ อยู่ที่ วรรคหน้าและวรรคหลังมีการใช้กระสวนทำนองเดียวกัน จึงทำให้เป็นการเลื่อมแบบทั้งประโยค

จากการวิเคราะห์การประพันธ์วิธีดำเนินทำนองเพลงประเภทโหมโรงक्रमดนตรีตราโมท ทางลูกล่อลูกขัด สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ลูกล่อ เป็นวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที จะมีความยาวเท่าใดก็ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วสามารถจำแนกการประพันธ์ลูกล่อตามความยาวของทำนองได้ ๔ รูปแบบ คือ (๑) ลูกล่อภายในห้องเพลง (๒) ลูกล่อ ๑ ห้องเพลง (๓) ลูกล่อ ๒ ห้องเพลง (๔) ลูกล่อ ๔ ห้องเพลง ซึ่งแต่ละความยาวของลูก

ลือ มีการใช้เสียงที่แตกต่างกัน ๑ เสียงบ้าง ๒ เสียงบ้าง หรือหลายเสียงก็มี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ประพันธ์

ลูกชัด เป็นวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง โดยทั้ง ๒ พวกนี้ผลัดกันทำคนละที ทำนองในการทำของพวกหน้าเป็นอย่างหนึ่ง แต่พวกหลังอีกอย่างหนึ่ง จะมีความยาวเท่าใดก็ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วสามารถจำแนกการประพันธ์ลูกชัดตามความยาวของทำนองได้ ๔ รูปแบบ คือ (๑) ลูกชัด ๑ ห้องเพลง (๒) ลูกชัด ๒ ห้องเพลง (๓) ลูกชัด ๔ ห้องเพลง (๔) ลูกชัด ๘ ห้องเพลง ซึ่งแต่ละความยาวของลูกชัด ก็จะมีการใช้เสียงที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ประพันธ์ ทั้งนี้ลูกลือมีการทำครั้งหนึ่งรวมกันแล้ว ต้องมีความยาวตั้งแต่ ๑ บรรทัดขึ้น

การเหลื่อม เป็นวิธีการบรรเลงที่แบ่งเครื่องบรรเลงเป็น ๒ พวก คือพวกหน้า และพวกหลัง ทั้ง ๒ พวกนี้จะผลัดกันทำคนละที โดยที่พวกหน้าทำก่อนพวกหลังนิดหน่อย ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วสามารถจำแนกการประพันธ์เหลื่อมตามความยาวของทำนองได้ ๓ รูปแบบ คือ (๑) เหลื่อม ๓ ตัวโน้ต (๒) เหลื่อม ๒ ห้องเพลง (๓) เหลื่อม ๔ ห้องเพลง ซึ่งแต่ละความยาวของการเหลื่อม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ประพันธ์

จะเห็นได้ว่าการประพันธ์วิธีการดำเนินทำนองทางลูกลือลูกชัดนั้น ไม่ได้ระบุถึงความยาวในการปฏิบัติแต่ละครั้ง จึงเปิดโอกาสให้ผู้ประพันธ์สามารถแสดงศักยภาพการประพันธ์ลูกลือลูกชัดได้อย่างเต็มที่ ทำให้มีความหลากหลายทั้งในเรื่องความยาวและเสียงที่ปรากฏ ผู้วิจัยสังเกตว่าเพลงโหมโรงที่มีความยาวมาก ๆ เช่น เพลงโหมโรงมหาราช ๓ ชั้น ท่อน ๒ ซึ่งมีความยาวถึง ๑๖ จังหวะ เมื่อใช้การประพันธ์วิธีดำเนินทำนองแบบนี้แล้ว ทำให้มีความยาวการใช้ลูกลือลูกชัดตามไปด้วย คือมีการใช้ลูกลือลูกชัดที่มีความยาวจำนวน ๘ ห้องเพลง เป็นจำนวนมาก เป็นต้น และยังพบข้อสำคัญอีกประการคือ ส่วนมากจะพบวิธีดำเนินทำนองทางนี้ในท่อนที่ ๒ หรือท่อนสุดท้ายของเพลงโหมโรง ทั้งนี้เพื่อต้องการทำแนวการบรรเลงให้กระชับ สามารถแสดงศักยภาพ หน้าที่การบรรเลงของพวกหน้าหรือพวกหลังได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ทางลูกลือลูกชัดยังมีการสร้างความเฉพาะตัว ยกตัวอย่างเช่น ทำนองลูกลือภายในห้องเพลงแบบลือกันครั้งละ ๒ ตัวโน้ต ๒ เสียง พบเฉพาะในเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เท่านั้น ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้ประพันธ์เพลงได้นำหลักการของวิธีดำเนินทำนองทางลูกลือลูกชัดไปใช้ประพันธ์ได้อย่างอิสระ แต่ยังคงอยู่ภายใต้กรอบที่กำหนด ตามความหมายของวิธีดำเนินทำนองทางนี้ ทางลูกลือลูกชัดยังมีความพิเศษตรงที่สามารถใช้กลวิธีพิเศษเข้าไปรวมอยู่ได้ เช่นใน ลูกลือ ๑ ห้องเพลงแบบเสียงเดียว ซึ่งพบเฉพาะในเพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น เป็นลักษณะการตีรัวของระนาดเอก

สรุป

จากการวิเคราะห์การประพันธ์ในบทที่ ๔ สามารถสรุปได้ว่าผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท มีการให้ชื่อเพลงจำแนกออกได้เป็น ๓ ประเภท ซึ่งสามารถสรุปได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ ตารางสรุปเรื่องการให้ชื่อผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท

ชื่อเพลงโหมโรง	ให้ชื่อตามทำนอง	ให้ชื่อตามผล	ให้ชื่อตามลึงที่ระลึก
โหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น	/		
โหมโรงราโค ๓ ชั้น	/		
โหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น		/	
โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น		/	
โหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น			/
โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น			/
โหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น			/
โหมโรงมหाराช ๓ ชั้น			/
โหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น			/

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท มีลักษณะการประพันธ์ ทุกเพลงใช้การประพันธ์โดยการขยายทำนอง ยกเว้นเพียงเพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น ท่อน ๒ ที่มีลักษณะการประพันธ์ด้วยการตัดแปลงทำนอง ซึ่งลักษณะการประพันธ์เพลงทั้ง ๒ ลักษณะนี้ มีทั้งการขยายทำนอง หรือตัดแปลงทำนองแบบตรงเสียงลูกตก คือ เสียงลูกตกทำทำนองในเพลงต้นรากอัตรา ๒ ชั้น อยู่ที่เสียงใด เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรง ๓ ชั้น ก็มีเสียงลูกตกเช่นนั้น และการขยายทำนอง หรือตัดแปลงทำนองแบบไม่ตรงเสียงลูกตก

รูปแบบของการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท เมื่อศึกษารูปแบบสังคิตลักษณะที่ปรากฏ พบว่ามีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าเพลงโหมโรงมีทั้งที่ประพันธ์มาจากเพลงต้นรากเพลงเดียว กับเพลงต้นราก ๒ เพลง เมื่อขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรงอัตรา ๓ ชั้น แล้ว ยังมีทั้งเพลงโหมโรงที่ยังคงจำนวนท่อนเพลงไว้เท่าเดิมดังเช่นในเพลงต้นราก หรือถ้าในกรณีที่เพลงต้นรากมีทางที่มาจากต่างสำนักดนตรีกันก็จะให้ทางของแต่ละฝั่งเป็นแต่ละท่อนกัน ถ้าหากเพลงต้นรากมีจำนวน ๒ เพลง ก็ให้เพลงประธานเป็นท่อน ๑ ถึงแม้เพลงประธานจะมีจำนวนหลายท่อนก็ตาม และให้เพลงต่อท้ายเป็นท่อน ๒ การคัดเลือกเพลงที่นำมาประพันธ์เพลงโหมโรง สรุปได้

ว่ามีความหมายหลากหลาย ทั้งเพลงประ찬ที่มาจากเพลงอัตรา ๒ ชั้นที่อยู่บรรจรวมอยู่ในเพลงดับ เพลงเรื่อง เพลงตระซึ่งเป็นเพลงหน้าพาทย์ และเพลงพระราชนิพนธ์ ทั้งนี้เพลงโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่ประพันธ์ในวาระพิเศษแห่งชาติ มีการคัดเลือกเพลงประ찬ให้เหมาะสมกับโอกาสนั้น ๆ

การประพันธ์ทำนองเที่ยวกลับ แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ เที่ยวกลับเฉพาะทำนองกลับต้น พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๕ เพลง และเที่ยวกลับทั้งท่อนเพลง พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๒ เพลง รูปแบบการประพันธ์ลักษณะนี้ ใช้การเพิ่มทำนอง ดัดแปลงทำนอง และเปลี่ยนวิธีดำเนินทำนอง เพื่อต้องการให้ทำนองเพลงเวลากลับต้นแล้วมีความกระชับ เมื่อบรรเลงมีแนวเพลงที่เหมาะสม

เนื้อหาในเรื่องการประพันธ์ทำนองลงจบหรือลงวา สามารถสรุปได้ว่า มี ๒ ลักษณะ รูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๔ เพลง และ รูปแบบการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา พบในเพลงโหมโรงจำนวน ๕ เพลง โดยทั้งหมดยังสามารถแยกประเด็นในเรื่องเสียงของการลงวาได้ว่า เพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับปรบไก่ จะมีการลงวาที่เสียง เร และเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับสองไม้ จะมีการลงวาที่เสียง ซอล ซึ่งทั้งหมดสามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

**ตารางที่ ๕ ตารางสรุปเรื่องการประพันธ์ทำนองลงวา และเสียงของการลงวา
ประเภทผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท**

ชื่อเพลงโหมโรง	การประพันธ์ทำนองลงวา*	เสียงของการลงวา
โหมโรงด้อยตรี ๓ ชั้น	การเปลี่ยนทำนอง	ซอล
โหมโรงราโค ๓ ชั้น	การเปลี่ยนทำนอง	เร
โหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น	การเพิ่มทำนอง	เร
โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น	การเพิ่มทำนอง	ซอล
โหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น	การเพิ่มทำนอง	ซอล
โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น	การเพิ่มทำนอง	เร
โหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น	การเปลี่ยนทำนอง	เร
โหมโรงมหाराช ๓ ชั้น	การเพิ่มทำนอง	เร
โหมโรงเทิด ศ.ศ. ๓ ชั้น	การเปลี่ยนทำนอง	เร

*หมายเหตุ

- การเปลี่ยนทำนอง คือ รูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา

- การเพิ่มทำนอง คือ รูปแบบการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา
 ประเด็นการวิเคราะห์ในเรื่องการแยกประเภทผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครู
 มนตรี ตราโมท ผู้วิจัยสามารถจำแนกได้ดังตารางที่ปรากฏต่อไปนี้

ตารางที่ ๖ ตารางสรุปเรื่องการแยกประเภท
 ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครูมนตรี ตราโมท

ชื่อเพลงโหมโรง	ประเภทที่ ๑	ประเภทที่ ๒	ประเภทที่ ๓
โหมโรงต้อยตริง ๓ ชั้น			/
โหมโรงราโค ๓ ชั้น	/		
โหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น	/		
โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น			/
โหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น		/	
โหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น		/	
โหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น	/		
โหมโรงมหाराช ๓ ชั้น	/		
โหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น	/		

* หมายเหตุ

- ประเภทที่ ๑ คือ เพลงโหมโรงที่ตั้งใจแต่งขึ้นสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป
- ประเภทที่ ๒ คือ เพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนัก
 คนตริ่นั้น ๆ
- ประเภทที่ ๓ คือ เพลงโหมโรงที่นำมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมดา โดยเอามาเพิ่มหัว
 เพิ่มท้ายในลักษณะเพลงโหมโรงและเรียกชื่อตามทำนองเพลงนั้น ๆ โดยไม่เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น

เนื้อหาการวิเคราะห์เรื่องสุดท้าย คือ ลักษณะการประพันธ์วิธีดำเนินการทำนองเพลงโหมโรง
 ครูมนตรี ตราโมท ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกเนื้อหาออกเป็น ๓ ประเด็น คือ การประพันธ์ทางพื้น ทางกรอ
 และทางลูกล่อลูกขัด

การประพันธ์ทางพื้น สรุปได้ว่า การประพันธ์แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ การประพันธ์
 ทางพื้นเก็บได้อิสระ จุดประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้เครื่องดนตรีแปรทำนองได้อย่างเต็มที่ และทาง
 พื้นแบบเก็บโดยบังคับทำนอง จุดประสงค์เพื่อบังคับทำนองให้เกิดความพร้อมเพรียง ซึ่งทั้ง ๒
 ลักษณะสามารถจำแนกย่อยออกได้ทั้งแบบเป็นช่วงทำนอง โดยทางพื้นเก็บได้อิสระมีการประพันธ์

เพื่อใช้เป็นทำนองปิดประโยคเพลง หรือใช้เป็นทำนองกลับต้น ส่วนทางพื้นแบบเก็บโดยบังคับ ทำนองมีการประพันธ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของเพลงโหมโรง

การประพันธ์ทางกรอ เป็นวิธีการดำเนินทำนองที่พบมากที่สุด ในผลงานการประพันธ์เพลง โหมโรงครุมนตรี ตราโมท เนื่องการประพันธ์ทางนี้มีความหลากหลายมาก ผู้วิจัยจึงได้แบ่งเนื้อหา ออกเป็น ๔ ประเด็น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า (๑) มีการประพันธ์แบบ ๑ เสียงต่อ ๑ ห้องเพลง คือให้ ทำนองในแต่ละห้องเพลงไม่ว่าจะมีรูปแบบกระสวนทำนองเป็นอย่างไร แต่ข้อสำคัญจะต้องมีเสียง ของตัวโน้ตเพียงเสียงเดียว (๒) มีการประพันธ์ทางกรอแบบลักจังหวะ ซึ่งอาจให้ทำนองเพลงทั้ง ประโยคเป็นทางกรอแบบลักจังหวะ หรือให้แค่บางห้องเพลงเป็นทางกรอแบบลักจังหวะก็ได้ (๓) การประพันธ์ทางกรอด้วยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนอง พบเฉพาะในเพลงโหมโรงที่มีการ ประพันธ์มาจากเพลงต้นรากที่มีวิธีการดำเนินทำนองทางกรอเหมือนกัน พบในเพลงโหมโรง จำนวน ๒ เพลงเท่านั้น เป็นวิธีประพันธ์ที่มีการจัดวางรูปแบบของกระสวนทำนองเป็น โครงสร้าง ใหญ่ ๆ ที่ได้จัดวางไว้ทั้งท่อนเพลง และจะต้องมีการวางโครงสร้างให้มีการเว้นว่างของกระสวน ทำนองเพื่อต้องการให้มีเสียงลากยาว เหมาะสมกับวิธีการดำเนินทำนองทางนี้ (๔) การประพันธ์ทาง กรอให้มีความสัมพันธ์กับทำนองสารัตถะ คือให้ทำนองเพลงในแต่ละ ๔ ห้องเพลงมีความอิสระใน การประดิษฐ์ตกแต่งทำนองโดยใช้รูปแบบกระสวนทำนองในรูปแบบใดก็ได้ แต่จะบังคับรูปแบบ กระสวนทำนองในห้องเพลงที่ ๔ หรือ ๓-๔ โดยทำนองเพลงจะต้องมีความสอดคล้องกับทำนอง สารัตถะที่ควบคุมอยู่ในทำนองนั้น ๆ

การประพันธ์ทางลูกลือลูกขัด สามารถสรุปได้ว่า วิธีการดำเนินทำนองนี้ อันได้แก่ ลูกลือ ลูกขัด และการเหลื่อม มีความอิสระในเรื่องความยาวของการทำทำนอง สามารถประพันธ์ให้มีความ ยาวของทำนองเท่าไรก็ได้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ประพันธ์ โดยมากพบวิธีการดำเนิน ทำนองนี้ในท่อนเพลงสุดท้าย หากเพลงโหมโรงมีความยาวของจังหวะมาก การประพันธ์ลูกลือลูก ขัดก็จะมีความยาวตามไปด้วย มีการประพันธ์ให้มีความเฉพาะตัวแต่ละเพลงโหมโรง และยังมีการ ใช้กลวิธีพิเศษเข้าไปผสมอยู่ในวิธีการดำเนินทำนองแบบนี้ด้วย

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงของครุมนตรี ตราโมท ที่ทำการวิเคราะห์จำนวน ๕ เพลง มีช่วงเวลาของการประพันธ์ยาวนานกว่า ๑๐ ปี และมีพัฒนาการเป็นลำดับ คือ (๑) เพลง โหมโรงด้อยตรีง ๓ ชั้น (พ.ศ. ๒๔๖๓) เป็นผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงเพลงแรก มีการ ประพันธ์ที่เยื้องกลับ และการประพันธ์ทำนองลงวาด้วยการดัดแปลงทำนองหน้าทับสุดท้ายเป็น ทำนองวา (๒) เพลงโหมโรงราโค ๓ ชั้น (พ.ศ. ๒๔๗๔) ประพันธ์ห่างจากเพลงก่อนหน้านี้นี้ จำนวน ๑๑ ปี เกิดการประพันธ์เพลงโหมโรงโดยนำเพลงต้นรากอัตรา ๒ ชั้น เพลงเดียวกัน แต่ทางต่าง ตำแหน่งดนตรีมาประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงโหมโรง (๓) เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๓ ชั้น (พ.ศ. ๒๔๗๖) ประพันธ์ห่างจากเพลงก่อนหน้านี้นี้จำนวน ๒ ปี เกิดการประพันธ์โดยการเพิ่มทำนองตอนท้ายเพื่อ เป็นทำนองลงจบหรือลงวา (๔) โหมโรงขับไม้บัณเฑาะว์ ๓ ชั้น (พ.ศ. ๒๔๙๑) ประพันธ์ห่างจาก

เพลงก่อนหน้าจำนวน ๑๕ ปี เกิดการประพันธ์ทำนองลงวาแบบใหม่ให้เหมาะสมกับเพลงโหมโรงที่ขยายขึ้น (๕) เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๓ ชั้น (พ.ศ. ๒๕๑๗) ประพันธ์ห่างจากเพลงก่อนหน้าจำนวน ๒๗ ปี เกิดการประพันธ์เพลงโหมโรงประจำสถาบันการศึกษาเป็นครั้งแรก และมีการนำเพลงพื้นเมืองมาแต่งขยายขึ้นเป็นเพลงโหมโรง (๖) เพลงโหมโรงเกษมศรี ๓ ชั้น (พ.ศ. ๒๕๒๕) และ (๗) เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๓ ชั้น ประพันธ์ห่างจากเพลงก่อนหน้าจำนวน ๗ ปี เกิดการประพันธ์ทางเปลี่ยนในเพลงโหมโรงให้มีสำเนียงภาษาผสมอยู่ และเริ่มใช้เพลงต้นรากอัตราจังหวะ ๒ ชั้น จำนวน ๒ เพลงมาขยายขึ้นเพลงเป็นโหมโรง (๘) เพลงโหมโรงมหाराช ๓ ชั้น (พ.ศ. ๒๕๓๐) เกิดการประพันธ์เพลงโหมโรงโดยนำเพลงพระราชนิพนธ์มาเป็นเพลงต้นราก และมีลักษณะการประพันธ์เพลงโดยการดัดแปลงทำนอง (๙) เพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๓ ชั้น (พ.ศ. ๒๕๓๓) ประพันธ์ห่างจากเพลงก่อนหน้าจำนวน ๓ ปี เกิดการประพันธ์เพลงโหมโรงโดยให้เพลงประธานเป็นเพลงโหมโรงท่อน ๑ และเพลงต่อท้าย ซึ่งมีจำนวน ๒ ท่อน เป็นท่อน ๒ และท่อน ๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๗ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท

หัวข้อการวิเคราะห์	๑. โหมโรง ด้อยตรีง	๒. โหมโรง ราโค	๓. โหมโรง มหาฤกษ์	๔. โหมโรง ขับไม้ฯ	๕. โหมโรง เอื้องคำ	๖. โหมโรง เกษมศรี	๗. โหมโรง รัตนโกสินทร์	๘. โหมโรง มหาราช	๙. โหมโรง เทิด ศ.ช.
๑. การให้ชื่อเพลง	ตามทำนอง	ตามทำนอง	ตามผล	ตามผล	ตามสิ่งที่ระลึก	ตามสิ่งที่ระลึก	ตามสิ่งที่ระลึก	ตามสิ่งที่ระลึก	ตามสิ่งที่ระลึก
๒. ลักษณะ การประพันธ์	ขยายทำนอง	ขยายทำนอง	ขยายทำนอง	ขยายทำนอง	ขยายทำนอง	ขยายทำนอง	ขยายทำนอง	ดัดแปลง และ ขยายทำนอง	ขยายทำนอง
๓.๑ จำนวน เพลงต้นราก	๑ เพลง (ด้อยตรีง)	๑ เพลง (ราโค)	๑ เพลง (มหาฤกษ์)	๑ เพลง (ขับไม้ฯ)	๑ เพลง (ดวงดอกไม้)	๑ เพลง (เต่าเห่)	๒ เพลง (สระนุหรั่งและ ตระนิมิต)	๒ เพลง (ใกล้ รุ่ง และเราสู้) *สายฝน	๒ เพลง (ตระเชิญ และสังข์น้อย)
๓.๒ จำนวนท่อนเพลง	๔ ท่อน	๒ ท่อน	๒ ท่อน	๒ ท่อน	๒ ท่อน	๓ ท่อน	๒ ท่อน	๒ ท่อน	๓ ท่อน
๓.๓ ทำนอง ที่ยากกลับ	เฉพาะกลับต้น และทั้งท่อน	เฉพาะกลับต้น	เฉพาะกลับต้น	-	-	ทั้งท่อน	เฉพาะกลับต้น	เฉพาะกลับต้น	-
๓.๔ ทำนองลงวา หรือลงจบ	เปลี่ยน ทำนอง	เปลี่ยน ทำนอง	เพิ่มทำนอง	เพิ่มทำนอง	เพิ่มทำนอง	เพิ่มทำนอง	เปลี่ยน ทำนอง	เพิ่มทำนอง	เปลี่ยน ทำนอง
๓.๕ เสียงการลงวา	ซอล	เร	เร	ซอล	ซอล	เร	เร	เร	เร
๔. ประเภทของ เพลงโหมโรง	มาจากเพลง ร้องส่ง	โหมโรง โดยทั่วไป	โหมโรง โดยทั่วไป	มาจากเพลง ร้องส่ง	โหมโรง เฉพาะคณะฯ	โหมโรง เฉพาะคณะฯ	โหมโรง โดยทั่วไป	โหมโรง โดยทั่วไป	โหมโรง โดยทั่วไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

การวิเคราะห์ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงครุมนตรี ตราโมท ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ในส่วนของบริบท และเนื้อหาเรื่องต่าง ๆ สามารถสรุปถึงผลการวิจัยได้ดังนี้

เพลงประเภทโหมโรง เป็นเพลงไทยประเภทหนึ่ง หากมีการบรรเลงเพลงประเภทนี้ขึ้นแล้ว ก็จะทราบได้ว่า จะเริ่มมีการบรรเลงหรือการแสดงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือบอกให้ทราบว่างานได้เริ่มขึ้นแล้ว ทั้งนี้เพลงโหมโรงได้แบ่งชนิดอย่างชัดเจนตามความประสงค์ของการบรรเลงในงานนั้น ๆ ครุมนตรี ตราโมท คีตกวี ๕ แผ่นดิน ตลอดชีวิตของท่านมีผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงจำนวน ๑๒ เพลง แต่เมื่อมีการรวบรวมผลงานเพลงโหมโรงของท่าน ในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล พบว่ามีผลงานการประพันธ์เพลงโหมโรงจำนวน ๑ เพลง ไม่สามารถสืบค้นได้ เนื่องจากไม่ได้มีการบันทึกโน้ตเพลงไว้ และนักดนตรีไม่ได้บรรเลงกันในภายหลัง จึงไม่มีผู้ใดได้ทำนองเพลงดังกล่าว การวิเคราะห์ผลงานในเพลงประเภทนี้ จึงมีเพียงจำนวน ๕ เพลง อันได้แก่ เพลงโหมโรงด้อยตรีง ๑ ชั้น เพลงโหมโรงราโค ๑ ชั้น เพลงโหมโรงมหาฤกษ์ ๑ ชั้น เพลงโหมโรงขับไม้ บัณเฑาะว์ ๑ ชั้น เพลงโหมโรงเอื้องคำ ๑ ชั้น เพลงโหมโรงเกษมศรี ๑ ชั้น เพลงโหมโรงรัตนโกสินทร์ ๑ ชั้น เพลงโหมโรงมหาราช ๑ ชั้น และเพลงโหมโรงเทิด ส.ธ. ๑ ชั้น

ผลงานการประพันธ์เพลงประเภทโหมโรงของครุมนตรี ตราโมท มีการให้ชื่อเพลง ๑ อย่าง คือให้ชื่อตามทำนอง ให้ชื่อตามผล และให้ชื่อตามสิ่งที่ระลึก เมื่อจัดประเภทเพลงโหมโรงแล้ว เพลงเหล่านี้ ก็จัดอยู่ใน ๑ ประเภท คือ เพลงโหมโรงที่จิตใจดวงใจสำหรับโหมโรงโดยทั่วไป เป็นเพลงโหมโรงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้บรรเลงโหมโรงเฉพาะคณะหรือสำนักดนตรีนั้น ๆ โดยเฉพาะ และเพลงโหมโรงที่แต่งมาจากเพลงบรรเลงขับร้องธรรมดา โดยเอามาเพิ่มหัวเพิ่มท้ายในลักษณะเพลงโหมโรงและก็เรียกชื่อตามทำนองเพลงนั้น ๆ โดยไม่เปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น

สิ่งสำคัญของเพลงโหมโรงคือทำนองลงวา ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์แล้วพบว่า ทำนองเพลงโหมโรงเมื่อจะทำการลงจบหรือลงวา มีทั้งรูปแบบการเพิ่มทำนองเพื่อเป็นทำนองลงจบหรือลงวา และรูปแบบการเปลี่ยนทำนองในหน้าทับสุดท้ายเป็นทำนองลงจบหรือลงวา ทั้งนี้เสียงของการลงวามีทั้งการลงวาที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงตามธรรมเนียมของเพลงโหมโรงเสภา เพื่อเอื้อต่อผู้ขับร้อง และมีการลงวาที่เสียง ซอล การลงวาเสียงนี้พบเฉพาะเพลงโหมโรงที่ใช้หน้าทับสองไม้เท่านั้น

ทำนองเพลงโหมโรงมีวิธีการดำเนินทำนองที่หลากหลาย ทั้งทางพื้นทาง ทางกรอ และทาง ลูกล่อลูกซัด ซึ่งทุกเพลง ก็จะมีวิธีการดำเนินทำนองทั้ง ๑ อย่างนี้ประสมอยู่ในทำนองเพลง โดยมี

วิธีดำเนินทำนองทางกรอมมากที่สุด ลักษณะของทางพื้น มีทั้งที่บังคับทำนองและไม่บังคับทำนอง ทั้งนี้ก็เพื่อเป็น โอกาสให้ผู้บรรเลงสามารถแสดงศักยภาพได้เต็มที่ และต้องการความพร้อมเพรียงของทำนอง การประพันธ์ทางกรอ หัวใจสำคัญคือเสียงห่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทำนองเพลง ผู้วิจัยพบว่ามี การสร้างทำนองให้ ๑ ห้องเพลง มีเพียง ๑ เสียง ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทำนองเพลงเป็นทำนองห่าง ๆ ทำให้ เหมาะสมกับวิธีการดำเนินทำนองทางนี้ เพลงโหมโรงที่มีการขยายขึ้นจากเพลงต้นรากซึ่งเป็นทาง กรอเหมือนกัน ก็จะมีการประพันธ์โดยการวางโครงสร้างของกระสวนทำนองในลักษณะเป็น โครงสร้างใหญ่ ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเพลง เพลงโหมโรงทุกเพลงมีการ ประพันธ์การกรอแบบลัดจังหวะ และวิธีการประพันธ์ทางกรอให้มีความสัมพันธ์กับทำนอง สวรรค์ละ ส่วนการประพันธ์ทางลูกล้อลูกขัด พบว่ามีการแทรกวิธีการดำเนินทำนองแบบนี้อยู่เกือบ ทุกเพลง โดยมีการสร้างให้ทำนองมีความยาวได้อิสระ ตามความหมายของลูกล้อ ลูกขัด และการ เหลื่อม ซึ่งการประพันธ์มีการสร้างให้เกิดความเฉพาะตัวในแต่ละเพลงโหมโรง ทั้งนี้ยังมีการเพิ่ม กลวิธีพิเศษเข้าไปผสมอยู่ในทำนองเพลงด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าการประพันธ์ที่ยวกลับในเพลง โหมโรงของครุมนตรี ตรีโมทด้วย

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ผลงานการประพันธ์เพลงของครุมนตรี ตรีโมท ประเภทเพลงโหมโรง ยังมีการสืบค้น ทำนองไม่พบอีกจำนวน ๓ เพลง ได้แก่ เพลงโหมโรงพระทอง ๓ ชั้น เพลงโหมโรงเทพนม ๓ ชั้น และเพลงโหมโรงประพาสสมหรณพ ๓ ชั้น รวมถึงเพลงต้นรากในอัตรา ๒ ชั้น ก่อนการนำมาขยาย ขึ้นเป็นเพลงโหมโรง เช่น เพลงราโค (ตัวเมีย) และในปัจจุบันอาจมีผลงานการประพันธ์เพลงใน ประเภทอื่น ๆ ของท่าน ที่ไม่สามารถสืบค้นทำนองเพลงได้เช่นกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการ ดำเนินการสืบค้นอย่างจริงจัง และต่อเนื่องจากท่านผู้รู้ ลูกศิษย์ของครุมนตรี เพื่อให้ผลงานเพลงของ ครุมนตรี ตรีโมท ที่เคยประพันธ์ไว้นั้น ยังปรากฏในวงการดุริยางคศิลป์ไทยสืบไป

รายการอ้างอิง

- ธนาคารกรุงเทพ. ๒๕๒๕. เพลงร่วมสมัยของกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงเทพ.
- ธนาคารกรุงเทพ. ๒๕๓๐. เพลงใหม่โรงแรมหาราช. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงเทพ.
- ปัญญา นิตยสุวรรณ. ๒๕๒๗. क्रमन्त्री ตราโมท ใน โสมส่องแสง ชีวิตคนตรีไทยของมนตรี ตราโมท, หน้า ๑๓๐. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ปี๊บ คงลายทอง. ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕, สัมภาษณ์.
- พิชิต ชัยเสรี. สังคีตลักษณ์วิเคราะห์ (ดนตรีไทย). ม.ป.ป., ม.ป.ท.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๓๑. การไหว้ครูดนตรีไทย ใน งานไหว้ครูและครอบครูดนตรีไทยประจำปี ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า ๔-๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๔๐. การละเล่นของไทย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๔๕. คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๓๘. ดุริยสาส์น. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกสิกรไทย.
- มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญ์. ๒๕๒๕. ฟังและเข้าใจเพลงไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยเกษม.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๒๖. โหมโรงคนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๑๘. เพลงใหม่โรงเอื้องคำ ใน หนังสือที่ระลึกคนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘, หน้า ๗๐-๗๒. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๓๐. คำอธิบายเพลงโหมโรงหาราช ใน เพลงโหมโรงหาราช, ไม่ปรากฏเลขหน้า. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงเทพ.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๒๕. เพลงใหม่โรงรัตนโกสินทร์ ใน หนังสือเพลงร่วมสมัยของกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี, ไม่ปรากฏเลขหน้า. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงเทพ.
- มนตรี ตราโมท. ๒๕๓๐. ทางในคนตรีไทย ใน หนังสือที่ระลึกคนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ ๑๘ ปี พ.ศ. ๒๕๓๐, หน้า ๔๒-๔๓. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มูลนิธิมนตรี ตราโมท. ๒๕๔๓. บันทึกเพลงไทยผลงานक्रमन्त्री ตราโมท ชุด โหมโรงคนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: เอ็ม.ที.เพรส.
- มูลนิธิมนตรี ตราโมท. ๒๕๔๖. เกิด ส.ธ. ประมวลพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับคนตรีไทย ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพมหานคร: เท็คโปรโมชัน แอนด์ แอดเวอร์ไทซิ่ง.

ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๒. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

ตำราญเกิดผล. ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕, สัมภาษณ์.

อดิษฐ์สุริยาภา พระองค์เจ้าฯ. ๒๕๐๖. พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงอดิษฐ์สุริยาภา.

พระนคร: บริษัทคณะช่าง.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นายกฤษฎี โปชนุกุล

เกิดวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๘

สถานที่เกิด โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การศึกษา

ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนอนุบาลสงขลา จังหวัดสงขลา
ระดับมัธยมศึกษา	โรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ในพระอุปถัมภ์
ระดับปริญญาตรี	ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ระดับปริญญาโท	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่อยู่

เลขที่ ๑๔ (ซอย ๗) ถนนชัยมงคล

ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา รหัสไปรษณีย์ ๙๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๗๔๓๑-๑๖๕๒, ๐๘-๕๔๖๒-๘๔๕๕

E-mail: ne_on_za@hotmail.com